



## FOREST MANAGEMENT CERTIFICATION REPORT

### RAPORT Z PROCESU CERTYFIKACJI GOSPODARKI LEŚNEJ

#### SECTION A: PUBLIC SUMMARY

#### ROZDZIAŁ A: PUBLICZNIE DOSTĘPNE STRESZCZENIE

**Project Nr:**  
**Nr projektu:**

**PL/FR 10728**

**Client:**  
**Podmiot**  
**certyfikowany:**

**Regional Directorate of State Forests in Białystok**  
**Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku**

**Web Page:**  
**Adres www:**

<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/augustow>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/bielsk>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/borki>  
[http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/czarna\\_bialostocka](http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/czarna_bialostocka)  
[http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/czerwony\\_dwor](http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/czerwony_dwor)  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/dojlidy>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/drygaly>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/elk>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/gizycko>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/goldap>  
[http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/gleboki\\_brod](http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/gleboki_brod)  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/knyszyn>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/krynki>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/lomza>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/maskulinskie>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/nowogrod>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/nurzec>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/olecko>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/pisz>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/pomorze>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/plaska>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/rajgrad>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/rudka>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/suprasl>  
<http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/suwalki>

SGS services are rendered in accordance with the applicable SGS General Conditions of Service accessible at <http://www.sgs.com/en/Terms-and-Conditions.aspx>

	<a href="http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/szczebra">http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/szczebra</a> <a href="http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/walily">http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/walily</a> <a href="http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/zednia">http://www.bialystok.lasy.gov.pl/web/zednia</a>
<b>Address:</b> <b>Adres:</b>	Lipowa Street 51, 15-424 Białystok ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok
<b>Country:</b> <b>Kraj:</b>	Poland Polska
<b>Certificate Nr.</b> <b>Numer certyfikatu</b>	SGS-FM/COC-008962
<b>Date of Issue</b> <b>Data wystawienia</b>	11 August 2011 11 sierpnia 2011
<b>Evaluation Standard</b> <b>Standard zastosowany do oceny</b>	SGS QUALIFOR Forest Management Standard for Poland, version AD 33-PL-04 of 14.06.2010 Standard gospodarki leśnej programu SGS QUALIFOR dla Polski, wersja AD 33-PL-04 z 14.06.2010
<b>Forest Zone:</b> <b>Strefa leśna</b>	Temperate Umiarkowana
<b>Total Certified Area</b> <b>Całkowita powierzchnia certyfikowana</b>	572 476.89 ha
<b>Scope:</b> <b>Zakres certyfikatu</b>	Forest Management of forests in the north-eastern part of Poland for the production of softwood and hardwood timber. Zarządzanie lasami w północno -wschodnim regionie Polski w celu produkcji drewna iglastego i liściastego.
<b>Location of the FMUs included in the scope</b> <b>Lokalizacja jednostek gospodarki leśnej objętych zakresem certyfikatu</b>	North-eastern part of Poland Północno-wschodni region Polski
<b>Company Contact Person:</b> <b>Osoba kontaktowa:</b>	Adam Kwiatkowski – certification coordinator Adam Kwiatkowski – koordynator ds. certyfikacji
<b>Address:</b> <b>Adres:</b>	Lipowa Street 51, 15-424 Białystok, Poland ul. Lipowa 51, 15-424 Białystok, Polska
<b>Tel:</b>	+48 85 748 18 00
<b>Fax</b>	+48 85 652 23 73
<b>Email:</b>	<a href="mailto:adam.kwiatkowski@bialystok.lasy.gov.pl">adam.kwiatkowski@bialystok.lasy.gov.pl</a>
<b>Dates:</b> <b>Terminy audytów:</b>	
<b>Main Evaluation</b> <b>Audyt zasadniczy</b>	16-20.05.2011
<b>Surveillance 1</b> <b>Okresowy 1</b>	05-09.03.2012
<b>Surveillance 2</b> <b>Okresowy 2</b>	11-15.03.2013
<b>Surveillance 3</b> <b>Okresowy 3</b>	17-21.03.2014
<b>Surveillance 4</b> <b>Okresowy 4</b>	20-24.04.2015
<b>Date the current version of the report</b>	24.07.2015

was finalised

Data ukończenia  
aktualnej wersji  
raportuCopyright:  
Prawa autorskie:© 2010 SGS South Africa (Pty) Ltd  
All rights reserved**TABLE OF CONTENTS / SPIS TREŚCI**

1.	SCOPE OF CERTIFICATE / <b>ZAKRES CERTYFIKATU</b> .....	6
2.	COMPANY BACKGROUND / <b>Opis przedsiębiorstwa</b> .....	19
2.1	Ownership / <b>Własność</b> .....	19
2.2	Company Key Objectives / <b>Główne cele przedsiębiorstwa</b> .....	20
2.3	Company History / <b>Historia przedsiębiorstwa</b> .....	23
2.4	Organisational Structure / <b>Struktura organizacyjna</b> .....	23
2.5	Ownership and Use Rights / <b>Prawa własności i użytkowania</b> .....	24
2.6	Legislative, Administrative and Land Use Context / <b>Uwarunkowania prawne, administracyjne i wynikające z form użytkowania terenu</b> .....	25
2.7	Other Land Uses / <b>Inne formy użytkowania</b> .....	25
2.8	Non-certified Forests / <b>Lasy niecertyfikowane</b> .....	25
3.	FOREST MANAGEMENT SYSTEM / <b>System gospodarki leśnej</b> .....	28
3.1	Bio-physical setting / <b>Warunki naturalne</b> .....	28
3.2	History of use / <b>Historia użytkowania</b> .....	30
3.3	Planning process / <b>Proces planowania</b> .....	30
3.4	Harvest and regeneration / <b>Pozyskanie i odnowienie</b> .....	32
3.5	Monitoring processes / <b>Procesy nadzoru i monitoringu</b> .....	34
4.	SOCIO-ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL CONTEXT / <b>Warunki społeczno-ekonomiczne i środowiskowe</b> .....	36
4.1	Social aspects / <b>Aspekty społeczne</b> .....	36
4.2	Environmental aspects / <b>Aspekty środowiskowe</b> .....	37
4.3	Administration, Legislation and Guidelines / <b>Administracja, prawodawstwo i wytyczne</b> .....	39
5.	CHANGES IN MANAGEMENT, HARVESTING, SILVICULTURE AND MONITORING / <b>Zmiany w zarządzaniu, pozyskaniu, hodowli lasu i monitoringu</b> .....	41
6.	PREPARATION FOR THE EVALUATION / <b>Przygotowanie do audytu</b> .....	41
6.1	Schedule / <b>Harmonogram</b> .....	41
6.2	Team / <b>Zespół prowadzący audyt</b> .....	41
6.3	Checklist Preparation / <b>Przygotowanie listy sprawdzającej</b> .....	42
6.4	Stakeholder notification / <b>Informacja dla zainteresowanych stron</b> .....	43
7.	THE EVALUATION / <b>Audyt</b> .....	44
7.1	Opening meeting / <b>Spotkanie otwierające</b> .....	44
7.2	Document review / <b>Przegląd dokumentów</b> .....	44
7.3	Sampling and Evaluation Approach / <b>Wybór prób i metoda oceny</b> .....	44

7.4	Field assessments / <b>Wizyty terenowe</b> .....	45
7.5	Stakeholder interviews / <b>Rozmowy z zainteresowanymi stronami</b> .....	45
7.6	Summing up and closing meeting / <b>Podsumowanie i spotkanie zamykające</b> .....	46
8.	EVALUATION RESULTS / <b>Wyniki audytu</b> .....	46
8.1	Findings related to the general QUALIFOR Programme / <b>Ogólne stwierdzenia odnoszące się do Programu Qualifor</b> .....	47
9.	CERTIFICATION DECISION / <b>DECYZJA DOTYCZĄCA CERTYFIKATU</b> .....	74
10.	MAINTENANCE OF CERTIFICATION / <b>Utrzymanie certyfikatu</b> .....	74
11.	RECORD OF CORRECTIVE ACTION REQUESTS (CARs) / <b>Rejestr poleceń działań korygujących</b> .....	78
12.	RECORD OF OBSERVATIONS / <b>Rejestr obserwacji</b> .....	84
13.	RECORD OF STAKEHOLDER COMMENTS AND INTERVIEWS / <b>Rejestr uwag i stwierdzeń wniesionych przez zainteresowane strony</b> .....	93
14.	RECORD OF COMPLAINTS / <b>Rejestr skarg</b> .....	137

**ASSOCIATED DOCUMENTS (not part of the Public Summary) /  
DOKUMENTY TOWARZYSZĄCE (niebędące częścią Publicznie Dostępnego  
Streszczenia)**

AD 20:	Evaluation Itinerary / <b>Harmonogram audytu</b>
AD 21:	Attendance Record / <b>Lista obecności</b>
AD 26:	Corrective Action Requests / <b>Polecenia Działań Korygujących</b>
AD 36-B:	Evaluation - Observations and Information on Logistics / <b>Ocena i informacje na temat przebiegu audytu</b>
AD 38:	Peer Review Report / <b>Raport niezależnych recenzentów</b>
AD 40:	Stakeholder Reports / <b>Raporty Zainteresowanych Stron</b>
	Evaluation team CV's / <b>CV członków zespołu audytującego</b>
	List of stakeholders contacted / <b>Lista poinformowanych stron</b>

**COMPLAINTS AND DISPUTES / SKARGI I SPORY**

Procedures for submitting complaints, appeals and disputes, and the SGS processing of such are published on <http://www.sgs.com/en/Agriculture-Food/Forestry/>. This information is also available on request – refer contact details on the first page.

Procedury dotyczące wnoszenia skarg, uwag i sporów oraz ich rozpatrywania przez SGS opublikowane są na stronie <http://www.sgs.com/en/Agriculture-Food/Forestry/>. Informacje na ten temat dostępne są również na życzenie – patrz szczegóły dotyczące kontaktu na pierwszej stronie.

**INTRODUCTION / WSTĘP**

The purpose of the evaluation was to evaluate the operations of 28 Forest Enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok against the requirements of the QUALIFOR Programme, the SGS Group's forest certification programme accredited by Forest Stewardship Council.

Celem przeprowadzonego audytu zasadniczego było ocena gospodarki leśnej, prowadzonej przez 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, w świetle wymagań Programu QUALIFOR – programu certyfikacyjnego Grupy SGS, posiadającego akredytację Forest Stewardship Council (FSC).

**1. SCOPE OF CERTIFICATE / ZAKRES CERTYFIKATU**

The scope of the certificate falls within the Temperate Forest Zone and includes 28 Forest Management Units (FEs) as described below.

Zakres certyfikatu obejmuje lasy strefy umiarkowanej i zawiera 28 gospodarstw leśnych (nadleśnictw) opisanych poniżej.

<b>Description of FEs: / Opis nadleśnictw:</b>				
<b>Description / nazwa</b>	<b>Ownership / Własność</b>	<b>Area (ha) / Powierzchnia</b>	<b>Longitude E / Długość geograficzna</b>	<b>Latitude N / Szerokość geograficzna</b>
Augustów	State Treasury / Skarb Państwa	26033.86	23° 01' 14"	53° 51' 11"
Bielsk	State Treasury / Skarb Państwa	21238.3	23° 11' 22"	52° 45' 03"
Borki	State Treasury / Skarb Państwa	25907.29	21° 55' 33"	54° 04' 53"
Czarna Białostocka	State Treasury / Skarb Państwa	26048.24	23° 16' 33"	53° 18' 24"
Czerwony Dwór	State Treasury / Skarb Państwa	16925.07	22° 11' 27"	54° 07' 42"
Dojlidy	State Treasury / Skarb Państwa	16094.55	23° 08' 53"	53° 09' 40"
Drygały	State Treasury / Skarb Państwa	32035.79	22° 06' 51"	53° 41' 14"
Elk	State Treasury / Skarb Państwa	22005.31	22° 24' 29"	53° 48' 21"
Giżycko	State Treasury / Skarb Państwa	25414.05	21° 47' 04"	54° 01' 42'
Głęboki Bród	State Treasury / Skarb Państwa	9572.33	23° 17' 27"	53° 58' 30"
Gołdap	State Treasury / Skarb Państwa	13729.38	22° 19' 12"	54° 19' 01"
Knyszyn	State Treasury	12648.11	22° 48' 32"	53° 24' 21"

Description of FEs: / Opis nadleśnictw:				
Description / nazwa	Ownership / Własność	Area (ha) Powierzchnia	Longitude E/ Długość geograficzna	Latitude N/ Szerokość geograficzna
	/Skarb Państwa			
Krynki	State Treasury /Skarb Państwa	14831.35	23° 38' 08"	53° 15' 27"
Łomża	State Treasury /Skarb Państwa	21978.9	22° 03' 43"	53° 10' 51"
Maskulińskie	State Treasury /Skarb Państwa	28329.01	21° 33' 58"	53° 38' 33"
Nowogród	State Treasury /Skarb Państwa	16616.69	21° 50' 42"	53° 13' 52"
Nurzec	State Treasury /Skarb Państwa	23558.61	23° 05' 11"	52° 27' 20"
Olecko	State Treasury /Skarb Państwa	20315.8	22° 30' 44"	54° 01' 25"
Pisz	State Treasury /Skarb Państwa	36490.26	21° 47' 09"	53° 37' 05"
Płaska	State Treasury /Skarb Państwa	22030.38	23° 13' 30"	53° 52' 50"
Pomorze	State Treasury /Skarb Państwa	15865.45	23° 21' 49"	54° 03' 24"
Rajgród	State Treasury /Skarb Państwa	12100.16	22° 39' 38"	53° 42' 01"
Rudka	State Treasury /Skarb Państwa	15386.48	22° 44' 15"	52° 42' 42"
Supraśl	State Treasury /Skarb Państwa	17455.2	23° 20' 50"	53° 13' 02"
Suwałki	State Treasury /Skarb Państwa	14280.9	22° 55' 52"	54° 05' 23"
Szczebra	State Treasury /Skarb Państwa	19799.66	22° 58' 50"	53° 54' 55"
Waliby	State Treasury /Skarb Państwa	15830.31	23° 39' 33"	53° 06' 16"
Żednia	State Treasury /Skarb Państwa	30102.72	23° 28' 40"	53° 05' 13"

Size of FEs: Wielkość nadleśnictw		
	Nr of FMUs / Liczba	Area (ha) Powierzchnia
Less than 100ha / poniżej 100 ha	-	-
100 to 1000 ha in area / od 100 ha do	-	-

1000 ha		
1001 to 10000 ha in area / od 1000 ha do 10 000 ha	1	9572.33
More than 10 000 ha in area / powyżej 10 000 ha	27	562 904.56
<b>Total / Razem</b>	28	572 476.89 ha

**Total Area in the Scope of the Certificate that is / Całkowita powierzchnia objęta zakresem certyfikatu:**

	Area (ha) Powierzchnia
Privately managed / prywatna	-
State Managed / państwowa	572 476.89 ha
Community Managed / wspólnotowa	-

**Composition of the Certified Forest(s) / Skład certyfikowanych lasów**

	Area (ha) Powierzchnia
Area of forest protected from commercial harvesting of timber and managed primarily for conservation objectives / Powierzchnia lasów chronionych wyłączonych z pozyskania gospodarczego i zagospodarowana głównie dla celów konserwatorskich – ochrony przyrody	37 900.78 ha
Area of forest protected from commercial harvesting of timber and managed primarily for production of NTFPs or services / Powierzchnia lasów wyłączonych z pozyskania gospodarczego i zagospodarowana głównie w celu użytkowania nieprodukcyjnych funkcji lasu	7 005.93 ha
Area of forest classified as “high conservation value forest” / Powierzchnia lasów określona jako „lasy o szczególnej wartości ochronnej”	HCVF 1.1: 11 059.56 ha HCVF 1.1.1: 6 487.54 ha HCVF 1.2: 15 821.25 ha HCVF 1.1.2: 87 042.00 ha HCVF 2.1: 276 758.17 ha HCVF 3.1: 9 700.92 ha HCVF 3.2: 53 790.40 ha HCVF 4.1: 81 635.20 ha HCVF 4.2: 4 452.46 ha HCVF 6: 1 685.57 ha
<b>Total area of production forest (i.e. forest from which timber may be harvested) / Całkowita powierzchnia lasów gospodarczych (z pozyskaniem drewna)</b>	499288.99 ha
Area of production forest classified as “plantation” / Powierzchnia plantacji	-
Area of production forest regenerated primarily by replanting / Powierzchnia leśna odnowiona sztucznie	510988.83 ha
Area of production forest regenerate primarily by natural regeneration / Powierzchnia leśna odnowiona naturalnie	26609.01 ha



<b>List of High Conservation Values / Lista szczególnych wartości ochronnych</b>	
<b>Description / Opis</b>	<b>Notes / Uwagi</b>
Nature reserves / Rezerваты przyrody	98 nature reserves – 18 240.89 ha / 98 rezerwatów przyrody – 18 240,89 ha
Bird nest buffer zones / Strefy ochronne wokół gniazd	304 zones – 17825.38 ha / 304 strefy – 17 825,38 ha
Lichens buffer zones / Strefy ochrony porostów	59 zones – 39.24 ha / 59 stref – 39,24 ha
Forest with high landscape and nature values / Lasy cenne przyrodniczo i krajobrazowo	<p>35 protected landscape areas – 268889.90 ha / 35 obszarów chronionego krajobrazu – 268 889,90 ha</p> <p>176 ecological sites – 635.42 ha / 176 użytków ekologicznych – 635,42 ha</p> <p>Areas of Natura 2000 / Obszary Natura 2000:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- 19 Special Protection Areas (SPA) – 307 713.11 ha / 19 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) – 307 713,11 ha</li> <li>- 32 Special Areas of Conservation (SAC) – 264 236.98 ha / 32 Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO) – 264 236,98 ha</li> </ul> <p>6 Landscape Parks – 89 972.90 ha / 6 Parków Krajobrazowych – 89 972,90 ha</p> <p>438 nature monuments / 438 pomniki przyrody</p> <p>Ecotone zones along watercourses and around water bodies – 7 727.59 ha / Strefy ekotonowe przy ciekach i zbiornikach wodnych – 7 727,59 ha</p> <p>Old stands and biogroups left out on the harvesting sites – 3135.45 ha / Kępy i biogrupy pozostawione na zrębach – 3 135,45 ha</p> <p>Lichen Scots pine forest (Cladonio-Pinetum) – 1062.92 ha / Bory chrobotkowe (Cladonio-Pinetum) – 1 062,92 ha</p> <p>Conservative stands – 287.02 ha / Drzewostany zachowawcze – 287,02 ha</p> <p>Swamps and peat bogs – 12754.45 ha / Bagna i torfowiska – 12 754,45 ha</p> <p>Unused meadows and swards – 2115.46 ha / nieużytkowane łąki i murawy – 2 115,46 ha</p> <p>Small water bodies and ponds – 514.85 ha / oczka wodne i stawy – 514,85 ha</p>
Different categories of protective forests / Różne kategorie lasów ochronnych	<p>Forest around the towns – 39733.39 ha / Lasy wokół miast – 39 733,39 ha</p> <p>Water protective forests – 89471.09 ha / Lasy wodochronne – 89 471,09 ha</p> <p>Soil protective forests – 4338.69 ha / Lasy glebochronne – 4 338,69 ha</p> <p>Valuable parts of native nature – 33293.19 ha / Cenne fragmenty rodzimej przyrody – 33 293,19 ha</p> <p>Excluded from harvesting seed-stands – 1813.32 ha / Wyłączone drzewostany nasienne – 1 813,32 ha</p>

List of Timber Product Categories / Lista kategorii produktów drzewnych				
Product Class / Klasa produktu	Product Type / Typ produktu	Trade Name / Nazwa handlowa	Category / Kategoria	Species / Gatunki
Wood in the rough Drewno surowe	Logs of coniferous wood Drewno surowe iglaste	Logs of coniferous wood Drewno okrągłe iglaste	Conifer Iglaste	<i>Pinus sylvestris</i> <i>Picea abies</i> <i>Larix sp.</i>
Wood in the rough Drewno surowe	Logs of deciduous wood Drewno surowe liściaste	Logs of deciduous wood Drewno okrągłe liściaste	Deciduous (Hardwood) Liściaste	<i>Fagus sylvatica</i> <i>Betula pendula</i> <i>Padus avium</i> <i>Cerasus avium</i> <i>Quercus robur</i> <i>Carpinus betulus</i> <i>Salix caprea</i> <i>Fraxinus excelsior</i> <i>Acer pseudoplatanus</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Tilia cordata</i> <i>Alnus glutinosa</i> <i>Alnus incana</i> <i>Populus tremula</i> <i>Populus alba</i> <i>Salix alba</i> <i>Ulmus minor</i>
Wood in the rough Drewno surowe	Fuel wood Drewno opałowe / energetyczne	Coniferous fuel wood Drewno opałowe / energetyczne iglaste	Conifer Iglaste	<i>Pinus sylvestris</i> <i>Picea abies</i> <i>Larix sp.</i>
Wood in the rough Drewno surowe	Fuel wood Drewno opałowe / energetyczne	Deciduous fuel wood Drewno opałowe / energetyczne liściaste	Deciduous (Hardwood) Liściaste	<i>Fagus sylvatica</i> <i>Betula pendula</i> <i>Padus avium</i> <i>Cerasus avium</i> <i>Carpinus betulus</i> <i>Salix caprea</i> <i>Fraxinus excelsior</i> <i>Acer pseudoplatanus</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Tilia cordata</i> <i>Alnus glutinosa</i> <i>Alnus incana</i> <i>Populus tremula</i> <i>Populus alba</i> <i>Salix alba</i> <i>Ulmus minor</i>

<b>Annual Timber Production / Roczna produkcja drewna</b>				
<b>Species (botanical name) / Gatunek (nazwa botaniczna)</b>	<b>Species (common name) / Nazwa popularna</b>	<b>Area (ha) / Powierzchnia</b>	<b>Maximum Annual Sustainable Yield (m<sup>3</sup>) / Maksymalne roczne pozyskanie</b>	
			<b>Projected / planowane</b>	<b>Actual / rzeczywiste</b>
<i>Larix decidua</i>	European larch / Modrzew europejski	1779.60	9 151	9 805
<i>Pinus sylvestris</i>	Scots pine / Sosna zwyczajna	375941.00	1 484 860	1 497 314
<i>Picea abies</i>	Norway spruce / Świerk pospolity	51606.40	497 591	456 286
<i>Abies alba</i>	European silver fir / Jodła pospolita	5.10	0	12
<i>Pseudotsuga sp.</i>	Douglas-fir / Daglezja	11.9	0	14
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Black locust / Robinia akacjowa	5.60	120	27
<i>Fagus sylvatica</i>	European Beech / Buk pospolity	47.4	550	140
<i>Betula pendula</i>	Silver birch / Brzoza brodawkowata	47307.5	241 204	241 150
<i>Padus avium</i>	Bird cherry / Czeremcha pospolita		70	0
<i>Prunus padus</i>	Wild cherry / Czereśnia pospolita		0	0
<i>Quercus sp.</i>	Oak / Dąb	36850.9	95 598	79 677
<i>Carpinus betulus</i>	European hornbeam / Grab pospolity	1552	22 258	17 435
<i>Fraxinus excelsior</i>	European ash / Jesion wyniosły	1297.2	24 081	16 327
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Sycamore / Klon jawor	37	10	33
<i>Acer platanoides</i>	Norway maple / Klon pospolity	95	2 484	2 325
<i>Aesculus hippocastanum</i>	Horse-chestnut / Kasztanowiec biały		0	0
<i>Tilia cordata</i>	Small-leaved lime / Lipa drobnolistna	1340.60	11 777	11 243
<i>Corylus avellana</i>	Common hazel / Leszczyna pospolita		0	3
<i>Alnus sp.</i>	Alder / Olsza	38959.1	84 678	74 404
<i>Populus tremula</i>	Aspen / Topola osika	1292	57 313	40 040
<i>Populus sp.</i>	Poplar / Topola	136.8	5 969	4 428
<i>Salix sp</i>	Willow / Wierzba	3.4	860	99
<i>Ulmus minor</i>	Field elm / Wiąz pospolity	50.9	750	676
Other	Other coniferous / Pozostałe iglaste		0	114538
Other	Other deciduous / Pozostałe liściaste		0	64572
<b>Totals Razem</b>		40 442.2	2 539 324	2 630 548

Approximate Annual Commercial Production of Non-Timber-Forest-Products / <b>Przybliżona roczna produkcja leśnych produktów niedrzewnych</b>				
Product / <b>Produkt</b>	Species / <b>gatunek</b>		Unit of measure / <b>Jednostka miary</b>	Total units / <b>Razem</b>
	Botanical Name / <b>Nazwa Botaniczna</b>	Common Name / <b>Nazwa popularna</b>		
Seedlings / <b>Sadzonki</b>	<i>Abies alba</i>	European silver fir / <b>Jodła pospolita</b>	Items / <b>sztuki</b>	12 000
	<i>Larix decidua</i>	European larch / <b>Modrzew europejski</b>		771 000
	<i>Picea abies</i>	Norway spruce / <b>Świerk pospolity</b>		12 537 000
	<i>Pinus sylvestris</i>	Scots pine / <b>Sosna zwyczajna</b>		15 029 000
	<i>Betula pendula</i>	Silver birch / <b>Brzoza brodawkowata</b>		2 577 000
	<i>Alnus glutinosa</i>	Black alder / <b>Olsza czarna</b>		2 540 000
	<i>Carpinus betulus</i>	European hornbeam / <b>Grab pospolity</b>		842 000
	<i>Quercus robur</i>	Pedunculate oak / <b>Dąb szypułkowy</b>		17 238 000
	<i>Tilia cordata</i>	Small-leaved lime / <b>Lipa drobnolistna</b>		1 172 000
	<i>Acer platanoides</i>	Norway maple / <b>Klon pospolity</b>		536 000
	<i>Ulmus minor</i>	Field elm / <b>Wiąz pospolity</b>		186 000
	<i>Fraxinus excelsior</i>	European ash / <b>Jesion wyniosły</b>		79 000
	<i>Sorbus aucuparia</i>	Rowan / <b>Jarząb pospolity</b>		196 000
	<i>Malus sylvestris</i>	European wild apple / <b>Jabłoń dzika</b>		48 000
	<i>Pyrus communis</i>	European pear / <b>Grusza dzika</b>		41 000
	Other	Other coniferous / <b>Pozostałe iglaste</b>		441 000
	Other	Other deciduous / <b>Pozostałe liściaste</b>		732 000
	Other	Shrubs / <b>Krzewy</b>		1 481 000
Christmas trees / <b>Choinki świąteczne</b>	<i>Picea abies</i>	Norway spruce / <b>Świerk pospolity</b>	Items / <b>sztuki</b>	8379

Lists of Pesticides and Use / <b>Lista pestycydów</b>					
Commercial Name of Pesticide / <b>Nazwa handlowa</b>	Active Ingredient / <b>Substancja czynna</b>	Year / <b>Rok</b>	Area of application / <b>Powierzchnia zabiegu (ha)</b>	Amount used / <b>Zużyta ilość aktywnego składnika (kg / liter)</b>	Reason for use / <b>Powód użycia</b>
Talstar 100EC (liter/litr)	bifenthrin / <b>bifentryna</b>	MA	321.26	10.88	Pine weevil combating at young stands and the alder leaf beetle
		SA11	308.65	14.70	
		SA12	-	-	Ochrona upraw od ryjkowców, ochrona

Lists of Pesticides and Use / <b>Lista pestycydów</b>					
Commercial Name of Pesticide <b>Nazwa handlowa</b>	Active Ingredient <b>Substancja czynna</b>	Year <b>Rok</b>	Area of application <b>Powierzchnia zabiegu</b> (ha)	Amount used <b>Zużyta ilość aktywnego składnika</b> (kg / liter)	Reason for use <b>Powód użycia</b>
		SA13			szkółek od hurmaka olchowa
		SA14			
Amistar 250 S.C. (liter/litr)	azoxystrobin <b>azoksystrobina</b>	MA	2.36	0.48	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	39.38	23.08	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Miedzian 50 WP (kg)	copper oxychloride <b>tlenochlorek miedzi</b>	MA	2.31	0.6	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	3.18	6.24	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Nimrod 250 EC (liter/litr)	bupirimate <b>bupiryamat</b>	MA	2.9	2.43	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	8.29	3.06	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Zaprawa Oxafun T 75 DS (kg)	carboxin, tetramethylfluthrin <b>karboksyna, tiuram</b>	MA	0.72	0.1	Seed dressing at nurseries <b>Zaprawianie nasion na szkólkach</b>
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Maxim 025 FS (liter/litr)	fludioxonil <b>fludioksonil</b>	MA	1.05	0.005	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	0.01	0.05	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Poliyam 70 WG (kg)	metriam <b>metriam</b>	MA	0.04	0.035	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	5.54	18.33	
		SA12	-	-	

Lists of Pesticides and Use / <b>Lista pestycydów</b>					
Commercial Name of Pesticide <b>Nazwa handlowa</b>	Active Ingredient <b>Substancja czynna</b>	Year <b>Rok</b>	Area of application <b>Powierzchnia zabiegu</b> (ha)	Amount used <b>Zużyta ilość aktywnego składnika</b> (kg / liter)	Reason for use <b>Powód użycia</b>
		SA13			
		SA14			
Previcur Energy 840 SL (liter/litr)	propamocarb, fosetyl-aluminium <b>propamokarb, fosetyl glinowy</b>	MA	0.1	0.5	Sphacel diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób zgorzelowych</b>
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Sadoplion 75 WP (kg)	tetramethylfluthrin <b>tiuram</b>	MA	2.88	11.4	Sphacel diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób zgorzelowych</b>
		SA11	4.35	34.36	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Thiram Granulfo 80 WG (kg)	bifenthrin <b>bifentryna</b>	MA	4	98.4	Sphacel diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób zgorzelowych</b>
		SA11	13.29	72.09	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Tiotar 80 WP (liter/litr)	sulphur <b>siarka</b>	MA	1.24	2.24	Fungal diseases combating at nurseries <b>Ochrona szkółek od chorób grzybowych</b>
		SA11	6.12	49.95	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Glifos 360 SL (liter/litr)	glyphosate <b>glifosat</b>	MA	10.45	14.4	Weed treatment on forest crops and nurseries <b>Zwalczanie chwastów w uprawach i szkółkach</b>
		SA11	25.16	61.92	
		SA12	2.10	6.20	
		SA13	24.28	155.47	
		SA14			
Glifosyd 360 SL (liter/litr)	glyphosate <b>glifosat</b>	MA	4	7.2	Weed treatment on forest crops and nurseries <b>Zwalczanie chwastów w uprawach i szkółkach</b>
		SA11	23.16	58.74	
		SA12	-	-	

Lists of Pesticides and Use / Lista pestycydów					
Commercial Name of Pesticide Nazwa handlowa	Active Ingredient Substancja czynna	Year Rok	Area of application Powierzchnia zabiegu (ha)	Amount used Zużyta ilość aktywnego składnika (kg / liter)	Reason for use Powód użycia
		SA13	31.29	117.83	
		SA14	494.46	426.48	
Dithane NeoTec 75 WG (kg)	mancozeb mankozeb	MA	48.38	3	Pine sphacel diseases combating at nurseries
		SA11	1.8	10.95	Ochrona sosny na szkółce od chorób zgorzelowych
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA04			
Mospilan (kg)	Acetamiprid Acetamipryd	MA	-	-	Insecticide
		SA11	0.24	0.30	Insektycyd
		SA12	7.70	0.62	
		SA13			
		SA14			
Dursban 480EC (liter/litr)	Chlorpyrifos Chloropyrifos	MA	-	-	Fungicide – nursery
		SA11	2.18	0.50	Fungicyd - szkółka
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Primor 500WG (kg)	Pirimicarb Pirimikarb	MA	-	-	Aphids combating at nurseries
		SA11	1.17	0.50	Ograniczanie liczebności mszyc w szkółkach
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Sumi-alpha 050 EC (liter/litr)	Esfenvalerate Esfenwalerat	MA	321.266	10.88	Combating weevils from family Curculionidae at forest crops
		SA11	23.10	1.25	Ochrona upraw od ryjkowców
		SA12	65.88	3.25	
		SA13	7.65	4.50	
		SA14	151.86	156.00	
Falcon 460 EC (liter/litr)	Spiroxamine Spiroksamina	MA	-	-	Fungal diseases combating at nurseries
	Tebuconazole Tebukonazol	SA11	0.72	1.84	Ograniczanie zagrożenia od patogenów grzybowych w szkółkach
		SA12	9.23	11.00	

Lists of Pesticides and Use / Lista pestycydów					
Commercial Name of Pesticide Nazwa handlowa	Active Ingredient Substancja czynna	Year Rok	Area of application Powierzchnia zabiegu (ha)	Amount used Zużyta ilość aktywnego składnika (kg / liter)	Reason for use Powód użycia
	Triadimenol Triadimenol	SA13			leśnych
		SA14			
Fungaflor 200EC (liter/litr)	Imazalil Imazalil	MA	-	-	Powdery mildew of oak <i>Microsphaera alphitoides</i> combating at nurseries  Ograniczanie zagrożenia od patogenów grzybowych (mączniaka dębu) w szkółkach leśnych
		SA11	0.25	0.07	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Vitavax 2000 FS (liter/litr)	Carboxin Karboksyna Tiuram Tiuram	MA	-	-	Fungal diseases combating at nurseries (seeds protection)  Ochrona nasion drzew i krzewów leśnych przed patogenami grzybowymi w szkółkach leśnych
		SA11	15.31	15.60	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Agrofoast 360 SL (liter/litr)	Glyphosate Glifosat	MA	-	-	Weed treatment at forest crops and nurseries  Zwalczanie chwastów w uprawach i szkółkach
		SA11	5	14.04	
		SA12	5.07	31.00	
		SA13			
		SA14			
Pellacol 10 PA (liter/litr)	Tiuram Tiuram	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	599.15	540.50	
		SA12	423.32	7690	
		SA13	667.44	6920	
		SA14	21.96	185	
Cervacol Extra PA (kg)	Quartz sand Piasek kwarcowy	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	1364	4304.75	
		SA12	1583.88	30156	
		SA13	2092.39	45330	
		SA14	1 546.18	38 238	
Emol BTX LA (liter/litr)	Benzoesan denatorium Benzoesan denatonium	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	633.72	12.83	
		SA12	1347.33	22731.78	



Lists of Pesticides and Use / Lista pestycydów					
Commercial Name of Pesticide Nazwa handlowa	Active Ingredient Substancja czynna	Year Rok	Area of application Powierzchnia zabiegu (ha)	Amount used Zużyta ilość aktywnego składnika (kg / liter)	Reason for use Powód użycia
		SA13	427.89	11567.25	
		SA14	858.04	19 337	
Emol Plus BTX LA (liter/litr)	Benzoesan denatorium Benzoesan denatonium	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	1939	31.59	
		SA12	615.82	16288.50	
		SA13	428.44	5202	
		SA14	561.81	7 721	
Repentol 6 PA (kg)	Quartz sand Piasek kwarcowy	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	50	150	
		SA12	-	-	
		SA13	129.83	452.75	
		SA14			
Repentol 6 PA Bis (kg)	Quartz sand Piasek kwarcowy	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	131	462.90	
		SA12	-	-	
		SA13			
		SA14			
Wam Extra PA (kg)	Quartz sand Piasek kwarcowy	MA	-	-	Repellent Repellent
		SA11	45	258	
		SA12	321.82	3467.00	
		SA13	458.93	6562	
		SA14	644.39	8 302	
Foray 76B SC (liter)	Bacillus thuringiensis Bacillus thuringiensis	MA	-	-	Insecticide Insektycyd
		SA11	-	-	
		SA12	2583.00	6260.00	
		SA13	2015	5040	
		SA14			
Fastac 100 EC (liter/litr)	Alpha-cypermethrin Alfa-cypermetryna	MA	-	-	Insecticide Insektycyd
		SA11	-	-	
		SA12	17.71	12.40	

Lists of Pesticides and Use / Lista pestycydów					
Commercial Name of Pesticide Nazwa handlowa	Active Ingredient Substancja czynna	Year Rok	Area of application Powierzchnia zabiegu (ha)	Amount used Zużyta ilość aktywnego składnika (kg / liter)	Reason for use Powód użycia
		SA13	2.25	2.67	
		SA14	1 790	4 480	
Sherpa (liter/litr)	Cypermetyryna Cypermethrin	MA	-	-	Insecticide Insektycyd
		SA11	-	-	
		SA12	16.03	5.88	
		SA13	2.7	0.5	
		SA14	2.14	1	
Bulldock (liter/litr)	Beta-cyfluthrin Beta-cyflutryna	MA	-	-	Pine weevill combating Ograniczanie zagrożenia od ryjkowców głównie szeliniaka sosnowca
		SA11	-	-	
		SA12	717.75	225.45	
		SA13			
		SA14			
Fastac Las 15 EC (liter/litr)	Alpha-cypermethrin Alfa-cypermetyryna	MA	-	-	Insecticide Insektycyd
		SA11	-	-	
		SA12	488.15	506.92	
		SA13			
		SA14	119.24	283.95	
Gwarant 500 SC	Chlorotalonil Chlorotalonil	MA	-	-	
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	
		SA13	-	-	
		SA14	7.14	14	
PG Bioekol	Phlebiopsis gigantea	MA	-	-	Biological control agent accelerating tree stumps decomposition Środek ochrony biologicznej przyspieszający rozkład pni leśnych
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	
		SA13	-	-	
		SA14	957.89	3 492	
Roundup Max 2 (liter/litr)	Glyphosate Gglijofosat	MA	-	-	Weed treatment on forest crops Zwalczanie chwastów na uprawach leśnych
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	

Lists of Pesticides and Use / <b>Lista pestycydów</b>					
Commercial Name of Pesticide <b>Nazwa handlowa</b>	Active Ingredient <b>Substancja czynna</b>	Year <b>Rok</b>	Area of application <b>Powierzchnia zabiegu</b> (ha)	Amount used <b>Zużyta ilość aktywnego składnika</b> (kg / liter)	Reason for use <b>Powód użycia</b>
		SA13	-	-	
		SA14	20.00	6.04	
Stop Z EC (kg)	Fish oil <b>Olej rybi</b>	MA	-	-	Repellent <b>Repellent</b>
		SA11	-	-	
		SA12	-	-	
		SA13	-	-	
		SA14	1.43	15	

MA2011: Pesticides applied over the period between 01.01.2011-30.05.2011

**Pestycydy stosowane w terminie 01.01.2011-30.05.2011**

SA1: Pesticides that have been applied since the main assessment (2011).

**Pestycydy stosowane od czasu audytu zasadniczego (2011)**

SA2: Pesticides that have been applied outside forest nurseries since the first surveillance visit (2012)

**Pestycydy stosowane poza szkółkami leśnymi w okresie od pierwszego audytu okresowego (2012)**

SA3: Pesticides that have been applied outside forest nurseries since the second surveillance visit (2013)

**Pestycydy stosowane poza szkółkami leśnymi w okresie od drugiego audytu okresowego (2013)**

SA4: Pesticides that have been applied outside forest nurseries since the third surveillance visit (2014)

**Pestycydy stosowane poza szkółkami leśnymi w okresie od trzeciego audytu okresowego (2014)**

## 2. COPANY BACKGROUND / **OPIS PRZEDSIĘBIORSTWA**

### 2.1 Ownership / **Własność**

Poland has about 8.7 million hectares of forest covering approximately 28% of the land area, of which 82% is state forest owned by the State Treasury. This includes both national parks and productive forest estate. The total area of productive forest estate is just over 7 million hectares. Forest management of state forests is based on the legal requirements of the Forest Act, dated 1991, and other relevant legislation, regulations and policy documents.

The management of state forests is carried out by the State Forests National Forest Holding. Its headquarters, General Directorate of State Forests (GDSF), is based in Warsaw.

Regional Directorate of State Forest (RDSF) in Białystok, which includes 28 forest enterprises under evaluation, is one of 17 RDSF sub-ordinated to General Directorate.

State Forests neither sell nor buy land either. Solely minor land transfers and exchanges were noted over last decades in the area of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok.

Właścicielem większości lasów w Polsce jest Skarb Państwa. Polska posiada około 8.7 milionów hektarów lasów pokrywających 28% powierzchni kraju, w tym 82% stanowią lasy własności Skarbu Państwa. W liczbie tej znajdują się zarówno parki narodowe, jak i lasy produkcyjne. Całkowita powierzchnia lasów produkcyjnych wynosi ponad 7 milionów hektarów. W imieniu Skarbu Państwa lasy produkcyjne zarządzane są przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Gospodarka leśna w lasach państwowych odbywa się w oparciu o przepisy i wymogi Ustawy o lasach z 1991 i inne zbliżone regulacje prawne oraz dokumenty o charakterze ogólnym.

Gospodarka w lasach państwowych jest prowadzona przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych (DGLP) ma siedzibę w Warszawie.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych (RDLP) w Białymstoku, w skład której wchodzi 28 poddanych ocenie nadleśnictw, jest jedną z 17 regionalnych dyrekcji podlegających Dyrekcji Generalnej.

Lasy Państwowe nie sprzedają ani nie kupują terenów zalesionych. Na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku w ostatnich dekadach miały miejsce jedynie nieznaczne zamiany i przekazania gruntów.

## 2.2 Company Key Objectives / Główne cele przedsiębiorstwa

Objective / Cel	Notes / Uwagi
<b>Commercial / Komercyjne</b>	
Production of raw wood / Produkcja surowca drzewnego	Level of harvesting / Wielkość pozyskania około – 2 532 000 m <sup>3</sup> per year / rocznie
Nursery production / Produkcja szkółkarska	Level of production / Wielkość produkcji – 56.458.000 items / sztuk
<b>Social / Społeczne</b>	
Supporting of local markets / Wspieranie rynków lokalnych	Wood market, tourism and recreation / Rynek drzewny, Turystyka i rekreacja
Enviornmental education of youth / Prowadzenie przyrodniczo-leśnej edukacji młodzieży	<p>Nature educational centres - 6 objects:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a. Forest educational centre "In the capercaillie wilderness" in Augustów Forest Enterprise</li> <li>b. Forest educational centre in Bielsk Forest Enterprise</li> <li>c. Forest educational centre "Spotted Nutcracker" in Dojlidy Forest Enterprise</li> <li>d. Forest educational centre "Quercus" in Giżycko Forest Enterprise</li> <li>e. Forest educational centre "Gallery on the edge of the wilderness" in Krynki Forest Enterprise</li> <li>f. Forest educational centre "Oak" in Rudka Forest Enterprise</li> </ul> <p>Forest educational paths: 62 paths. Virtually in each forest enterprise there is at least one marked path.</p> <p>Number of people participating in educational campaigns: approximately 45 thousand people.</p> <p>Number of people participating in the forest classes: approximately 14 thousand people.</p> <p>Attendance in all forest educational centres: approximately 48 thousand people.</p> <p>Izby edukacyjno-przyrodnicze – 6 obiektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a. Izba edukacji leśnej „W puszczy głuszca” w Nadleśnictwie Augustów</li> <li>b. Izba edukacji przyrodniczo-leśna w Nadleśnictwie Bielsk</li> </ul>

Objective / Cel	Notes / Uwagi
	<p>c. Izba edukacji leśnej „Orzechówka” w Nadleśnictwie Dojlidy  d. Izba edukacji leśnej „Quercus” w Nadleśnictwie Giżycko  e. Izba edukacji leśnej „Galeria na skraju Puszczy” w Nadleśnictwie Krynki  f. Izba edukacji leśnej „Dąbek” w Nadleśnictwie Rudka</p> <p>Leśne ścieżki dydaktyczne: 62 ścieżki. Praktycznie w każdym nadleśnictwie znajduje się przynajmniej jedna ścieżka.</p> <p>Liczba osób uczestniczących w akcjach edukacyjnych: około 45 tysięcy osób.</p> <p>Liczba osób uczestniczących w lekcjach przyrodniczo-leśnych: około 14 tysięcy osób.</p> <p>Liczba osób odwiedzających izby przyrodnicze: około 48 tysięcy osób.</p>
Employment for local people / Zatrudnienie miejscowej ludności	<p>1756 own employees of 28 forest enterprises / Pracownicy 28 nadleśnictw: 1756 osoby</p> <p>2076 workers of 185 private forest contractors: / Pracownicy 185 zakładów usług leśnych: 2076 osoby</p>
Educational and scientific activities of 28 forest enterprises / Prowadzenie bazy do realizacji działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej w 28 nadleśnictwach	<p>Numerous nature paths in each forest enterprise (62 paths), forest educational centers (6 centers), the arboretum in Kopna Góra, rendering forest accessible for scientific researches and programs.</p> <p>Liczne ścieżki edukacyjne w każdym nadleśnictwie (62 ścieżek), izby przyrodniczo-leśne (6 izb), arboretum w Kopnej Górze, udostępnienie lasu do prowadzenia prac naukowo-badawczych.</p>
Trainings for foresters in the field of new technologies and solutions in forestry / Kształcenie i szkolenia leśników w zakresie nowych technologii i praktyk	<p>There are ongoing trainings provided for employees of each forest enterprise pertaining to forestry management, nature protection as well as new computer softwares applied in forestry management.</p> <p>Na bieżąco prowadzone są szkolenia pracowników nadleśnictw, szkolenia dotyczą zarówno prac gospodarczych z hodowli i ochrony lasu, ochrony przyrody, jak również nowych technik komputerowych wykorzystywanych przy zarządzaniu lasem.</p>
<b>Environmental / Ekologiczne</b>	
Protection of nature and landscape / Ochrona przyrody i krajobrazu	<p>Increasing to possible extent the use of partial, nest, progressive and continues harvesting types at the expense of clear cuts, reduction of clear cuts size to maximum of 4 ha, use of environmentally friendly technologies, preference for modern forest machinery, preservation of sites with protected species, monitoring of valuable natural sites, identification and implementation of different HCVF categories.</p> <p>Ograniczanie w miarę możliwości zrębów zupełnych na rzecz rębni złożonych i przerębowych, ograniczenie powierzchni zrębów zupełnych do 4 ha, stosowanie technologii przyjaznej środowisku, preferowanie nowoczesnych maszyn, ochrona stanowisk gatunków chronionych, monitorowanie cennych obiektów przyrodniczych, wyznaczenie sieci lasów różnych kategorii HCVF.</p>
Protection of soil as well as surface and ground water / Ochrona gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych	<p>Water protective forests / Lasy wodochronne – 81 635.20 ha</p> <p>Soil protective forests / Lasy glebochronne – 4 452.46 ha</p>
Supporting of environmental functions of forest / Podtrzymywanie funkcji	<p>The identification and implementation of different HCVF categories, defining of forest management methods in HCVF, approximately 6.45% of 28 forest enterprise area is excluded</p>

Objective / Cel	Notes / Uwagi
środowiskowych lasu	<p>from management as reference forests.</p> <p>Wyznaczono sieć lasów różnych kategorii HCVF, opracowano zasady gospodarowania w lasach HCVF, około 6,45% powierzchni 28 nadleśnictw wyłączono z pozyskania jako lasy referencyjne.</p>
Permanent research and experimental plots / Utrzymywanie trwałych powierzchni badawczych i doświadczalnych	<p>Permanent research and experimental plots are maintained by various academic institutions that conduct observations and scientific researches within area of 28 forest enterprises.</p> <p>Utrzymywane są powierzchnie badawcze różnych instytucji naukowych prowadzących obserwacje i badania naukowe w lasach 28 nadleśnictw.</p>
Implementation of scientific results to forest management practice / Wdrażanie do gospodarki leśnej wyników badań naukowych	<p>Findings from researches conducted by Forest Research Institute as well as scientific institutions are incorporated in forest management.</p> <p>Wykorzystywane są wnioski z prowadzonych badań Instytutu Badawczego Leśnictwa oraz innych instytucji naukowych.</p>
Biodiversity protection and enhancement / Zwiększanie i ochrona bioróżnorodności	<p>Adaptation of species composition to given habitat type, Introduction of admixture of biologically valuable tree species, maximum use and support of natural regeneration, leaving out hollow and polypore trees as well as dead wood, setting aside up to 5 % of old stands and biogroups on harvesting sites, small gaps in forests are not reforested, introduction of understory and second layer of trees, preservation of forest marshes, ponds and thickets.</p> <p>Active protection of valuable habitat (mowing of forest glades). In addition, some forest enterprises have been participating in programs aiming at protection of endangered species and increasing of forest biodiversity:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Conservation of the Lesser Spotted Eagle (Life Plus)</li> <li>- Conservation of the European bison</li> <li>- National Capercaillie Conservation Program</li> <li>- Conservation of the European pond turtle</li> <li>- Active conservation of the Black grouse</li> <li>- Reintroduction program "Born to Be Free" of the lynx species</li> <li>- Small retention program.</li> </ul> <p>Dostosowanie składu gatunkowego do siedliska, wprowadzanie gatunków biocenotycznych i domieszkowych na etapie zakładania upraw, maksymalne wykorzystanie odnowień naturalnych, pozostawianie drzew dziuplastych i hubiastych oraz części martwego drewna, pozostawienie na zrębach i w cięciach uprzążających co najmniej 5% powierzchni jako kępy ekologiczne, nieproduktywne małych luk w drzewostanie, wprowadzanie podszytu i drugiego piętra, ochrona śródleśnych bagienek, oczek wodnych, zarośli. Prowadzi się czynną ochronę cennych siedlisk przyrodniczych (koszenie łąk śródleśnych). Dodatkowo niektóre nadleśnictwa w ostatnich latach brały udział lub nadal uczestniczą w programach mających na celu ochronę ginących gatunków i zwiększanie bioróżnorodności w lasach:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ochrona orlika krzykliwego (Life Plus)</li> <li>- ochrona żubra</li> <li>- krajowy program ochrony głuszca</li> <li>- ochrona żółwia błotnego</li> <li>- czynna ochrona cietrzewia</li> <li>- reintrodukcji rysia metodą „Born to be free”</li> <li>- program małej retencji.</li> </ul>
Comprehensive recognition of state of forest biocenosis and its changes / Wszechstronne rozpoznanie stanu	<p>Detailed soil and sites description is compiled for each forest enterprise, spatial information system is applied for monitoring of forest ecosystems and high conservation</p>

Objective / Cel	Notes / Uwagi
biocenozy leśnej oraz zachodzących w niej zmian	values, periodic forest inventories are carried out and there is monitoring update procedure for protection species.  Opracowany jest dla wszystkich nadleśnictw operat glebowo siedliskowy, wykorzystywany jest system informacji przestrzennej do monitorowania stanu lasu oraz cennych obiektów przyrodniczych, przeprowadza się okresowe inwentaryzacje przyrodnicze oraz na bieżąco zbiera się informacje o chronionych gatunkach.
Sustainable game management (Game Breeding Centre) / Prowadzenie zrównoważonej gospodarki populacjami zwierzyny łownej (Ośrodek Hodowli Zwierzyny)	Game Breeding Centers are operating and hunting grounds are leased. Annual game inventories are carried out. Hunting is conducted on the basis of Annual Hunting Plans.  Prowadzone są OHZ oraz obwody łowieckie dzierżawione. Prowadzi się coroczną inwentaryzację stanu zwierzyny. Polowania wykonywane są na podstawie Rocznych Planów Łowieckich.

### 2.3 Company History / Historia przedsiębiorstwa

The history of forest management in the north-eastern part of Poland reaches back to the time immemorial. The earliest documents confirming the existence of forest management go back over 450 years and refer to Knyszyn Forest Enterprise, where the King Sigismund II Augustus was the frequent visitor. In 1924 National Forest Holding State Forests was founded and uniform forest management rules were introduced in all forest enterprises throughout Poland. After World War II immediately began reconstruction of the State Forests, including the reestablishing of forest enterprises. Within the area of today's 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok many various units were set up. In the seventies of XX century, following the administrative reform of the State Forests, small units were merged into currently operating forest enterprises. The reflection of the former division are the borders of nowadays forest enterprises. In the nineties of XX century from the area of Waliły Forest Enterprise was separated Krynki Forest Enterprise, whereas recently Białobrzegi Forest Enterprise was decommissioned and its area was taken over by Augustów Forest Enterprise. In the meantime some areas under management of forest enterprises were relegated to newly set up national parks, namely to Wigry National Park in 1989 and to Biebrza National Park in 1993.

Historia gospodarowania lasami w północno-wschodniej Polsce sięga niepamiętnych czasów. Najstarsze dokumenty świadczące o organizacji nadleśnictw mają ponad 450 lat i dotyczą Nadleśnictwa Knyszyn, gdzie częstym gościem był Król Zygmunt August. W roku 1924 powstała organizacja Lasy Państwowe, która wprowadziła jednolite zasady gospodarowania we wszystkich nadleśnictwach na terenie kraju. Po II wojnie światowej niezwłocznie przystąpiono do odbudowy struktury Lasów Państwowych, w tym do ponownego organizowania nadleśnictw.

Na obszarze dzisiejszych 28 nadleśnictw utworzono wiele niedużych jednostek organizacyjnych. W latach 70-tych XX wieku, po reformie administracyjnej w Lasach Państwowych, małe nadleśnictwa połączono w obecne jednostki. Odzwierciedleniem dawnego podziału na nadleśnictwa są granice dzisiejszych obrębów leśnych. W latach 90-tych XX wieku z nadleśnictwa Waliły wyodrębniono nadleśnictwo Krynki, natomiast na początku XXI wieku zlikwidowano nadleśnictwo Białobrzegi, którego obszar przejęło nadleśnictwo Augustów. Część lasów będących w zarządzie nadleśnictw została przekazana do powstających parków narodowych: Wigierskiego w 1989 roku oraz Biebrzańskiego w 1993 roku.

### 2.4 Organisational Structure / Struktura organizacyjna

The headquarters of RDSF in Białystok are divided into 13 thematic divisions (departments and units) subordinated directly to director (Department of Organization and Staff, Department of Control and Protection of Property, the Position on Health and Safety, Defense and Protection of Implicit Information, the Position on public relations) or to his two deputies – Deputy for Forest Management (Department of Forest Management, Department of Forest Protection, Department of Forest Resources, the Position on the coordination of Promotional Forest Complex "Białowieza Forest") and Deputy for Economic Issues (Department of Finances, Department of Marketing,

Department of Infrastructure and Public Tenders, Department of Planning and Economical Analysis, IT Unit).

Each of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok has its own office and staff. Forest enterprise director carries out independently forest management on the basis of forest management plan and is responsible for the current state of the forest. Each forest enterprise is divided into rangeries that are run by a ranger who is responsible for everyday activity in the forest. Each forest enterprise has the position of supervising engineer who supervises all activities and operations planned and realized in the forest. Altogether in all 28 forest enterprises there are 1 756 people employed.

Private forest contractors (Enterprises for Forest Services - ZUL) under the close supervision of rangers perform most of forest operations. Many of them are the former employees of forest enterprises. Currently, within 28 forest enterprises there are 2076 forest workers (1917 males and 159 females) employed in 185 private Enterprises for Forest Services (ZUL).

W ramach biura RDLP w Białymstoku funkcjonuje 13 działów merytorycznych (wydziały i zespoły), podporządkowanych albo bezpośrednio dyrektorowi (Wydział Organizacji i Kadr, Wydział Kontroli i Ochrony Mienia, Stanowisko ds. BHP, Obronności i Ochrony Informacji Niejawnych, Stanowisko ds. Informacji i Komunikacji), albo jego dwom zastępcom: ds. Gospodarki Leśnej (Wydział Zagospodarowania Lasu, Wydział Ochrony Lasu, Wydział Zasobów, Stanowisko ds. koordynacji działań LKP „Puszcza Białowieska”) i ds. Ekonomicznych (Wydział Finansowo-Księgowy, Wydział Marketingu, Wydział Infrastruktury i Zamówień Publicznych, Wydział Planowania i Analiz Ekonomicznych, Zespół Informatyki).

Każde z 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku posiada własne biuro i zatrudnia własny personel. Nadleśniczy na podstawie planu urządzenia lasu prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie oraz odpowiada za stan lasu. Każde z nadleśnictw podzielone jest na leśnictwa, a każdym z nich kieruje leśniczy odpowiedzialny za codzienną gospodarkę w lesie. Każde nadleśnictwo zatrudnia inżyniera nadzoru odpowiedzialnego za nadzór nad pracami planowanymi i realizowanymi w lesie. Łącznie w 28 nadleśnictwach zatrudnionych jest 1756 osób.

Większość prac leśnych wykonują prywatni wykonawcy – Zakłady Usług Leśnych (ZUL), pracujące pod bezpośrednim nadzorem leśniczych. Wielu z pracowników ZUL to byli pracownicy nadleśnictw. Obecnie na terenie 28 nadleśnictw w 185 zakładach usług leśnych zatrudnionych jest 2076 osób (1917 mężczyzn, 159 kobiet).

## 2.5 Ownership and Use Rights / Prawa własności i użytkowania

Vast majority of forest managed by 28 forest enterprises belongs to the State Treasure. In 2009 County Offices delegated to 19 forest enterprises of RDSF in Białystok supervision over 175,1 thousands hectares of forest not owned by the state that includes:

- in Podlaskie Voivodeship - 165.4 thousands hectares,
- in Masovian Voivodeship - 4.8 thousands hectares,
- in Warmian-Masurian Voivodeship - 4.9 thousands hectares.

People in Poland are legally guaranteed the right of free access into state owned forest for different purposes, e.g. recreational, tourism, education, picking of forest fruits and berries, picking of mushrooms. These rights may be limited only in the time of fire risk, natural disasters or on sites of realized forest operations (harvesting or large size protective operations against pest gradations).

Lasy zarządzane przez RDLP w Białymstoku w znakomitej większości stanowią własność Skarbu Państwa. W 2009 roku Starostwa Powiatowe powierzyły 19 nadleśnictwom RDLP Białystok sprawowanie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa na powierzchni 175,1 tys. ha, z tego:

- w woj. podlaskim – 165,4 tys. ha,
- w woj. mazowieckim – 4,8 tys. ha,
- w woj. warmińsko-mazurskim – 4,9 tys. ha.

W Polsce ludność ma ustawowo zagwarantowane prawo wolnego wstępu do lasu w celach rekreacyjnych, turystycznych, edukacyjnych, zbioru runa leśnego itp. Prawo to może być



ograniczone wyłącznie w czasie okresów zagrożenia pożarowego, katastrof naturalnych lub na obszarach prowadzonych prac (zręby lub wielkopowierzchniowe zwalczanie gradacji).

## 2.6 Legislative, Administrative and Land Use Context / Uwarunkowania prawne, administracyjne i wynikające z form użytkowania terenu

Forest management in Poland is carried out on the basis the Act on Forests (from 1991 with later amendments) and accompanied other acts, decrees, codes and guidelines. Forest administration realizes independently practically all responsibilities related with the maintenance, use, silviculture, regeneration and forest protection. Practical forest protection (operations and protective works, demarcation, opening out, supervising and monitoring) related with objects and areas covered by law conservation is realized in a strict cooperation with the nature conservation authorities (Regional Directorate of Environment Protection). Economic use of environment (ground water intake, emission of pollution etc) takes place on the base of permissions given by local authorities (county authorities).

Gospodarka leśna w Polsce prowadzona jest w oparciu o zapisy Ustawy o lasach (1991) oraz towarzyszące jej, wymienione niżej inne ustawy, rozporządzenia, kodeksy i wytyczne. Administracja leśna samodzielnie realizuje praktycznie wszystkie obowiązki związane z utrzymaniem, użytkowaniem, hodowlą, odnowieniem i ochroną lasu. Praktyczna ochrona przyrody (zabiegi i prace ochronne, oznakowanie, udostępnianie, nadzór i monitoring) związana z obiektami i obszarami objętymi ochroną prawną realizowana jest w ścisłej współpracy ze służbami ochrony przyrody (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska). Gospodarcze korzystanie ze środowiska (pobór wód gruntowych, emisja zanieczyszczeń itd.) odbywa się w oparciu o pozwolenia udzielane przez miejscowe władze (starostwa powiatowe).

## 2.7 Other Land Uses / Inne formy użytkowania

All state owned forests in Poland are open to the public. Besides abovementioned right for free picking of different non-timber products, people have also possibility for cheap fuel wood collection. Within 28 forest enterprises of RDSF in Białystok there are 16 Game Breeding Centres (OHZ) with special staff conducting all hunting activities. Forest paths and roads are used for the marked tourist tracks. Specially designed tracks for horse riding and cross-country skiing are accessible for the public. Meadows are regularly mowed in order to maintain unique species composition and harvest the hay for the game in the winter.

Lasy Państwowe w Polsce są udostępnione dla ludności. Poza wspomnianym wyżej prawem do bezpłatnego zbierania różnych użytków nieдрzewnych ludność ma również możliwość zaopatrzenia się w tanie drewno opałowe. Na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku znajduje się 16 Ośrodków Hodowli Zwierzyny, gdzie specjalny personel zajmuje się sprawami łowieckimi. Duktory i drogi leśne są wykorzystywane do wyznaczania szlaków turystycznych. Istnieją specjalne trasy do uprawiania jazdy konnej i narciarstwa biegowego. Łąki należące do poszczególnych nadleśnictw są koszone w celu zachowania unikalnego składu gatunkowego oraz pozyskania siana do zimowego dokarmiania zwierzyny.

## 2.8 Non-certified Forests / Lasy niecertyfikowane

RDSF in Białystok excluded from the scope of the certificate three forest enterprises managing the area of Białowieża Forest, i.e. Białowieża, Browsek and Hajnówka Forest Enterprise.

RDLP w Białymstoku wyłączyła z zakresu audytu certyfikacyjnego trzy nadleśnictwa zarządzające obszarem Puszczy Białowieskiej, tj. Nadleśnictwo Białowieża, Browsek i Hajnówka.

Information on forest enterprises excluded from the scope of the certification / Informacje o nadleśnictwach wyłączonych z certyfikacji FSC

Forest Enterprise / Nadleśnictwo	Total area / Pow. ogólna [ha]	Forest area / Pow. leśna [ha]	Planned harvesting of large and medium size timber for 2011 Planowane pozyskanie grubizny w 2011 roku [m <sup>3</sup> ]
Białowieża	12 592,61	12 226,29	11 000
Browsek	20 414,57	19 877,85	25 300
Hajnówka	19 654,07	18 553,61	12 200

Sum/ suma	52 661,25	50 657,75	48 500
-----------	-----------	-----------	--------

Source: Department of Forest Resources, RDSF in Białystok

Źródło: Wydział Zasobów, RDLP w Białymstoku

In the letter sent from RDSF in Białystok to all forest enterprises under its management, case no. ZO.II.510-1/11 dated 03.01.2011, there was a clear and strong demonstration of long-term commitment to adhere to FSC Principles and Criteria by abovementioned forest enterprises.

Białowieża, Browsk and Hajnówka Forest Enterprise were excluded from the scope of the certificate due to following reasons:

- Decision of the Minister of Environment from December 2010 to decrease drastically the annual volume of prescribed yield in three excluded forest enterprises to the level of 48500 m<sup>3</sup> and to designate that amount of timber exclusively to local market, such as homesteads, instead of to timber industry. The prescribed yield does not result from valid forest management plans, but is based on estimated demand of local community for the timber. There is also no guarantee that this volume of allowable annual cut will be maintained in coming years since the Minister of Environment announced further reduction of prescribed yield within Białowieża Forest.
- Unclear situation pertaining to decision on enlargement of Białowieża National Park and inclusion the whole area of Białowieża Forest. The Polish Government still has not decided in that matter.
- Currently the forest management conducted within the Białowieża Forest is not focused on the timber production. All activities undertaken are conservational ones and aimed at nature protection.
- Starting from the end of 2011 forest management plans of three excluded forest enterprises will expire. Concurrently, there are consultations pending on the concept of forest management type and protective plan for Natura 2000 sites located within Białowieża Forest, which will make up forest management plans. There is no guarantee that solutions proposed in forest management plans will be accepted by the Minister of Environment.

W piśmie RDLP w Białymstoku do wszystkich nadleśnictw, znak ZO.II.510-1/11, z 03.01.2011 roku zaznaczono, że trzy powyższe nadleśnictwa nadal zobowiązane są do długotrwałego przestrzegania wszystkich zasad i kryteriów FSC.

Nadleśnictwo Białowieża, Browsk i Hajnówka zostały wyłączone z procesu certyfikacji FSC z następujących powodów:

- Decyzja Ministra Środowiska z grudnia 2010 o ograniczeniu pozyskania drewna w trzech nadleśnictwach puszczańskich do 48,5 tys. m<sup>3</sup> oraz przeznaczeniu drewna na lokalny rynek, przede wszystkim dla miejscowych gospodarstw, a nie dla przemysłu. Rozmiar pozyskania nie wynika z aktualnych Planów Urządzania Lasu, a jedynie z szacunkowego zapotrzebowania lokalnej społeczności na drewno. Nie ma również pewności odnośnie do rozmiaru pozyskania w kolejnych latach, gdyż Minister Środowiska zapowiedział dalsze ograniczanie pozyskania drewna w Puszczy.
- Niepewna sytuacja dotycząca powiększenia Białowieskiego Parku Narodowego na całą Puszcę Białowieską. Nadal polski rząd nie podjął ostatecznej decyzji w tej sprawie.
- Obecnie w Puszczy Białowieskiej nie prowadzi się gospodarki leśnej nastawionej na produkcję surowca drzewnego. Wszystkie podejmowane działania mają charakter zabiegów ochronnych, których celem jest ochrona przyrody.
- Z końcem 2011 roku tracą ważność Plany Urządzania Lasu nadleśnictw Puszczy Białowieskiej, natomiast obecnie trwają prace nad ustaleniem koncepcji zagospodarowania lasu oraz Planów Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszczy Białowieskiej, które złożą się na nowy Plan Urządzania Lasu. Nie ma pewności, czy rozwiązania proponowane przez wykonawcę Planu Urządzania Lasu (wraz ze specjalistami z zakresu ochrony przyrody) spotkają się z akceptacją Ministra Środowiska.

Forest enterprises excluded from the scope of the certificate made long-term commitment to adhere to FSC Principles and Criteria and this issue will be subject of controls planned to be carried out by appropriate departments of RDSF in Białystok in the second half of 2011

There is a procedure for identifying all products leaving the forest so it is clear which products are certified, and which are not. Within RDSF in Białystok there is very good identification system implemented. Harvested wood (each log or pile of pulp wood) is tagged by identification tag, which presents unique number for each log or pulp wood stack and its origin based on the identification number of RDSF, forest enterprise and rangery. All the harvested timber is measured, recorded in the register and the delivery note is issued after entering into electronic logger data like timber volume, timber size grade, forest address etc. Appropriate and detailed documentation is prepared for all the forest products that are to be sold. The invoices issued by accounting department in each forest enterprise present quantity and quality data as well as refer to the delivery note number. Given that there is no possibility of confusion being generated as to which products come from the forest enterprises within the scope of the certification and which come from the three excluded forest enterprises.

Nadleśnictwa wyłączone z zakresu certyfikacji zobowiązały się do długoterminowego przestrzegania zasad i kryteriów FSC. W drugiej połowie 2011 roku stosowne wydziały RDLP w Białymstoku przeprowadzą pod tym kątem kontrole w powyższych nadleśnictwach.

Istnieje udokumentowana procedura identyfikacji wszelkich produktów opuszczających las, pozwalająca określić, z jakiego obszaru leśnego pochodzi dana partia surowca. Na terenie RDLP w Białymstoku funkcjonuje bardzo dobry system identyfikacji pozyskanego drewna. Pozyskane drewno jest znakowane przez leśniczych za pomocą plastikowych tabliczek. Oznakowanie zawiera dokładny adres leśny pochodzenia drewna. Leśniczowie zapisują wszystkie informacje o pozyskanym drewnie (masa, sortymenty, adres leśny) w rejestratorach cyfrowych, z których dane przekazywane są do systemu SILP w nadleśnictwach. Drewno przy opuszczaniu lasu zaopatrywane jest w kwity wywozowe, które stanowią podstawę do wystawiania faktury. Dzięki temu nie ma możliwości pomylenia, który z produktów opuszczających las pochodzi z nadleśnictw objętych certyfikatem, a który z trzech wyłączonych nadleśnictw.

During the second surveillance audit (SA2013 12) RDSF in Białystok excluded from the scope of FSC certificate area of forest nurseries, which in the scale of whole directorate accounts for 258.68 ha. FSC policy FSC-POL-20-003 allows for the excision of forest nurseries from the scope of the evaluation without the necessary loss of FSC certificate for the remaining area of RDSF in Białystok. As the forest nurseries remain under management of units supervised by RDSF in Białystok such excision could take place exclusively due to verified during audit compliance with following requirements specified in FSC policy FSC-POL-20-003:

- There is no violation of traditional or civil rights within the area of excluded forest nurseries;
- In cases where there are identified high conservation values within excluded forest nurseries those values are maintained. Wood from high conservation value forests is not harvested unless in compliance with the requirements of FSC Principle 9 „Maintenance of high conservation value forests”;
- There is no planting of genetically modified (GM) trees within excluded forest nurseries;
- There is no illegal harvesting within excluded forest nurseries;
- There is no conversion of natural forest to plantations or non-forest uses within excluded forest nurseries;
- There is compliance both with national and EU laws in applicable fields (e.g. health and safety, holding of chemicals, use of efficient machinery etc) within excluded forest nurseries.

Prior to decision of exclusion forest nurseries from the scope of certificate, FSC Poland had started the process of countrywide stakeholder consultation. It showed that all stakeholders don't see any substantive reason for treating nurseries in the same way as the rest of forest area. That was one of the main premises for allowing excision of forest nurseries that remain under management of the State Forests. At present, very sophisticated and high-tech methods of production in forest nurseries are used. More and more professional container nurseries are constructed (in polytunnels) with full control of every management operation. In that case risk for adjacent environment from pesticide application is insignificant.

Podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12) RDLP w Białymstoku wyłączyła z zakresu certyfikatu FSC powierzchnię szkółek leśnych, która w skali całej dyrekcji białostockiej wynosi 258,68ha. Dokument FSC-POL-20-003 określa procedurę umożliwiającą wyłączenie szkółek leśnych na etapie przeprowadzanego audytu okresowego bez konieczności utraty certyfikatu FSC dla pozostałej powierzchni RDLP w Białymstoku. W związku z tym, że szkółki leśne pozostają w zarządzie nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Białymstoku ich wyłączenie stało się możliwe po zweryfikowaniu podczas audytu zgodności z następującymi wymogami zawartymi w polityce FSC-POL-20-003:

- Na obszarze wyłączonych szkółek leśnych nie dochodzi do pogwałcenia praw zwyczajowych lub prawa cywilnego;

- W przypadku, gdy na obszarze wyłączonych szkótek leśnych zidentyfikowane zostały szczególne wartości ochronne, zarządzający lasami lub ich właściciel powinien zapewnić utrzymanie tych atrybutów. Drewno pochodzące z lasów o szczególnych wartościach ochronnych nie jest pozyskiwane, chyba że zgodnie z wymogami określonymi w zasadzie 9 FSC „Utrzymanie lasów o szczególnych wartościach ochronnych”;
- W produkcji szkółkarskiej wyłączonych szkótek nie wykorzystuje się drzew modyfikowanych genetycznie;
- Na obszarze wyłączonych szkótek leśnych nie pozyskuje się drewna w sposób nielegalny;
- Obszary wyłączonych szkótek leśnych nie są zamieniane na plantacje lub tereny o innym przeznaczeniu niż leśne;
- Na obszarze wyłączonych szkótek leśnych zapewniona jest zgodność z przepisami prawa krajowego i Unii Europejskiej (np. w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin, sprawności technicznej stosowanych maszyn i urządzeń itp.).

Wyłącznie szkótek leśnych z zakresu certyfikatu poprzedzone było ogólnokrajowym procesem konsultacji przeprowadzonym przez FSC Polska. Wyniki konsultacji pokazały, że strony trzecie nie widzą żadnych merytorycznych powodów traktowania szkótek leśnych w taki sam sposób jak pozostałą powierzchnię objętą certyfikatem. Opinia ta była jednym z głównych powodów umożliwienia wyłączenie szkótek leśnych będących w zarządzie Lasów Państwowych. W obecnej chwili szkółki leśne to połączenie najnowszego sprzętu i wysokiej technologii produkcji szkółkarskiej. W coraz szerszym stopniu wykorzystywane są również profesjonalne szkółki kontenerowe, w których przy pełnej kontroli każdego etapu technologicznego produkuje się sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym. W takim przypadku ryzyko negatywnego wpływu na środowisko związane ze stosowaniem pestycydów praktycznie nie występuje.

### 3. FOREST MANAGEMENT SYSTEM / SYSTEM GOSPODARKI LEŚNEJ

#### 3.1 Bio-physical setting / Warunki naturalne

##### Geography / Geografia

28 forest enterprises of RDSF in Białystok are located in the north-eastern part of Poland. Under their management there are forests of three voivodeships, namely: Podlaskie Voivodeship, Warmian-Masurian Voivodeship and small part of Masovian Voivodeship. Northern forest enterprises verge on Russia (Kaliningrad Oblast), north-eastern forest enterprises verge on Lithuania and eastern forest enterprises verge on Belarus. Western forest enterprises border on RDSF in Olsztyn, south-western forest enterprises border on RDSF in Warszawa and southern ones border on RDSF in Lublin. Area of 28 forest enterprises is relatively flat, however the north part covers lakelands with morainic hills and long glacial valleys (numerous lakes which are summer goals of tourists). In the north there are also vast forest wilderness areas: Augustowska Forest, Piska Forest, Borecka Forest and Romincka Forest. In the central part of the region there is a huge peat bog complex occupying part of the Biebrza river basin. Southern and central part of area is located on flat sandr areas and so called areas of great valleys, which are covered by Knyszyńska Wilderness Area.

28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku zlokalizowanych jest w północno-wschodniej części Polski. Swoim zarządem obejmują one lasy znajdujące się na terenie trzech województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz małym fragmentem lasów w województwie mazowieckim. Północne nadleśnictwa graniczą z Rosją – Obwodem Kaliningradzkim, północno-wschodnie z Litwą oraz wschodnie z Białorusią. Zachodnie nadleśnictwa graniczą z RDLP w Olsztynie, południowo-zachodnie z RDLP w Warszawie, a południowe z RDLP w Lublinie. 28 nadleśnictw zlokalizowanych jest na zróżnicowanym terenie. Północna część obejmuje obszary pojezierne z ciągami wzgórz morenowych i rynnowych dolin (liczne rozrzucone jeziora stanowią cieszące się uznaniem letnie cele podróży turystycznych). W części północnej zlokalizowane są również duże kompleksy leśne: Puszcza Augustowska, Puszcza Piska, Puszcza Borecka oraz Puszcza Romincka. W środkowej części regionu występuje kompleks torfowiskowy zajmujący część dorzecza Biebrzy. Część środkowa i południowa położona jest na obszarach sandrów i na obszarze wielkich dolin, których znaczną część zajmuje Puszcza Knyszyńska.

##### Ecology / Ekologia

Poland is located in the range of temperate climate and is divided into 8 main types of forest areas. Two of them are represented in the area of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok: the main part of area lies in cool II Masurian – Podlassian Land where receding glacier left hilly moraine landscape. Southern forest enterprises are located in IV Masovian – Podlasian Land where climate

is warmer and drier. All these areas of Poland are called The North Division or subboreal, because some vegetation conditions are similar to those in taiga forest (mainly high amplitude of temperatures – up to 60 C, low winter temperatures – as low as minus 30°C, short vegetation period – between 190-210 days, big share of the Norway spruce in different forest stands).

Forests are grouped in 5 main compact forest complexes: Augustowska Forest, Borecka Forest, Knyszyńska Forest, Piska Forest and Romincka Forest. One complex – Kurpiowska Forest consists of some smaller forest patches. One of main ecological feature of 28 forest enterprises of RDSF Białystok is the presence of old forest stands with some natural or semi-natural areas in these forest complexes. Most of these natural forests are covered by different category of nature protection form.

Dominating tree species within 28 forest enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok (based on the area) are: Scots Pine – 67.33%, Norway spruce – 9.24%, Silver birch – 8.43%, Oak species (Pedunculate oak and Sessile oak) – 6.45%, Black alder – 6.96%. The remaining forest tree species stands at 1.59% of the area. The total standing volume is estimated for 145 222 726.50m<sup>3</sup> what equals 261m<sup>3</sup>/ha. Expected mean annual increment amounts to 3 702 160.82m<sup>3</sup> what equals 6.67m<sup>3</sup>/ha. The average age of the stands is 59 years.

There are 15 different forest habitat types within 28 forest enterprises of RDSF in Białystok, namely: fresh mixed coniferous forest (32.27%), fresh mixed deciduous forest (18.80%), fresh coniferous forest (18.92%), fresh deciduous forest (12.87%), swamp mixed deciduous forest (4.32%), alder swamp forest (3.37%), moist mixed deciduous forest (2.17%), moist deciduous forest (2.05%), moist mixed coniferous forest (1.94%), ash-alder swamp forest (1.37%), swamp mixed coniferous forest (0.95%), swamp coniferous forest (0.52%), moist coniferous forest (0.35%), dry coniferous forest (0.08%), riparian forest (0.01%). The forest cover in Poland is 29.0% while in the audited area this index stands at 28%.

Woodlands of 28 forest enterprises of RDSF Białystok may be characterized by richness of pine stands (63%), spruce (11%), oak (6%), birch (9%), alder (8%).

Polska, leżąca w zasięgu klimatu umiarkowanego, jest podzielona na 8 głównych typów obszarów leśnych. Dwa z nich są reprezentowane na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP Białystok: większość terenu nadleśnictw leży w chłodnej II Krainie Mazursko-Podlaskiej, gdzie ustępujący lodowiec pozostawił pagórkowaty i równinno-morenowy krajobraz. Południowe nadleśnictwa leżą w Krainie IV Mazowiecko-Podlaskiej, gdzie klimat jest cieplejszy i nieco bardziej suchy. Ten region Polski jest również nazywany Działem Północnym lub subborealnym, ponieważ niektóre wegetacyjne charakterystyki są podobne do warunków tajgi (głównie wysoka amplituda temperatur – do 60 C, niskie temperatury okresu zimowego – do -30 C, krótki okres wegetacji – wynoszący od 190 do 210 dni, duży udział świerka w różnych drzewostanach leśnych).

Lasy są rozdzielone na 5 głównych zwartych kompleksów leśnych: Puszcze Augustowską, Puszcze Borecką, Puszcze Knyszyńską, Puszcze Piska i Puszcze Romincką. Jeden kompleks – Puszcza Kurpiowska składa się z grupy mniejszych kompleksów leśnych. Jedną z głównych ekologicznych cech 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP Białystok jest obecność starych lasów o cechach naturalnych w granicach głównych kompleksów leśnych. Większość tych lasów objęta jest różnymi formami ochrony przyrody.

Dominującymi gatunkami leśnymi (na podstawie zajmowanej powierzchni) na obszarze 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku są: sosna pospolita – 67,33%, świerk pospolity – 9,24%, brzoza brodawkowata – 8,43%, dąb (łącznie szypułkowy i bezszypułkowy) – 6,45%, olsza czarna – 6,96%. Pozostałe gatunki stanowią łącznie 1,59% powierzchni. Ogólna zasobność drewna na pniu w 28 nadleśnictwach to 145 223 726,50m<sup>3</sup>, natomiast średnia zasobność na 1 hektarze wynosi 261,64m<sup>3</sup>. Spodziewany średni roczny przyrost wynosi 3 702 160,82m<sup>3</sup> co daje 6,67m<sup>3</sup>/ha. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi 59 lat. Średnia lesistość dla Polski wynosi obecnie 29%, podczas gdy wskaźnik ten dla obszaru 28 nadleśnictw wynosi 28%.

Na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku wyróżnionych zostało 15 typów siedliskowego lasu (TSL): bór mieszany świeży (32,27%), las mieszany świeży (18,80%), bór świeży (18,92%), las świeży (12,87%), las mieszany bagienny (4,32%), ols (3,37%), las mieszany wilgotny (2,17%), las wilgotny (2,05%), bór mieszany wilgotny (1,94%), ols jesionowy (1,37%), bór mieszany bagienny (0,95%), bór bagienny (0,52%), bór wilgotny (0,35%), las łęgowy (0,01%).

Lasy 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku charakteryzują się obfitością drzewostanów sosnowych (63%), świerkowych (11%), dębowych (6%), brzoźowych (9%), i olchowych (8%).

### Soils / Gleby

Area of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok is predominated by lithogenic soils that are made from sands or clays. The dominant types of soils are brown soils, lessives soils as well as less fertile podzolic soils and rusty soils. In the field depressions there have been forming hydrogenic soils, associated with the presence of high groundwater levels or rainwater directly affecting the course and direction of soil forming processes. This type of soils includes chernozemic soils, peat soils and muck.

W lasach RDLP przeważają tzw. gleby litogeniczne, czyli wytwarzane z piasków lub glin. Panują gleby brunatne, płowe oraz uboższe od nich gleby bielcowe i gleby rdzawe. W obniżeniach terenowych powstały gleby hydrogeniczne, rozwijające się przy wysokim poziomie wód gruntowych lub wód opadowych wpływających bezpośrednio na przebieg i kierunek procesów glebotwórczych. Te gleby to czarne ziemie, gleby murszaste, gleby torfowe i gleby murszowe.

## 3.2 History of use / Historia użytkowania

Poland has a long history of forest use, with very little pristine forests remaining. Following clearing in the past many areas were replanted. This was followed, as with the rest of central Europe, by a period of management aimed at maximising timber production through planting and even-aged stand management. Because of a lack of local provenances, seed was often imported from abroad. The larger scale exploitation started in the period of World War I and had continued throughout the next 20-30 years. After the World War II, the scheme of vast afforestation was started on post agricultural lands and waste lands. After the war, forest management was based on the central planned economy. The poor soil condition, schematic model of forest management in the past where pine was preferred species and large scale disasters (pest outbreaks, wind-falls) have caused the high share of even-aged stands of this species. The situation was altered only since the decrees have been issued by the General Director (11 and 11A) related with the improvement of forest management on the ecological basis. Current management aims to introduce the forest to a more natural, preferring mixture of species and un-even aged stands from local origins and have transformed for further improvement of the basic principles of forest management.

Currently, the most of the north-eastern part of Poland is covered with forests and is considered as wilderness area. Under management of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok there are following vast forest complexes: Augustowska Forest, Piska Forest, Borecka Forest and Romincka Forest. Those wilderness areas are interblended between numerous lakes of the the Masurian Lake District and Suwałki-Augustów Laske District.

Gospodarka leśna na terenach Polski jest prowadzona od wielu wieków, co skutkuje bardzo małą powierzchnią lasów o charakterze naturalnym. W przeszłości normalną praktyką gospodarczą było prowadzenie zrębów na dużych powierzchniach, które były odnawiane. Podobny system prowadzono na terenie niemal całej Europy i był on nastawiony na maksymalizację dochodów z produkcji surowca drzewnego. Używane nasiona często sprowadzono z innych regionów lub krajów. Rabunkowa eksploatacja miała miejsce w okresie I i II wojny światowej. Po wojnie miała miejsce wielkopowierzchniowa akcja zalesień gruntów porolnych i nieużytkowanych. Wówczas gospodarka leśna oparta była na gospodarce planowej, niemniej słabe warunki glebowe, schematyczny model gospodarki leśnej przez szereg lat powojennych oraz wielkopowierzchniowe klęski (szkodniki, wiatrolomy itp.) spowodowały wysoki udział gatunków iglastych w zbliżonych klasach wieku. Dopiero wydane przez Dyrektora Generalnego LP Zarządzenia nr 11 i 11 A w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych pozwoliły na przywrócenie lasom bardziej naturalnego składu gatunkowego i wiekowego, przy wykorzystaniu nasion lokalnego pochodzenia oraz przełożyły się na dalsze doskonalenie podstawowych zasad gospodarki leśnej.

Obecnie region północno-wschodniej Polski, dość gęsto pokryty lasami, uznawany jest za region puszczański. W zarządzie 28 nadleśnictw wchodzących w RDLP w Białymstoku znajdują się takie duże kompleksy leśne, jak: Puszcza Augustowska, Puszcza Piska, Puszcza Borecka i Puszcza Romincka. Puszcze te, są malowniczo wkomponowane między akweny Wielkich Jezior Mazurskich i Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego.

## 3.3 Planning process / Proces planowania

Management of state owned forests in Poland is based on forest management plans (FMP) that are revised every ten years. The management plans are elaborated by Forest Management and Geodesy Bureau (state company under Ministry of Treasury) or private forest management services companies. The 10 year management plans are prepared for sub-units (in Polish Obręb). Obrębs do not have their own administration.

The first part of the management plan contains background information and general descriptions of the forest estate, an overview of the past 10 years, a summary of the plans for the next ten years and a brief outline of predicted management for the ten years following the planning period. The second part of the management plan contains the detailed inventory results and the third part of the plan provides detailed information on planned management for the ten years of the plan. From 1997 the annexes to the management plans are compiled - Nature Protection Program. It describes the nature values occurring in the area of each forest enterprise as well as measures for their protection.

For each compartment the management plan contains information on stand type, physical characteristics including soil and slope, species composition, age, stocking levels, composition of under-storey, canopy closure, quality of the stand (based on height, age and wood quality), growth rates and silvicultural prescriptions. For each compartment, detailed plans for thinning, harvesting and regeneration are given. This includes details of volumes and species to be harvested. Data on actual volumes and species is added following operations to allow comparison between planned and actual extraction levels.

Maps of the entire area showing compartments, rivers, roads and other infrastructure as well as protected areas and neighbouring land, support the management plan. For each forest estate, maps are produced of different scales (1:20'000 or 1:25'000 and for rangeries in more detail scale 1:10'0001:5'000). The maps are updated once every ten years, coinciding with the renewal of the management plans. Each ranger has the set of maps covering his management area.

Management plan prescriptions are available for all the responsible staff – documentation is distributed to all levels of administration. Tasks described in forest management plan are frequently discussed and are the subject of permanent control. Operational one-year objective-financial plan is the basis for short term planning. One-year plan is prepared by forest enterprise directors and is approved by the Regional Director of State Forests in Białystok. Monitoring results are implemented to both, long-term planning documents (forest management plan) and short-term planning document (objective-financial plan).

Forest management plans are publicly available and are accessible to all interested parties in headquarters of particular forest enterprise. Additionally summary of each forest management plan can be downloaded from respective website of forest enterprise.

Local communities can affect on prescriptions of forest management plans during public consultations that are held while plans are revised. Various stakeholders are invited to participate in public consultation process including representatives of local governments, NGOs and scientific institutions.

Drafts of forest management plans are subject of environmental impact assessment.

Zarządzanie lasami państwowymi w Polsce jest oparte na planach urządzania lasu (PUL), które podlegają procesowi rewizji co 10 lat. Plany urządzania lasu opracowywane są przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej lub prywatne firmy specjalizujące się w tego rodzaju usługach. Plany urządzania lasu są sporządzane dla poszczególnych obrębów wchodzących w skład nadleśnictw. Obręby nie posiadają swojej własnej administracji.

Pierwsza część planu urządzania lasu (elaborat) zawiera ogólne informacje dotyczące nadleśnictwa, opisuje najistotniejsze elementy gospodarki leśnej ubiegłego dziesięciolecia, cele gospodarcze bieżącej dekady oraz zarys celów gospodarczych na okres kolejnych 10 lat. Część druga planu urządzania lasu zawiera szczegółowe dane taksacyjne sporządzone na podstawie prac terenowych drużyn urzędzeniowych; trzecia część planu szczegółowo prezentuje zarys zabiegów hodowlanych na najbliższe dziesięciolecie. Od 1997 roku opracowywane są programy ochrony przyrody (POP), stanowiące aneksy do planów urządzania lasu. Program ochrony przyrody opisuje występujące w nadleśnictwach walory przyrodnicze oraz przedstawia działania mające służyć ich ochronie.

Wszystkie pododdziały posiadają dokładny opis siedliska, uwarunkowania przyrodnicze włącznie z rodzajem gleb i ukształtowaniem terenu, listy występujących gatunków, drzewostany opisane pod kątem wieku, składu gatunkowego, zasobności, wysokości i przyrostu oraz podane zalecenia gospodarcze. Dla wszystkich pododdziałów opisane są zabiegi pielęgnacyjne, rębne lub odnowienia. Podane są również zasobność i intensywność pozyskania, tak, iż umożliwia to porównanie planowanego poziomu pozyskania z aktualną zasobnością.

Do planów urządzania lasów załączone są mapy przedstawiające pododdziały, cieki wodne, drogi i obiekty infrastruktury technicznej, tereny i obiekty objęte ochroną oraz tereny sąsiednie. Mapy przygotowywane są w różnej skali (1:20000 lub 1:25000, dla leśnictw w skali dokładniejszej 1:10000 lub 1:5000). Mapy są aktualizowane przy każdej rewizji planu urządzania lasu. Wszyscy leśniczowie zaopatrzeni są w komplet map dotyczących ich leśnictwa.

Zapisy planu urządzania lasu są dostępne dla wszystkich pracowników, a odpowiednia dokumentacja rozpropagowana na różnych poziomach organizacji. Zadania wynikające z planu urządzania lasu są wspólnie dyskutowane i stanowią przedmiot regularnych kontroli. Planowanie krótkoterminowe opiera się na rocznym planie rzeczowo-finansowym, sporządzanym przez nadleśniczych i zatwierdzanym przez Dyrektora RDLP w Białymstoku. Wyniki monitoringu są wykorzystywane zarówno w planowaniu długoterminowym (PUL), jak i krótkoterminowym (plany rzeczowo-finansowe).

Plany Urządzania Lasu są informacją publiczną, dostępną dla wszystkich zainteresowanych osób w nadleśnictwach. Dodatkowo ich streszczenie w języku niespecjalistycznym dostępne jest na stronach internetowych.

Lokalne społeczności mają wpływ na zapisy PUL poprzez organizowane konsultacje społeczne na etapie sporządzania Planu. Do konsultacji zapraszani są przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych i świata nauki.

Nowo sporządzane PUL poddawane są strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

### 3.4 Harvest and regeneration / **Pozyskanie i odnowienie**

The most appropriate harvesting technique and the volume to be harvested in each compartment are specified in the forest management plan. Each year an annual plan is based on the data from the forest management plan. There is some flexibility to increase or decrease production of timber according to demand and price; however, the total volume prescribed in the forest management plan cannot be exceeded over a 10-year period. This allows an individual forest enterprise to maximize its economic efficiency of management while respecting sustainable levels of harvesting.

For each forest compartment, the approximate volume of each species to be selected and harvested is specified in the forest management plan based on the management objectives, the inventory results and any other relevant factors. The trees are individually selected by the ranger and marked for felling. Main extraction routes are also marked in the field. The supervising engineer from the particular forest enterprise office must approve the planned operation before it starts and checks the site.

Certain harvesting technique that is going to be applied is specified in "Silviculture principles", based on site features and site-adapted species. Due to the fact that the area of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok is classified mostly as protective forests fulfilling various environmental and social functions the application of clear cutting is reduced as much as possible (type I according to „Silviculture principles”).

For the purposes of tree stands rebuilding there are used such harvesting types as: II (partial), III (nest type). For maximal use of natural regeneration are used harvesting type IV (progressive) and V (permanent selective).

Most of the felling and extraction is done under the supervision of the ranger or his deputy by forest contractors (Enterprises for Forest Services - ZUL), many of whom are former employees of the forest enterprises. Felling is carried out using modern harvesters as well as manually using chainsaws. Extraction is done using skidders or forwarders. Felled and cut logs are extracted to the dedicated log yards at the roadside where they are stacked by assortments, marked and numbered with plastic tags that allows tracing down each piece of wood to its origin in the forest. Information is recorded by the rangers and transferred to appropriate headquarters of the forest enterprise. The same technology is applied for both, final felling and thinning operations.



Natural regeneration is preferred over planting wherever possible, and harvesting operations have to be planned to maximize the chance of successful natural regeneration. In selective harvest areas, trees are felled where regeneration needs releasing and damage to regeneration is avoided. Where natural regeneration is insufficient, or there is a management objective that cannot be fulfilled by natural regeneration, planting is used. The latter usually occurs where the species mixture in a particular area is not the natural one, and the management objective is to revert to a more natural species mixture. Planting is done mostly manually by private forest companies.

Planting is done using seedlings produced within 28 forest enterprises of RDSF in Białystok from specially selected seed trees. There are dedicated and protected seed stands and these seeds are sent to nursery. Planting is planned based on the final species mixture required for the area in the forest management plan. Various methods are used to protect planted seedlings from browse damage including fencing, individual mechanical protection or painting with a non-toxic repellent.

Early and late thinnings are carried out based on the prescription in the forest management plan. Rangers are responsible for selecting and marking trees to be felled based on many criteria that aim to achieve management objectives. Areas are checked by the control engineer prior to the start of operations. The general trend is the promotion of natural regeneration, creation of proper forest structure and composition in order to restore natural species composition.

Detailed inventory of forest resources and yield prediction is generally done at the time of new forest management plan preparation and is conducted by the company which is preparing it. However, the exact data for yearly planning is collected during the pre-harvest inventory performed by forest rangers in every compartment where harvesting is going to take place.

Roads and other infrastructure maintenance is the task of each forest enterprise.

Rodzaj rębni oraz poziom pozyskania jest określony w planie urządzania lasu dla każdego pododdziału. Dla poszczególnych lat opracowuje się na podstawie planu urządzania lasu roczne plany cięć. Zarządzający mają pewną elastyczność w wielkości pozyskania, niemniej łączna masa pozyskanego surowca w dziesięcioleciu nie może przekroczyć poziomu ustalonego w planie urządzania lasu. Pozwala to zarządzającemu na dostosowanie do bieżącej sytuacji rynkowej przy zachowaniu ustalonego poziomu pozyskania.

Wielkość pozyskania jest określona dla każdego pododdziału w rozbiciu na gatunki, w oparciu o założone cele hodowlane i wyniki inwentaryzacji. W przypadku trzebieży i rębni złożonych leśniczy wyznacza poszczególne drzewa, które mają być wycięte. W terenie wyznacza się szlaki zrywkowe. Inżynier nadzoru sprawdza zaplanowane przez leśniczego zabiegi w terenie przed ich rozpoczęciem.

Rodzaje rębni są opisywane w Zasadach Hodowli Lasu (ZHL), a ich stosowanie zależy od założonego celu hodowlanego oraz siedliska. Z uwagi na fakt, że lasy poszczególnych 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku pełnią różne funkcje, również ochronne, spełniają wiele ważnych funkcji środowiskowych i społecznych, zarządzający starają się odchodzić od stosowania zrębów zupełnych (rębni I według ZHL).

Do celów przebudowy drzewostanów służą rębnie II (częściowa), III (gniazdowa) a do maksymalnego wykorzystania odnowień naturalnych – rębnia IV (stopniowa) i V (przerębowa, ciągła).

Większość prac leśnych związanych z pozyskaniem i zrywką drewna wykonują podmioty prywatne (zakłady usług leśnych), często rekrutujące się z byłych pracowników Lasów Państwowych, pod nadzorem leśniczych lub podleśniczych. Ścinka drzew wykonywana jest przy użyciu nowoczesnych maszyn ścinkowo-zrywkowych, harvesterów, jak również za pomocą pił mechanicznych. Zrywka odbywa się w sposób półpodwieszony, przy użyciu ciągników, lub nasiębierny, przy wykorzystaniu forwarderów. Pozyskany surowiec jest transportowany do składnic surowca, zlokalizowanych przy drogach leśnych, gdzie jest mygłowany zgodnie z grupami wyrabianych sortymentów i oznaczany plastikowymi etykietkami, pozwalającymi na identyfikację pochodzenia. Dane dotyczące pozyskanego surowca gromadzone są przez leśniczego i przekazywane w odpowiedniej formie do biura nadleśnictwa. Ta sama technologia wykorzystywana jest przy cięciach rębnych i przedrębnych.

Tam, gdzie jest to możliwe, preferuje się odnowienia naturalne, więc prace pozyskaniowe muszą być zaplanowane tak, aby szanse odnowienia naturalnego były jak największe i aby unikać szkód w odnowieniu już istniejącym. Tam gdzie odnowienie naturalne jest niewystarczające, lub tam,

gdzie przewidziane są inne cele gospodarcze – prowadzi się odnowienie sztuczne, zakładając uprawy. Przypadek ten występuje zazwyczaj w sytuacji, gdy skład gatunkowy na poszczególnych powierzchniach nie jest pochodzenia naturalnego, a celem gospodarczym jest przywrócenie bardziej naturalnego składu gatunkowego. Sadzenie wykonywane jest ręcznie i (rzadziej maszynowo) przez prywatne firmy leśne.

Odnowienia wykonywane są z wykorzystaniem sadzonek produkowanych w 28 nadleśnictwach wchodzących w skład RDLP w Białymstoku w oparciu o nasiona pochodzące ze specjalnie wybranych drzew nasiennych. Są również wyznaczone i chronione drzewostany nasienne, z których pozyskane nasiona wykorzystuje się do produkcji szkółkarskiej. Odnowienia są planowane w oparciu o docelowy skład gatunkowy upraw i określone w zasadach hodowlanych dla danego obszaru. Do ochrony upraw przed zgrzyzaniem stosuje się różne metody: gradzenie upraw, indywidualną ochronę mechaniczną poszczególnych sadzonek oraz nietoksyczne repelenty.

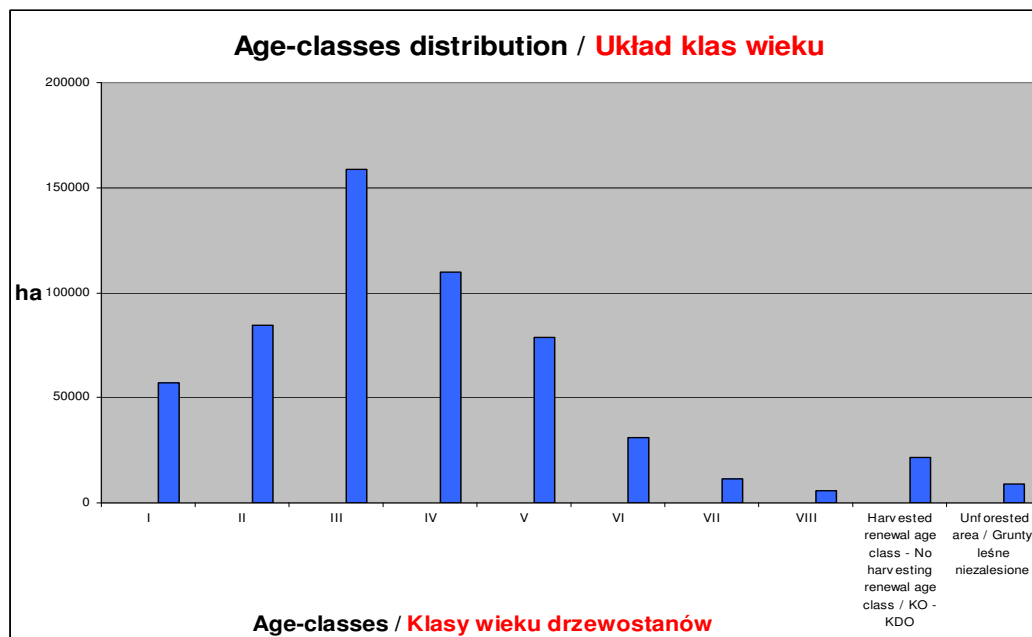
Trzebieże wczesne i późne są prowadzone w oparciu o zapisy planu urządzenia lasu. Leśniczowie są odpowiedzialni za wybór i wyznaczenie drzew przeznaczonych do wycinki w oparciu o liczne kryteria służące osiągnięciu określonego celu hodowlanego. Inżynier nadzoru przed rozpoczęciem prac przeprowadza kontrolę powierzchni. Generalnym trendem w tym zakresie jest promocja naturalnego odnowienia, kształtowanie odpowiedniej struktury oraz składu gatunkowego aby przywrócić naturalny skład drzewostanów.

Dokładna inwentaryzacja stanu lasu oraz określenie etatu cięć są dokonywane podczas prac przy sporządzaniu planu urządzenia lasu, przez podmiot opracowujący nowy plan. Oprócz tego dodatkowe dane do sporządzenia planów rocznych zbierane są podczas szacunków brakarskich wykonywanych przez pracowników terenowych nadleśnictw, na każdej pozycji, na której planowane jest pozyskanie.

Utrzymanie i remonty infrastruktury należą do poszczególnych nadleśnictw.

The age-class distribution is presented on the graph below:

Układ klas wieku jest przedstawiony na wykresie poniżej:



Source: Department of Forest Resources, RDSF in Białystok

Źródło danych: Wydział Zasobów, RDLP w Białymstoku

### 3.5 Monitoring processes / Procesy nadzoru i monitoringu

**Monitoring of compliance with legislation, internal regulations and rules of forest management /**

**Nadzór nad zgodnością z regulacjami prawnymi, zarządzeniami wewnętrznymi i zasadami gospodarki leśnej**

There is a detailed system to monitor compliance with legislation and regulations in the State Forests. The top level comes from the General Directorate of State Forests (GDSF). The GDSF controllers carry out a full control audit of each forest enterprise once every 5 years. Approximately 70% of the time is spent in the field and 30% in the forest enterprise headquarters. The whole control visit is based on a protocol with a timetable, which aims to ensure that all forest enterprise have the same level of control.

The protocol requires the controllers to assess: how the forest enterprise is organized, what kind of control is implemented by the forest enterprise, overall forest management, silviculture, forest ecosystem protection, harvesting and other operations, state of property (buildings etc.), issues related to supervision of privately-owned forest.

The findings for each of these areas and recommendations are included in a final report, signed by the rangers, controllers and superintendent, and submitted to the Regional Director who is responsible for going through the report and producing corrective actions. These are given to the superintendent to implement.

At the forest enterprise level, the control is more on a day-to-day level. Apart from financial control, the main inspection duties are carried out by the supervising engineer who is based in the forest enterprise headquarters, but is responsible for checking that all field operations managed by rangers are carried out properly. Any issues, which are identified are recorded in the supervising engineer's duty book and afterwards communicated to the forest enterprise director via reports. If major issues arise these are discussed between forest enterprise director and rangers at a monthly meeting. Minutes of these meetings are produced and must be signed by the forest enterprise director and rangers to confirm their presence and understanding of decisions made.

W Lasach Państwowych funkcjonuje szczegółowy system nadzoru nad zgodnością z regulacjami prawnymi i zarządzeniami. Poziom najwyższy reprezentuje Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych. Wszystkie nadleśnictwa poddawane są pełnym kontrolom w okresie co 5 lat przez inspektorów Generalnego Dyrektora. Kontrole prowadzone są w biurach nadleśnictw (30% czasu) oraz w terenie (70% czasu). Skontrolowanych musi być przynajmniej 60% leśnictw. Cała wizytacja kontrolna oparta jest na protokole zawierającym szczegółowy plan, który pozwala stwierdzić, że wszystkie nadleśnictwa poddawane są temu samemu poziomowi kontroli.

W praktyce kontrolerzy muszą ująć takie zagadnienia, jak: sposób organizacji nadleśnictwa, rodzaj kontroli wykonywanych przez nadleśnictwo, ogólny zarys gospodarki leśnej, hodowla lasu, ochrona ekosystemów leśnych, zręby i inne działania, stan posiadania, zagadnienia związane z nadzorem nad lasami prywatnymi.

Stwierdzenia dotyczące każdego z tych zagadnień i spraw są ujmowane w raporcie końcowym podpisanym przez leśniczych, kontrolujących i nadleśniczego. Raport jest przekazany Dyrektorowi Regionalnemu, który jest odpowiedzialny za zapoznanie się z nim i podjęcie działań naprawczych. Zalecenia tych działań przekazywane są nadleśniczemu do wdrożenia.

Na poziomie nadleśnictw nadzorowanie prowadzone jest na bazie codziennych obowiązków personelu. Poza kontrolą finansową główne obowiązki kontrolne wypełniane są przez inżyniera nadzoru, pracującego w biurze nadleśnictwa, ale odpowiedzialnego za kontrole wszystkich prac terenowych prowadzonych przez leśniczych. Wszystkie stwierdzone zagadnienia są zapisywane w książce służbowej inżyniera nadzoru i przekazywane nadleśniczemu w formie raportów. Gdy pojawiają się ważne sprawy – nadleśniczowie omawiają je na comiesięcznych naradach. Narady są protokolowane, podpisywane przez nadleśniczych jako dowód ich obecności i zrozumienia podjętych decyzji.

### **Monitoring of the state of the forest / Monitoring stanu lasu**

Monitoring of pests and diseases as well as of air pollution is coordinated for the whole Poland by the Forest Research Institute (IBL) and Forest Protection Enterprise (ZOL). Plans for taking samples and data are sent to the regional directorates, which in turn formulate plans with the relevant forest enterprise. The samples and data collected are sent to the monitoring bodies, which analyses them. A summary of results is sent to the regional directorate and disseminated among the forest enterprises. The results for the whole Poland are published annually.

In the whole region of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok there is ongoing monitoring and inventory carried out of the presence of protected, rare and endangered. Rangers conduct nature monitoring during their everyday work, including rare and endangered species. Data collected by

the rangers are passed on to appropriate forest enterprise and from there to the regional directorate headquarters. Some information on rare species is kept confidential to prevent poaching. Further more detailed evaluations are carried out during preparation of Nature Protection Program for each forest enterprise.

Monitoring występowania szkodników owadzych i innych zagrożeń oraz zanieczyszczeń powietrza jest koordynowany na terenie całej Polski przez Instytut Badawczy Leśnictwa IBL i Zakład Ochrony Lasu (ZOL). Harmonogramy zbioru prób są przesyłane do RDLP, a następnie kierowane do nadleśnictw. Zebrane próby i wyniki obserwacji przesyłane są do instytucji monitorujących i poddawane analizie. Zbiorcze wyniki monitoringu są przekazywane do RDLP i do nadleśnictw. Wyniki monitoringu są opracowywane corocznie dla terenu całej Polski.

W 28 nadleśnictwach wchodzących w skład RDLP w Białymstoku na bieżąco monitorowane i inwentaryzowane są stanowiska rzadkich i ginących gatunków. Podczas swej codziennej pracy leśniczowie prowadzą obserwacje występowania ww. gatunków. Informacje o ich występowaniu są przekazywane do nadleśnictw i dalej do Dyrekcji Regionalnej. Część informacji z zakresu występowania rzadkich, zagrożonych i ginących gatunków ma charakter poufny, z uwagi na kłusownictwo i kolekcjonerstwo. Dalsze szczegółowe inwentaryzacje gatunków rzadkich zagrożonych i ginących są prowadzone w trakcie sporządzania Programów Ochrony Przyrody w nadleśnictwach.

#### **Monitoring of sustainable production / Kontrola wielkości użytkowania lasu**

Monitoring of the quantity and quality of timber available is done through the ten-year inventories carried out as part of the management planning process by the Management Planning Office. Results are analyzed for species, age distribution data and growth rate. This basic data serves for the elaboration of annual plans.

Monitoring jakości drzewostanów i zapasu drewna prowadzony jest przy rewizji planu urządzania lasu przez Biuro Urządzania lasu. Uzyskane wyniki pozwalają na analizę aktualnego stanu zapasu oraz rozkładu w klasach wieku dla poszczególnych gatunków. Dane te służą do przygotowywania wielkości rocznych etatów pozyskania.

## **4. SOCIO-ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL CONTEXT / WARUNKI SPOŁECZNO-EKONOMICZNE I ŚRODOWISKOWE**

### **4.1 Social aspects / Aspekty społeczne**

	Male	Female
<b>Number of own workers / Liczba własnych pracowników</b>	1375	381
<b>Number of contract workers / Liczba pracowników kontraktowych (ZUL)</b>	1917	159
<b>Minimum daily wage for agricultural/forestry workers / Minimalna dzienna stawka dla pracowników leśnictwa / rolnictwa</b>	60 PLN	
<b>Infant mortality rates (under 5 years) / Śmiertelność dzieci (poniżej 5 roku życia)</b>	8.0 per 1000	
<b>Proportion of workers employed from the local population (%) / Proporcja pracowników zatrudnionych ze społeczności lokalnej</b>	100 %	

The area covered by 28 forest enterprises of RDSF in Białystok is featured with the highest ethnic and cultural difference in the country. Western part was included before World War into Germany – East Prussia – country with German language but with Prussian and Polish roots. After the War most of the inhabitants – so called Mazurians or autochthons were forced to abandon gradually their homeland (emigration to Germany). Small number of these people discern by Lutheran confession have remained until today.

On the dislodged land there were brought some settlers from Ukraine and Low Beskids – Lemks and Boyks. They are people mainly with Greek-catholic confession. They live on the northern part of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok.

On the area of Suwałki and Pomorze Forest Enterprise there live catholic Lithuanian people, who cultivate their language, culture and traditional customs.

Eastern forest enterprises are inhabited by Byelorussian people with orthodox confession. In some villages there live until today descendants of Tatars (Muslims) brought to Poland by ancient kings.

The greatest parts of inhabitants are Polish people living here since the beginning about some centuries ago as well as since last years.

The industry is relatively weakly developed in the area of 28 forest enterprises. Due to wilderness character of the region the forestry and the wood industry plays important role in the regions' economy. Apart from direct work in the State Forests and employment in the wood industry, there are other sources of income related to forests:

- Provision of accommodation for tourists visiting the area for recreational use of the forests and hunting;
- Small-scale production of wooden products;
- Picking and selling of wild berries and mushrooms;
- Bee keeping activities.

Obszar zasięgu 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP Białystok cechuje się największym w kraju różnicowaniem etnicznym i kulturowym. Część zachodnia wchodziła przed wojną w skład Prus Wschodnich – państwa niemieckiego z osadnictwem zgermanizowanym, ale o polskich korzeniach. Po wojnie większość tej ludności, tzw. Mazurów lub autochtonów musiała sukcesywnie opuszczać swoje ziemie (emigracja do Niemiec). Niewielka liczba tej ludności, rozróżniana ze względu na wyznanie protestanckie, pozostała do dzisiaj.

W miejsce wysiedlanych sprowadzani byli osadnicy z Ukrainy i Beskidu Niskiego – Łemkowie i Bojkowie. Jest to ludność głównie wyznania greckokatolickiego. Obecnie zamieszkuje ona północne części terenu RDLP.

Na obszarach Nadleśnictw Suwałki i Pomorze mieszka katolicka ludność litewska, kultywująca swój język, kulturę i zwyczaje.

Wschodnie tereny RDLP zamieszkane są przez ludność białoruską, prawosławną. W kilku miejscowościach żyją do dzisiaj również potomkowie Tatarów sprowadzonych do Polski przez dawnych władców.

Największą jednak część mieszkańców regionu stanowi ludność polska, mieszkająca tu od początku procesów osadniczych, co miało miejsce przed kilkuset laty, jak i napływowa.

Pod względem uprzemysłowienia obszar 28 nadleśnictw jest stosunkowo słabo rozwinięty. Ze względu na swój puszczański charakter w regionie leśnictwo i przemysł drzewny odgrywają istotną rolę w gospodarce. Poza możliwością bezpośredniego zatrudnienia wielu ludzi przy pracach w lesie lub w przemyśle drzewnym – las stwarza też inne możliwości zarobkowania:

- Rozwój usług o charakterze turystycznym, zakwaterowanie i gastronomia dla obsługi turystów i myśliwych
- Lokalne przetwórstwo drewna
- Zbiór runa leśnego
- Pszczelarstwo

#### 4.2 Environmental aspects / **Aspekty środowiskowe**

Poland is a signatory of both the Convention on Biodiversity and the Helsinki Protocol. As a result, forest management objectives were changed from a single timber production to encompass a wider range of forest goods and services including protection of rare and endangered species and protection of forest ecosystems. The Nature protection program became a necessary part of forest management plan in order to present the environmental aspect in wide and comprehensive way. Unique terrain configuration as well as lack of the heavy industry is the reason of high level of biodiversity in the region. Landscapes close to natural, semi natural and cultural, large participation of different biocenosis and habitats of natural origin, which is not represented in the rest of the

country, can be met here. Rare, threatened and endangered species of plants, animals, mushrooms and lichens occurs here.

More than 60% of the area of 28 forest enterprises of RDSF in Białystok is protected under certain nature conservation form. The richness and uniqueness of nature is subject to protection in the different law forms resulting from the Act on Nature Protection and European Union directives. These are:

- 97 nature reserves
- 304 bird nest buffer zones
- 59 lichens buffer zones
- 35 protected landscape areas
- 176 ecological sites
- Natura 2000 areas: 19 Special Protection Areas (SPA) and 32 Special Areas of Conservation (SAC)
- 6 landscape parks
- 422 nature monuments

Some forest enterprises have been also participating in programs aiming at protection of endangered species and increasing of forest biodiversity:

- Conservation of the Lesser Spotted Eagle (Life Plus)
- Conservation of the European bison
- National Capercaillie Conservation Program
- Conservation of the European pond turtle
- Active conservation of the Black grouse
- Reintroduction program "Born to Be Free" of the lynx species
- Small retention program.

Polska jest sygnatariuszem Konwencji o ochronie bioróżnorodności i Protokołu Helsińskiego. W ich wyniku modyfikacji uległa polityka leśna, która kładzie większy nacisk na wielofunkcyjność lasów w miejsce dotychczasowych priorytetów – produkcji drewna. Znaczącą rolę odgrywa też ochrona bioróżnorodności – gatunków rzadkich i zagrożonych oraz rzadkich ekosystemów leśnych. Program ochrony przyrody stał się jednym ze składników planu urządzania lasu, gdzie zagadnienia ochrony przyrody przedstawione są w sposób szerszy i spójny. Ukształtowanie terenu i brak przemysłu ciężkiego to powody, dla których różnorodność biologiczna regionu jest wysoka. Przejawia się to w postaci dużego udziału krajobrazów zbliżonych do naturalnych, półnaturalnych i kulturowych, dużego udziału różnych biocenoz i siedlisk przyrodniczych naturalnego pochodzenia, których często już nie można spotkać w pozostałej części kraju. Występuje tu duża grupa gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych roślin, zwierząt, grzybów i porostów.

Ponad 60% lasów zarządzanych przez 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymostoku regionu podlega różnym formom ochrony. Bogata i często unikalna przyroda podlega ochronie w postaci różnych form prawnych, wynikających z ustawy o ochronie przyrody i dyrektyw Unii Europejskiej. Są to:

- 97 rezerwatów przyrody
- 304 strefy ochronne wokół gniazd
- 59 stref ochrony porostów
- 35 obszarów chronionego krajobrazu
- 176 użytków ekologicznych
- Obszary Natura 2000: 19 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) oraz 32 Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)
- 6 Parków Krajobrazowych

- 422 pomniki przyrody

Niektóre nadleśnictwa realizują również programy mające na celu ochronę ginących gatunków i zwiększanie bioróżnorodności w lasach:

- program ochrony orlika krzykliwego (Life Plus)
- program ochrony żubra
- krajowy program ochrony głuszca
- program ochrony żółwia błotnego
- czynna ochrona cietrzewia
- program reintrodukcji rysia metodą „Born to be free”
- program małej retencji.

#### 4.3 Administration, Legislation and Guidelines / Administracja, prawodawstwo i wytyczne

Forest management in Poland is carried out under the Act on Forests (from 1991 with later changes) and accompanied other acts, decrees, codes and guidelines. Forest administration realizes independently practically all responsibilities related with the maintenance, use, silviculture, regeneration and protection of forests. Practical forest protection (operations and protective works, demarcation, opening out, supervising and monitoring) related with objects and areas covered by law conservation is realized in a strict cooperation with the nature conservation services (Regional Directorate of Environment Protection). Economic use of environment (ground water intake, emission of pollution etc) takes place on the base of permissions given by local authorities (county authorities).

The following table lists the key national legislation, regulations, guidelines and codes of best practice that are relevant to forestry in the commercial, environmental and social sectors. This list does not purport to be comprehensive, but indicates information that is key to the forestry sector.

Gospodarka leśna w Polsce prowadzona jest w oparciu o zapisy Ustawy o lasach (1991) oraz towarzyszące jej, wymienione niżej inne ustawy, rozporządzenia, kodeksy i wytyczne. Administracja leśna samodzielnie realizuje praktycznie wszystkie obowiązki związane z utrzymaniem, użytkowaniem, hodowlą, odnowieniem i ochroną lasu. Praktyczna ochrona przyrody (zabiegi i prace ochronne, oznakowanie, udostępnianie, nadzór i monitoring) związana z obiektami i obszarami objętymi ochroną prawną realizowana jest w ścisłej współpracy ze służbami ochrony przyrody (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska). Gospodarcze korzystanie ze środowiska (pobór wód gruntowych, emisja zanieczyszczeń itp.) odbywa się w oparciu o pozwolenia udzielane przez miejscowe władze (starostwa powiatowe).

Poniższa tabela przedstawia główne krajowe akty prawne, regulacje, wytyczne i kodeksy pracy związane z leśnictwem w zakresie sektorów gospodarczego, środowiskowego i społecznego. Listy tej nie należy uważać za wyczerpującą, niemniej przedstawia ona prawne informacje kluczowo związane z leśnictwem.

Legislation and regulation / <b>Prawodawstwo i przepisy</b>	Notes / <b>Uwagi</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Forestry Act 1991 (Journal of Laws of 2005 No. 101 item 444) / <b>Ustawa o Lasach z 1991 (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444)</b></li> <li>• The law on conservation of environment 2001 / <b>Prawo ochrony środowiska z 2001 roku</b></li> <li>• The law on plant protection 2003 (Journal of Laws of 2003 No. 11 item 94) / <b>Ustawa o ochronie roślin (Dz. U. 2004 r. nr 11 poz. 94)</b></li> <li>• Act on nature protection 2004 (Journal of Laws of 2004 No. 92 Item 880) / <b>Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku z późniejszymi uzupełnieniami (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880)</b></li> <li>• Act on water management 2001 (Journal of Laws of 2001 No. 115 Item 1229) / <b>Prawo wodne z 2001 roku (Dz. U. 2001 nr 115 poz. 1229)</b></li> <li>• Waste Act 2001 (Journal of Laws of 2001 No. 62 Item 628) / <b>Ustawa o odpadach z 2001 roku (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 628)</b></li> <li>• Building Law 1994 (Journal of Laws of 1994 No. 89 Item 414) / <b>Prawo</b></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• The main document regulating all the forestry issues in the country forests under all forms of ownership / <b>Zasadniczy dokument prawny z zakresu leśnictwa dotyczący lasów wszystkich własności</b></li> </ul>

<p>budowlane z 1994 roku (Dz. U. 1994 nr 89 poz. 414)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Decree of the Minister of Environment on health and safety in forestry works (Journal of Laws of 2006 No. 161 Item 1141) / <b>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2006 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu niektórych prac z zakresu gospodarki leśnej</b> (Dz. U. 2006 nr 161 poz. 1141)</li> <li>• Labour code 1974 (Journal of Laws of 1974 No. 24 Item 141) / <b>Kodeks pracy z 1974 roku</b> (Dz. U. 1974 nr 24 poz. 141)</li> <li>• Act on protection agricultural and forest lands 1995 (Journal of Laws of 1995 No. 16 item 78) / <b>Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 1995 roku</b> (Dz. U. 1995 nr 16 poz. 78)</li> <li>• Act on Hunting 1995 (Journal of Laws of 1995 No. 147 item 713) / <b>Prawo łowieckie z 1995 roku</b> (Dz. U. 1995 Nr 147 poz. 713)</li> <li>• Act on forest tax 2002 (Journal of Laws of 2000 No. 200 item 1682) / <b>Ustawa o podatku leśnym z 2002 roku</b> (Dz. U. 2000 nr 200 poz. 1682)</li> <li>• Act on public tenders 2004 (Journal of Laws of 2004 No. 19 item 177) / <b>Prawo zamówień publicznych z 2004 roku</b> (Dz. U. 2004 nr 19 poz. 177)</li> <li>• Act on fire protection (Journal of Laws of 1991 No. 81 item 351) / <b>Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej</b> (Dz. U. 1991 Nr 81 poz. 351)</li> <li>• The Civil Code 1964 (Journal of Laws of 1964 No. 16 item 93) / <b>Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny</b> (Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93)</li> <li>• Act on technical inspection 2001 (Journal of Laws of 2000 No. 122 item 1321) / <b>Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym</b> (Dz. U. 2000 nr 122 poz. 1321)</li> <li>• Decree of the Minister of Environment on protected fungi species 2004 (Journal of Laws of 2004 No. 168 Item 1765) / <b>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną</b> (Dz. U. 2004 nr 168 poz. 1765)</li> <li>• Decree of the Minister of Environment on protected plant species 2012 (Journal of Laws of 2012 No. 0 Item 81) / <b>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin</b> (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 81)</li> <li>• Decree of the Minister of Environment on protected wild animal species 2012 (Journal of Laws of 2012 No. 237 Item 1419) / <b>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2012 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną</b> (Dz. U. 2011 nr 237, poz. 1419)</li> <li>• Act on the sharing of information on the environment and its protection, public participation in the environment protection and the environmental impact assessment 2008 (Journal of Laws of 2008 No. 199 Item 1227) / <b>Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko</b> (Dz. U. 2008 nr 199 poz. 1227)</li> <li>• Decree of the Minister of Environment Protection, Natural Resources and Forestry on detailed rules of forest management plan elaboration, simplified forest management plan and inventory of forest resources (Journal of Laws of 2005 No. 256 Item 2151) / <b>Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu</b> (Dz. U. 2005 nr 256 poz. 2151)</li> </ul>	
<p><b>Guidelines and Codes of Best Practice / Wytyczne i kodeksy praktyczne</b></p>	<p><b>Notes / Uwagi</b></p>



<ul style="list-style-type: none"> <li>• Silviculture Principles 2011 / <i>Zasady Hodowli Lasu 2011</i></li> <li>• Instruction of forest management plans 2011 / <i>Instrukcja Urządzania Lasu 2011</i></li> <li>• Forest Protection Instruction 2011 / <i>Instrukcja Ochrony Lasu 2011</i></li> <li>• Instruction on Health and Safety in Forestry Works 2012 / <i>Instrukcja Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy wykonywaniu podstawowych prac z zakresu gospodarki leśnej 2012</i></li> <li>• Guidelines on designation of operational trails 1996 / <i>Wytyczne do projektowania i wykonywania szlaków operacyjnych 1996</i></li> </ul>	
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

## 5. CHANGES IN MANAGEMENT, HARVESTING, SILVICULTURE AND MONITORING / ZMIANY W ZARZĄDZANIU, POZYSKANIU, HODOWLI LASU I MONITORINGU

The following table shows significant changes that took place in the management, monitoring, harvesting and regeneration practices of the certificate holder over the certificate period.

Poniższa tabela przedstawia znaczące zmiany, jakie miały miejsce w zarządzaniu, monitoringu, pozyskaniu i odnowieniach u posiadacza certyfikatu podczas okresu jego ważności.

Description of Change / Opis zmiany	Notes / Uwagi
<b>SURVEILLANCE 1 / AUDYT OKRESOWY 1</b>	
No changes found / Nie stwierdzono zmian	
<b>SURVEILLANCE 2 / AUDYT OKRESOWY 2</b>	
No changes found / Nie stwierdzono zmian	
<b>SURVEILLANCE 3 / AUDYT OKRESOWY 3</b>	
No changes found / Nie stwierdzono zmian	
<b>SURVEILLANCE 4 / AUDYT OKRESOWY 4</b>	
No changes found / Nie stwierdzono zmian	

## 6. PREPARATION FOR THE EVALUATION / PRZYGOTOWANIE DO AUDYTU

### 6.1 Schedule / Harmonogram

The evaluation was preceded by a reconnaissance visit in March 2011 in two randomly selected forest enterprises – Knyszyn and Dojlidy Forest Enterprise as well as in the headquarters of RDSF in Białystok. Information gathered was used to plan the main evaluation. Key stakeholders were identified.

Audyt certyfikacyjny poprzedzony był wstępną komunikacją oraz wizytą w marcu 2011 w dwóch losowo wybranych nadleśnictwach – Nadleśnictwie Knyszyn i Dojlidy oraz siedzibie RDLP w Białymstoku. Zebrane informacje wykorzystane zostały do zaplanowania audytu zasadniczego. Zidentyfikowana i zaktualizowana została również lista zainteresowanych stron.

### 6.2 Team / Zespół prowadzący audyt

The table below shows the team that conducted the main evaluation and the independent specialist(s) that were selected to review the main evaluation report before certification is considered.

Poniższa tabela przedstawia skład zespołu prowadzącego audit oraz niezależnych specjalistów wybranych do sporządzenia recenzji raportu przed zakończeniem procesu certyfikacji.

<b>Evaluation Team / Zespół</b>	<b>Notes / Uwagi</b>
<b>Team Leader / Kierownik grupy</b>	Has an university (MSc) degree in forestry, 9 years of experience in forestry and nature related field regionally, nationally and internationally, 40 days FSC auditing, speaks English and local language Polish Posiada wyższe wykształcenie w zakresie leśnictwa, 9 lat doświadczenia zawodowego w zakresie leśnictwa i ochrony przyrody, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych, 40 dni audytów FSC, znajomość języka lokalnego i angielskiego
<b>Accompanying auditor Audytor towarzyszący</b>	Has an university (MSc) degree in forestry; 7 years experience in forestry and nature protection regionally, nationally and internationally; over 200 days FSC auditing; speaks local language Polish and English Posiada wyższe wykształcenie w zakresie leśnictwa; 7 lat doświadczenia zawodowego w zakresie leśnictwa i ochrony przyrody, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych; ponad 200 dni audytów FSC, znajomość języka lokalnego i angielskiego
<b>Accompanying auditor Audytor towarzyszący</b>	Has a university degree (MSc), 5 years experience in forestry and nature protection regionally, nationally and internationally, over 80 days FSC auditing, speaks English and Polish Posiada wyższe wykształcenie z zakresu leśnictwa, 5 lat doświadczenia zawodowego w zakresie leśnictwa, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych, ponad 80 dni audytów FSC, znajomość języka lokalnego i angielskiego
<b>Local Specialist / Lokalny ekspert</b>	Has a university degree (MSc) in nature protection and (PhD) in environmental engineering, 15 years experience in nature and technical science regionally, nationally and internationally, chairman of nongovernmental environmental organization, speaks English and Polish Posiada wyższe wykształcenie z zakresu ochrony środowiska oraz tytuł doktora w zakresie inżynierii środowiska, 15 lat doświadczenia zawodowego w zakresie nauk przyrodniczych i technicznych, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych, prezes pozarządowej organizacji ekologicznej, znajomość języka lokalnego i angielskiego
<b>Peer Reviewers / Recenzent</b>	<b>Notes / Uwagi</b>
<b>Peer Reviewer 1 / Recenzent 1</b>	Has a PhD in forestry, 40 years experience in forestry field regionally, nationally and internationally, currently works at university Posiada tytuł doktora nauk leśnych, 40 lat doświadczenia zawodowego w zakresie leśnictwa, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych, obecnie pracuje na państwowej uczelni wyższej
<b>Peer Reviewer 2 / Recenzent 2</b>	Has a Professor degree in biology, 16 years experience in biology and ecology regionally, nationally and internationally, currently works at university Posiada tytuł profesora biologii, 16 lat doświadczenia zawodowego w zakresie biologii i ekologii, zdobytego lokalnie, w kraju i w działaniach międzynarodowych, obecnie pracuje na państwowej uczelni wyższej

### 6.3 Checklist Preparation / Przygotowanie listy sprawdzającej

The checklist was prepared that consisted of the documents listed below. This checklist was prepared by adapting the QUALIFOR generic forest management checklist. This adaptation also includes comments received from stakeholders. A copy of this checklist is available on the SGS Qualifor website, <http://www.sgs.com/en/Agriculture-Food/Forestry/>.

The latest version of the checklist, used during the assessment, includes issues raised by FSC Poland and reflected in the checklist.

Lista sprawdzająca przygotowana została poprzez adaptację ogólnej listy sprawdzającej QUALIFOR z wykorzystaniem wszystkich ważnych dokumentów. Adaptacja uwzględnia też istotne uwagi otrzymane od zainteresowanych stron. Kopia tej listy jest dostępna na stronie internetowej SGS Qualifor <http://www.sgs.com/en/Agriculture-Food/Forestry/>.

Najnowsza wersja listy sprawdzającej, użyta podczas audytu, zawiera uwagi wniesione przez FSC Polska i uwzględnione w liście sprawdzającej.

<b>Standard Used in Evaluation Standardy wykorzystane w audycie</b>	<b>Effective Date Data powstania</b>	<b>Version Nr Nr wersji</b>	<b>Changes to Standard Zmiany standardów</b>
SGS Qualifor: Generic Forest Management Standard (AD33) adapted Poland Standard Gospodarki Leśnej SGS (AD33)	22.08.2011	06	Surveillance SA2012 11 / Audyt okresowy SA2012 11: Changes made throughout the standard.

Standard Used in Evaluation Standardy wykorzystane w audycie	Effective Date Data powstania	Version Nr Nr wersji	Changes to Standard Zmiany standardów
przystosowany do polskich warunków			Zmiany wprowadzone w całym tekście standardu.
SGS Qualifor: Generic Forest Management Standard (AD33) adapted for Poland / SGS Qualifor: <b>Ogólne Standardy Gospodarki Leśnej SGS QUALIFOR dostosowane do warunków polskich</b>	14.06.2010	04	Adaptation of SGS Qualifor standard for Poland to the Draft Standard for Poland approved by FSC Poland Working Group in October 2009.  Dostosowanie standardu SGS Qualifor dla Polski do projektu Standardów FSC dla Polski przyjętych przez Grupę Roboczą FSC Polska w październiku 2009.
FSC Draft National Standard for Poland / <b>FSC robocza wersja Standardów Krajowych dla Polski</b>	June 2010	08	
SGS Qualifor: Generic Forest Management Standard (AD33) adapted for Poland  <b>Standard Gospodarki Leśnej SGS (AD33) adoptowany dla Polski</b>	23.08.2012	08	Provisions for exclusions of forest nurseries from the scope of certificate.  <b>Warunki wyłączenia szkółek leśnych z zakresu certyfikatu.</b>
SGS Qualifor: Generic Forest Management Standard (AD33) adapted for Poland  <b>Standard Gospodarki Leśnej SGS (AD33) adoptowany dla Polski</b>	09.05.2013	09	Changes made throughout the standard.  <b>Zmiany wprowadzone w całym tekście standardu.</b>
<b>SA 2015 14:</b> SGS Qualifor checklist (AD33) based upon the FSC endorsed National Forest Management Standard in Poland, FSC-STD-POL-01-01-2013 - Poland Natural and Plantations EN  <b>Lista sprawdzająca Programu SGS QUALIFOR (AD33) sporządzona w oparciu o Krajowy Standard Gospodarki Leśnej FSC w Polsce, FSC-STD-POL-01-01-2013</b>	01.09.2014	11	Alignment of SGS Qualifor checklist for forest management certification in accordance with FSC National Standard for Forest Management in Poland (FSC-STD-POL-01-01-2013)  <b>Dostosowanie listy sprawdzającej certyfikacji leśnej Programu QUALIFOR do Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej w Polsce (FSC-STD-POL-01-01-2013)</b>

#### 6.4 Stakeholder notification / **Informacja dla zainteresowanych stron**

A wide range of stakeholders were contacted 6 weeks before the planned evaluation to inform them of the evaluation and ask for their views on relevant forest management issues. These included environmental interest groups, local government agencies and forestry authorities, academic and research institutions, wood industry representatives, forest user groups, and workers' unions. The full list of stakeholders that were contacted is available from SGS Poland. Responses received and comments from interviews are recorded under paragraph 13 of this Public Summary.

6 tygodni przed planowanym audytem poinformowano o nim szerokie grono stron trzecich, prosząc o przedstawienie uwag i komentarzy na temat zagadnień gospodarki leśnej. Strony trzecie reprezentowały agencje rządowe i samorządowe, organizacje pozarządowe, środowiska akademickie i naukowe, związki zawodowe i przemysł drzewny. Pełna lista zainteresowanych stron jest dostępna w SGS Polska, na życzenie. Otrzymane odpowiedzi i komentarze zostały zapisane w rozdz. 13 niniejszego publicznego streszczenia.

## 7. THE EVALUATION / **AUDYT**

The Main Evaluation was conducted in the steps outlined below.

Audyty certyfikacyjny został przeprowadzony w kilku niżej wymienionych etapach.

### 7.1 Opening meeting / **Spotkanie otwierające**

An opening meeting was held at head in headquarters of RDSF Białystok, in Białystok town. The scope of the evaluation was explained and schedules were determined. Record was kept of all persons that attended this meeting.

Spotkanie otwierające miało miejsce w siedzibie RDLP w Białymstoku. Przedstawiony został na nim zakres audytu oraz jego harmonogram. Wszystkie osoby uczestniczące w spotkaniu wpisały się na listę obecności.

### 7.2 Document review / **Przegląd dokumentów**

A review of the main forest management documentation was conducted to evaluate the adequacy of coverage of the QUALIFOR Programme requirements. This involved examination of policies, management plans, systems, procedures, instructions and controls.

W celu oceny zgodności z wymogami programu Qualifor przeprowadzono przegląd głównych dokumentów związanych z prowadzoną gospodarką leśną. Obejmował on sprawdzenie zasad, planów urządzania, systemu, procedur, instrukcji i procedur kontrolnych.

### 7.3 Sampling and Evaluation Approach / **Wybór prób i metoda oceny**

A detailed record of the following is available in section B of the evaluation report. This section does not form part of the public summary, but includes information on:

- Sampling methodology and rationale;
- FMUs included in the sample;
- Sites visited during the field evaluation; and
- Man-day allocation.

The Evaluation was preceded by pre-assessment visit in two randomly selected forest enterprises and in the headquarters of RDSF in Białystok in order to analyze the management system analysis, collect the basic documentation and gather the information needed for the main evaluation planning.

Forest Enterprises were chosen in a way that reflects the huge variety of forest habitats located in both vast wilderness areas and typical agricultural region as well as to scrutinize issues raised by stakeholders pertaining to the performed forest operations. Three auditors and local expert were working for 5 days concurrently in two independent sub-teams. On the third day of the audit the observer from FSC Poland also joined the audit team. During the first day of the audit one of the sub-team reviewed the documents and interviewed staff of each departments in headquarters of Regional Directorate of State Forests in Białystok, while the other sub-team analyzed in nearby forest enterprise the issue raised by the stakeholder. On the second, fourth and fifth day of the audit sub-teams were working simultaneously in selected forest enterprises reviewing documents and conducting the field visits. Field visits were arranged in a way that enabled to visit the wide array of sites with pending forest operations (in order to meet forest contractors), sites with concluded works (harvesting sites, thinning etc), seed stands and orchards as well as the nature reserves and high conservation value forest areas. In addition, the sample also selected nurseries along with workshops and technical facilities. The third audit's day was devoted to public consultation and field verification of issues raised by stakeholders. Altogether the audit took 5 days on-site.

W części B raportu z audytu certyfikacyjnego zapisano szczegółowe dane dotyczące wyników audytu. Część ta nie ma charakteru dostępnego publicznie i zawiera dane odnośnie do:

- metody i uzasadnienia wyboru prób;
- obszarów leśnych ujętych w próbie
- powierzchni wizytowanych podczas wizyt terenowych i

- ❑ zestawienia osobodni.

Audyt poprzedzony był wizytą wstępną w dwóch losowo wybranych nadleśnictwach oraz w siedzibie RDLP w Białymstoku, w celu przeanalizowania systemu prowadzonej gospodarki, pobrania niezbędnych dokumentów oraz uzyskania informacji potrzebnych do zaplanowania audytu zasadniczego.

Nadleśnictwa zostały wybrane w taki sposób, aby odzwierciedlić różnorodność siedlisk leśnych położonych zarówno w dużych kompleksach puszczańskich, jak i na terenach typowo rolniczych, a także, aby umożliwić zbadanie wniesionych przez strony zainteresowane skarg, dotyczących sposobu wykonywania zabiegów gospodarczych. Trzech audytorów i ekspert lokalny pracowało przez 5 dni równolegle w dwóch zespołach audytowych. Trzeciego dnia audytu dołączył również obserwator FSC Polska. Pierwszy dzień audytu jeden z zespołów spędził w siedzibie RDLP w Białymstoku dokonując przeglądu dokumentacji i rozmawiając z pracownikami poszczególnych wydziałów, podczas gdy drugi zespół audytowy analizował w jednym z nadleśnictw skargę wniesioną przez stronę trzecią. Drugiego, czwartego i piątego dnia zespoły audytowe pracowały niezależnie w poszczególnych nadleśnictwach, gdzie przeprowadzono przeglądy dokumentów w biurach oraz wizyty terenowe. Wizyty terenowe zostały tak zaplanowane, aby odwiedzić miejsca, w których aktualnie prowadzone były różne prace leśne (w celu spotkania wykonawców prac leśnych), pozycje zamknięte (rębnie, uprawy leśne itp.), drzewostany i plantacje nasienne oraz rezerваты przyrody i lasy o szczególnych wartościach przyrodniczych. Dodatkowo do próby wybrano również szkółki leśne wraz z warsztatami i zapleczem technicznym. Trzeci dzień poświęcony był na konsultacje społeczne i sprawdzanie w terenie skarg wniesionych przez strony trzecie. Audyt trwał łącznie 5 dni.

#### 7.4 Field assessments / **Wizyty terenowe**

There were 75 field visits conducted on chosen sites related with forest operations and tasks in the issue of nature conservation. Field assessments aimed to determine how closely activities in the field complied with documented management systems and QUALIFOR Programme requirements. Interviews with staff, operators and contractors were conducted to determine their familiarity with them and implementation of policies, procedures and practices that are relevant to their activities. A carefully selected sample of sites was visited to evaluate whether practices met the required performance levels.

Przeprowadzono łącznie 75 wizyt terenowych na wybranych powierzchniach związanych z prowadzeniem prac leśnych oraz wykonywaniem zadań z zakresu ochrony przyrody. Celem wizyt terenowych było określenie zakresu zgodności wykonywanych prac z wymogami systemu gospodarki leśnej, zawartymi w stosownych dokumentach oraz wymogach Programu Qualifor. Rozmowy prowadzone z personelem, wykonawcami i podwykonawcami prac służyły stwierdzeniu stopnia ich znajomości i wprowadzenia w realizowane zasady, procedury i praktykę związaną z ich pracą. Wizyty przeprowadzone na starannie wybranych powierzchniach służyły określeniu stopnia zgodności praktyki leśnej z wymaganiami.

#### 7.5 Stakeholder interviews / **Rozmowy z zainteresowanymi stronami**

Meetings or telephone interviews were held with stakeholders as determined by the responses to notification letters and SGS discretion as to key stakeholders that should be interviewed. These aimed to:

- ❑ clarify any issues raised and the company's responses to them;
- ❑ obtain additional information where necessary; and
- ❑ obtain the views of key stakeholders that did not respond to the written invitation sent out before the evaluation.

Przeprowadzono spotkania lub rozmowy telefoniczne z zainteresowanymi stronami, które udzieliły odpowiedzi na listy i e-maile informujące o rozpoczęciu procesu certyfikacji oraz z innymi kluczowymi stronami określonymi przez SGS. Ich celem było:

- ❑ wyjaśnienie wszystkich zgłoszonych spraw i odpowiedzi klienta na nie
- ❑ uzyskanie dodatkowych, brakujących wcześniej informacji

- zapoznanie się z poglądami ważnych stron, które nie odpowiedziały na pisemne zaproszenie do konsultacji, wysłane przed audytem

Nr of Stakeholders contacted / Liczba poinformowanych Stron	Nr of Interviews with / Liczba rozmów z		
	NGOs / Organizacjami pozarządowymi	Government / Organizacjami rządowymi	Other / innymi organizacjami
<b>MAIN EVALUATION / AUDYT ZASADNICZY</b>			
138	8	14	23
<b>SURVEILLANCE 1 / AUDYT OKRESOWY 1</b>			
24	6	4	14
<b>SURVEILLANCE 2 / AUDYT OKRESOWY 2</b>			
13	7	2	4
<b>SURVEILLANCE 3 / AUDYT OKRESOWY 3</b>			
7	4	1	2
<b>SURVEILLANCE 4 / AUDYT OKRESOWY 4</b>			
15	7	2	6

Responses received and comments from interviews are recorded under paragraph 13 of this Public Summary.

Uzyskane odpowiedzi i komentarze z rozmów zostały zapisane w paragrafie 13 niniejszego publicznego streszczenia.

## 7.6 Summing up and closing meeting / Podsumowanie i spotkanie zamykające

At the conclusion of the field evaluation, findings were presented to company management at a closing meeting. Any areas of non-conformance with the QUALIFOR Programme were raised as one of two types of Corrective Action Request (CAR):

- Major CARs - which must be addressed and re-assessed before certification can proceed
- Minor CARs - which do not preclude certification, but must be addressed within an agreed time frame, and will be checked at the first surveillance visit

A record was kept of persons that attended this meeting.

Podczas spotkania zamykającego przedstawiono zarządowi organizacji wyniki i stwierdzenia audytu. Wszystkie niezgodności z wymaganiami Programu Qualifor skutkowały wniesieniem jednego z dwóch rodzajów poleceń działań korygujących (PDK):

- Zasadnicze PDK – które musi być zamknięte przed zakończeniem procedury certyfikacji
- Drugorzędne PDK – które nie wstrzymuje certyfikacji, lecz musi zostać określony termin jego zamknięcia i sprawdzenie podjętych działań podczas I audytu okresowego.

Wszystkie osoby uczestniczące w spotkaniu wpisały się na listę obecności.

## 8. EVALUATION RESULTS / WYNIKI AUDYTU

Detailed evaluation findings are included in Section B of the evaluation report. This does not form part of the public summary. For each QUALIFOR requirement, these show the related findings, and any observations or corrective actions raised. The main issues are discussed below.

Szczegółowe stwierdzenia audytu zawarte są w części B raportu. Nie jest ona materiałem dostępnym publicznie. Przedstawia stwierdzenia odnośnie do poszczególnych wymogów Qualifor, wniesione obserwacje i polecenia działań korygujących.

8.1 Findings related to the general QUALIFOR Programme / **Ogólne stwierdzenia odnoszące się do Programu Qualifor**

<b>PRINCIPLE 1: COMPLIANCE WITH LAW AND FSC PRINCIPLES</b>	
<b>ZASADA 1: ZGODNOŚĆ Z PRAWEM I ZASADAMI FSC</b>	
<i>Criterion / Kryterium 1.1 Respect for national and local laws and administrative requirements / Uwzględnianie przepisów prawa państwowego i lokalnego oraz wymogów administracyjnych</i>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<p><b>SA2012 11:</b> During the document review and visits at forest nurseries in Żednia and Giżycko Forest Enterprise it was found that the water intake register of nursery production is not maintained. It is not in compliance with provisions of the issued permit required by Water Law Act. <b>CAR 06 was raised.</b></p> <p>Podczas przeglądu dokumentów oraz wizyt na szkółce leśnej w Nadleśnictwie Żednia i w Nadleśnictwie Giżycko stwierdzono, że nie prowadzi się pomiarów poboru wody na potrzeby produkcji szkółkarskiej. Nie spełniane są więc warunki pozwoleń wodno-prawnych, wydanych dla tych nadleśnictw. <b>Wniesiono PDK 06.</b></p> <p>Further implementation of guidelines included in the Decree no. 36 issued by the General Director of the State Forests on 11.08.2011 pertaining to cooperation of the State Forests with forest contractors - i.e. organizing and documenting of periodical meetings with forest contractors. <b>Observation 05 was raised.</b></p> <p>Możliwość weryfikacji dalszego wdrażania wytycznych dotyczących współpracy z zakładami usług leśnych, zawartych w Zarządzeniu nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11.08.2011 tj. prowadzenia i dokumentowania cyklicznych spotkań kierownictwa nadleśnictw z firmami świadczącymi usługi leśne. <b>Wniesiono obserwację 05.</b></p> <p><b>SA2013 12:</b> There is evidence of non-compliance with legal requirements. There were no protocols from technical overhauls of watchtower for monitoring of forest fire hazard carried out at least every 5 years and corresponding up-to-date records in the compliance schedule book (Bielsk Forest Enterprise). In the social-office building there was no fire extinguisher either (Bielsk Forest Enterprise). <b>CAR 08 is raised.</b></p> <p>Istnieją dowody na występowanie niezgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi. Brak protokołów z regularnie wykonywanych, co najmniej raz na 5 lat, okresowych kontroli stanu technicznego wieży przeciwpożarowej oraz aktualnych wpisów w „Książce obiektu budowlanego” (Nadleśnictwo Bielsk). Brak gaśnicy w budynku socjalno-biurowym na szkółce leśnej (Nadleśnictwo Bielsk). <b>Wniesiono PDK 08.</b></p> <p><b>SA2014 13:</b> Specification of Essential Terms of a Contract for provision of forest services in 2014 in Elk Forest Enterprise includes reference to obsolete documents, e.g. Instruction of Forest Protection (2004) and Silvicultural Principles (2002). <b>CAR 11 is raised.</b></p> <p>SIWZ w Nadleśnictwie Elk na świadczenie usług z zakresu gospodarki leśnej w 2014 roku zawiera odwołanie do nieobowiązujących dokumentów, tj. Instrukcji Ochrony Lasu (2004) oraz Zasady Hodowli Lasu (2002). <b>Wniesiono PDK 11.</b></p>
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>28 forest enterprises of the RDSF in Białystok are committed to forest management consistent with the requirements of the FSC Principles and Criteria. Each forest enterprise showed a good commitment to interpret and implement this policy on the regional level. This is also publicly available on the websites of individual forest enterprise. The staff at all management levels is aware and has good opportunity for update of applicable national and regional legislation and internal regulations. All processes of the forest management comply with obligatory legal system and there was not evidence of non-compliance found during the audit as regards requirements of this criterion.</p> <p>28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku prezentuje trwałe zaangażowanie w przestrzeganie Zasad i Kryteriów FSC oraz w prawidłową realizację polityki leśnej na poziomie regionu. Jest to również przedstawione na stronach internetowych poszczególnych nadleśnictw. Personel wszystkich poziomów zarządzania ma dobre możliwości aktualizacji obowiązujących przepisów prawnych i zarządzeń wewnętrznych. Cały proces prowadzonej gospodarki leśnej jest zgodny z obowiązującym systemem prawnym i podczas audytu nie stwierdzono niezgodności z</p>

wymaganiami niniejszego kryterium.

**SA2013 12:**

All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During the document review in each visited forest enterprises compliance with provisions of permits for water intake of nursery production was checked (e.g. Szczebra Forest Enterprise – maintained water intake register of nursery production). **CAR 06 was closed out.**

Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w każdym wizytowanym nadleśnictwie stwierdzono zgodność z warunkami pozwoleń wodno-prawnych wydanych dla nadleśnictw na pobór wody na potrzeby produkcji szkółkarskiej (np. Nadleśnictwo Szczebra – dziennik poboru wody powierzchniowej na terenie szkółek leśnych). **PDK 06 zostało zamknięte.**

All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During document review conducted in headquarters of RDSF and in visited forest enterprises protocols from periodical meetings with forest contractors were submitted (e.g. headquarters of RDSF in Poznań – protocol from the meeting of the Permanent Commission on Cooperation with forest contractors held on 29.12.2012 in main office in Białystok). **Observation 05 was closed out.**

Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w siedzibie RDLP w Białymstoku oraz w wizytowanych nadleśnictwa przedstawione zostały protokoły z cyklicznie organizowanych spotkań z przedstawicielami firm świadczących usługi leśne w nadleśnictwach dyrekcji białostockiej (np. siedziba RDLP w Białymstoku – protokół ze spotkania Stałej Komisji ds. Współpracy z firmami usługowi ze spotkania zorganizowanego 29.12.2012 r.). **Obserwacja 05 została zamknięta.**

**SA2014 13:**

Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and obliged to carry out detailed control of documentation related to technical overhauls of all buildings and constructions that shall be compliant with binding law requirements. At the same time he instructed to check whether offices and other buildings are equipped with fire extinguishers in accordance with fire protection regulations. During visit in selected forest enterprises it was confirmed that requirements of building and fire protections regulations are met. **CAR 08 was closed out.**

Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) do 28 nadzorowanych nadleśnictw przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym zobowiązał do szczegółowego sprawdzenia i doprowadzenia do pełnej zgodności z przepisami prawa budowlanego okresowych przeglądów technicznych wszystkich budynków i budowli będących w zarządzie nadleśnictw. Jednocześnie polecił zwrócenie większej uwagi na obecność gaśnic w kancelariach leśnictw oraz innych pomieszczeniach, gdzie wynika to z przepisów przeciwpożarowych. Podczas wizyt w wybranych nadleśnictwach stwierdzono zgodność z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego oraz przepisami przeciwpożarowymi. **PDK 08 zostało zamknięte.**

**Criterion / Kryterium 1.2 Payment of legally prescribed fees, royalties, taxes and other charges**

**Uiszczanie opłat, honorariów, podatków i innych płatności**

Strengths /



<b>Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All relevant payments are paid by the respective forest enterprises. This is checked by tax officials and by the headquarters of the State Forests. All relevant data is included in the annual report. There was no evidence that any of the required payments were not met.</p> <p>Wszystkie należne płatności są aktualnie uiszczane przez poszczególne nadleśnictwa. Jest to sprawdzane przez urzędników skarbowych i centralę Lasów Państwowych. Wszystkie dane opisywane są w corocznych raportach.</p>
<b>Criterion / Kryterium 1.3 Respect for provisions of international agreements / Przestrzeganie zobowiązań międzynarodowych</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Poland is a signatory of numerous conventions and international agreements. The requirements of these international agreements have been encapsulated into National forest legislation.</p> <p>Polska jest sygnatariuszem licznych konwencji i międzynarodowych porozumień. Ich realizacja jest oparta na wprowadzaniu do krajowego systemu prawnego nowych regulacji oraz aktualizacji przepisów dotyczących leśnictwa.</p>
<b>Criterion / Kryterium 1.4 Conflicts between laws and regulations, and the FSC P&amp;C / Rozbieżności pomiędzy przepisami prawnymi a zasadami i kryteriami FSC</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>No conflicts between laws, regulations and FSC Principles and criteria have been identified.</p> <p>Nie zidentyfikowano rozbieżności pomiędzy obowiązującymi regulacjami prawnymi a Zasadami i kryteriami FSC.</p>
<b>Criterion / Kryterium 1.5 Protection of forests from illegal activities / Ochrona przed nielegalną działalnością w lasach</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	<p>Wood larceny warning system based on the GPS transmitters. In case of any attempt of wood theft, a GPS transmitter, triggered by sensor placed in pile of timber, automatically sends message to mobile phones of the personnel of the Forest Guards.</p> <p>System ostrzegania o kradzieżach drewna wykorzystujący nadajniki GPS. W przypadku próby kradzieży drewna nadajnik GPS, uruchomiony na skutek działania czujnika umieszczonego między wałkami drewna stosowego, automatycznie wysyła wiadomość tekstową na telefon komórkowy pracownika Straży Leśnej.</p>
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>At each forest enterprise there are special units with well-equipped Forest Guard employed for monitoring. Additionally, rangers and their deputies patrol forests on daily basis during the everyday duties.</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa posiadają dobrze wyposażone posterunki Straży Leśnej, zatrudniające strażników. Dodatkowo, leśniczowie i podleśniczowie regularnie patrolują lasy podczas wykonywania codziennych obowiązków służbowych.</p>
<b>Criterion / Kryterium 1.6 Demonstration of a long-term commitment to the FSC P&amp;C / Zaangażowanie w przestrzeganie zasad i kryteriów FSC</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	

<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All 28 forest enterprises of the RDSF in Białystok are committed to the forest management consistent with the requirements of the FSC Principles and Criteria. The websites of each forest enterprise present the basic data on forest resources, which helps to grasp methods of currently conducted forest management and confirms compliance with FSC requirements.</p> <p>28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku prezentuje trwałe zaangażowanie w przestrzeganie zasad i kryteriów FSC. Każde z nadleśnictw posiada swoją witrynę internetową, na której przedstawione są podstawowe informacje o leśnych zasobach, pozwalające na zapoznanie się ze sposobem prowadzonej gospodarki leśnej i świadczące o przestrzeganiu wymogów FSC.</p>
<p><b>PRINCIPLE 2: TENURE AND USE RIGHTS AND RESPONSIBILITIES</b></p> <p><b>ZASADA 2: ODPOWIEDZIALNOŚĆ WYNIKAJĄCA Z TYTUŁU WŁASNOŚCI I PRAW</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 2.1 Demonstration of land tenure and forest use rights / Wykazanie trwałego tytułu oraz prawa do leśnego użytkowania gruntów</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All the forest assets belong to the Polish State through the National Treasury. The land ownership is well documented and presented in detailed maps at headquarters of each forest enterprise.</p> <p>Lasy, które podlegały procesowi certyfikacji, należą do Skarbu Państwa. Kwestie własności lub praw do użytkowania gruntów są udokumentowane i prezentowane na mapach w siedzibie każdego nadleśnictwa.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 2.2 Local communities' legal or customary tenure or use rights / Przestrzeganie prawnych lub zwyczajowych tytułów do własności lub prawa użytkowania lasu</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Public access to the forest is guaranteed and the stakeholders raised no disputes over legal or customary tenure or use rights. Picking of non-timber forest products (mushroom, berries) is allowed. In some circumstance the access can be limited due to a fire risk, harvest operation, occurrence of protected species. The public is clearly informed in such cases.</p> <p>W Polsce społeczność ma gwarantowany dostęp do lasu i strony trzecie nie wniosły żadnych uwag dotyczących powyższej kwestii. Dozwolone jest zbieranie grzybów i jagód. W uzasadnionych okolicznościach dostęp może być ograniczony z powodu np. zagrożenia pożarowego, prowadzenia prac pozyskania, występowania gatunków chronionych. W przypadku ograniczenia dostępu do lasu, społeczność jest o tym informowana.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 2.3 Disputes over tenure claims and use rights / Rozwiązywanie sporów dotyczących praw własności lub użytkowania</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<p><b>SA2013 12:</b></p> <p>Verification of forest operations suspension (i.e. late and early thinning, clear cut IB) for compartments in Pomorze and Bielsk Forest Enterprise that are subject to tenure dispute until it has been resolve. <b>Observation 07 is raised.</b></p> <p>Weryfikacja zawieszenia wykonania wskazań gospodarczych (tj. trzebieży późnej i wczesnej, rębni zupełnej IB) dla wydzieleń położonych na gruntach spornych w Nadleśnictwie Pomorze i Bielsk do czasu rozwiązania sporów dotyczących prawa własności. <b>Wniesiono obserwację 07.</b></p>
<b>Compliance / Zgodność z</b>	<p>Procedure of disputes resolution is defined in the Decree no. 84/2004 (GI-021-2/04) of the General Director of State Forests dated 30.12.2004. This decree defines the responsibilities,</p>

<b>kryterium</b>	<p>way of conduct, required documentation and time lines. Analysis of complaints is conducted on regular basis by forest enterprises' office and is the subject of permanent control of the State Forest Inspection. Any disputes, if occurring are well documented and civil law is applied in case the satisfactory common agreement can not be reached through discussion. Any substantial dispute was not reported by stakeholders. No such issues were found during the complaints documentation review at forest enterprises.</p> <p>Procedura rozwiązywania sporów oparta jest na Zarządzeniu nr 84/2004 Dyrektora Generalnego LP z dnia 30.12.2004 (GI-021-2/04). Zarządzenie to definiuje odpowiedzialności, ścieżkę postępowania, wymagana dokumentację oraz ramy czasowe. Analizy skarg są prowadzone na szczeblu nadleśnictw oraz stanowią przedmiot kontroli Inspekcji LP. Wszelkie spory są dobrze udokumentowane i w pierwszej kolejności rozwiązywane poprzez rozmowy. W przypadku braku możliwości ich rozwiązania sprawy są kierowane do rozstrzygnięcia przez sądy. Nie stwierdzono skarg o istotnej wadze podczas przeglądu dokumentacji w nadleśnictwach.</p> <p><b>SA2014 13:</b></p> <p>Forest enterprises has refrained from conducting any silvicultural operations prescribed in forest management plans till administrative proceeding regarding tenure dispute is finalized and solved. <b>Observation 07 was closed out.</b></p> <p>Nadleśnictwa do czasu rozstrzygnięcia toczącego się postępowania administracyjnego wstrzymały wykonywanie zabiegów gospodarczych wskazanych w planach urzędzenia lasu. <b>Obserwacja 07 została zamknięta.</b></p>
<p><b>PRINCIPLE 3: INDIGENOUS PEOPLES' RIGHTS</b>  <b>ZASADA 3: PRAWA LUDNOŚCI MIEJSCOWEJ</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 3.1 Indigenous peoples' control of forest management</b></p>	
<b>Compliance</b>	<p>Criterion 3.1 is not applicable to Polish conditions as in Poland there are no indigenous people by the UN definition.</p> <p>Kryterium 3.1 nie ma zastosowania w Polsce ze względu na brak ludności rdzennej według definicji ONZ.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 3.2 Maintenance of indigenous peoples' resources or tenure rights</b></p>	
<b>Compliance</b>	<p>Criterion 3.2 is not applicable to Polish conditions as in Poland there are no indigenous people by the UN definition.</p> <p>Kryterium 3.2 nie ma zastosowania w Polsce ze względu na brak ludności rdzennej według definicji ONZ.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 3.3 Protection of sites of special cultural, ecological, economic or religious significance to indigenous peoples / Ochrona specjalnych miejsc o znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym lub religijnym ważnych dla ludności miejscowej</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	<p>Forest enterprises take initiatives, such agreements concluded with local non-governmental organizations, aiming at increasing awareness of responsibility for cultural heritage and improving its current conservation status.</p> <p>Nadleśnictwa podejmują różne inicjatywy, jak porozumienia o współpracy z organizacjami pozarządowymi, mające na celu zwiększenie poczucia odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe oraz poprawę jego stanu zachowania.</p>
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All places and sites recognized as traditional historical-cultural and archaeological as well as religious objects are protected formally or informally within the frames of the implemented forest management. Sites of importance for local people are identified, registered and plotted on the maps in consultation with municipalities and other stakeholders.</p> <p>Wszystkie miejsca znane jako tradycyjne obiekty historyczno-kulturowe i archeologiczne oraz religijne objęte są formalną lub nieformalną ochroną w ramach systemu prowadzonej gospodarki leśnej. Miejsca o specjalnym znaczeniu dla miejscowej ludności są zidentyfikowane, opisane i zaznaczone na mapach we współpracy ze stronami zainteresowanymi i lokalnymi samorządami.</p>

<b>Criterion / Kryterium 3.4 Compensation of indigenous peoples for the application of their traditional knowledge</b>	
<b>Compliance</b>	<p>Criterion 3.4 is not applicable to Polish conditions as in Poland there are no indigenous people by the UN definition.</p> <p>Kryterium 3.4 nie ma zastosowania w Polsce ze względu na brak ludności rdzennej według definicji ONZ.</p>
<b>PRINCIPLE 4: COMMUNITY RELATIONS AND WORKERS RIGHTS</b>	
<b>ZASADA 4: RELACJE Z MIEJSCOWĄ SPOŁECZNOŚCIĄ I PRAWA PRACOWNIKÓW</b>	
<b>Criterion / Kryterium 4.1 Employment, training, and other services for local communities / Zatrudnienie, szkolenia i inne świadczenia na rzecz lokalnych społeczności</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	<p>Forest enterprises of RDLP in Białystok actively participate in local investments by co-financing joint projects (e.g. with local authorities) of road infrastructure, bridges reconstruction, supporting fire protection facilities etc.</p> <p>Nadleśnictwa RDLP w Białymstoku aktywnie uczestniczą w realizacji wspólnych przedsięwzięć (np. z lokalnymi samorządami) poprzez współfinansowanie budownictwa drogowego, remontów mostów, inwestycji z zakresu ochrony przeciwpożarowej itp.</p>
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<p>Agreements with forest contractors are not always awarded through a transparent process on the basis of clear criteria. Public tender for forest services scheduled for 2011 in Maskulińskie Forest Enterprise was organized in a manner not entirely transparent and comprehensible to all involved parties. The scope of service referring to harvesting operations was presented imprecisely. <b>CAR 02 is raised.</b></p> <p>Umowy z podwykonawcami nie zawsze są zawierane na podstawie przejrzystych i jasnych kryteriów. Przetarg na usługi leśne na rok 2011 w Nadleśnictwie Maskulińskie odbył się w sposób nie do końca przejrzysty i zrozumiały dla wszystkich uczestniczących wykonawców. Przedmiot prac z zakresu pozyskania drewna został przedstawiony w sposób nieprecyzyjny. <b>Wniesiono PDK 02.</b></p> <p>The necessity to consider concluding other forms of agreements with forest contractors for providing services pertaining to forest management, which could enable them to prospect and make investments in new equipment used in forestry to a greater scale than it happens currently. <b>Observation 01 is raised.</b></p> <p>Potrzeba rozpatrzenia możliwości zawierania innych form umów z zakładami usług leśnych na wykonywanie prac z zakresu gospodarki leśnej, które umożliwiłyby im realizować inwestycje w sprzęt techniczny do prac leśnych w większym wymiarze niż dotychczas. <b>Wniesiono obserwację 01.</b></p>
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>28 forest enterprises of the RDSF in Białystok provide numerous benefits to the local communities and the main one is the possibility of employment. Most of the staff employed in forest enterprises comes from the local communities. Majority of fieldwork is now contracted after public tenders. Many forest contractors are former workers of forest enterprises and live in the surrounding area. Forest enterprises provide forest contractors with different training and also participate in the creation and maintenance of jobs in other sectors such as timber processing and tourism. Local societies have free access to different non-timber forest products. Forest enterprises have regular contact with local schools and offer them nature training programmes. Nature and educational trails have been created. Forest enterprises co-operate closely with local governmental bodies and NGOs involved in local development and tourism. In justified cases forest enterprises participate in the roads construction and maintenance as well in sewage treatment plants. Current salaries for forest contractors are comparable with salaries in agriculture or horticulture sector.</p> <p>28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku przysparza licznych korzyści miejscowej ludności, a główną z nich jest możliwość zatrudnienia. Większość personelu nadleśnictw jest pochodzenia miejscowego. Prace terenowe są obecnie w większości zlecane podwykonawcom wybranym w drodze przetargów publicznych. Wielu z nich to byli pracownicy nadleśnictw, mieszkający na przyległych terenach. Nadleśnictwa oferują prywatnym podwykonawcom różne szkolenia oraz przyczyniają się do tworzenia i utrzymywania miejsc pracy w przemyśle drzewnym i turystyce. Miejscowa ludność ma wolny dostęp do różnych leśnych produktów nieodrzewnych. Personel nadleśnictw aktywnie współpracuje z lokalnymi szkołami oferując uczniom zajęcia edukacyjne z zakresu gospodarki leśnej. Nadleśnictwa tworzą ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze oraz blisko współpracują z lokalnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w lokalny rozwój i</p>

turystykę. W uzasadnionych przypadkach nadleśnictwa partycypują w inwestycjach takich jak budowa i utrzymanie dróg czy oczyszczalnie ścieków. Aktualne wynagrodzenia dla wykonawców prac leśnych są porównywalne z wynagrodzeniem w sektorze rolniczym lub ogrodniczym.

**SA2012 11:**

Documents on public tender for provision of forest services in Maskulińskie Forest Enterprise over 2012 were presented during the audit. Director of RDSF in Białystok ordered in writing to clarify the issue (letter case no.: EZ-471-02/11). Afterwards, Maskulińskie Forest Enterprise Director presented in the letter (case no. SA-2710-07/10) undertaken action plan for closing out the non-compliance. Based on the review of the public tender documentation (Specification of Essential Terms of a Contract) for provision of forest services in Maskulińskie Forest Enterprise over 2012 (case no. SA-2710-15/2011) it was ascertained that volume of timber planned for harvesting was precisely specified (54 thousands cubic meters was designated for Forest Enterprise own machinery and 67 thousands cubic meters was designated for forest contractors). Appropriate close-out of the CAR was confirmed by the report from 23.01.2012 prepared by the Supreme Audit Office of Republic of Poland (case no. LOL4112-02-01/2011;S/11/003). **CAR 02 was closed out.**

Podczas audytu przedstawiono dokumenty dotyczące przetargu publicznego na usługi leśne w Nadleśnictwie Maskulińskie na rok 2012. Dyrektor RDLP w Białymstoku w piśmie (znak sprawy: Zn. spr.: EZ-471-02/11) polecił Nadleśniczemu Nadleśnictwa Maskulińskie uregulowanie zagadnień przetargowych, które były również przedmiotem wniesionej niezgodności. Nadleśniczy Nadleśnictwa Maskulińskie poinformował o podjętych działaniach pismem wyjaśniającym (znak sprawy: SA-2710-07/10). Na podstawie przeglądu dokumentów SIWZ na usługi leśne w 2012 roku (znak sprawy: SA-2710-15/2011) stwierdzono, że Nadleśnictwo Maskulińskie jednoznacznie określiło masę drewna przeznaczoną do pozyskania i zrywki własnymi maszynami (54 tys.m<sup>3</sup>) i masę do wykonania przez zakłady usług leśnych (67 tys. m<sup>3</sup>). Raport Najwyższej Izby Kontroli nr LOL4112-02-01/2011;S/11/003 z dnia 23.01.2012 potwierdza zamknięcie polecenia działań korygujących. **PDK 02 zostało zamknięte.**

Director of RDSF in Białystok sent on 28.10.2011 the letter to all forest enterprises (case no. EZ-471-18/11) informing on postulates raised by the Commission on Cooperation with Forest Contractors set up in RDSF in Białystok and obliging each unit to include them in public tender documentation. Guidelines on public tenders for forest services issued by the General Director of State Forest were also distributed to each forest enterprise from the headquarters of RDSF in the letter dated 10.10.2011 (case no. EZ-471-17/11).

During the document review in visited forest enterprises the relevant public tender documentation was scrutinized – e.g. Specification of Essential Terms of a Contract for forest services in 2012. In all units postulates raised by the Commission on Cooperation with Forest Contractors in RDSF in Białystok were implemented. Within each unit of RDSF in Białystok also developed and introduced into public tenders documentation other selection criteria than the offered price itself. Some forest enterprises concluded, in the aftermath of consultation held with forest contractors and with their consent, the long-term contracts for provision of forest services (e.g. Krynki Forest Enterprise). Other forest enterprises also consider concluding long-term agreements for provision of forest services in following years in the aftermath of complete legal analysis in accordance with the Public Procurement Law and after consultation with forest contractors. This was also confirmed during the interviews with forest contractors themselves. **Observation 01 was closed out.**

Dyrektor RDLP w Białymstoku przesłał do wszystkich nadleśnictw w dniu 28.10.2011 r. (znak sprawy: EZ-471-18/11) pismo informujące o postulatach Stałej Komisji ds. Współpracy z Firmami Usługowymi, działającej przy RDLP w Białymstoku, z poleceniem ich wykorzystania w przygotowywanych postępowaniach przetargowych. Wskazówki w zakresie udzielania zamówień na usługi leśne wydane przez Dyrektora Generalnego LP zostały również przekazane nadleśnictwom pismem RDLP w Białymstoku z dnia 10.10.2011 (znak sprawy: EZ-471-17/11).

W każdym nadleśnictwie podczas przeglądu dokumentów sprawdzono dokumentację przetargową – Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia na usługi z zakresu gospodarki leśnej na rok 2012. We wszystkich wizytowanych nadleśnictwach wprowadzone zostały postulaty Stałej Komisji ds. Współpracy z Firmami Usługowymi. W skali całej Dyrekcji Białostockiej opracowano również dodatkowe kryteria oceny ofert. Część nadleśnictw, po wcześniejszych ustaleniach z właścicielami usług leśnych, zawarła umowy wieloletnie (np. Krynki). Następne nadleśnictwa planują wprowadzenie umów wieloletnich w kolejnych latach, po dokonaniu analizy prawnej zgodnie z wymaganiami Prawa Zamówień Publicznych i przeprowadzeniu konsultacji z wykonawcami usług leśnych. Zagadnienie potwierdzono podczas rozmów z przedstawicielami zakładów usług leśnych. **Obserwacja 01 została zamknięta.**

<b>Criterion / Kryterium 4.2 Compliance with health and safety regulations / Zgodność z wymaganiami dotyczącymi przepisów ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa i higieny pracy</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<p><b>SA2014 13:</b></p> <p>During field visit (Elk Forest Enterprise, Nowa Wieś Rangery, compartment 65c) it was found that one of chainsaw on harvesting site had unserviceable chain brake and chain catcher. <b>CAR 12 is raised.</b></p> <p>Podczas wizyty terenowej na pozycji trzebieży późnej (oddział 65c, Leśnictwa Nowa Wieś, Nadleśnictwo Elk) stwierdzono, że jedna z pilarek posiadała niesprawny hamulec oraz brak wychwytnika łańcucha. <b>Wniesiono PDK 12.</b></p>
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Forest management meets all applicable laws and/or regulations covering health and safety of employees and their families. In each forest enterprise there is an appointed person responsible for supervision and implementation of the health and safety regulations in field. Periodic surveillance is carried out including field visits. All staff are trained in the field of current health and safety regulations. Additionally, the forest contractors are provided with training on the health and safety regulations. In each headquarter of forest enterprise records of medical tests are maintain for all staff. Rangers are required to check in the field forest contractors' compliance with the health and safety requirements. Forests workers at the work-sites use the safety equipment during silviculture operations. The first aid kits are available during operations in the forest. Agreements concluded with forest contractors include many clauses related to compliance with the health and safety requirements.</p> <p>Zagadnienia bezpieczeństwa i higieny pracy są traktowane poważnie. W każdym nadleśnictwie zatrudniona jest osoba odpowiedzialna za koordynację nadzoru nad przestrzeganiem przepisów BHP w terenie. Prowadzone są okresowe kontrole włącznie z wyjazdami do leśnictw. Cały personel jest przeszkolony w zakresie aktualnych przepisów BHP. Dodatkowo szkoleni są także prywatni podwykonawcy. W każdym nadleśnictwie wyniki badań lekarskich pracowników są udokumentowane. Leśniczowie są zobowiązani do sprawdzania zgodności spełniania wymogów BHP przez podwykonawców podczas prac leśnych. Robotnicy podczas wykonywania prac w lesie używają wyposażenia ochronnego; dostępne są też apteczki pierwszej pomocy. Umowy zawierane z zakładami usług leśnych zawierają liczne odwołania do potrzeby przestrzegania przepisów BHP.</p>
<b>Criterion / Kryterium 4.3 Workers' rights to organise and negotiate with employers / Prawa pracowników do zrzeszania się i negocjacji z pracodawcą</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Employees of all forest enterprises are free to organize and join trade unions. The trade unions negotiate collective labour agreements and another concerns related with professional issues. Collective agreement is signed.</p> <p>Pracownicy wszystkich nadleśnictw nie mają ograniczeń w tworzeniu związków zawodowych. Związki zawodowe negocjują zbiorowe układy pracy i inne kwestie dotyczące spraw zawodowych.</p>
<b>Criterion / Kryterium 4.4 Social impact evaluations and consultation / Analizy oddziaływań społecznych i procesy konsultacji</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>There is evidence of good relationships, communication and consultations held between 28 forest enterprises and local communities. The stakeholder's lists are maintained and updated in the headquarters of each forest enterprise. During elaboration of forest management plans representatives of local societies, various NGOs and relevant authorities are invited to participate. At the end of the revision process the draft of forest management plan is made publicly available for all comments. Forest enterprises publish advertisements in local press</p>

	<p>and put them on their websites in order to inform on the process. All issues raised by stakeholders are documented and considered in accordance with obligatory laws and procedures and there is documented evidence that stakeholders' comments are treated constructively and objectively. Management planning and operations within each forest enterprise has incorporated the results of an evaluation of the social impacts.</p> <p>Nadleśnictwa posiadają dobrze udokumentowane przypadki współpracy i konsultacji ze społecznościami lokalnymi. Dla zapewnienia prawidłowego prowadzenia tych konsultacji we wszystkich nadleśnictwach znajdują się aktualne listy zainteresowanych stron. Od opracowywania planów urządzania lasu zapraszani są przedstawiciele społeczności lokalnych, stosownych organów administracyjnych oraz organizacje społeczne. Na zakończenie procesu rewizji planu urządzania lasu projekt planu udostępniany jest publicznie w celu wnoszenia uwag. W związku z tym nadleśnictwa publikują w miejscowej prasie oraz umieszczają na swoich stronach internetowych stosowne ogłoszenia. Wszystkie sprawy wnoszone przez strony trzecie są dokumentowane i rozpatrywane według obowiązującego prawa i procedur. Istnieją liczne dowody na to, że wnioski zgłaszane przez strony zainteresowane są rozpatrywane konstruktywnie i obiektywnie. Wyniki analiz społecznych oddziaływań prac leśnych są uwzględniane w planowaniu i realizowaniu zadań gospodarki leśnej.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 4.5 Resolution of grievances and settlement of compensation claims / Rozwiązywanie skarg oraz udzielanie rekompensat</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>28 forest enterprises of the RDSF in Białystok have good system for the grievances resolution. Director of forest enterprise is responsible for grievance resolution at the first stage, with appeal to the Director of the RDSF in Białystok. All cases are recorded and the process of resolution is reported and checked.</p> <p>28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku ma dobry system dotyczący skarg, wniosków i zażaleń. Za rozpatrywanie skarg w pierwszej instancji odpowiedzialny jest nadleśniczy. Dyrektor RDLP w Białymstoku stanowi instancję odwoławczą. Wszystkie skargi, wnioski i zażalenia są dokumentowane, a ich załatwienie podlega raportowaniu i sprawdzaniu.</p>
<p><b>PRINCIPLE 5: BENEFITS FROM THE FOREST</b></p>	
<p><b>ZASADA 5: KORZYŚCI Z LASU</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 5.1 Economic viability taking full environmental, social, and operational costs into account / Uwzględnienie kosztów operacyjnych, ekologicznych i społecznych w rachunku ekonomicznym</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Financial planning of individual forest enterprise is compiled annually and includes all planned revenues and expenses associated with the forest management operations. Budget covers all specific provisions for environmental, social, and operational costs. Financial planning of all forest enterprises make up the integral part of the Financial Budget of RDSF in Białystok, which is approved by the Director of RDSF in Białystok. In total 28 forest enterprises of the RDSF in Białystok are economically self-sufficient and all costs of forest management activities are covered by the gained revenues. Each forest enterprise contributes to the Forest Fund in accordance with the Financial Budget of RDSF in Białystok. Forest enterprises are also paid for the supervision of forest management in privately owned forests based on the agreements with county authorities.</p> <p>Plany finansowo-gospodarcze poszczególnych nadleśnictw przygotowywane są każdego roku i obejmują wszystkie planowane przychody i koszty związane z realizowaniem zadań gospodarki leśnej. Budżet obejmuje wszystkie stosowne środki na pokrycie kosztów ekologicznych, społecznych i operacyjnych, związanych z prowadzoną gospodarką leśną. Plany finansowo-gospodarcze wszystkich nadleśnictw stanowią integralną część składową planu finansowo-gospodarczego RDLP w Białymstoku, zatwierdzanego przez Dyrektora</p>

	<p>RDLP. Łącznie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku to grupa samowystarczalna, a planowane koszty działalności mają pokrycie w osiągniętych przychodach. Każde z nadleśnictw odprowadza odpis podstawowy na Fundusz Leśny, zgodnie z zapisami planu finansowo-gospodarczego RDLP w Białymstoku. Nadleśnictwa są też opłacane, na bazie porozumień ze starostwami, za prowadzenie nadzoru gospodarki leśnej w lasach prywatnych.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 5.2 Optimal use and local processing of forest products / Optymalne wykorzystanie różnorodnych produktów leśnych</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Most of the harvested wood is processed regionally or locally and contributes to maintenance of the local economy. The local communities are encouraged to develop their business based on the tourist and recreational infrastructure. The picking of mushrooms and berries are important incomes for local people who process them or offer for tourists. Local people have the opportunity to buy cheap firewood directly from rangers.</p> <p>Większość pozyskiwanego surowca przerabiana jest regionalnie lub lokalnie, co pomaga w utrzymaniu lokalnej gospodarki. Miejscowa ludność wspierana jest w rozwijaniu własnej działalności gospodarczej, opartej na istniejącej infrastrukturze turystycznej i rekreacyjnej. Dodatkowym ważnym źródłem przychodów dla miejscowej ludności jest możliwość zbiórki grzybów i jagód i ich dalsza sprzedaż. Ludność ma również możliwość zakupu u leśniczych taniego drewna opałowego.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 5.3 Waste minimisation and avoidance of damage to forest resources / Minimalizacja szkód i ograniczanie niszczenia zasobów leśnych</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Provisions of the Forest Management Plan define harvest planning. Forest Management Plan is based on the prescriptions of Silviculture Principles, Instruction for Forest Management Plan and Forest Protection Instruction. All those guidelines require that strategic and tactical planning is carried out in accordance with the forest habitat type (TSL), function fulfilled by the particular stand and natural conditions. Annual prescribed cut is defined in the 10-year forest management plan. Harvesting is based on signed contracts, which allows for the optimisation of timber sales and reduction of waste. Harvested wood is prepared based on the client requirements (quality, class &amp; dimension) according to the orders of clients. Rangers supervise the quality of the forest contractor's work, control damage incurred to forest resources and accept the formal completion of silvicultural operations. The occurrence of damage of standing trees has been reduced significantly by identifying in contracts concluded with forest contractors an acceptable level of damage resulting from conducted forest operations. During field visits no damage of standing trees was observed as result of harvesting or extraction operations.</p> <p>Planowanie pozyskania oparte jest na zapisach planów urządzania lasu. Plany urządzania lasu sporządzane są z uwzględnieniem wskazań zawartych w Zasadach Hodowli Lasu, Instrukcji Urządzania Lasu i Instrukcji Ochrony Lasu. Sprawia to, że planowanie strategiczne i operacyjne zdefiniowane jest w zależności od typu siedliskowego lasu (TSL), pełnionych funkcji i warunków terenowych. Roczny etat oparty jest o zapisy w planie urządzania lasu. Pozyskanie surowca odbywa się w oparciu o podpisane umowy z odbiorcami, aby ograniczyć straty do minimum. Surowiec jest przygotowywany w asortymentach, (jakość, klasa, rozmiary) zgodnie z zamówieniami klientów. Leśniczowie nadzorują jakość prac zrębowych przy pozyskaniu prowadzonych przez prywatnych podwykonawców, kontrolują występowanie uszkodzeń i podpisują protokoły ich odbioru po sprawdzeniu jakości ich wykonania. Problem uszkodzeń stojących drzew został znacząco zredukowany poprzez określenie w umowach z zakładami usług leśnych dopuszczalnego poziomu uszkodzeń powstających podczas prac leśnych. Podczas wizyt terenowych nie stwierdzono występowania uszkodzeń drzew związanych z wycinką lub zrywką.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 5.4 Forest management and the local economy / Gospodarka leśna a lokalna gospodarka</b></p>	



<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Forestry in the region has a significant role for the local and regional economy. Apart from the wood for local and regional processors, forest enterprises provide other non-timber products and services e.g: mushrooms, berries, firewood, camping &amp; parking sites, nature conservation areas and forest educational paths. The issue related with making forest available for recreational purposes is written in the nature protection program of each forest enterprise.</p> <p>Leśnictwo odgrywa w regionie znaczącą rolę w funkcjonowaniu lokalnej i regionalnej gospodarki. Oprócz drewna dostarczanego lokalnym i regionalnym przetwórcom, nadleśnictwa dostarczają innych produktów i usług niedrzewnych, jak: grzyby, owoce leśne, drewno opałowe, miejsca biwakowania i parkowania, obszary objęte ochroną i ścieżki edukacyjno-przyrodnicze. Zagadnienia związane z udostępnianiem lasów dla celów rekreacyjnych opisane są w programie ochrony przyrody dostępnym w każdym nadleśnictwie.</p>
<b>Criterion / Kryterium 5.5 Maintenance of the value of forest services and resources / Utrzymanie wartości leśnych usług i zasobów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All forest resources are registered and presented on the maps in each forest enterprise. The applied forest management system generally ensures good maintenance of forest services and resources. In many cases foresters actively promote the forest resources to the local communities during presentations and meeting with local authorities. Forest management along with currently implemented programs aiming at maintenance of the forest ecological productivity (e.g. the small water retention program) increase value of forest services and resources. Forest management carried out within the area of 28 forest enterprises does not disturb provision by forest its ecosystem services such tourist, recreation or water protection.</p> <p>W każdym nadleśnictwie wszystkie zasoby leśne są zarejestrowane i przedstawione na mapach. Stosowany system gospodarki leśnej zapewnia dobre utrzymanie tych zasobów. W wielu przypadkach leśnicy aktywnie promują leśne zasoby i usługi wśród lokalnych społeczności podczas spotkań z miejscowymi samorządami. Prowadzone działania związane z gospodarką leśną w połączeniu z realizowanymi programami mającymi na celu utrzymanie ekologicznej produktywności lasu (np. program małej retencji wodnej) podnoszą wartość zasobów i funkcji lasu. Gospodarka prowadzona na terenie 28 nadleśnictw nie zaburza dostarczania przez ekosystem leśny funkcji pozaprodukcyjnych takich jak turystyka, rekreacja czy funkcje wodochronne lasów.</p>
<b>Criterion / Kryterium 5.6 Harvest levels / Poziom pozyskania produktów leśnych</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>The allowable harvesting cut of each forest enterprise is calculated from the 10-year forest management plan. The 10-year forest management plan is prepared on the basis of detailed inventories of all forest areas and "Silviculture Principles". There is some flexibility to increase or decrease the volume cut each year but over the 10-year period the total cutting plan can not exceed the volume agreed in the management plan. In case of sanitary cuttings caused by natural disasters (wind-throw, bark-beetle infestation) planned harvest is postponed to keep the harvest level. Exceeding the prescribed yield must be approved by Minister of Environment and justified in detail. The headquarters of the RDSF in Białystok systematically monitors the volume of yielded wood within 28 forest enterprises. Some of forest enterprises have their own Game Breeding Centre. Annual cull plans are prepared on basis of game inventory.</p> <p>Etaty pozyskania dla poszczególnych nadleśnictw są obliczane na podstawie danych z planu urządzania lasu, które opracowuje się na podstawie szczegółowych terenowych prac urzędzeniowych i Zasad Hodowli Lasu. Istnieje pewna elastyczność w realizacji wielkości pozyskania, niemniej przy zachowaniu poziomu etatu dziesięcioletniego. W przypadku cięć pokłeskowych (gradacje owadów, wiatrolomy) wstrzymuje się planowane pozyskanie lub</p>

	<p>występuje się do Ministra Środowiska o zwiększenie etatu. RDLP w Białymstoku systematycznie monitoruje wielkość pozyskania w 28 nadleśnictwach na podstawie raportów miesięcznych i rocznych podsumowań. Część nadleśnictw prowadzi własne Ośrodki Hodowli Zwierzyny. Plany odstrzałów są przygotowywane w oparciu o wyniki inwentaryzacji zwierzyny.</p>
<p><b>PRINCIPLE 6: ENVIRONMENTAL IMPACT</b>  <b>ZASADA 6: WPŁYW NA ŚRODOWISKO</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 6.1 Environmental impacts evaluation / Ocena wpływu na środowisko</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	<p>There is implemented detailed system of environmental information flow between ranger and forest contractors prior to forest work commencement as well as good control system during and after silviculture operations, (Project of silviculture operation together with assessment of potential environmental impact is compiled for each harvesting operation). It is worth to underscore the importance of support and coordination by the Department of Forest Protection of RDSF in Białystok.</p> <p>Wdrożony jest szczegółowy system przepływu informacji środowiskowej pomiędzy leśnikami a wykonawcami prac leśnych przed przystąpieniem do wykonywania prac leśnych (Projekt wykonania zabiegu gospodarczego wraz z oceną potencjalnych zagrożeń dla środowiska leśnego sporządzany dla każdego zabiegu związanego z pozyskaniem drewna). Istnieje również dobry system kontroli podczas prac i po ich zakończeniu. Na podkreślenie zasługuje również merytoryczne wsparcie i koordynowanie działań z poziomu Wydziału Ochrony Lasu RDLP w Białymstoku.</p>
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p><b>RA2011 10:</b>  Site-specific assessments of the potential environmental impacts of all forest works and investments are carried out prior to commencement of site disturbing operations, but in a manner not always appropriate to the scale of the operations and the sensitivity of the site. Environmental impact assessment of technological forest road renovation and rebuilding at Bludzie Rangery, Gołdap Forest Enterprise, was conducted in the way not appropriate to the scale of operation. Presented potential environmental impacts analysis was lacking key data (e.g. exact location of planned works, length of road to be renovated, source of information about the area, protective means to be implemented) regarding the undertaking. <b>CAR 03 is raised.</b></p> <p>Przeprowadzane są oceny potencjalnego wpływu realizowanych inwestycji na środowisko, lecz nie zawsze odpowiednio do skali planowanych działań oraz wrażliwości siedliska. Ocena oddziaływania na środowisko dla remontu i przebudowy drogi technologicznej w Leśnictwie Bludzie, Nadleśnictwo Gołdap, została przeprowadzona w sposób nieadekwatny do skali przedsięwzięcia. Przedstawiona analiza potencjalnego wpływu na środowisko nie zawierała kluczowych danych dotyczących przeprowadzanej inwestycji (np. dokładnej lokalizacji planowanych prac, długości remontowanego odcinka, źródła danych o terenie, wyszczególnienie działań ochronnych). <b>Wniesiono PDK 03.</b></p> <p><b>SA2014 13:</b>  Some harvesting plan drafts and protocols of harvesting site conveyance did not always include information on present protected plant species (e.g. Lycopodium sp.) – Przekopka and Buczki Rangery, Elk Forest Enterprise. <b>CAR 13 is raised.</b></p> <p>Niektóre szkice zagospodarowania rębного/przedrębного oraz protokoły przekazania powierzchni nie zawsze zawierały informacje o występujących gatunkach chronionych (np. widłak sp.) – Leśnictwo Przekopka i Buczki, Nadleśnictwo Elk. <b>Wniesiono PDK 13.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>All forest areas are well assessed and described in the management plans and presented on numerous detailed maps. Each forest compartments is described in detail in the forest survey description and have prescribed planned silviculture operation in accordance with the provisions of "Silviculture Principles". During the planning phase rangers take into account potential impacts. For each harvesting operation the project of silviculture operation together with assessment of potential environmental impact is compiled. The project includes, inter alia, the harvesting plan draft presenting planned harvesting sites, felling directions, extraction roads, forest depot locations as well as ecologically valuable elements.</p> <p>Wszystkie obszary leśne są dobrze zbadane i opisane w planach urządzenia lasu a także przedstawione na licznych mapach szczegółowych. Wszystkie pododdziały posiadają opisy taksacyjne oraz zabiegi gospodarcze zgodne z Zasadami Hodowli Lasu. Podczas planowania leśniczy bierze pod uwagę wszystkie potencjalne oddziaływania. Dla każdego zabiegu związanego z pozyskaniem drewna sporządzany jest projekt wykonania zabiegu gospodarczego wraz z oceną potencjalnych zagrożeń dla środowiska leśnego. Projekt ten</p>

	<p>zawiera między innymi szkic zrębowy, przedstawiający lokalizację cięć, kierunek ścinki, szlaki zrywkowe, miejsce składowania pozyskanego surowca jak również elementy cenne przyrodniczo.</p> <p><b>SA2012 11:</b></p> <p>Gołdap Forest Enterprise provide RDSF in Białystok with detailed feedback on implementation of undertaken corrective actions as regards non-compliance raised during the main assessment (the letter dated 27.06.2011, case no. ZG-510-1/11). Technological project of forest road renovation and rebuilding at Bludzie Rangery was completed with required documents. During the document review conducted in visited forest enterprises technological projects of forest roads rebuilding and reconstruction were randomly checked (e.g. Żednia Forest Enterprise – reconstruction of road no. 28; Giżycko Forest Enterprise – modernization of forest road in Franciszkowo Rangery; Borki Forest Enterprise – modernization of forest road crossing Diabla Góra Rangery and Knieja Łuszczajska Rangery). In all cases, documented assessment of potential environmental impacts was prepared and included appropriate information (e.g. Żednia Forest Enterprise – EIA dated 01.06.2011; Giżycko Forest Enterprise – EIA dated 08.08.2011; Borki Forest Enterprise – EIA dated 06.07.2011).</p> <p><b>CAR 03 was closed out.</b></p> <p>Nadleśnictwo Gołdap przekazało do RDLP w Białymstoku informację zwrotną na temat wdrożonych działań korygujących w stosunku do niezgodności wniesionej podczas audytu zasadniczego (pismo z dnia 27.06.2011, znak sprawy ZG-510-1/11). Ocena oddziaływania na środowisko dla remontu i przebudowy drogi technologicznej w Leśnictwie Bludzie została uzupełniona o wymagane dokumenty. Projekty remontów i przebudowy dróg leśnych zostały sprawdzone podczas przeglądu dokumentów w wizytowanych nadleśnictwach (np. Nadleśnictwo Żednia – droga nr 28; Nadleśnictwo Giżycko – modernizacja drogi leśnej w Leśnictwie Franciszkowo; Nadleśnictwo Borki – modernizacja drogi leśnej w Leśnictwie Diabla Góra i Knieja Łuszczajska). We wszystkich przypadkach sporządzona została analiza potencjalnego wpływu inwestycji na środowisko wraz z odpowiednią informacją (np. Nadleśnictwo Żednia – ocena potencjalnego wpływu na bioróżnorodność środowiska leśnego z dnia 01.06.2011; Nadleśnictwo Giżycko – ocena oddziaływania z dnia 08.08.2011; Nadleśnictwo Borki – ocena potencjalnego wpływu na bioróżnorodność środowiska leśnego z dnia 06.07.2011). <b>PDK 03 zostało zamknięte.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 6.2 Protection of rare, threatened and endangered species / Ochrona gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p>Rangers are knowledgeable about protected species and their localities, however there is still room for continuous improvement concerning identification of rare, endangered, threatened and protected species of fauna and flora. <b>Observation 02 is raised.</b></p> <p>Leśnicy znają gatunki chronione i ich lokalizację, jednakże istnieje dalsza potrzeba ciągłego poszerzania wiedzy pracowników służby leśnej w rozpoznawaniu rzadkich, zagrożonych, ginących i chronionych gatunków fauny i flory. <b>Wniesiono obserwację 02.</b></p> <p>The removal of trees dangerous for the traffic along the road Pisz-Turośl in the nature reserve “Jeziro Nidzkie” at Pisz Forest Enterprise can undermine conservation values of the reserve. <b>Observation 03 is raised.</b></p> <p>Usunięcie niebezpiecznych drzew w rezerwacie „Jeziro Nidzkie” w Nadleśnictwie Pisz, zagrażających bezpieczeństwu na drodze powiatowej Pisz-Turośl, może zagrozić zachowaniu wartości przyrodniczych rezerwatu. <b>Wniesiono obserwację 03.</b></p> <p><b>SA2012 11:</b></p> <p>The completion of nature conservation map update process in Giżycko Forest Enterprise. Forest numerical map did not include updated layer with sites of rare, endangered, threatened and protected species. <b>Observation 04 was raised.</b></p> <p>Dokończenie procesu aktualizacji mapy ochrony przyrody w Nadleśnictwie Giżycko. Leśna Mapa Numeryczna nie zawierała aktualnej informacji o występowaniu gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych. <b>Wniesiono obserwację 04.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Protection of rare, threatened, endangered and protected species is undertaken during forest operations and is taken into account at the planning phase. All forest enterprises have updated maps and registers of RTE species occurrence. Updating of maps and registers is based on the rangers’ observations and consultations with acknowledged scientists. Protection activities in the nature valuable areas and bird nest buffer zones are carried out in accordance with the agreement concluded with appropriate Regional Directorate for Environment Protection. Nature protection program is prepared in cooperation with local</p>

specialists. Local environmental authority and stakeholders are present at Economical-Technical Commission meetings during the process of the forest management plan revision. There are evidences of proposals made by foresters for setting up new protective buffer zones for RTE species.

Ochrona rzadkich, zagrożonych, ginących i chronionych gatunków jest prowadzona podczas prac leśnych i brana pod uwagę już podczas procesu planowania. Wszystkie nadleśnictwa posiadają aktualne mapy i rejestry ww. gatunków z prezentacją miejsc ich występowania. Aktualizacja map i wykazów oparta jest na obserwacjach leśniczych oraz konsultacjach z naukowcami. Działania ochronne na terenach cennych przyrodniczo lub strefach ochronnych gniazd ptaków prowadzone są w oparciu o uzgodnienia z miejscowymi służbami ochrony przyrody. Plany ochrony przyrody są przygotowywane we współpracy z lokalnymi specjalistami. Przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz inne strony zainteresowane obecne są na posiedzeniach KTG podczas prac nad nowym planem zarządzania lasu. Przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych oraz naukowcy podkreślają dobrą współpracę z leśnikami. Są dowody na to, że leśnicy zgłaszają propozycje nowych stref ochronnych.

**SA2012 11:**

During the document review conducted both in headquarters of RDSF in Białystok and in visited forest enterprises training plans were checked. It was found that trainings on forest conservation and biodiversity issues are organized and conducted either by staff of the Department of Forest Protection of RDSF in Białystok or by external experts from forestry or other related field. **Observation 02 was closed out.**

W siedzibie RDLP w Białymstoku oraz w wizytowanych nadleśnictwach sprowadzono plany szkoleń. Stwierdzono, że organizowane są szkolenia z zakresu ochrony przyrody i bioróżnorodności, prowadzone zarówno przez pracowników Wydziału Ochrony Lasu w RDLP w Białymstoku, jak i przez zewnętrznych ekspertów z dziedziny leśnictwa i nauk pokrewnych. **Obserwacja 02 została zamknięta.**

During the document review conducted in headquarters of RDSF in Białystok the minutes from commission review concerning trees in the nature reserve "Jezioro Nidzkie" that pose a factual threat for traffic along road Pisz-Turośl. Review held on 30.07.2011 was attended by representatives of the public road service, police, Pisz District, RDSF in Białystok and Pisz Forest Enterprise. There was no feedback from invited non-governmental organizations. The announcement on planned review was posted on the website of Pisz Forest Enterprise. Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn gave positive opinion as regards removal of dangerous trees leant toward road (letter dated 13.07.2011, case no. WOPN-OOP.6205.008.2011). Trees were felled off the breeding and migratory bird season i.e. between 1st of November and 28th of February. **Observation 03 was closed out.**

Podczas przeglądu dokumentów w siedzibie RDLP w Białymstoku przedstawiony został protokół z komisijnego przeglądu drzew rosnących w rezerwacie „Jezioro Nidzkie”, zagrażających bezpieczeństwu na drodze powiatowej Pisz-Turośl. Przegląd odbył się 20.07.2011 r. i wzięli w nim udział przedstawiciele służb drogowych, policji, Starostwa Powiatowego w Pisz, RDLP w Białymstoku i Nadleśnictwa Pisz. W spotkaniu komisji nie wzięły udziału zaproszone organizacje pozarządowe. Informacja o planowanym przeglądzie dostępna była również na stronie internetowej Nadleśnictwa Pisz. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie pozytywnie zaopiniowała usunięcie drzew najbardziej wychylonych w kierunku drogi i stanowiących zagrożenie dla jaja użytkowników (pismo z dnia 13.07.2011 r., znak WOPN-OOP.6205.008.2011). Drzewa usunięto poza okresem lęgowym i migracyjnym ptaków, tj. w okresie od 1 listopada do 28 lutego. **Obserwacja 03 została zamknięta.**

**SA2013 13:**

All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During visit in Giżycko Forest Enterprise it was found that forest numerical map and its nature conservation layer was updated with sites of rare, endangered, threatened and protected species. **Observation 04 was closed out.**

Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu

	okresowego (SA2013 12). Podczas wizyty w Nadleśnictwie Giżycko stwierdzono, że warstwa ochrony przyrody leśnej mapy numerycznej została zaktualizowana o informacje dotyczące występowania gatunków rzadkich, ginących, zagrożonych i chronionych. <b>Obserwacja 04 została zamknięta.</b>
<b>Criterion / Kryterium 6.3 Maintenance of ecological functions and values / Utrzymywanie funkcji i walorów ekologicznych</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<b>SA2014 13:</b> Verification of silvicultural prescriptions on swamp and riparian forests indicated in Forest Management Plan for Rajgród Forest Enterprise (e.g. Podlasek Rangery - compartment 96i; Grądówka Rangery - compartment 389d). <b>Observation 10 is raised.</b> Weryfikacja wskazań gospodarczych dla drzewostanów na siedliskach bagiennych i łągowych (np. pododdział 389d, Leśnictwo Grądówka, Nadleśnictwo Drygały; pododdział 96i, Leśnictwo Podlasek, Nadleśnictwo Rajgród). <b>Wniesiono obserwację 10.</b>
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	The ecological functions are well known, recognised and mapped in all 28 forest enterprises of the RDSF in Białystok. Many years experience allowed preparation of "Silviculture Principles" in order to prescribe for each forest stand appropriate operation. Further provisions for maintaining ecological functions and values are covered in the appropriate internal regulations. The 10-year management plans prescribe appropriate silvicultural operations for each compartment within certain forest enterprise. All these provisions are implemented and realized in practice. Ekologiczne funkcje lasów są dobrze poznane i przedstawione na mapach we wszystkich 28 nadleśnictwach wchodzących w skład RDLP w Białymstoku. Wieloletnie doświadczenia pozwoliły na wypracowanie Zasad Hodowli Lasu, tak, by dla każdego typu siedliskowego lasu planować stosowne zabiegi hodowlane pozwalające na utrzymanie określonych funkcji ekologicznych lasu. Dalsze zalecenia dotyczące utrzymania funkcji ekologicznych lasu są zawarte w stosownych zarządzeniach wewnętrznych. W planach urządzania lasu zawarte są zalecenia stosownych zabiegów hodowlanych dla wszystkich wydziałów danego nadleśnictwa. Wszystkie te zalecenia są wdrożone i realizowane w praktyce.
<b>Criterion / Kryterium 6.4 Protection of representative samples of existing ecosystems / Ochrona reprezentatywnych przykładów ekosystemów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	Managers do not consequently use requirements related with leaving up to 5% of old stands on the sites of carried out harvesting operations. During the field visit in compartment 168f scheduled for harvesting in 2011 (cutting type III AU) 5% of old stand to be set aside was not planned – it was confirmed in field and in documents. <b>CAR 04 is raised.</b> Zarządzający nie stosuje konsekwentnie wymogu związanego z pozostawianiem na powierzchniach wykonywanych prac rębnych starodrzewu obejmującego do 5% powierzchni manipulacyjnej. W pododdziale 168f przeznaczonej do użytkowania rębego w roku 2011 (rębna III AU) nie zaplanowano do pozostawienia 5% starodrzewu – stwierdzono na podstawie wizyty terenowej oraz przeglądu dokumentacji. <b>Wniesiono PDK 04.</b>
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	Representative samples of existing forest ecosystems are covered by various forms of nature protection: ecological sites, excluded from harvesting seed stands, conservative stands, nature reserves etc. All of those areas are described in the nature protection programs and in the forest management plans. Relevant maps presenting various forest ecosystems are prepared and registers were available during visits in forest enterprises. Identification and inventory of rare forest types within the framework of NATURA 2000 Program was carried out in the whole area of 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok. Reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów objęte są różnymi formami ochrony: użytki ekologiczne, wyłączone drzewostany nasienne, drzewostanów zachowawcze, rezerwaty przyrody itp. Wszystkie rodzaje lasów ochronnych są opisane w programach ochrony przyrody oraz planach urządzania lasu. Istnieją odpowiednie mapy i dostępne rejestry. Identyfikacja i inwentaryzacja rzadkich zbiorowisk leśnych w ramach programu NATURA 2000 została przeprowadzona na całym terenie wszystkich 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. <b>SA2012 11:</b>

	<p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 06.06.2011 (case no. ZO.II.510-16/11) informing on non-compliances and observations identified during the main audit conducted in 2011. Simultaneously forest enterprises were obliged to provide detailed feedback on implementation of undertaken corrective actions.</p> <p>In each visited forest enterprises during the document review harvesting plan drafts were checked and protocols from controls on compliance with FSC requirements conducted both by staff of forest enterprises and Department of Forest Protection of RDSF in Białystok were submitted. During field visits, number of sites with completed harvesting was checked, both for clear cuts, partial, nest and progressive type of felling. It was found that requirement related to leaving up to 5% of old stands on harvesting site is consequently met. <b>CAR 04 was closed out.</b></p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 06.06.2011 (znak sprawy: ZO.II.510-16/11) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas audytu certyfikacyjnego w 2011 roku. Jednocześnie nadleśnictwa zostały zobligowane do przekazania informacji zwrotnej na temat wdrożonych działań korygujących.</p> <p>W każdym nadleśnictwie podczas przeglądu dokumentów sprawdzono szkice zrębowe dla cięć rębnych oraz protokoły z kontroli przestrzegania zasad FSC przeprowadzonych wspólnie przez pracowników nadleśnictw oraz Wydziału Ochrony Lasu przy RDLP w Białymstoku. W trakcie wizyt terenowych audytorzy sprawdzili również pozycje z zakończonym pozyskaniem, zarówno na rębniach zupełnych, jak i złożonych. Stwierdzono, że fragmenty starodrzewu obejmujące do 5% powierzchni manipulacyjnej są konsekwentnie pozostawiane na powierzchniach wykonywanych prac rębnych. <b>PDK 04 zostało zamknięte.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 6.5 Protection against damage to soils, residual forest and water resources during operations / Ochrona przed erozją oraz ograniczenie szkód zasobów wodnych i leśnych podczas realizacji prac w lesie</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p><b>SA2013 12:</b></p> <p>Operators are not always aware of adequate emergency procedures for clean up following accidental oil and chemical spillages. It was found during field visits in Pomorze and Szczebra Forest Enterprise. <b>CAR 09 is raised.</b></p> <p>Wykonawcy prac nie zawsze mają świadomość i możliwości wdrożenia procedur awaryjnych podczas przypadkowych wycieków olejów i środków chemicznych. Stwierdzono podczas wizyt terenowych w Nadleśnictwie Pomorze i Szczebra. <b>Wniesiono PDK 09.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Written guidelines to define acceptable practices and minimize forest damage are included in the "Silviculture Principles" and other internal regulations. Decree no. 11A of the General Director of State Forests from 1999 states that forestry operations shall be conducted "in a way that minimizes damage to the remaining components of the forest". The issue of damage of standing trees has been reduced significantly by identifying in contracts concluded with forest contractors an acceptable level of damage resulting from conducted forest operations. Watercourses are properly protected - Decree no. 11A of the General Director of State Forests from 1999 requires leaving out buffer zones along watercourses water bodies and watercourses. There were no non-compliances found as regards that requirement.</p> <p>Wskaźniki niniejszego kryterium mają swoje odniesienie w Zasadach Hodowli Lasu oraz odpowiednich regulacjach wewnętrznych. Zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 1999 mówi, iż prace leśne należy prowadzić „w sposób ograniczający do minimum uszkodzenia pozostających składników lasu”. Problem uszkodzeń stojących drzew został znacząco zredukowany poprzez określenie w umowach z zakładami usług leśnych dopuszczalnego poziomu uszkodzeń powstających podczas prac leśnych. Cieki wodne są chronione prawidłowo – Zarządzenie 11A wymaga pozostawienia stref buforowych wzdłuż zbiorników i cieków wodnych. Nie stwierdzono naruszeń w zakresie tego wymagania.</p> <p><b>SA2014 13:</b></p> <p>Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and instructed to pay more attention to H&amp;S requirements and oil spillages by raising awareness among forest contractors regarding forest environment protection as well as usage of appropriate technology of forest work. All those issues were discussed during periodical meetings with forest contractors and are subject of daily controls carried out by rangers and supervising engineers. During field visits and held interviews with forest contractors the awareness of adequate emergency procedures for clean</p>

	<p>up following accidental oil and chemical spillages was confirmed. <b>CAR 09 was closed out.</b></p> <p>Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) do 28 nadzorowanych nadleśnictw przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym polecił zwrócenie większej uwagi na wymogi BHP i kwestie związane z wyciekami olejów, poprzez podnoszenie świadomości pracowników zakładów usług leśnych w zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami oraz stosowanie właściwej technologii wykonywania prac leśnych. Zagadnienia te zostały omówione na spotkaniach z wykonawcami prac leśnych i są przedmiotem kontroli leśniczych i inżynierów nadzoru w trakcie wykonywania prac w lesie. Podczas wizyt terenowych i rozmów potwierdzono znajomość procedur awaryjnych podczas przypadkowych wycieków olejów i środków chemicznych wśród pracowników zakładów usług leśnych. <b>PDK 09 zostało zamknięte.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 6.6 Chemical pest management / Środki chemiczne w ochronie lasu</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p>At the nursery in Augustów Forest Enterprise the pesticide Dithane NeoTec 75 WG was applied which active ingredient (mancozeb) is included on the FSC “highly hazardous” list. In chemical storage located by the headquarters of Augustów Forest Enterprise there were 7 kg of the pesticide Dithane NeoTec 75 WG. <b>Major CAR M01 was raised.</b> This Major CAR was closed during a follow-up visit. See details below.</p> <p>Na szkółce leśnej w Nadleśnictwie Augustów stosowano pestycyd Dithane NeoTec 75 WG, którego substancja aktywna (mankozeb) znajduje się na liście FSC środków „wysoce niebezpiecznych”. W magazynku chemikaliów przy Nadleśnictwie Augustów znajdowało się na stanie 7 kg pestycydu Dithane NeoTec 75 WG. <b>Wniesiono zasadnicze PDK M01.</b></p> <p><b>SA2012 11:</b></p> <p>Medical examination referral for forest nursery ranger did not include substantial reference to the type of worksite and risk associated with the use of pesticide. The certificate of health and safety training completion for forest nursery ranger in the field of plant protection expired on the 6<sup>th</sup> of April 2011. <b>CAR 07 was raised.</b></p> <p>Skierowanie na badania lekarskie dla leśniczego szkółkarza nie zawierało wyczerpującej informacji o charakterze pracy na tym stanowisku i kontakcie ze środkami ochrony roślin. Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia z zakresu BHP przy stosowaniu środków ochrony roślin dla odpowiedzialnej osoby w Nadleśnictwie Żednia straciło ważność 06.04.2011 roku. <b>Wniesiono PDK 07.</b></p> <p><b>SA2013 12:</b></p> <p>There is a list of all pesticides used in the organisation but it is not always up-to-date. On the basis of reviewed documents on forest protection in Szczebra Forest Enterprise it was found that maintained lists of pesticides used do not include complete information. Quantities of applied pesticides recorded in registers do not match corresponding values in protocols of chemical treatments (e.g. in case of Amistar and Falcon). <b>CAR 10 is raised.</b></p> <p>Istnieje lista używanych środków chemicznych, jednak nie zawsze zawiera ona pełną i aktualną informację. Na podstawie przeglądu dokumentacji z zakresu ochrony lasu w Nadleśnictwie Szczebra stwierdzono, że prowadzone rejestry użycia środków chemicznych nie zawierają pełnej informacji. Ilości zużytych środków chemicznych w rejestrach nie odpowiadały wartościom stwierdzonym na podstawie protokołów zabiegów chemicznych (np. dla pestycydu Amistar i Falcon). <b>Wniesiono PDK 10.</b></p> <p><b>SA2014 13:</b></p> <p>Registry of pesticide use on forest nursery in Drygały Forest Enterprise did not include complete record on date of chemicals application (only month and year was given). <b>Observation 11 is raised.</b></p> <p>Ewidencja prac z użyciem pestycydów na szkółce leśnej Nadleśnictwa Drygały nie zawierała dokładnej informacji dotyczącej daty wykonywanych zabiegów chemicznych (był podany tylko miesiąc i rok zabiegu). <b>Wniesiono obserwację 11.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Forest protection issues are of great importance in the State Forests and thus within the whole area of 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok efficient system of monitoring and pest control is implemented. Two institutions support this system: the Forest Research Institute (IBL) and the Forest Protection Team (ZOL). They participate in the samples analysis. Forest Research Institute (IBL) publishes annually the list of chemicals recommended for use in forestry, which number has declined significantly in recent years. All applied chemicals must be included on that list. When the pest monitoring indicates critical levels the action of combating a root cause is taken. All treatments</p>

operations have to be carried out in accordance with detailed procedures included in "Instruction of Forest Protection" and health and safety regulations. Chemical use is limited to small scale at forest nurseries. Specially trained staff of particular forest enterprise supervises the pest management activities.

Zagadnienia ochrony lasu mają bardzo duże znaczenie w Lasach Państwowych i w konsekwencji na terenie wszystkich 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku funkcjonuje bardzo dobry system monitoringu i zwalczania szkodników. System ten jest wspierany przez dwie instytucje: Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL) i Zespół Ochrony Lasów (ZOL). Biorą one udział w analizie prób. Każdego roku IBL publikuje listę środków chemicznych zalecanych do użycia w leśnictwie, których ilość znacząco zmniejszyła się w ciągu ostatnich lat. Stosowane mogą być tylko środki z tej listy. W przypadku, gdy monitoring szkodników wykazuje krytyczne wskaźniki, przeprowadzana jest akcja zwalczania. Wszystkie zabiegi zwalczania muszą być zgodne ze szczegółowymi procedurami zawartymi w Instrukcji Ochrony Lasu i przepisami BHP. Stosowanie pestycydów jest ograniczone do niewielkiej skali na szkółkach leśnych. Za przygotowanie i nadzór nad takimi zabiegami odpowiedzialny jest specjalnie przeszkolony personel nadleśnictwa.

Follow-up visit:

On the 30th of May 2011 the follow-up visit was carried out. During that visit both site where the major non-conformity was identified - Augustów Forest Enterprise, as well as randomly selected other site – Czarna Białostocka Forest Enterprise, were visited in order to ensure the corrective action was implemented throughout the whole organization.

Written corrective action plan was submitted informing on planned and already undertaken actions. Augustów Forest Enterprise returned to the store the remaining quantity of the pesticide NeoTec 75 WG.

Director of the Regional Directorate of State Forests in Białystok sent the letter to 28 forest districts with reminder on the FSC Pesticide Policy, in accordance with the work instruction WI 16-11.

Regional Directorate of State Forests in Białystok received the confirmation from remaining 27 forest enterprises that prohibited pesticides are not used in 2011.

The corrective action plan also included the obligation to carry out, at the next meeting of forest enterprise directors, the training on the use of pesticide within 28 forest enterprises. Additionally, forest enterprise directors are required to conduct similar training for their respective staff.

During the follow-up visit the document review was carried out in the Augustów Forest Enterprise and Czarna Białostocka Forest Enterprise and chemical storages were inspected.

Based on the corrective action plan and implemented actions, verified during the follow-up visit, it was confirmed that the organisation is in compliance with the standard requirements pertaining to the use chemical pesticide. **The major CAR M01 is closed out.**

Audyt sprawdzający:

W dniu 30.05.2011 przeprowadzony został audyt sprawdzający. Podczas audytu wizytowano miejsce, gdzie stwierdzono niezgodność zasadniczą – szkółkę leśną i magazynek chemikaliów w Nadleśnictwie Augustów oraz losowo wybraną inną lokalizację – Nadleśnictwo Czarna Białostocka.

Przedstawiony został w formie pisemnej plan działań korygujących informujący o podjętych i zaplanowanych działaniach. Nadleśnictwo Augustów zwróciło do sklepu pozostałą ilość pestycydu Dithane NeoTec 75 WG.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku wystosował do 28 nadleśnictw pismo, przypominające zasady postępowania przy stosowaniu środków chemicznych w lasach certyfikowanych, zgodnie z instrukcją WI-16-11.

RDLP w Białymstoku zebrało informacje, na podstawie których potwierdzono, że w pozostałych 27 nadleśnictwach nie użyto żadnego środka zakazanego przez FSC.

W planie działań korygujących zobowiązano się także do przeprowadzenia, na najbliższej naradzie roboczej nadleśniczych, szkolenia z zasad używania środków chemicznych w 28 nadleśnictwach. Podczas szkolenia zwróci się szczególną uwagę na awaryjne użycie środków zgodnie z instrukcją WI-16-11. Dodatkowo nadleśniczkowie zostaną zobowiązani do przeprowadzenia podobnego szkolenia dla załogi nadleśnictwa.

Podczas audytu sprawdzającego przeprowadzono przegląd dokumentów w Nadleśnictwie Augustów i Czarna Białostocka oraz sprawdzono stan magazynków chemikaliów.

Na podstawie wdrożonych działań korygujących, zweryfikowanych podczas audytu sprawdzającego, potwierdzono zgodność z wymaganiami standardu. **Zamknięto zasadnicze PDK M01.**



	<p><b>SA2013 12:</b></p> <p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During the document review in each visited forest enterprises it was found that personal file of forest nursery rangers included all comprehensive data referring to peculiarity of worksite and information on risk associated with the use of pesticide as well as valid confirmation on completion of health and safety training in the field of plant protection (e.g. Szczebra Forest Enterprise – referral for medical examination of forest nursery dated 08.02.2013; risk assessment card for the worksite no. 21/2012). CAR 07 was closed out.</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w każdym wizytowanym nadleśnictwie stwierdzono że akta osobowe leśniczych szkółkarzy zawierają pełną informację o charakterze pracy na tym stanowisku i kontakcie ze środkami ochrony roślin oraz aktualne zaświadczenia o ukończonym kursie z zakresu BHP przy stosowaniu środków ochrony roślin (np. Nadleśnictwo Pomorze – skierowanie z 08.02.2013 roku na badania lekarskie dla leśniczego szkółkarza; karta oceny ryzyka na stanowisku pracy nr 21/2012). PDK 07 zostało zamknięte.</p> <p><b>SA2014 13:</b></p> <p>Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and instructed to register each use of pesticide within forest nurseries and in forest. It is not allowed to purchase any pesticide without proper record. During document review and visits in selected forest nurseries it was found that corrective action has been duly implemented and all quantities of applied pesticides recorded in registers matched corresponding values in protocols of chemical treatments. <b>CAR 10 was closed out.</b></p> <p>Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 r. pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym polecił dokładane ewidencjonowanie każdego użycia środków ochrony roślin, zarówno na szkółkach leśnych jak i poza nimi. Niedopuszczalne jest dokonywanie zakupu środków ochrony roślin bez ewidencjonowania w magazynie nadleśnictwa. Podczas przeglądu dokumentów oraz wizyt na wybranych szkółkach leśnych potwierdzono wdrożenie działań korygujących - ilości zużytych środków chemicznych w rejestrach odpowiadały wartościom stwierdzonym na podstawie protokołów zabiegów chemicznych. <b>PDK 10 zostało zamknięte.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 6.7 Use and disposal of chemicals, containers, liquid and solid non-organic wastes / Stosowanie i unieszkodliwianie środków chemicznych, opakowań, oraz odpadów nieorganicznych płynnych i stałych</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Waste management in the area of 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok is carried out on the basis of contracts signed with external companies. Forest contractors are obliged to remove all waste from the operation areas. The mechanical equipment and vehicles are serviced mainly by specialized companies, which take care of waste generated during services. Packagings from chemicals are returned to the points of pesticide sale where they were previously purchased or are taken back by suppliers. Forest enterprises periodically collect and move the waste to the dump site, especially after summer holiday season.</p> <p>Gospodarka odpadami na terenie wszystkich 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku oparta jest na umowach zawartych z firmami zewnętrznymi. Podwykonawcy są zobowiązani do usuwania odpadów nieorganicznych z miejsca realizacji zleconych prac. Sprzęt mechaniczny i pojazdy serwisuje sięw specjalistycznych warsztatach, które są zobowiązane do prowadzenia właściwej</p>

	gospodarki odpadami. Opakowania po środkach chemicznych są przekazywane do punktów sprzedaży pestycydów, gdzie zostały uprzednio zakupione lub odbierane są przez dostawców. Nadleśnictwa okresowo zbierają i wywożą odpady na wysypiska, zwłaszcza po zakończeniu wakacji letnich.
<b>Criterion / Kryterium 6.8 Use of biological control agents and genetically modified organisms / Stosowanie środków kontroli biologicznej i genetycznie modyfikowanych organizmów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	Biological control agents are not applied within the area of 28 forest enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok. Genetically modified organisms are not used either in all forest enterprises. Środki kontroli biologicznej nie są aktualnie stosowane na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Genetycznie modyfikowane organizmy nie są w ogóle używane na terenie wszystkich nadleśnictw.
<b>Criterion / Kryterium 6.9 The use of exotic species / Stosowanie gatunków egzotycznych i obcego pochodzenia</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	Exotic species are not currently used within 28 forest enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok and those, which are present result from forest management, practiced in that area in previous decades. Exotic species present in forest enterprise are Eastern white pine ( <i>Pinus strobus</i> ) or Northern red oak ( <i>Quercus rubra</i> ), however they are insignificant in term of forest management. Exotic species are gradually being removed and continuously controlled and actively monitored in order to avoid any adverse ecological impacts. Gatunki egzotyczne nie są obecnie używane na terenie 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, a ich obecność jest wynikiem gospodarki prowadzonej na tych terenach w poprzednich dziesięcioleciach. Gatunki introdukowane występujące w nadleśnictwach to np. sosna wejmutka ( <i>Pinus strobus</i> ) czy dąb czerwony ( <i>Quercus rubra</i> ), jednak ich udział jest znikomy. Gatunki egzotyczne są stopniowo eliminowane oraz kontrolowane i monitorowane w sposób ciągły w celu uniknięcia negatywnych skutków ekologicznych.
<b>Criterion / Kryterium 6.10 Forest conversion to plantations or non-forest land uses / Zmiana użytkowania gruntów leśnych na plantacje i grunty nieleśne</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	Forest conversions to non-forest land areas have been regulated by the Farm and Woodland Conservation Act since 1995. Forest conversions are limited mainly to road constructions. Such projects must have formal environmental and social impact assessment and are monitored by regulatory authorities and government agencies. Native forests are not converted to any plantations. Wyłączenia gruntów leśnych z produkcji leśnej są regulowane Ustawą o ochronie gruntów leśnych i rolnych z 1995 roku. Wyłączenia gruntów leśnych dotyczą głównie inwestycji drogowych. Projekty takie muszą posiadać ocenę wpływu na środowisko i oceny oddziaływań społecznych oraz są monitorowane przez określone organy i agencje państwowe. Rodzime lasy nie są zamieniane na plantacje.
<b>Criterion / Kryterium 7.1 Management plan requirements / Wymagania dotyczące planu zarządzania lasu</b>	

<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>The need to compile the management plan along with its requirements is defined in the Forest Act, 1991 and further detailed procedures are listed in the “Instruction of forest management plans”. All 28 forest enterprises of RDSF in Białystok have current forest management plan according to the Polish law.</p> <p>The content of the management plan requires a large work load at the initial phase i.e. during inventory of all forest areas, analyses of all monitoring results, confirmation of land ownership statute, nature conservation inventory. After the Economical-Technical Commission meetings and public consultation, the management plan is submitted to the Minister of Environment for approval. The management plan covers descriptions of all forest resources and environmental limitations, prescription of forest operations in each compartment based on “Silvicultural Principles”, land ownership statute, rare, endangered, threatened and protected species occurrence. The plans define rotation age for each species, harvesting type for each compartment, species composition to be used for reforestation for each forest stand type. The plan defines also the allowable harvesting level for the period of 10 years. Plans are associated with numerous detailed maps. All prescriptions in the forest management plan comply with FSC requirements.</p> <p><i>Ustawa o lasach definiuje wymagania planu urządzania lasu, a szczegółowe wytyczne znajdują się w Instrukcji Urządzania Lasu. Zgodnie z polskim prawem wszystkie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku posiada plany urządzania lasu, przygotowane zgodnie z polskim prawem.</i></p> <p><i>Zakres merytoryczny planu urządzania lasu wymaga podjęcia dużego nakładu pracy w etapie wstępnym – przeprowadzenia terenowych prac urzędniowych, analizy wyników monitoringu, wyjaśnienia kwestii spornych dotyczących praw do użytkowania gruntów, inwentaryzacji walorów przyrodniczych. Po naradach technicznych ( KZP, NTG, KPP) i publicznych konsultacjach projekt planu urządzania lasu przekazany został do zatwierdzenia przez Ministra Środowiska. Plan urządzania lasu zawiera szczegółowy opis zasobów leśnych oraz przyrodnicze uwarunkowania realizacji gospodarki leśnej. Zawiera również zalecenia dotyczące zabiegów hodowlanych dla każdego wydzielenia ustalanych w oparciu o Zasady Hodowli Lasu, dane na temat własności terenu oraz rozmieszczenia gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych, a także ich monitoringu. W planach urządzania lasu określa się wiek rębności dla poszczególnych gatunków, rodzaje stosowanych rębni, składy gatunkowe upraw z uwzględnieniem typu siedlisk oraz lokalnych uwarunkowań. Plan określa również wielkość etatu na 10 lat. Planom towarzyszą liczne dokładne mapy. Wszystkie zapisy planu odpowiadają wymogom FSC.</i></p>
<b>Criterion / Kryterium 7.2 Management plan revision / Rewizja planu urządzania lasów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>Forest management plans are regularly revised. The revision of the forest management plans takes place every 10 years and is carried out based on commercial contracts by the Forest Management and Forest Geodesy Office subsidiary in Białystok (State Treasury companies). The process has a formal framework and is initiated by the Director of the RSDf in Białystok.</p> <p>The Economical-Technical Commission (KTG) meetings are the integral part of the forest management plan revision process. Environmental and social NGOs, nature protection authorities and municipalities, scientists are invited; there is a system for complaint and comments raising. Records from Economical-Technical Commission (KTG) meetings were available in all visited forest enterprises, including the attendance record, the list of issues raised and the way of addressing the issues raised. New instruction was adopted by the General Director of State Forests – No. 12 (ZU-7019-3/09) from 9 February 2009 on the forest management plan revision process, which extends the public consultation procedures.</p> <p>Forest management in the State Forests is conducted in accordance with the forest management plan (article 7.1 of Forestry Act). All 28 forest enterprises of RDSF in Białystok have valid forest management plans.</p> <p><i>Plany urządzania lasu są poddawane procesowi rewizji raz na 10 lat. Przygotowanie planu urządzania lasu oparte jest na umowach z Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku. Proces rewizji ma swoje formalne ramy i jest inicjowany przez Dyrektora</i></p>

	<p>RDLP.</p> <p>Posiedzenia Komisji Techniczno-Gospodarczych stanowią ważny element rewizji planu urządzania lasu. Strony zainteresowane są zapraszane na spotkania otwierające i zamykające podczas przygotowywania nowego planu urządzania lasu. Istnieje system skarg i komentarzy oraz ich uwzględniania. Zapisy z posiedzeń KTG zawierają wszystkie niezbędne informacje – w tym konsultacje społeczne oraz komentarze i propozycje stron trzecich. Zostało wydane nowe Zarządzenie nr 12 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 lutego 2009 (Nr 12: ZU-7019-3/09) dotyczące zasad sporządzania planu urządzania lasu, które rozszerza zakres konsultacji społecznych.</p> <p>Zgodnie z polskim prawem gospodarka w lasach skarbu państwa prowadzona jest według planu urządzania lasu (artykuł 7.1 Ustawy o lasach). Wszystkie 28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku mają ważne plany urządzania lasu.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 7.3 Training and supervision of forest workers / Szkolenia i nadzór nad pracownikami</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>All forest enterprises' staff have good education (secondary technical forest schools or forest faculties at agricultural academies) and experience in forestry. Forest workers are required to possess appropriate certificates and licences e.g. chain-saw operator license. All employees and contractors take part in training programs. Trainings cover a wide and comprehensive range of topics. Forest workers are trained additionally in field by forest services prior the forest operations commencement. Prior to the work commencement, forest workers who carry out forestry operations are instructed by rangers in accordance to the type and scope of work to be performed.</p> <p>The supervising engineer checks all activities in the forest and the deputy of forest enterprise director as well as a sample is checked from the level of DRSF. The Regional Directorate carries out controls to check whether decisions of the Regional Director are being implemented. Staff from the relevant departments (silviculture, training, forest protection etc) check specific issues. A report of each visit is made and afterwards is sent to the Regional Director who formally is responsible for preparing corrective action plan.</p> <p>Kadra poszczególnych nadleśnictw posiada stosowne wykształcenie (co najmniej technikum leśne, a także wyższe studia na wydziałach leśnych). Wykonawcy prac leśnych zobowiązani są do posiadania odpowiednich uprawnień i licencji, np. kurs pilarza. Pracownicy i podwykonawcy biorą udział w szkoleniach. Zakres szkoleń obejmuje szerokie spektrum merytoryczne. Wykonawcy prac leśnych są dodatkowo przeszkalani przez leśników przed rozpoczęciem prac. Pracownicy wykonujący zabiegi i prace leśne przed przystąpieniem do prac przechodzą szkolenie stanowiskowe stosownie do rodzaju i zakresu prac.</p> <p>Wszystkie działania kontrolowane są przez inżynierów nadzoru i zastępcę nadleśniczego oraz wrywkowo z poziomu RDLP. Regionalna Dyrekcja prowadzi kontrole co kwartał. Ich celem jest sprawdzenie stopnia i sposobu realizacji decyzji Dyrektora Regionalnego. Poszczególne zagadnienia są kontrolowane przez wyspecjalizowany personel z różnych wydziałów (hodowla lasu, szkolenia, ochrona lasu itp.). Każdą kontrolę kończy raport przekazany Regionalnemu Dyrektorowi, który jest odpowiedzialny za sformułowanie działań naprawczych.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 7.4 Public availability of the management plan elements / Publicznie dostępne elementy planu urządzania lasu</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p>Publicly available statements were not available in all forest enterprises that provided an up-to-date summary of the primary elements of the forest management plan. In case of few forest enterprises the nature protection programs, which are part of the forest management plans, were not presented on the websites. <b>CAR 05 was raised.</b></p> <p>Nie wszędzie były publicznie dostępne materiały prezentujące główne elementy planu urządzania lasu. W kilku nadleśnictwach programy ochrony przyrody, stanowiące część planów urządzania lasu, nie były dostępne na stronach internetowych. <b>Wniesiono PDK 05.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z</b></p>	<p>The whole forest management plan is publicly available during the consultation process at headquarters of each forest enterprise. After being approved by the Minister of Environment</p>

<b>kryterium</b>	<p>relevant information is made publicly available – the first volume (Elaborate). The records are also accessible for the public on request at headquarters of each forest enterprise. Promotional and informational material are released in individual forest enterprises.</p> <p>Cały plan urządzania lasu jest publicznie dostępny podczas procesu publicznej konsultacji w każdym nadleśnictwie. Po zatwierdzeniu przez Ministra Środowiska do wglądu jest dostępna i część planu urządzania lasu – Elaborat. Informacje zawarte w planach urządzania lasu są dostępne również na życzenie w siedzibach nadleśnictw. Wydawane są także ogólne materiały informacyjno-promocyjne.</p> <p>Before the closing meeting all forest enterprises published nature protection programs on their official websites. <b>CAR 05 was closed out.</b></p> <p>Przed spotkaniem zamykającym wszystkie nadleśnictwa zamieściły programy ochrony przyrody na swoich stronach internetowych. <b>Zamknięto PDK 05.</b></p>
<p><b>PRINCIPLE 8: MONITORING AND EVALUATION</b></p>	
<p><b>ZASADA 8: MONITORING I OCENY</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 8.1 Frequency, intensity and consistency of monitoring / Częstotliwość, intensywność i jednorodność monitoringu</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Internal regulations (ordinances, decrees), work instructions, Silviculture Principles, Forest Protection Instruction identify all the activities that require monitoring. Thorough controls and monitoring are carried out on various level. The Regional Directorate of State Forests in Białystok has a regular formal control over all 28 forest enterprises. Annually, Department of Control and Protection of Property prepares the schedule of problematic controls.</p> <p>Thorough controls and monitoring are carried out on various level. 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok carry out reliable controls in all 28 forest enterprises. Monitoring of forest growth and detailed inventories of forest resources are conducted every 10 years during the revision of the forest management plan. Monitoring of pests and diseases is based on the “Forest Protection Instruction” and is carried out systematically. Monitoring of natural regeneration and reforestation / afforestation effectiveness is monitored in fixed periods: the first assessment is carried out two years, the second one 5 years after reforestation / afforestation have been completed. Assessment of populations of game species and damage incurred by them are carried out regularly each spring.</p> <p>Zarządzenia wewnętrzne, instrukcje robocze, Zasady Hodowli Lasu, Instrukcja Ochrony Lasu identyfikują wszystkie działania wymagające monitoringu. Gruntowne kontrole i monitoring prowadzone są na różnych poziomach. RDLP w Białymstoku prowadzi rzetelny system nadzoru i monitoringu nad działaniami wszystkich podległych 28 nadleśnictw. Corocznie Wydział Kontroli i Ochrony Mienia przygotowuje plany kontroli problemowych.</p> <p>Gruntowne kontrole i monitoring prowadzone są na różnych poziomach. 28 nadleśnictw prowadzi rzetelny system nadzoru i monitoringu nad działaniami wszystkich podległych leśnictw. Monitoring wskaźników charakteryzujących drzewostany jest prowadzony przynajmniej raz na 10 lat podczas rewizji planu urządzania lasu. Monitoring szkodników owadzych i innych zagrożeń biotycznych jest oparty na Instrukcji Ochrony Lasu i jest prowadzony bardzo starannie i systematycznie. Monitoring odnowień naturalnych i upraw leśnych (odnowień i zalesień) prowadzony jest w różnych okresach: pierwszą ocenę prowadzi się po dwóch, a następną po pięciu latach od przeprowadzenia prac. Każdej wiosny następuje ocena liczebności zwierzyny oraz szkód przez nią powodowanych.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 8.2 Research and data collection for monitoring / Badania naukowe i gromadzenie wyników monitoringu</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z</b></p>	<p>Data for monitoring is collected on different levels, starting from single rangery ending up at the level of the RSDF in Białystok. Given that the process of revision of the forest</p>

<b>kryterium</b>	<p>management plan is carried out mostly at the level of individual forest enterprise, majority of information is collected there. However, collection and assessment of data by various departments in headquarters of RDSF in Białystok allows monitoring on larger scale. Most of the research is initiated by the the RDSF, though there are also frequent contact of individual forest enterprises with universities (e.g. Augustów Forest Enterprise – research plots conducted by the Warsaw University of Life Science).</p> <p>Wszystkie właściwe jednostki organizacyjne, począwszy od leśnictw, a skończywszy na poszczególnych wydziałach RDLP w Białymstoku, uczestniczą aktywnie w zbieraniu informacji do monitoringu. Ponieważ proces rewizji planu urządzania lasu odbywa się na poziomie nadleśnictw, większość informacji jest właśnie tam gromadzona. Informacje uzyskiwane przez biuro RDLP powalają na obserwację zjawisk w skali całej Regionalnej Dyrekcji. Większość z badań naukowych jest inicjowana na poziomie biura RDLP, jednak obserwuje się również liczne kontakty poszczególnych nadleśnictw z naukowcami (np. Nadleśnictwo Augustów – powierzchnie doświadczalne prowadzone przez Katedrę Hodowli Lasu SGGW w Warszawie).</p>
<b>Criterion / Kryterium 8.3 Chain of custody / Kontrola pochodzenia produktów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>28 forest enterprises of the RDSF in Białystok apply a very good identification system for wood. Harvested wood (each log or stack of pulp wood) is tagged by identification tag, which presents unique number for each log or pulp wood stack and identification numbers of RDSF, forest enterprise and rangery. The delivery notes issued by rangers present all ID numbers, species, quality, classes and volume of purchased wood. The invoices issued in forest enterprises present quantity and quality data and refer to the delivery note number. Appropriate and detailed documentation is prepared for all the forest products (timber and non-timber) that are to be sold.</p> <p>28 nadleśnictw wchodzących w skład RDLP w Białymstoku używa bardzo dobrego systemu identyfikacji sprzedawanego surowca drzewnego. Surowiec (każda dłużyca lub stos) po wyrobieniu asortymentu jest znakowany plastikową etykietką prezentującą adres leśny i numer dłużycy lub stosu. Kwity odbiorcze wystawiane przez leśniczych zawierają spis numerów dłużyc lub kłód oraz dokładny opis ilości i jakości surowca. Faktury VAT wydawane przez nadleśnictwa przywołują numery kwitów wywozowych. Wszystkie sprzedawane produkty leśne, drzewne i nie drzewne, są zaopatrzone w odpowiednią, szczegółową dokumentację.</p>
<b>Criterion / Kryterium 8.4 Incorporation of monitoring results into the management plan / Uwzględnianie wyników monitoringu w pracach dotyczących rewizji planów urządzania lasów</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>During the revision process of forest management plan all monitoring results are analyzed and considered. Proposals included are discussed during Economical-Technical Commission meetings and are taken into account in new management plan.</p> <p>Podczas prac nad rewizją planu urządzania lasu wszystkie wyniki monitoringu są poddawane analizie oraz stosownie brane pod uwagę. Propozycje z nich wynikające są omawiane podczas posiedzeń KTG i uwzględniane w nowym planie urządzania lasu.</p>
<b>Criterion / Kryterium 8.5 Publicly available summary of monitoring / Publicznie dostępne podsumowanie wyników monitoringu</b>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z</b>	<p>During revision of forest management plan all results and data from monitoring are available at headquarters of each forest enterprise and are consulted with stakeholders. The general</p>

<b>kryterium</b>	<p>information on monitoring results from each forest enterprise are available at appropriate websites.</p> <p>Podczas procesu rewizji planu urządzania lasu cała dokumentacja jest dostępna w nadleśnictwach i poddana konsultacjom społecznym. Ogólne informacje o prowadzonym monitoringu na terenie poszczególnych nadleśnictw są dostępne na witrynach internetowych i w materiałach promocyjnych.</p>
<p><b>PRINCIPLE 9: HIGH CONSERVATION VALUE FORESTS</b></p> <p><b>ZASADA 9: LASY O WYSOKICH WARTOŚCIACH OCHRONNYCH</b></p>	
<p><b>Criterion / Kryterium 9.1 Evaluation to determine high conservation value attributes / Ocena występowania lasów o cechach wysokiej wartości ochronnej</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	
<b>Compliance / Zgodność z kryterium</b>	<p>All 28 forest enterprises of the Regional Directorate of State Forests in Białystok have been assessed and high conservation value forests were indentified. Following categories were recognized and documented:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• HCVF 1.1 - Protected Areas: 104 589.10 ha</li> <li>• HCVF 1.2 - Threatened and endangered species: 15 821.25 ha</li> <li>• HCVF 2 - Globally, regionally or nationally significant large landscape level forests: 276 758.17 ha</li> <li>• HCVF 3 - Forest areas that are in or contain rare, threatened or endangered ecosystems: 67 491.32ha</li> <li>• HCVF 4.1 - Forests critical to water catchments: 81 635.20 ha</li> <li>• HCVF 4.2 - Forests critical to erosion control: 4 452.46 ha</li> <li>• HCVF 6 - Forest areas critical to local communities' traditional cultural identity: 1 685.57</li> </ul> <p>HCVFs were recognized and documented in the aftermath of the consultations with conservation organizations, NGOs, regulatory authorities etc. Consultations were preceded by official announcements put on the website of each forest enterprise and written notice posted to various organizations.</p> <p>Na terenie wszystkich 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku przeprowadzono ocenę występowania lasów o szczególnej wartości ochronnej. Rozpoznano i skatalogowano następujące kategorie HCVF:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• HCVF 1.1 - Obszary chronione: 104 589,10 ha</li> <li>• HCVF 1.2 - Ostoje zagrożonych i ginących gatunków: 15 821,25 ha</li> <li>• HCVF 2 - Kompleksy leśne odgrywające znaczącą w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej: 276 758,17 ha</li> <li>• HCVF 3 - Obszary obejmujące rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy: 67 491,32 ha</li> <li>• HCVF 4.1 - Lasy wodochronne: 81 635,20 ha</li> <li>• HCVF 4.2 - Lasy glebochronne: 4 452,46 ha</li> <li>• HCVF 6 - Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności: 1 685,57 ha.</li> </ul> <p>Procedura wyznaczania tych lasów zrealizowana została po konsultacji z samorządami, organizacjami pozarządowymi, środowiskami naukowymi itp. Konsultacje prowadzone były w oparciu o informacje zamieszczone na stronach internetowych poszczególnych nadleśnictw oraz pism zapraszających do konsultacji w tej tematyce, wysłanych do różnych partnerów.</p>
<p><b>Criterion / Kryterium 9.2 Consultation process / Proces konsultacji</b></p>	
<b>Strengths / Mocne strony</b>	
<b>Weaknesses / Słabe strony</b>	<p><b>SA2013 12:</b></p> <p>Verification of forest enterprises' website update (Giżycko Forest Enterprise) referring to forest management procedures and practices as well as to scheduled silviculture operations within high conservation value forests. <b>Observation 08 is raised.</b></p> <p>Aktualizacja na stronach internetowych nadleśnictw (Nadleśnictwa Giżycko) informacji dotyczących zasad gospodarowania oraz planowanych do wykonania zadań gospodarczych</p>

	<p>w lasach o szczególnych walorach przyrodniczych. <b>Wniesiono obserwację 08.</b></p> <p>Verification of actions undertaken by forest enterprises of RDSF in Białystok (Pomorze Forest Enterprise) for the sake of active protection of the Western Capercaillie population (<i>Tetrao urogallus</i>) within Augustów Primeval Forest. <b>Observation 09 is raised.</b></p> <p>Weryfikacja działań podjętych przez nadleśnictwa dyrekcji białostockiej (Nadleśnictwo Pomorze) w zakresie ochrony czynnej populacji głuszcza (<i>Tetrao urogallus</i>) w Puszczy Augustowskiej. <b>Wniesiono obserwację 09.</b></p> <p><b>Progress SA2014 13:</b></p> <p>During document review in headquarters of RDSF in Białystok was submitted the decision of the Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok that discontinued administrative proceeding under article 37 of the Nature Protection Act regarding actions within capercaillie biotope in Pomorze Forest Enterprise involving reconstruction of forest road as well as appeal from that decision made by two NGOs was shown. Administrative proceeding concerning this appeal has been currently carried out by the General Directorate for Environmental Protection. <b>Observation 09 remains open.</b></p> <p>W trakcie przeglądu dokumentów w biurze RDLP w Białymstoku przedstawiono decyzję RDOŚ w Białymstoku (pismo WPN.6334.9.2013) umarzającą postępowanie administracyjne z art. 37 ustawy o ochronie przyrody w sprawie działań polegających na przebudowie drogi leśnej w pobliżu biotopu głuszcza w Nadleśnictwie Pomorze oraz odwołanie od powyższej decyzji dwóch organizacji pozarządowych. Postępowanie administracyjne dotyczące procedury odwoławczej prowadzi GDOŚ za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku. <b>Obserwacja 09 pozostaje otwarta.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>During the consultation process, all results of forest inventories, forest survey descriptions and other required documents were made accessible to every interested party.</p> <p>All stakeholders engaged in the management of HCVFs are consulted during the process of management plan revision and are also prompted to express their current comments and remarks.</p> <p>Podczas konsultacji udostępniono stronom trzecim wyniki posiadanych inwentaryzacji i opisy taksacyjne lasu oraz inne wymagane dokumenty.</p> <p>Wszystkie strony zaangażowane w ochronę lasów o szczególnych wartościach mogą wnosić uwagi do projektu planu urządzania lasu oraz na bieżąco informować nadleśnictwa o swoich uwagach i komentarzach.</p> <p><b>SA2014 13:</b></p> <p>Invalid information posted on website of Giżycko Forest Enterprise referring to forest management procedures and practices as well as to scheduled silviculture operations within high conservation value forests was corrected and complemented. <b>Observation 08 was closed out.</b></p> <p>Nieaktualna informacja na stronie internetowej Nadleśnictwa Giżycko dotycząca zasad gospodarowania oraz planowanych zabiegów gospodarczych w lasach HCVF została skorygowana i uzupełniona. <b>Obserwacja 08 została zamknięta.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 9.3 Measures to maintain and enhance high conservation value attributes / Działania podejmowane w celu utrzymania i wzmocnienia lasów o wysokich wartościach ochronnych</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	<p><b>SA2012 11:</b></p> <p>Inclusion into forest documentation (forest management plan, forest protection plan) the information on early medieval settlement located on a bank of the Ciche Lake (Czerwony Dwór Forest Enterprise, Olszanka Rangery, compartment 217g and 217h). <b>Observation 06 was raised.</b></p> <p>Umieszczenie informacji o grodzisku wczesnośredniowiecznym nad Jeziorem Ciche (Nadleśnictwo Czerwony Dwór, Leśnictwo Olszanka, oddział 217g i 217h) w materiałach urzędzeniowych (elaborat, program ochrony przyrody, operat dla leśnictwa). <b>Wniesiono obserwację 06.</b></p>
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>The forest management in each category of HCVF is based on the precautionary approach. In case of any doubt on appropriateness of planned silviculture activity, forest enterprises consult acknowledged experts. Additionally, there are also evidences of close cooperation with regulatory authorities (e.g. the Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn). Some categories of HCVFs are protected by excluding them from management and</p>



	<p>setting aside for strict protection.</p> <p>Prowadzenie gospodarki leśnej w każdej kategorii lasów HCVF oparte jest na zasadzie ostrożności. W przypadku wątpliwości, co do poprawności planowanego zabiegu nadleśnictwa zasięgają opinii uznanych ekspertów zewnętrznych. Prowadzona jest również współpraca nadleśnictw ze służbami konserwatorskimi (np. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie). Niektóre kategorie lasów HCVF są chronione przez wyłączenie ich z działań gospodarczych.</p> <p><b>SA2013 12:</b></p> <p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). At the request of the Director of Czerwony Dwór Forest Enterprise Warmia and Mazur Relic's Conservator Officer enlarged the area of early medieval settlement located on a bank of the Ciche Lake and included it in the official heritage register (decision no. IZAR.5140.2.2.2012.2013.jn dated 04.01.2013). <b>Observation 06 was closed out.</b></p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Na wniosek Nadleśnictwa Czerwony Dwór Warmińsko-Mazurski Konserwator Zabytków rozszerzył granice grodziska położonego nad jeziorem Ciche włączając jego poszerzony obszar do rejestru zabytków (decyzja nr IZAR.5140.2.2.2012.2013.jn z 04.01.2013). <b>Obserwacja 06 została zamknięta.</b></p>
<p><b>Criterion / Kryterium 9.4 Monitoring to assess effectiveness / Monitoring w celu oceny efektywności podejmowanych działań</b></p>	
<p><b>Strengths / Mocne strony</b></p>	
<p><b>Weaknesses / Słabe strony</b></p>	
<p><b>Compliance / Zgodność z kryterium</b></p>	<p>Monitoring of HCVPs is conducted first and foremost by rangers, who spend most of their daily duties in the field, as well as by other staff of forest enterprises. Monitoring includes nature reserves, bird nest buffer zones, locations of rare, threatened and endangered species (RTE), monumental trees and other valuable objects protected by law. Periodically, nature reserves are controlled by nature protection authorities, scientists and NGOs.</p> <p>Departments of nature protection of each forest enterprise receive at least annually reports on monitoring data. Monitoring results are gathered and analyzed for the sake of their incorporation into possessed documentation. Summaries from completed monitoring cards are processed and forwarded if needed to appropriate nature protection authorities for consultations.</p> <p>Monitoring lasów o wysokich wartościach ochronnych jest prowadzony przede wszystkim przez leśniczych, którzy w codziennej pracy spędzają większość czasu w lesie, oraz innych pracowników nadleśnictwa. Monitoringowi podlegają rezerваты przyrody, strefy ochronne wokół gniazd, stanowiska rzadkich, ginących i zagrożonych gatunków, drzewa pomnikowe oraz inne cenne obiekty objęte ochroną prawną. Okresowo wykonywane są przeglądy rezerwatów przyrody, przeprowadzane przez przedstawicieli służb ochrony przyrody, naukowców i organizacje pozarządowe.</p> <p>Dane z monitoringu przekazywane są minimum raz do roku do biur nadleśnictw. Wyniki monitoringu są gromadzone i poddawane analizie w celu ich włączenia do posiadanych opracowań. Wyniki zbiorcze z wypełnionych meldunków są zestawiane w nadleśnictwach i przekazywane w odpowiednich przypadkach organom ochrony przyrody w celu przeprowadzenia konsultacji.</p>
<p><b>PRINCIPLE 10: PLANTATIONS</b></p> <p><b>ZASADA 10: PLANTACJE</b></p>	

This principle is not applicable in Poland due to lack of plantations in state forest management.

Niniejsza zasada nie ma w Polsce zastosowania ze względu na brak plantacji w prowadzonej przez lasy państwowe gospodarce leśnej.

## 9. CERTIFICATION DECISION / **DECYZJA DOTYCZĄCA CERTYFIKATU**

SGS considers that forest management 28 Forest Enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok can be certified as:

- i. There are no outstanding Major Corrective Action Requests
- ii. The outstanding Minor Corrective Action Requests do not preclude certification, but 28 Forest Enterprises of Regional Directorate of State Forests in Białystok are required to take the agreed actions before the first surveillance audit. These will be verified by SGS QUALIFOR at the first surveillance to be carried out about 6 months from the date of the issuance of the certificate. If satisfactory actions have been taken, the CARs will be 'closed out'; otherwise, Minor CARs will be raised to Major CARs.
- iii. The management system, if implemented as described, is capable of ensuring that all of the requirements of the applicable standard(s) are met over the whole forest area covered by the scope of the evaluation;
- iv. The certificate holder has demonstrated, subject to the specified corrective actions, that the described system of management is being implemented consistently over the whole forest area covered by the scope of the certificate.

SGS stwierdza, że gospodarka leśna prowadzona przez 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku może uzyskać certyfikat, ponieważ:

- i. Nie ma aktualnie otwartych zasadniczych poleceń działań korygujących
- ii. Pozostające drugorzędne polecenia działań korygujących nie wstrzymują certyfikacji, ale 28 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku jest zobowiązanych podjąć uzgodnione działania do momentu pierwszego audytu okresowego. Audyt ten odbędzie się po około 6 miesiącach od daty przyznania certyfikatu. Zostaną wówczas sprawdzone dowody podjęcia stosownych działań związanych z usuwaniem niezgodności określonych w PDK. Znalezienie właściwych dowodów będzie skutkowało zamknięciem PDK, w przeciwnym razie polecenia drugorzędne zostaną zastąpione poleceniami zasadniczymi
- iii. System prowadzonej gospodarki leśnej, wdrożony zgodnie ze stwierdzeniami niniejszego raportu, jest w stanie zapewnić, że wszystkie wymogi stosowanych standardów występują na całym obszarze leśnym będącym przedmiotem certyfikacji
- iv. Właściciel certyfikatu wykazał, poprzez podjęcie stosownych działań korygujących, że opisany system gospodarki leśnej i zarządzania lasem jest wdrożony w sposób jednorodny na całym obszarze leśnym stanowiącym przedmiot niniejszego certyfikatu.

## 10. MAINTENANCE OF CERTIFICATION / **UTRZYMANIE CERTYFIKATU**

During the surveillance evaluation, it is assessed if there is continuing compliance with the requirements of the Qualifor Programme. Any areas of non-conformance with the QUALIFOR Programme are raised as one of two types of Corrective Action Request (CAR):

01. **Major CARs** - which must be addressed and closed out urgently with an agreed short time frame since the organisation is already a QUALIFOR certified organisation. Failure to close out within the agreed time frame can lead to suspension of the certificate.
02. **Minor CARs** - which must be addressed within an agreed time frame, and will normally be checked at the next surveillance visit

The full record of CARs raised over the certification period is listed under section 11 below.

The table below provides a progressive summary of findings for each surveillance. A complete record of observations demonstrating compliance or non-compliance with each Criterion of the

Forest Stewardship Standard is contained in a separate document that does not form part of the public summary.

Podczas audytów okresowych sprawdza się, czy nadal utrzymywana jest zgodność gospodarki leśnej z wymogami Programu Qualifor. W przypadku pojawienia się jakichkolwiek niezgodności zostają one zgłoszone jako jeden z dwóch rodzajów poleceń działań korygujących (PDK):

01. Zasadnicze PDK - które muszą być wdrożone w celu usunięcia niezgodności przed kontynuacją procesu certyfikacji
02. Drugorzędne PDK - które muszą być wdrożone w celu usunięcia niezgodności w uzgodnionym okresie czasu i najczęściej zostaną sprawdzone podczas pierwszego audytu okresowego

Pełny rejestr PDK wniesionych podczas okresu użytkowania certyfikatu zestawiony jest niżej w rozdziale 11.

Poniższa tabela przedstawia podsumowanie wyników każdego z audytów okresowych. Pełny zapis obserwacji przedstawiających zgodność lub niezgodność z poszczególnymi kryteriami standardów FSC znajduje się w osobnym dokumencie i nie jest częścią publicznie dostępnego streszczenia.

<b>RE-EVALUATION / AUDYT ZASADNICZY</b>	
<b>Issues that were hard to assess/ Zagadnienia trudne do oceny</b>	No issues. Brak zagadnień.
<b>Number of CARs raised / Wniesione PDK</b>	1 New Major CARs and 4 Minor CARs were raised. Zostało wniesione 1 nowe zasadnicze PDK oraz 4 drugorzędne PDK.
<b>SURVEILLANCE 1 / AUDYT OKRESOWY 1</b>	
<b>Issues that were hard to assess/ Zagadnienia trudne do oceny</b>	No issues. Brak zagadnień.
<b>Number of CARs closed / Liczba zamkniętych PDK</b>	5 outstanding CARs was closed. 5 zaległych PDK zostało zamkniętych.
<b>Nr of CARs remaining open / Liczba otwartych PDK</b>	0 outstanding CARs from previous evaluations were not closed. 0 zaległych PDK z poprzednich audytów nie zostało zamkniętych.
<b>New CARs raised / Nowo wniesione PDK</b>	0 new Major CARs and 2 Minor CARs were raised. 0 nowych zasadniczych PDK oraz 2 drugorzędne PDK zostały wniesione.
<b>Recommendation / Rekomendacja do przyznania certyfikatu</b>	<p>The forest management of the forests of RDLP in Białystok remains certified as:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ The management system is capable of ensuring that all of the requirements of the applicable standard(s) are met over the whole forest area covered by the scope of the evaluation; and</li> <li>▪ The certificate holder has demonstrated, subject to the specified corrective actions, that the described system of management is being implemented consistently over the whole forest area covered by the scope of the certificate.</li> </ul> <p>Gospodarka leśna prowadzona w lasach państwowych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Białymostoku może utrzymać certyfikat, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ System prowadzonej gospodarki leśnej, wdrożony zgodnie ze stwierdzeniami niniejszego raportu, jest w stanie zapewnić, że wszystkie wymogi stosowanych standardów występują na całym obszarze leśnym będącym przedmiotem certyfikacji</li> <li>▪ Właściciel certyfikatu wykazał, poprzez podjęcie stosownych działań korygujących, że opisany system gospodarki leśnej i zarządzania lasem został wdrożony w sposób jednorodny na całym obszarze leśnym stanowiącym przedmiot niniejszego certyfikatu.</li> </ul>
<b>SURVEILLANCE 2 / AUDYT OKRESOWY 2</b>	
<b>Issues that were hard to assess/ Zagadnienia trudne</b>	No issues.

do oceny	Brak zagadnień.
Number of CARs closed / Liczba zamkniętych PDK	2 outstanding CARs was closed. 2 zaległe PDK zostały zamknięte.
Nr of CARs remaining open / Liczba otwartych PDK	0 outstanding CARs from previous evaluations were not closed. 0 zaległych PDK z poprzednich audytów nie zostało zamkniętych.
New CARs raised / Nowo wniesione PDK	0 new Major CARs and 3 Minor CARs were raised. 0 nowych zasadniczych PDK oraz 3 drugorzędne PDK zostały wniesione.
Brief Summary of sites visited Lista miejsc wizytowanych podczas audytu	As a sample for this surveillance audit 3 forest enterprises were randomly chosen out of those not visited during current certification cycle as well as 2 units previously visited (to analyse stakeholders' comments), namely: Pomorze Forest Enterprise Borki Forest Enterprise Giżycko Forest Enterprise Szczebra Forest Enterprise Bielsk Forest Enterprise  Jako próba wymagana do przeprowadzenia audytu okresowego 3 nadleśnictwa zostały wybrane losowo z grupy nadleśnictw niewizytowanych w obecnym cyklu certyfikacyjnym oraz 2 jednostki poprzednio wizytowane (analiza uwag stron trzecich):  Nadleśnictwo Pomorze Nadleśnictwo Borki Nadleśnictwo Giżycko Nadleśnictwo Szczebra Nadleśnictwo Bielsk
Recommendation / Rekomendacja do przyznania certyfikatu	The forest management of the forests of RDLP in Białystok remains certified as: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ The management system is capable of ensuring that all of the requirements of the applicable standard(s) are met over the whole forest area covered by the scope of the evaluation; and</li> <li>▪ The certificate holder has demonstrated, subject to the specified corrective actions, that the described system of management is being implemented consistently over the whole forest area covered by the scope of the certificate.</li> </ul> Gospodarka leśna prowadzona w lasach państwowych przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Białymstoku może utrzymać certyfikat, ponieważ: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ System prowadzonej gospodarki leśnej, wdrożony zgodnie ze stwierdzeniami niniejszego raportu, jest w stanie zapewnić, że wszystkie wymogi stosowanych standardów występują na całym obszarze leśnym będącym przedmiotem certyfikacji</li> <li>▪ Właściciel certyfikatu wykazał, poprzez podjęcie stosownych działań korygujących, że opisany system gospodarki leśnej i zarządzania lasem został wdrożony w sposób jednorodny na całym obszarze leśnym stanowiącym przedmiot niniejszego certyfikatu.</li> </ul>
<b>SURVEILLANCE 3 / AUDYT OKRESOWY 3</b>	
Issues that were hard to assess/ Zagadnienia trudne do oceny	No issues. Brak zagadnień.
Number of CARs closed / Liczba zamkniętych PDK	3 outstanding CARs was closed. 3 zaległe PDK zostały zamknięte.
Nr of CARs remaining open / Liczba otwartych PDK	0 outstanding CARs from previous evaluations were not closed. 0 zaległych PDK z poprzednich audytów nie zostało zamkniętych.
New CARs raised / Nowo wniesione PDK	0 new Major CARs and 3 Minor CARs were raised.

	0 nowych zasadniczych PDK oraz 3 drugorzędne PDK zostały wniesione.
<b>Brief Summary of sites visited</b> <b>Lista miejsc wizytowanych podczas audytu</b>	<p>As a sample for this surveillance audit 4 forest enterprises were randomly chosen out of those not visited during current certification, namely:</p> <p>Drygały Forest Enterprise  Elk Forest Enterprise  Rajgród Forest Enterprise  Rudka Forest Enterprise</p> <p>Jako próba wymagana do przeprowadzenia audytu okresowego 4 nadleśnictwa zostały wybrane losowo z grupy nadleśnictw niewizytowanych w obecnym cyklu certyfikacyjnym:</p> <p>Nadleśnictwo Drygały  Nadleśnictwo Elk  Nadleśnictwo Rajgród  Nadleśnictwo Rudka</p>
<b>Recommendation / Rekomendacja do przyznania certyfikatu</b>	<p>The forest management of the forests of RDLP in Białystok remains certified as:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ The management system is capable of ensuring that all of the requirements of the applicable standard(s) are met over the whole forest area covered by the scope of the evaluation; and</li> <li>▪ The certificate holder has demonstrated, subject to the specified corrective actions, that the described system of management is being implemented consistently over the whole forest area covered by the scope of the certificate.</li> </ul> <p>Gospodarka leśna prowadzona w lasach państwowych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Białymstoku może utrzymać certyfikat, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ System prowadzonej gospodarki leśnej, wdrożony zgodnie ze stwierdzeniami niniejszego raportu, jest w stanie zapewnić, że wszystkie wymogi stosowanych standardów występują na całym obszarze leśnym będącym przedmiotem certyfikacji</li> <li>▪ Właściciel certyfikatu wykazał, poprzez podjęcie stosownych działań korygujących, że opisany system gospodarki leśnej i zarządzania lasem został wdrożony w sposób jednorodny na całym obszarze leśnym stanowiącym przedmiot niniejszego certyfikatu.</li> </ul>
<b>SURVEILLANCE 4 / AUDYT OKRESOWY 1</b>	
<b>Issues that were hard to assess/ Zagadnienia trudne do oceny</b>	<p>No issues.  Brak zagadnień.</p>
<b>Number of CARs closed / Liczba zamkniętych PDK</b>	<p>3 outstanding CARs was closed.  3 zaległe PDK zostały zamknięte.</p>
<b>Nr of CARs remaining open / Liczba otwartych PDK</b>	<p>0 outstanding CARs from previous evaluations were not closed.  0 zaległych PDK z poprzednich audytów nie zostało zamkniętych.</p>
<b>New CARs raised / Nowo wniesione PDK</b>	<p>0 Major CARs and 4 Minor CARs were raised.  Wniesiono 0 zasadniczych PDK oraz 4 drugorzędne PDK.</p>
<b>Brief Summary of sites visited</b> <b>Lista miejsc wizytowanych podczas audytu</b>	<p>During the fourth surveillance audit 6 forest enterprises were selected for visiting on the basis of non-randomly sampling method in order to analyse stakeholders' comments, namely:</p> <p>Dojlidy Forest Enterprise  Olecko Forest Enterprise  Czarna Białostocka Forest Enterprise  Knyszyn Forest Enterprise  Pomorze Forest Enterprise  Borki Forest Enterprise</p> <p>Jako próba wymagana do przeprowadzenia czwartego audytu okresowego wybrano w sposób nielosowy 6 nadleśnictw tak, aby umożliwić analizę</p>

	<p>wniesionych przez strony zainteresowane skarg i uwag, tj.:</p> <p>Nadleśnictwo Dojlidy  Nadleśnictwo Olecko  Nadleśnictwo Czarna Białostocka  Nadleśnictwo Knyszyn  Nadleśnictwo Pomorze  Nadleśnictwo Borki</p>
<p><b>Recommendation /  Rekomendacja do przyznania  certyfikatu</b></p>	<p>The forest management of the forests of RDLP in Białystok remains certified as:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ The management system is capable of ensuring that all of the requirements of the applicable standard(s) are met over the whole forest area covered by the scope of the evaluation; and</li> <li>▪ The certificate holder has demonstrated, subject to the specified corrective actions, that the described system of management is being implemented consistently over the whole forest area covered by the scope of the certificate.</li> </ul> <p>Gospodarka leśna prowadzona w lasach państwowych przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Białymstoku może utrzymać certyfikat, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ System prowadzonej gospodarki leśnej, wdrożony zgodnie ze stwierdzeniami niniejszego raportu, jest w stanie zapewnić, że wszystkie wymogi stosowanych standardów występują na całym obszarze leśnym będącym przedmiotem certyfikacji</li> <li>▪ Właściciel certyfikatu wykazał, poprzez podjęcie stosownych działań korygujących, że opisany system gospodarki leśnej i zarządzania lasem został wdrożony w sposób jednorodny na całym obszarze leśnym stanowiącym przedmiot niniejszego certyfikatu.</li> </ul>

## 11. RECORD OF CORRECTIVE ACTION REQUESTS (CARs) / REJESTR POLECEŃ DZIAŁAŃ KORYGUJĄCYCH

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / Szczegóły dotyczące PDK					
M01	6.6.2.	Date Recorded> Data zapisu	20/05/2011	Due Date> Uzgodniona data usunięcia	6 months / 6 miesięcy	Date Closed> Data zamknięcia	30/05/2011
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
Prohibited pesticides are used. Są stosowane pestycydy zabronione.							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
At the nursery in Augustów Forest Enterprise the pesticide Dithane NeoTec 75 WG was applied which active ingredient (mancozeb) is included on the FSC "highly hazardous" list. In chemical storage located by the headquarters of Augustów Forest Enterprise there were 7 kg of the pesticide Dithane NeoTec 75 WG Na szkółce leśnej w Nadleśnictwie Augustów stosowano pestycyd Dithane NeoTec 75 WG, którego substancja aktywna (mankozeb) znajduje się na liście FSC środków „wysoce niebezpiecznych”. W magazynku chemikaliów przy Nadleśnictwie Augustów znajdowało się na stanie 7 kg pestycydu Dithane NeoTec 75 WG.							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>On the 30th of May 2011 the follow-up visit was carried out. During that visit both site where the major non-conformity was identified - Augustów Forest Enterprise, as well as randomly selected other site – Czarna Białostocka Forest Enterprise, were visited in order to ensure the corrective action was implemented throughout the whole organization.</p> <p>Written corrective action plan was submitted informing on planned and already undertaken actions. Augustów Forest Enterprise returned to the store the remaining quantity of the pesticide NeoTec 75 WG.</p> <p>Director of the Regional Directorate of State Forests in Białystok sent the letter to 28 forest districts with reminder on the FSC Pesticide Policy, in accordance with the work instruction WI 16-11.</p> <p>Regional Directorate of State Forests in Białystok received the confirmation from remaining 27 forest enterprises that prohibited pesticides are not used in 2011.</p> <p>The corrective action plan also included the obligation to carry out, at the next meeting of forest enterprise directors, the training on the use of pesticide within 28 forest enterprises. Additionally, forest enterprise directors are required to conduct similar training for their respective staff.</p> <p>During the follow-up visit the document review was carried out in the Augustów Forest Enterprise and Czarna Białostocka Forest Enterprise and chemical storages were inspected.</p> <p>Based on the corrective action plan and implemented actions, verified during the follow-up visit, it was confirmed that the organisation is in compliance with the standard requirements pertaining to the use of chemical pesticide. The major CAR M01 is closed out.</p> <p>W dniu 30.05.2011 przeprowadzony został audyt sprawdzający. Podczas audytu wizytowano miejsce, gdzie stwierdzono niezgodność zasadniczą – szkółkę leśną i magazynek chemikaliów w Nadleśnictwie Augustów oraz losowo wybraną inną lokalizację – Nadleśnictwo Czarna Białostocka.</p> <p>Przedstawiony został w formie pisemnej plan działań korygujących informujący o podjętych i zaplanowanych działaniach. Nadleśnictwo Augustów zwróciło do sklepu pozostałą ilość pestycydu Dithane NeoTec 75 WG.</p> <p>Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku wystosował do 28 nadleśnictw pismo, przypominające zasady postępowania przy stosowaniu środków chemicznych w lasach certyfikowanych, zgodnie z instrukcją WI-16-11.</p> <p>RDLP w Białymstoku zebrało informacje, na podstawie których potwierdzono, że w pozostałych 27 nadleśnictwach nie użyto żadnego środka zakazanego przez FSC.</p> <p>W planie działań korygujących zobowiązano się także do przeprowadzenia, na najbliższej naradzie roboczej nadleśniczych, szkolenia z zasad używania środków chemicznych w 28 nadleśnictwach. Podczas szkolenia zwróci się szczególną uwagę na awaryjne użycie środków zgodnie z instrukcją WI-16-11. Dodatkowo nadleśniczowie zostaną zobowiązani do przeprowadzenia podobnego szkolenia dla załogi nadleśnictw.</p> <p>Podczas audytu sprawdzającego przeprowadzono przegląd dokumentów w Nadleśnictwie Augustów i Czarna Białostocka oraz sprawdzono stan magazynków chemikaliów.</p> <p>Na podstawie wdrożonych działań korygujących, zweryfikowanych podczas audytu sprawdzającego, potwierdzono zgodność z wymaganiami standardu. Zamknięto zasadnicze PDK M01.</p>					
02	4.1.2.	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	20/05/2011	<b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b>	<b>The first surveillance / Pierwszy audyt okresowy</b>	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	09/03/2012
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>Agreements with forest contractors are not always awarded through a transparent process on the basis of clear criteria.</p> <p>Umowy z podwykonawcami nie zawsze zawierane są na podstawie przejrzystych i jasnych kryteriów.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>Public tender for forest services scheduled for 2011 in Maskulińskie Forest Enterprise was organized in a manner not entirely transparent and comprehensible to all involved parties. The scope of service referring to harvesting operations was presented imprecisely.</p> <p>Przetarg na usługi leśne na rok 2011 w Nadleśnictwie Maskulińskie odbył się w sposób nie do końca przejrzysty i zrozumiały dla wszystkich uczestniczących w nim wykonawców. Przedmiot prac z zakresu pozyskania drewna został przedstawiony w sposób nieprecyzyjny.</p> <p><b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b></p> <p>Documents on public tender for provision of forest services in Maskulińskie Forest Enterprise over 2012 were presented during the audit. Director of RDSF in Białystok ordered in writing to clarify the issue (letter case no.: EZ-471-02/11). Afterwards, Maskulińskie Forest Enterprise Director presented in the letter (case no. SA-2710-07/10) undertaken action plan for closing out the non-compliance. Based on the review of the public tender documentation (Specification of Essential Terms of a Contract) for provision of forest services in Maskulińskie Forest Enterprise over 2012 (case no. SA-2710-15/2011) it was ascertained that volume of timber planned for harvesting was precisely specified (54 thousands cubic meters was designated for Forest Enterprise own machinery and 67 thousands cubic meters was designated for forest contractors). Appropriate close-out of the CAR was confirmed by the report from 23.01.2012 prepared by the Supreme Audit Office of Republic of Poland (case no. LOL4112-02-01/2011;S/11/003).</p> <p>Podczas audytu przedstawiono dokumenty dotyczące przetargu publicznego na usługi leśne w Nadleśnictwie Maskulińskie na rok 2012. Dyrektor RDLP w Białymstoku w piśmie (znak sprawy: Zn. spr.: EZ-471-02/11) polecił Nadleśniczemu Nadleśnictwa Maskulińskie uregulowanie zagadnień przetargowych, które były również przedmiotem wniesionej niezgodności. Nadleśniczy Nadleśnictwa Maskulińskie poinformował o podjętych działaniach pismem wyjaśniającym (znak sprawy: SA-2710-07/10). Na podstawie przeglądu dokumentów SIWZ na usługi leśne w 2012 roku (znak sprawy: SA-2710-15/2011) stwierdzono, że Nadleśnictwo Maskulińskie jednoznacznie określiło masę drewna przeznaczoną do pozyskania i zrywki własnymi maszynami (54 tys.m<sup>3</sup>) i masę do wykonania przez zakłady usług leśnych (67 tys. m<sup>3</sup>). Raport Najwyższej Izby Kontroli nr LOL4112-02-01/2011;S/11/003 z dnia 23.01.2012 potwierdza zamknięcie polecenia działań korygujących.</p>					
03	6.1.2.	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	20/05/2011	<b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b>	<b>The first surveillance / Pierwszy audyt okresowy</b>	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	09/03/2012
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>Site-specific assessments of the potential environmental impacts of all forest works are carried out prior to commencement of site disturbing operations, but in a manner not always appropriate to the scale of the operations and the sensitivity of the site.</p> <p>Przeprowadzane są oceny potencjalnych wpływów na środowisko, lecz nie zawsze odpowiednio do skali planowanych działań oraz wrażliwości siedliska.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>Environmental impact assessment of technological forest road renovation and rebuilding at Bludzie Rangery, Gołdap Forest Enterprise, was conducted in the way not appropriate to the scale of operation. Presented potential environmental impacts analysis was lacking key data (e.g. exact location of planned works, length of road to be renovated, source of information about the area, protective means to be implemented) regarding the undertaking.</p> <p>Ocena oddziaływania na środowisko dla remontu i przebudowy drogi technologicznej w Leśnictwie Bludzie, Nadleśnictwo Gołdap, została przeprowadzona w sposób nieadekwatny do skali przedsięwzięcia. Przedstawiona analiza potencjalnego wpływu na środowisko nie zawierała kluczowych danych dotyczących przeprowadzanej inwestycji (np. dokładnej lokalizacji planowanych prac, długości remontowanego odcinka, źródła danych o terenie, wyszczególnienie działań ochronnych).</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							



CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>Gołdap Forest Enterprise provide RDSF in Białystok with detailed feedback on implementation of undertaken corrective actions as regards non-compliance raised during the main assessment (the letter dated 27.06.2011, case no. ZG-510-1/11). Technological project of forest road renovation and rebuilding at Bludzie Rangery was completed with required documents. During the document review conducted in visited forest enterprises technological projects of forest roads rebuilding and reconstruction were randomly checked (e.g. Żednia Forest Enterprise – reconstruction of road no. 28; Giżycko Forest Enterprise – modernization of forest road in Franciszkowo Rangery; Borki Forest Enterprise – modernization of forest road crossing Diabla Góra Rangery and Knieja Łuszczańska Rangery). In all cases, documented assessment of potential environmental impacts was prepared and included appropriate information (e.g. Żednia Forest Enterprise – EIA dated 01.06.2011; Giżycko Forest Enterprise – EIA dated 08.08.2011; Borki Forest Enterprise – EIA dated 06.07.2011).</p> <p>Nadleśnictwo Gołdap przekazało do RDLP w Białymstoku informację zwrotną na temat wdrożonych działań korygujących w stosunku do niezgodności wniesionej podczas audytu zasadniczego (pismo z dnia 27.06.2011, znak sprawy ZG-510-1/11). Ocena oddziaływania na środowisko dla remontu i przebudowy drogi technologicznej w Leśnictwie Bludzie została uzupełniona o wymagane dokumenty. Projekty remontów i przebudowy dróg leśnych zostały sprawdzone podczas przeglądu dokumentów w wizytowanych nadleśnictwach (np. Nadleśnictwo Żednia – droga nr 28; Nadleśnictwo Giżycko – modernizacja drogi leśnej w Leśnictwie Franciszkowo; Nadleśnictwo Borki – modernizacja drogi leśnej w Leśnictwie Diabla Góra i Knieja Łuszczańska). We wszystkich przypadkach sporządzona została analiza potencjalnego wpływu inwestycji na środowisko wraz z odpowiednią informacją (np. Nadleśnictwo Żednia – ocena potencjalnego wpływu na bioróżnorodność środowiska leśnego z dnia 01.06.2011; Nadleśnictwo Giżycko – ocena oddziaływania z dnia 08.08.2011; Nadleśnictwo Borki – ocena potencjalnego wpływu na bioróżnorodność środowiska leśnego z dnia 06.07.2011).</p>					
04	6.4.1.4.	<b>Date Recorded&gt;</b> Data zapisu	20/05/2011	<b>Due Date&gt;</b> Uzgodniona data usunięcia	<b>The first surveillance /</b> Pierwszy audyt okresowy	<b>Date Closed&gt;</b> Data zamknięcia	09/03/2012
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>Managers do not consequently use requirements related to leaving up to 5% of old stands on the harvesting operations sites.</p> <p>Zarządzający nie stosuje konsekwentnie wymogu związanego z pozostawianiem na powierzchniach wykonywanych prac rębnych starodrzewu obejmującego do 5% powierzchni manipulacyjnej.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>During the field visit in compartment 168f scheduled for harvesting in 2011 (cutting type III AU) 5% of old stand to be set aside was not planned – it was confirmed in field and in documents (e.g. harvesting plan draft dated 02.07.2010).</p> <p>W pododdziale 168f przeznaczonej do użytkowania rębego w roku 2011 (rębnia III AU) nie zaplanowano do pozostawienia 5% starodrzewu – stwierdzono na podstawie wizyty terenowej oraz przeglądu dokumentacji (m. in. szkic zrębowy z dnia 02.07.2010).</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 06.06.2011 (case no. ZO.II.510-16/11) informing on non-compliances and observations identified during the main audit conducted in 2011. Simultaneously forest enterprises were obliged to provide detailed feedback on implementation of undertaken corrective actions.</p> <p>In each visited forest enterprises during the document review harvesting plan drafts were checked and protocols from controls on compliance with FSC requirements conducted both by staff of forest enterprises and Department of Forest Protection of RDSF in Białystok were submitted. During field visits, number of sites with completed harvesting was checked, both for clear cuts, partial, nest and progressive type of felling. It was found that requirement related to leaving up to 5% of old stands on harvesting site is consequently met.</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 06.06.2011 (znak sprawy: ZO.II.510-16/11) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas audytu certyfikacyjnego w 2011 roku. Jednocześnie nadleśnictwa zostały zobligowane do przekazania informacji zwrotnej na temat wdrożonych działań korygujących.</p> <p>W każdym nadleśnictwie podczas przeglądu dokumentów sprawdzono szkice zrębowe dla cięć rębnych oraz protokoły z kontroli przestrzegania zasad FSC przeprowadzonych wspólnie przez pracowników nadleśnictw oraz Wydziału Ochrony Lasu przy RDLP w Białymstoku. W trakcie wizyt terenowych audytorzy sprawdzili również pozycje z zakończonym pozyskaniem, zarówno na rębniach zupełnych, jak i złożonych. Stwierdzono, że fragmenty starodrzewu obejmujące do 5% powierzchni manipulacyjnej są konsekwentnie pozostawiane na powierzchniach wykonywanych prac rębnych.</p>					
05	7.4.1.	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	17/05/2011	<b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b>	<b>The first surveillance /</b> <b>Pierwszy audyt okresowy</b>	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	20/05/2011
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>There are no publicly available statements that provide an up-to-date summary of the primary management plan elements listed in 7.1 at company level.</p> <p>Nie wszędzie były publicznie dostępne materiały prezentujące główne elementy planu urządzania zgodnie z elementami wymienionymi w pkt. 7.1</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>In case of few forest enterprises the nature protection programs, which are part of the forest management plans, were not presented on the websites.</p> <p>W kilku nadleśnictwach programy ochrony przyrody, stanowiące część planów urządzania lasu, nie były dostępne na stronach internetowych.</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							
<p>Before the closing meeting all forest enterprises published nature protection programs on their official websites. This CAR is closed</p> <p>Przed spotkaniem zamykającym wszystkie nadleśnictwa zamieściły programy ochrony przyrody na swoich stronach internetowych.</p>							
06	1.1.2.2	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	09/03/2012	<b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b>	<b>The next surveillance&gt;</b> <b>Następny audyt okresowy</b>	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	25.02.2013
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>Workers and contractors are aware of law acts covered by their responsibilities although they do not always follow their regulations.</p> <p>Pracownicy i zleceniobiorcy wiedzą, jakie akty prawne dotyczą spraw leżących w zakresie ich obowiązków, lecz nie zawsze stosują zawarte w nich regulacje.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>During the document review and visits at forest nurseries in Żednia and Giżycko Forest Enterprise it was found that the water intake register of nursery production is not maintained. It is not in compliance with provisions of the issued permit required by Water Law Act.</p> <p>Podczas przeglądu dokumentów oraz wizyt na szkółce leśnej w Nadleśnictwie Żednia i w Nadleśnictwie Giżycko stwierdzono, że nie prowadzi się pomiarów poboru wody na potrzeby produkcji szkółkarskiej. Nie spełniane są więc warunki pozwoleń wodnoprawnych wydanych dla tych nadleśnictw.</p> <p><b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b></p> <p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During the document review in each visited forest enterprises compliance with provisions of permits for water intake of nursery production was checked (e.g. Szczebra Forest Enterprise – maintained water intake register of nursery production).</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2013 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w każdym wizytowanym nadleśnictwie stwierdzono zgodność z warunkami pozwoleń wodnoprawnych wydanych dla nadleśnictw na pobór wody na potrzeby produkcji szkółkarskiej (np. Nadleśnictwo Szczebra – dziennik poboru wody powierzchniowej na terenie szkółek leśnych).</p>					
07	6.6.5	<p><b>Date Recorded&gt;</b> Data zapisu</p>	09/03/2012	<p><b>Due Date&gt;</b> Uzgodniona data usunięcia</p>	<p><b>The next surveillance&gt;</b> Następny audyt okresowy</p>	<p><b>Date Closed&gt;</b> Data zamknięcia</p>	25.02.2013
<p><b>Non-Conformance / Niezgodność:</b></p> <p>Not all procedures related to transportation, storage, preparation for use and the use of chemicals meet the requirements of relevant legislation and regulations (ILO Publications Guide to Health and Safety in the application of agricultural chemicals, safety when using chemicals at work)</p> <p>Nie wszystkie procedury związane z transportem, składowaniem, przygotowaniem do użycia i używaniem środków chemicznych spełniają wymogi odpowiednich przepisów i regulaminów (Publikacje ILO Przewodnik BHP przy stosowaniu środków chemicznych w rolnictwie; Bezpieczeństwo przy stosowaniu środków chemicznych podczas pracy)</p>							
<p><b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b></p> <p>Referral for medical examinations of forest nursery ranger did not include substantial reference about the worksite and risk associated with the use of pesticide. The certificate of health and safety training completion for forest nursery ranger in the field of plant protection expired on the 6<sup>th</sup> of April 2011.</p> <p>Skierowanie na badania lekarskie dla leśniczego szkółkarza nie zawierało wyczerpującej informacji o charakterze pracy na tym stanowisku i kontakcie ze środkami ochrony roślin. Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia z zakresu BHP przy stosowaniu środków ochrony roślin dla odpowiedzialnej osoby w Nadleśnictwie Żednia straciło ważność 06.04.2011 roku.</p>							
<p><b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b></p>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During the document review in each visited forest enterprises it was found that personal file of forest nursery rangers included all comprehensive data referring to peculiarity of worksite and information on risk associated with the use of pesticide as well as valid confirmation on completion of health and safety training in the field of plant protection (e.g. Szczebra Forest Enterprise – referral for medical examination of forest nursery dated 08.02.2013; risk assessment card for the worksite no. 21/2012).</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w każdym wizytowanym nadleśnictwie stwierdzono że akta osobowe leśniczych szkółkarzy zawierają pełną informację o charakterze pracy na tym stanowisku i kontakcie ze środkami ochrony roślin oraz aktualne zaświadczenia o ukończonym kursie z zakresu BHP przy stosowaniu środków ochrony roślin (np. Nadleśnictwo Pomorze – skierowanie z 08.02.2013 roku na badania lekarskie dla leśniczego szkółkarza; karta oceny ryzyka na stanowisku pracy nr 21/2012).</p>					
08	1.1.1	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	15.03.2013	<b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b>	<b>12 months</b> <b>12 miesięcy</b>	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	14.03.2014
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>There is evidence of non-compliance with legal requirements.  Istnieją dowody na występowanie niezgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>There were no protocols from technical overhauls of watchtower for monitoring of forest fire hazard carried out at least every 5 years and corresponding up-to-date records in the compliance schedule book (Bielsk Forest Enterprise). In the social-office building there was no fire extinguisher either (Bielsk Forest Enterprise).</p> <p>Brak protokołów z regularnie wykonywanych, co najmniej raz na 5 lat, okresowych kontroli stanu technicznego wieży przeciwpożarowej oraz aktualnych wpisów w „Księżce obiektu budowlanego” (Nadleśnictwo Bielsk). Brak gaśnicy w budynku socjalno-biurowym na szkółce leśnej (Nadleśnictwo Bielsk).</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							
<p>Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and obliged to carry out detailed control of documentation related to technical overhauls of all buildings and constructions that shall be compliant with binding law requirements. At the same time he instructed to check whether offices and other buildings are equipped with fire extinguishers in accordance with fire protection regulations. During visit in selected forest enterprises it was confirmed that requirements of building and fire protections regulations are met.</p> <p>Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) do 28 nadzorowanych nadleśnictw przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym zobowiązał do szczegółowego sprawdzenia i doprowadzenia do pełnej zgodności z przepisami prawa budowlanego okresowych przeglądów technicznych wszystkich budynków i budowli będących w zarządzie nadleśnictw. Jednocześnie polecił zwrócić większą uwagę na obecność gaśnic w kancelariach leśnictw oraz innych pomieszczeniach, gdzie wynika to z przepisów przeciwpożarowych. Podczas wizyt w wybranych nadleśnictwach stwierdzono zgodność z obowiązującymi przepisami prawa budowlanego oraz przepisami przeciwpożarowymi.</p>							

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / Szczegóły dotyczące PDK					
09	6.5.4	Date Recorded> Data zapisu	15.03.2013	Due Date> Uzgodniona data usunięcia	12 months 12 miesięcy	Date Closed> Data zamknięcia	14.03.2014
		<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>					
		Operators are not always aware of adequate emergency procedures for clean up following accidental oil and chemical spillages. Wykonawcy prac nie zawsze mają świadomość i możliwości wdrożenia procedur awaryjnych podczas przypadkowych wycieków olejów i środków chemicznych.					
		<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>					
		It was found during field visits in Pomorze and Szczebra Forest Enterprise. Stwierdzono podczas wizyt terenowych w Nadleśnictwie Pomorze i Szczebra.					
		<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>					
		Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and instructed to pay more attention to H&S requirements and oil spillages by raising awareness among forest contractors regarding forest environment protection as well as usage of appropriate technology of forest work. All those issues were discussed during periodical meetings with forest contractors and are subject of daily controls carried out by rangers and supervising engineers. During field visits and held interviews with forest contractors the awareness of adequate emergency procedures for clean up following accidental oil and chemical spillages was confirmed. Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) do 28 nadzorowanych nadleśnictw przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym polecił zwrócenie większej uwagi na wymogi BHP i kwestie związane z wyciekami olejów, poprzez podnoszenie świadomości pracowników zakładów usług leśnych w zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami oraz stosowanie właściwej technologii wykonywania prac leśnych. Zagadnienia te zostały omówione na spotkaniach z wykonawcami prac leśnych i są przedmiotem kontroli leśniczych i inżynierów nadzoru w trakcie wykonywania prac w lesie. Podczas wizyt terenowych i rozmów potwierdzono znajomość procedur awaryjnych podczas przypadkowych wycieków olejów i środków chemicznych wśród pracowników zakładów usług leśnych.					
10	6.6.1	Date Recorded> Data zapisu	15.03.2013	Due Date> Uzgodniona data usunięcia	12 months 12 miesięcy	Date Closed> Data zamknięcia	14.03.2014
		<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>					
		There is a list of all pesticides used in the organisation but it is not always up-to-date. Istnieje lista używanych środków chemicznych, jednak nie zawsze zawiera ona pełną i aktualną informację.					
		<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>					
		On the basis of reviewed documents on forest protection in Szczebra Forest Enterprise it was found that maintained lists of pesticides used do not include complete information. Quantities of applied pesticides recorded in registers do not match corresponding values in protocols of chemical treatments (e.g. in case of Amistar and Falcon). Na podstawie przeglądu dokumentacji z zakresu ochrony lasu w Nadleśnictwie Szczebra stwierdzono, że prowadzone rejestry użycia środków chemicznych nie zawierają pełnej informacji. Ilości zużytych środków chemicznych w rejestrach nie odpowiadały wartościom stwierdzonym na podstawie protokołów zabiegów chemicznych (np. dla pestycydu Amistar i Falcon).					
		<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>					

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>Deputy of Regional Director of State Forests in Białystok sent on 29.03.2013 to 28 supervised forest enterprises the official letter (case no. EZ-471-02/13) informing on findings of the last surveillance audit (SA2013 12) and instructed to register each use of pesticide within forest nurseries and in forest. It is not allowed to purchase any pesticide without proper record. During document review and visits in selected forest nurseries it was found that corrective action has been duly implemented and all quantities of applied pesticides recorded in registers matched corresponding values in protocols of chemical treatments.</p> <p>Zastępca Dyrektora RDLP w Białymstoku przesłał 29.03.2013 r. pismo (znak sprawy: EZ-471-02/13) do 28 nadzorowanych nadleśnictw przedstawiające wyniki ostatniego audytu okresowego (SA2013 12) w którym polecił dokładać ewidencjonowanie każdego użycia środków ochrony roślin, zarówno na szkółkach leśnych jak i poza nimi. Niedopuszczalne jest dokonywanie zakupu środków ochrony roślin bez ewidencjonowania w magazynie nadleśnictwa. Podczas przeglądu dokumentów oraz wizyt na wybranych szkółkach leśnych potwierdzono wdrożenie działań korygujących - ilości zużytych środków chemicznych w rejestrach odpowiadały wartościom stwierdzonym na podstawie protokołów zabiegów chemicznych.</p>					
11	1.1.1.1	<b>Date Recorded&gt;</b> Data zapisu	21.03.2014	<b>Due Date&gt;</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months 12 miesięcy	<b>Date Closed&gt;</b> Data zamknięcia	20.04.2015
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>There is no system to be aware of and implement requirements of new and existing relevant legislation, codes of practice or guidelines is not always effective.</p> <p>System zapewniający aktualizację i wdrażanie wszystkich wewnętrznych zarządzeń i wytycznych oraz stosownych przepisów prawnych nie zawsze jest efektywny.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>Specification of Essential Terms of a Contract for provision of forest services in 2014 in Elk Forest Enterprise includes reference to obsolete documents, e.g. Instruction of Forest Protection (2004) and Silvicultural Principles (2002).</p> <p>SIWZ w Nadleśnictwie Elk na świadczenie usług z zakresu gospodarki leśnej w 2014 roku zawiera odwołanie do nieobowiązujących dokumentów, tj. Instrukcji Ochrony Lasu (2004) oraz Zasady Hodowli Lasu (2002).</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							
<p>RDSF in Białystok distributed on 11.04.2014 to all supervised forest enterprises (the latter no. ZO.II.510-7/14) information on non-compliances and observations raised during the audit in 2014 (SA2014 13) with instruction to implement appropriated corrective actions. In reply Elk Forest Enterprise changed public tender documents and made reference to valid documents and law regulations (i.e. verified Specification of Essential Terms of a Contract for provision of forest services in 2015). Analogous documents were verified during the fourth surveillance audit (SA2015 14) and they also included reference to valid document and law provisions (e.g. Olecko Forest Enterprise – Specification of Essential Terms of a Contract for provision of forest services in 2015, case no. S-2710-7/2014).</p> <p>RDLP w Białymstoku przesłała w dniu 11.04.2014 r. do wszystkich nadzorowanych nadleśnictw wykaz niezgodności i obserwacji (pismo nr ZO.II.510-7/14) wniesionych podczas audytu okresowego w 2014 roku (SA2014 13) z poleceniem podjęcia stosownych działań naprawczych. W odpowiedzi Nadleśnictwo Elk wprowadziło w dokumentacji przetargowej na 2015 odwołanie do obowiązujących dokumentów i przepisów prawnych (tj. SIWZ w Nadleśnictwie Elk na świadczenie usług z zakresu gospodarki leśnej w 2015 roku). Dokumenty przetargowe zweryfikowane w nadleśnictwach wizytowanych podczas audytu w 2015 roku (SA2015 14) również zawierały odwołania do obowiązujących dokumentów i przepisów prawnych (np. Nadleśnictwo Olecko – SIWZ w Nadleśnictwie Olecko na świadczenie usług z zakresu gospodarki leśnej w 2015 roku, znak sprawy: S-2710-7/2014).</p>							
12	4.2.5	<b>Date Recorded&gt;</b> Data zapisu	21.03.2014	<b>Due Date&gt;</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months 12 miesięcy	<b>Date Closed&gt;</b> Data zamknięcia	20.04.2015

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p><b>Non-Conformance / Niezgodność:</b></p> <p>Not all necessary tools, machines, substances and equipment, including appropriate PPE are available at the worksite and are in safe and serviceable condition.  <b>Nie wszystkie wymagane narzędzia, sprzęt, substancje i wyposażenie, dostępne w miejscu pracy były w stanie technicznym niewzbudzającym zastrzeżeń.</b></p> <p><b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b></p> <p>During field visit (Elk Forest Enterprise, Nowa Wieś Rangery, compartment 65c) it was found that one of chainsaw on harvesting site had unserviceable chain brake and chain catcher.  <b>Podczas wizyty terenowej na pozycji trzebieży późnej (oddział 65c, Leśnictwa Nowa Wieś, Nadleśnictwo Elk) stwierdzono, że jedna z pilarek posiadała niesprawny hamulec oraz brak wychwytnika łańcucha.</b></p> <p><b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b></p> <p>RDSF in Białystok distributed on 11.04.2014 to all supervised forest enterprises (the latter no. ZO.II.510-7/14) information on non-compliances and observations raised during the audit in 2014 (SA2014 13) with instruction to implement appropriated corrective actions. In reply Elk Forest Enterprise organized meeting with forest contractors with the aim to recall H&amp;S regulations that in accordance with concluded contracts shall be met. Additional random controls on sites with harvesting operations were carried out. Field visits during the fourth surveillance audit (SA2014 14) confirmed that equipment and appropriate PPE available at worksites were safe and in serviceable condition.  <b>RDLP w Białymstoku przesłała w dniu 11.04.2014 r. do wszystkich nadzorowanych nadleśnictw wykaz niezgodności i obserwacji (pismo nr ZO.II.510-7/14) wniesionych podczas audytu okresowego w 2014 roku (SA2014 13) z poleceniem podjęcia stosownych działań naprawczych. W odpowiedzi Nadleśnictwo Elk zorganizowało zebranie dla zakładów usług leśnych na którym pouczono o konieczności wywiązywania się z zapisów umów dotyczących przestrzegania zasad BHP. Dodatkowo przeprowadzono kilka losowych kontroli powierzchni z prowadzonym pozyskaniem drewna. Wizyty terenowe przeprowadzone podczas czwartego audytu okresowego (SA2015 14) potwierdziły, że sprzęt oraz środki ochrony osobistej dostępne w miejscu pracy były w stanie technicznym niewzbudzającym zastrzeżeń.</b></p>					
13	6.1.1	<p><b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b></p>	21.03.2014	<p><b>Due Date&gt;</b> <b>Uzgodniona data usunięcia</b></p>	<p>12 months 12 miesięcy</p>	<p><b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b></p>	20.04.2015
		<p><b>Non-Conformance / Niezgodność:</b></p> <p>The owner/manager has not always systematically identified and assessed the potential environmental impacts of all activities carried out in the forest.  <b>Zarządzający lasami nie zawsze przeprowadza systematyczne identyfikacje i oceny potencjalnych wpływów na środowisko wszystkich prac prowadzonych w lesie.</b></p> <p><b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b></p> <p>Some harvesting plan drafts and protocols of harvesting site conveyance did not always include information on present protected plant species (e.g. Lycopodium sp.) – Przekopka and Buczki Rangery, Elk Forest Enterprise.  <b>Niektóre szkice zagospodarowania rębego/przedrębego oraz protokoły przekazania powierzchni nie zawsze zawierały informacje o występujących gatunkach chronionych (np. widłak sp.) – Leśnictwo Przekopka i Buczki, Nadleśnictwo Elk.</b></p> <p><b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b></p>					

CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>RDSF in Białystok distributed on 11.04.2014 to all supervised forest enterprises (the latter no. ZO.II.510-7/14) information on non-compliances and observations raised during the audit in 2014 (SA2014 13) with instruction to implement appropriated corrective actions. In reply Elk Forest Enterprise organized training for field staff and recollected guidelines for compilation of harvesting plan drafts with consideration given to RTE species, what shall be verified during stock survey and prior to transfer of silvicultural work to forest contractor.</p> <p>Harvesting plan draft verified during the fourth surveillance audit (SA2014 14) included complete information on identified and present in the field RTE species.</p> <p>RDLP w Białymstoku przesłała w dniu 11.04.2014 r. do wszystkich nadzorowanych nadleśnictw wykaz niezgodności i obserwacji (pismo nr ZO.II.510-7/14) wniesionych podczas audytu okresowego w 2014 roku (SA2014 13) z poleceniem podjęcia stosownych działań naprawczych. W odpowiedzi Nadleśnictwo Elk zorganizowało szkolenie dla służby terenowej oraz przypomniało instrukcję lustracji terenowej wraz ze sposobem sporządzania szkicu z uwzględnieniem obiektów chronionych, które powinny być sprawdzane na etapie sporządzania szacunków brakarskich i przy przekazywaniu powierzchni do zabiegu.</p> <p>Szkice zrębowe zweryfikowane podczas czwartego audytu okresowego (SA2015 14) zawierały pełną informację o występujących i zidentyfikowany w terenie gatunkach chronionych.</p>					
14	6.1.7	<b>Date Recorded</b> Data zapisu	24.04.2015	<b>Due Date</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months / 12 miesięcy	<b>Date Closed</b> Data zamknięcia	
<b>Non-Conformance:</b>							
Forest management activities provided during the presence of nesting birds does not always respect related law regulations. Działania gospodarcze w lesie w okresie lęgów ptaków nie zawsze respektują przepisy obowiązującego prawa w tym zakresie.							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
Timber transportation was not timely organized in the vicinity of the nest protective buffer zone of the lesser spotted eagle, <i>Aquila pomarina</i> , in Borki Forest Enterprise (Lipowa Góra Rangery). Niedostosowanie terminu wywozu drewna w strefie ochrony orlika krzykliwego, <i>Aquila pomarina</i> , w Nadleśnictwie Borki (Leśnictwo Lipowa Góra).							
<b>Close-out evidence:</b>							
15	6.2.3	<b>Date Recorded</b> Data zapisu	24.04.2015	<b>Due Date</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months / 12 miesięcy	<b>Date Closed</b> Data zamknięcia	
<b>Non-Conformance:</b>							
FM employees responsible for decisions that potentially have impact on rare, threatened and endangered species and habitats are not always aware of their presence and can't always either recognize them in the field or consult it with experts. Pracownicy lub osoby podejmujące decyzje mające wpływ na chronione gatunki i siedliska nie zawsze znają, rozpoznają i identyfikują je w terenie lub korzystają z wiedzy eksperckiej.							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							



CAR # PDK	Indicator Wskaźnik	CAR Detail / <b>Szczegóły dotyczące PDK</b>					
		<p>Borki Forest Enterprise did not enable representatives of supervising agency (i.e. Regional Directorate for Environmental Protection) and independent stakeholders to verify the potential site with RTE species (i.e. <i>Osmoderma eremite</i>, <i>Thelotrema lepadinum</i>) on stacks with harvested and subsequently sold timber (Lipowo Rangery).</p> <p>Nadleśnictwo Borki nie umożliwiło niezależnym ekspertom i przedstawicielom organu sprawującego nadzór, tj. RDOŚ ponownej weryfikacji występowania gatunków chronionych (tj. pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> oraz puchlinka ząbkowana, <i>Thelotrema lepadinum</i>) na stosach pozyskanego i następnie sprzedanego drewna (Leśnictwo Lipowo).</p> <p><b>Close-out evidence:</b></p>					
16	7.4.1.	<b>Date Recorded</b> Data zapisu	24.04.2015	<b>Due Date</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months / 12 miesięcy	<b>Date Closed</b> Data zamknięcia	
<b>Non-Conformance / Niezgodność:</b>							
<p>Forest Manager does not always produce a public summary of the management plan that are available in printed versions or published on the Internet. Summaries shall include the primary elements of the management plan, including those listed in Criterion.</p> <p>Zarządzający nie zawsze udostępniają publicznie streszczenia (podsumowania) planów gospodarowania uwzględniające podstawowe elementy, w tym opisane w kryterium 7.1. Streszczenia są dostępne w wersji drukowanej lub na stronach internetowych.</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>Dojlidy Forest Enterprise did not make available to the stakeholder (ecological NGO) selected information listed in criterion 7.1 of FSC FM standard.</p> <p>Nadleśnictwo Dojlidy nie udostępniło stronie trzeciej (ekologiczna organizacja pozarządowa) wybranych informacji opisanych w kryterium 7.1 standardu gospodarki leśnej FSC.</p>							
<b>Close-out evidence / Szczegóły dotyczące zamknięcia:</b>							
17	8.2.1	<b>Date Recorded</b> Data zapisu	24.04.2015	<b>Due Date</b> Uzgodniona data usunięcia	12 months / 12 miesięcy	<b>Date Closed</b> Data zamknięcia	
<b>Non-Conformance:</b>							
<p>Organization does not have implemented monitoring plan which identify/describe observed changes in conditions in terms of forest areas identified as high conservation values (criterion 9, HCV)</p> <p>Zarządzający lasami nie posiadają wdrożonego planu monitoringu, który pozwala na obserwowanie zmian zidentyfikowanych obszarów leśnych o szczególnych walorach ochronnych (kryterium 9, HCV).</p>							
<b>Objective Evidence / Dowód obiektywny:</b>							
<p>There is no elaborated in consultation with acknowledged experts and stakeholders as well as implemented monitoring methodology of silvacultural operations that identify/observe changes on conservation of the tree lungwort, <i>Lobaria pulmonaria</i> (for instance in Borki Forest Enterprise).</p> <p>Brak opracowanej w drodze konsultacji z uznanymi ekspertami i zainteresowanymi stronami wdrożonej metodyki monitoringu wpływu realizowanych działań gospodarczych na ochronę granicznika płucnika, <i>Lobaria pulmonaria</i> (na przykładzie Nadleśnictwa Borki).</p>							
<b>Close-out evidence:</b>							

## 12. RECORD OF OBSERVATIONS / REJESTR OBSERWACJI

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / Szczegóły obserwacji			
01	4.1.4.1	Date Recorded> Data zapisu	20/05/2011	Date Closed> Data zamknięcia	09/03/2012
		<b>Observation / Obserwacja:</b>			
		<p>The necessity to consider concluding other forms of agreements with forest contractors for providing services pertaining to forest management, which could enable them to prospect and make investments in new equipment used in forestry at a greater scale than it happens currently.</p> <p>Potrzeba rozpatrzenia możliwości zawierania innych form umów z zakładami usług leśnych na wykonywanie prac z zakresu gospodarki leśnej, które umożliwiłyby im realizować inwestycje w sprzęt techniczny do prac leśnych w większym wymiarze niż dotychczas.</p>			
		<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>			
<p>Director of RDSF in Białystok sent on 28.10.2011 the letter to all forest enterprises (case no. EZ-471-18/11) informing on postulates raised by the Commission on Cooperation with Forest Contractors set up in RDSF in Białystok and obliging each unit to include them in public tender documentation. Guidelines on public tenders for forest services issued by the General Director of State Forest were also distributed to each forest enterprise from the headquarters of RDSF in the letter dated 10.10.2011 (case no. EZ-471-17/11).</p> <p>During the document review in visited forest enterprises the relevant public tender documentation was scrutinized – e.g. Specification of Essential Terms of a Contract for forest services in 2012. In all units postulates raised by the Commission on Cooperation with Forest Contractors in RDSF in Białystok were implemented. Within each unit of RDSF in Białystok also developed and introduced into public tenders documentation other selection criteria than the offered price itself. Some forest enterprises concluded, in the aftermath of consultation held with forest contractors and with their consent, the long-term contracts for provision of forest services (e.g. Krynki Forest Enterprise). Other forest enterprises also consider concluding long-term agreements for provision of forest services in following years in the aftermath of complete legal analysis in accordance with the Public Procurement Law and after consultation with forest contractors. This was also confirmed during the interviews with forest contractors themselves.</p> <p>Dyrektor RDLP w Białymstoku przesłał do wszystkich nadleśnictw w dniu 28.10.2011 r. (znak sprawy: EZ-471-18/11) pismo informujące o postulatach Stałej Komisji ds. Współpracy z Firmami Usługowymi, działającej przy RDLP w Białymstoku, z poleceniem ich wykorzystania w przygotowywanych postępowaniach przetargowych. Wskazówki w zakresie udzielania zamówień na usługi leśne wydane przez Dyrektora Generalnego LP zostały również przekazane nadleśnictwom pismem RDLP w Białymstoku z dnia 10.10.2011 (znak sprawy: EZ-471-17/11).</p> <p>W każdym nadleśnictwie podczas przeglądu dokumentów sprawdzono dokumentację przetargową – Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia na usługi z zakresu gospodarki leśnej na rok 2012. We wszystkich wizytowanych nadleśnictwach wprowadzone zostały postulaty Stałej Komisji ds. Współpracy z Firmami Usługowymi. W skali całej Dyrekcji Białostockiej opracowano również dodatkowe kryteria oceny ofert. Część nadleśnictw, po wcześniejszych ustaleniach z właścicielami usług leśnych, zawarła umowy wieloletnie (np. Krynki). Następne nadleśnictwa planują wprowadzenie umów wieloletnich w kolejnych latach, po dokonaniu analizy prawnej zgodnie z wymaganiami Prawa Zamówień Publicznych i przeprowadzeniu konsultacji z wykonawcami usług leśnych. Zagadnienie potwierdzono podczas rozmów z przedstawicielami zakładów usług leśnych.</p>					
02	6.2.1.4	Date Recorded> Data zapisu	20/05/2011	Date Closed> Data zamknięcia	09/03/2012
		<b>Observation / Obserwacja:</b>			
		<p>There is still a room for continuous improvement concerning identification of rare, endangered, threatened and protected species of fauna and flora.</p> <p>Istnieje dalsza potrzeba ciągłego poszerzania wiedzy pracowników służby leśnej w rozpoznawaniu rzadkich, zagrożonych, ginących i chronionych gatunków fauny i flory.</p>			

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>			
		<b>Follow-up evidence / <b>Szczegóły działań zamykających:</b></b>			
		<p>During the document review conducted both in headquarters of RDSF in Białystok and in visited forest enterprises training plans were checked. It was found that trainings on forest conservation and biodiversity issues are organized and conducted either by staff of the Department of Forest Protection of RDSF in Białystok or by external experts from forestry or other related field.</p> <p>W siedzibie RDLP w Białymstoku oraz w wizytowanych nadleśnictwach sprowadzono plany szkoleń. Stwierdzono, że organizowane są szkolenia z zakresu ochrony przyrody i bioróżnorodności, prowadzone zarówno przez pracowników Wydziału Ochrony Lasu w RDLP w Białymstoku, jak i przez zewnętrznych ekspertów z dziedziny leśnictwa i nauk pokrewnych.</p>			
03	6.2.5	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	20/05/2011	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	09/03/2012
		<b>Observation / <b>Obserwacja:</b></b>			
		<p>The removal of trees dangerous for the traffic along the road Pisz-Turośl in the nature reserve "Jeziro Nidzkie" at Pisz Forest Enterprise can undermine conservational values of the reserve.</p> <p>Usunięcie niebezpiecznych drzew w rezerwacie „Jeziro Nidzkie” w Nadleśnictwie Pisz, zagrażających bezpieczeństwu na drodze powiatowej Pisz-Turośl, może zagrozić zachowaniu wartości przyrodniczych rezerwatu.</p>			
		<b>Follow-up evidence / <b>Szczegóły działań zamykających:</b></b>			
		<p>During the document review conducted in headquarters of RDSF in Białystok the minutes from commission review concerning trees in the nature reserve "Jeziro Nidzkie" that pose a factual threat for traffic along road Pisz-Turośl. Review held on 30.07.2011 was attended by representatives of the public road service, police, Pisz District, RDSF in Białystok and Pisz Forest Enterprise. There was no feedback from invited non-governmental organizations. The announcement on planned review was posted on the website of Pisz Forest Enterprise. Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn gave positive opinion as regards removal of dangerous trees leant toward road (letter dated 13.07.2011, case no. WOPN-OOP.6205.008.2011). Trees were felled off the breeding and migratory bird season i.e. between 1st of November and 28th of February.</p> <p>Podczas przeglądu dokumentów w siedzibie RDLP w Białymstoku przedstawiony został protokół z komisijnego przeglądu drzew rosnących w rezerwacie „Jeziro Nidzkie”, zagrażających bezpieczeństwu na drodze powiatowej Pisz-Turośl. Przegląd odbył się 20.07.2011 r. i wzięli w nim udział przedstawiciele służb drogowych, policji, Starostwa Powiatowego w Piesz, RDLP w Białymstoku i Nadleśnictwa Pisz. W spotkaniu komisji nie wzięły udziału zaproszone organizacje pozarządowe. Informacja o planowanym przeglądzie dostępna była również na stronie internetowej Nadleśnictwa Pisz. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie pozytywnie zaopiniowała usunięcie drzew najbardziej wychylonych w kierunku drogi i stanowiących zagrożenie dla jaj użytkowników (pismo z dnia 13.07.2011 r., znak WOPN-OOP.6205.008.2011). Drzewa usunięto poza okresem lęgowym i migracyjnym ptaków, tj. w okresie od 1 listopada do 28 lutego.</p>			
04	6.2.1.2	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	09/03/2012	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	25.02.2012
		<b>Observation / <b>Obserwacja:</b></b>			
		<p>Is to be observed the completion process of nature conservation map update in Giżycko Forest Enterprise. Forest numerical map did not included updated layer with sites of rare, endangered, threatened and protected species.</p> <p>Dokończenie procesu aktualizacji mapy ochrony przyrody w Nadleśnictwie Giżycko. Leśna Mapa Numeryczna nie zawierała aktualnej informacji o występowaniu gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych.</p>			
		<b>Follow-up evidence / <b>Szczegóły działań zamykających:</b></b>			

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>			
		<p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During visit in Giżycko Forest Enterprise it was found that forest numerical map and its nature conservation layer was updated with sites of rare, endangered, threatened and protected species.</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas wizyty w Nadleśnictwie Giżycko stwierdzono, że warstwa ochrony przyrody leśnej mapy numerycznej została zaktualizowana o informacje dotyczące występowania gatunków rzadkich, ginących, zagrożonych i chronionych.</p>			
05	1.1.1.2	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	09/03/2012	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	25.02.2013
<b>Observation / Obserwacja:</b>					
<p>Further implementation of guidelines included in the Decree no. 36 issued by the General Director of the State Forests on 11.08.2011 pertaining to cooperation of the State Forests with forest contractors - i.e. organizing and documenting of periodical meetings with forest contractors.</p> <p>Możliwość weryfikacji dalszego wdrażania wytycznych dotyczących współpracy z zakładami usług leśnych, zawartych w Zarządzeniu nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11.08.2011 tj. prowadzenia i dokumentowania cyklicznych spotkań kierownictwa nadleśnictw z firmami świadczącymi usługi leśne.</p>					
<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>					
<p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). During document review conducted in headquarters of RDSF and in visited forest enterprises protocols from periodical meetings with forest contractors were submitted (e.g. headquarters of RDSF in Poznań – protocol from the meeting of the Permanent Commission on Cooperation with forest contractors held on 29.12.2012 in main office in Białystok).</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Podczas przeglądu dokumentów w siedzibie RDLP w Białymstoku oraz w wizytowanych nadleśnictwa przedstawione zostały protokoły z cyklicznie organizowanych spotkań z przedstawicielami firm świadczących usługi leśne w nadleśnictwach dystryktu białostockiej (np. siedziba RDLP w Białymstoku – protokół ze spotkania Stałej Komisji ds. Współpracy z firmami usługowymi ze spotkania zorganizowanego 29.12.2012 r.).</p>					
06	9.3.1	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	09/03/2012	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	25.02.2013
<b>Observation / Obserwacja:</b>					

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>			
		<p>Inclusion into forest documentation (forest management plan, forest protection plan) the information on early medieval settlement located on a bank of the Ciche Lake (Czerwony Dwór Forest Enterprise, Olszanka Rangery, compartment 217g and 217h).</p> <p>Umieszczenie informacji o grodzisku wczesnośredniowiecznym nad Jeziorem Ciche (Nadleśnictwo Czerwony Dwór, Leśnictwo Olszanka, oddział 217g i 217h) w materiałach urzędzeniowych (elaborat, program ochrony przyrody, operat dla leśnictwa).</p> <p><b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b></p> <p>All forest enterprises received the official letter from RDSF in Białystok dated 12.03.2012 (case no. ZO.II.510-7/12) informing on non-compliances and observations raised during the first surveillance visit (SA2012 11) and instructing to undertake relevant actions aiming at closing them out. The official letter was also forwarded to SGS Poland on 25.02.2013. Effectiveness of taken corrective actions was verified during the second surveillance visit (SA2013 12). At the request of the Director of Czerwony Dwór Forest Enterprise Warmia and Mazur Relic's Conservator Officer enlarged the area of early medieval settlement located on a bank of the Ciche Lake and included it in the official heritage register (decision no. IZAR.5140.2.2.2012.2013.jn dated 04.01.2013).</p> <p>Wszystkie nadleśnictwa otrzymały z RDLP w Białymstoku pismo z dnia 12.03.2012 roku (znak sprawy: ZO.II.510-7/12) informujące o poleceniach działań korygujących i obserwacjach wniesionych podczas pierwszego audytu okresowego (SA2012 11) oraz polecające podjęcie działań w celu ich wyeliminowania. Pismo z RDLP w Białymstoku zostało również przesłane do SGS Polska w dniu 25.02.2013 roku. Wdrożenie działań korygujących przez poszczególne nadleśnictwa zostało zweryfikowane podczas drugiego audytu okresowego (SA2013 12). Na wniosek Nadleśnictwa Czerwony Dwór Warmińsko-Mazurski Konserwator Zabytków rozszerzył granice grodziska położonego nad jeziorem Ciche włączając jego poszerzony obszar do rejestru zabytków (decyzja nr IZAR.5140.2.2.2012.2013.jn z 04.01.2013).</p>			
07	2.3.4	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	15.03.2013	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	14.03.2014
<b>Observation / Obserwacja:</b>					
<p>Verification of forest operations suspension (i.e. late and early thinning, clear cut IB) for compartments in Pomorze and Bielsk Forest Enterprise that are subject to tenure dispute until it has been resolve.</p> <p>Weryfikacja zawieszenia wykonania wskazań gospodarczych (tj. trzebieży późnej i wczesnej, rębni zupełnej IB) dla wydzieleń położonych na gruntach spornych w Nadleśnictwie Pomorze i Bielsk do czasu rozwiązania sporów dotyczących prawa własności.</p>					
<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>					
<p>Forest enterprises has refrained from conducting any silvicultural operations prescribed in forest management plans till administrative proceeding regarding tenure dispute is finalized and solved.</p> <p>Nadleśnictwa do czasu rozstrzygnięcia toczącego się postępowania administracyjnego wstrzymały wykonywanie zabiegów gospodarczych wskazanych w planach urzędzenia lasu.</p>					
08	9.2.1	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	15.03.2013	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	14.03.2014
<b>Observation / Obserwacja:</b>					
<p>Verification of forest enterprises' website update (Giżycko Forest Enterprise) referring to forest management procedures and practices as well as to scheduled silviculture operations within high conservation value forests.</p> <p>Aktualizacja na stronach internetowych nadleśnictw (Nadleśnictwa Giżycko) informacji dotyczących zasad gospodarowania oraz planowanych do wykonania zadań gospodarczych w lasach o szczególnych walorach przyrodniczych.</p>					
<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>					

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>			
		<p>Invalid information posted on website of Giżycko Forest Enterprise referring to forest management procedures and practices as well as to scheduled silviculture operations within high conservation value forests was corrected and complemented.</p> <p>Nieaktualna informacja na stronie internetowej Nadleśnictwa Giżycko dotycząca zasad gospodarowania oraz planowanych zabiegów gospodarczych w lasach HCVF została skorygowana i uzupełniona.</p>			
09	9.2.2	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	15.03.2013 / 14.03.2014	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	20.04.2015
<b>Observation / Obserwacja:</b>					
<p>Verification of actions undertaken by forest enterprises of RDSF in Białystok (Pomorze Forest Enterprise) for the sake of active protection of the Western Capercaillie population (<i>Tetrao urogallus</i>) within Augustów Primeval Forest.</p> <p>Weryfikacja działań podjętych przez nadleśnictwa dyrekcji białostockiej (Nadleśnictwo Pomorze) w zakresie ochrony czynnej populacji głuszca (<i>Tetrao urogallus</i>) w Puszczy Augustowskiej.</p> <p>Progress 2014 (SA2014 13):</p> <p>During document review in headquarters of RDSF in Białystok was submitted the decision of the Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok (case no. WPN.6334.9.2013.GP) that discontinued administrative proceeding under article 37 of the Nature Protection Act regarding actions within the capercaillie biotope in Pomorze Forest Enterprise involving reconstruction of forest road as well as appeal from that decision made by two NGOs was shown. Administrative proceeding concerning this appeal has been currently carried out by the General Directorate for Environmental Protection. Observation 09 remains open.</p> <p>W trakcie przeglądu dokumentów w biurze RDLP w Białymstoku przedstawiono decyzję RDOŚ w Białymstoku (znak sprawy: WPN.6334.9.2013.GP) umarzającą postępowanie administracyjne z art. 37 ustawy o ochronie przyrody w sprawie działań polegających na przebudowie drogi leśnej w pobliżu biotopu głuszca w Nadleśnictwie Pomorze oraz odwołanie od powyższej decyzji dwóch organizacji pozarządowych. Postępowanie administracyjne dotyczące procedury odwoławczej prowadzi GDOS za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku. Obserwacja 09 pozostaje otwarta.</p>					
<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>					
<p>The General Director of Environmental Protection in his decision dated 30.06.2015 (case no. DON-OO.6334.36.2013.ED) maintained appealed by two NGOs decision taken by the Authority of the 1st instance (case no. WPN.6334.9.2013.GP) regarding „immediate suspension of works and undertaking of any necessary actions to restore previous condition as regards activities commenced by Pomorze Forest Enterprise related to reconstruction of forest road going through biotope of the capercaillie and repair of forest road adjacent to the boundary of protective buffer zone of the capercaillie within designated area of within the framework of Natura 2000 Programme - Puszcza Augustowska (PLB200002)”. By the fact itself, the General Director of Environmental Protection confirmed as correct and justified the decision previously taken by the Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok (case no. WPN.6334.9.2013.GP) that discontinued administrative proceeding under article 37 of the Nature Protection Act regarding actions within the capercaillie biotope in Pomorze Forest Enterprise.</p> <p>Dyrektor Generalny Ochrony Środowiska w swojej decyzji z 30.06.2014 roku (znak sprawy: DON-OO.6334.36.2013.ED) utrzymał zaskarżoną przez dwie organizacje pozarządowe decyzję Organu I instancji w mocy (znak sprawy: WPN.6334.9.2013.GP) „w sprawie natychmiastowego wstrzymania pracy i podjęcia niezbędnych czynności w celu przywrócenia stanu poprzedniego, dla działań prowadzonych przez Nadleśnictwo Pomorze polegających na przebudowie drogi leśnej biegnącej przez biotop głuszca i remoncie drogi biegnącej granicą strefy ochronnej głuszca w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska (PLB200002)”. Tym samym Dyrektor Generalny Ochrony Środowiska uznał w całości umorzenie przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku postępowania administracyjnego z art. 37 ustawy o ochronie przyrody za słuszne i prawidłowo uzasadnione.</p>					
10	6.3.4.1	<b>Date Recorded&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	21.03.2014	<b>Date Closed&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	20.04.2015

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>			
		<p><b>Observation / Obserwacja:</b></p> <p>Verification of silvicultural prescriptions on swamp and riparian forests indicated in Forest Management Plan for Rajgród Forest Enterprise (e.g. Podlasek Rangery - compartment 96i; Grądówka Rangery - compartment 389d).</p> <p>Weryfikacja wskazań gospodarczych dla drzewostanów na siedliskach bagiennych i łągowych (np. pododdział 389d, Leśnictwo Grądówka, Nadleśnictwo Drygały; pododdział 96i, Leśnictwo Podlasek, Nadleśnictwo Rajgród).</p> <p><b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b></p> <p>RDSF in Białystok distributed on 11.04.2014 to all supervised forest enterprises (the latter no. ZO.II.510-7/14) information on non-compliances and observations raised during the audit in 2014 (SA2014 13) with instruction to implement appropriated corrective actions. In reply Rajgród and Drygały Forest Enterprise informed RDSF in Białystok on conducted verification of silvicultural prescriptions for swamp and riparian forest types and confirmed inclusion of objective site to the network of representative samples of existing ecosystems.</p> <p>RDLP w Białymstoku przesłała w dniu 11.04.2014 r. do wszystkich nadzorowanych nadleśnictw wykaz niezgodności i obserwacji (pismo nr ZO.II.510-7/14) wniesionych podczas audytu okresowego w 2014 roku (SA2014 13) z poleceniem podjęcia stosownych działań naprawczych. W odpowiedzi Nadleśnictwo Drygały i Rajgród poinformowały RDLP w Białymstoku o przeprowadzeniu weryfikacji wskazówek gospodarczych na siedliskach łągowych i łągowych i włączeniu przedmiotowych powierzchni do Sieci drzewostanów wyłączonych z użytkowania.</p>			
11	6.6.5	<b>Date Recorded&gt;&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	21.03.2014	<b>Date Closed&gt;&gt;</b> <b>Data zamknięcia</b>	20.04.2015
<p><b>Observation / Obserwacja:</b></p>					
<p>Registry of pesticide use on forest nursery in Drygały Forest Enterprise did not include complete record on date of chemicals application (only month and year was given).</p> <p>Ewidencja prac z użyciem pestycydów na szkółce leśnej Nadleśnictwa Drygały nie zawierała dokładnej informacji dotyczącej daty wykonywanych zabiegów chemicznych (był podany tylko miesiąc i rok zabiegu).</p>					
<p><b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b></p>					
<p>RDSF in Białystok distributed on 11.04.2014 to all supervised forest enterprises (the latter no. ZO.II.510-7/14) information on non-compliances and observations raised during the audit in 2014 (SA2014 13) with instruction to implement appropriated corrective actions. In reply Manager of Drygały Forest Enterprise instructed appropriate staff on the requirement to record complete information on chemical use, including data of chemical application i.e. year, month and day.</p> <p>RDLP w Białymstoku przesłała w dniu 11.04.2014 r. do wszystkich nadzorowanych nadleśnictw wykaz niezgodności i obserwacji (pismo nr ZO.II.510-7/14) wniesionych podczas audytu okresowego w 2014 roku (SA2014 13) z poleceniem podjęcia stosownych działań naprawczych. W odpowiedzi Nadleśniczy Nadleśnictwa Drygały zobowiązał odpowiednich pracowników Nadleśnictwa do prowadzenia ewidencji użycia pestycydów z podaniem szczegółowych informacji, w tym dotyczących terminu wykonania zabiegu, tj. rok, miesiąc i dzień.</p>					
12	4.1.3	<b>Date Recorded&gt;&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	24.04.2015	<b>Date Recorded&gt;&gt;</b> <b>Data zapisu</b>	
<p><b>Observation / Obserwacja:</b></p>					
<p>Verification of future rules for horse drawn cart riding on forest roads that are being currently elaborated by RDSF in Białystok (for instance as regards Borki Forest Enterprise).</p> <p>Weryfikacja opracowywanych przez RDLP w Białymstoku zasad ruchu pojazdów zaprzęgowych drogami leśnymi (na przykładzie Nadleśnictwie Borki).</p>					
<p><b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b></p>					

OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / Szczegóły obserwacji			
13	6.2.3	Date Recorded> Data zapisu	24.04.2015	Date Recorded> Data zapisu	
		Observation / Obserwacja:			
		Verification of implementation of silvicultural guidelines on sites with <i>Boros schneideri</i> in Augustów Primeval Forest. Wdrożenie wytycznych postępowania gospodarczego w świetle ochrony stanowisk ponurkiem Schneidera, <i>Boros schneideri</i> , w Puszczy Augustowskiej.			
		Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:			
14	6.1.1	Date Recorded> Data zapisu	24.04.2015	Date Recorded> Data zapisu	
		Observation / Obserwacja:			
		Verification of consultation with appropriate Regional Directorate for Environmental Protection planned harvesting operations in seasonal nest buffer zones of protected bird species also beyond conservation period as a proper and advisable procedure indicated by General Directorate for Environmental Protection (guidelines from December 2010). Weryfikacja konsultowania z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska planowanych cięć rębnych w strefach okresowych chronionych gatunków ptaków również poza okresem ochrony jako właściwej i pożądanej praktyki wskazanej przez GDOŚ (grudzień 2010 roku).			
		Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:			
15	6.3.7	Date Recorded> Data zapisu	24.04.2015	Date Recorded> Data zapisu	
		Observation / Obserwacja:			
		Preservation of all types of hollow trees during silvicultural operations with consideration given to health and safety requirements. Weryfikacja sposobu wyznaczania i nie usuwania podczas zabiegów gospodarczych drzew dziuplastych, również z uwzględnieniem drzew z naturalnymi pęknięciami i szczelinami w pniu, przy zachowaniu zasad BHP.			
		Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:			
16	9.2.3	Date Recorded> Data zapisu	24.04.2015	Date Closed> Data zamknięcia	
		Observation / Obserwacja:			
		Cooperation of forest enterprises supervised by RDSF in Białystok with ecological NGOs regarding exchange of data on confirmed sites with RTE species. Weryfikacja sposobu współpracy nadleśnictw RDLP z organizacjami pozarządowymi w zakresie wymiany informacji o potwierdzonych stanowiskach chronionych gatunków.			
		Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:			
17	9.3.3	Date Recorded> Data zapisu	24.04.2015	Date Recorded> Data zapisu	
		Observation / Obserwacja:			



OBS # Obs.	Indicator / Wskaźnik	Observation Detail / <b>Szczegóły obserwacji</b>
		<p>Verification of precautionary approach during silvicultural operations until monitoring results on HCVF with sites of the tree lungwort, <i>Lobaria pulmonaria</i> are available (see CAR 17). Moreover, observation of silvicultural works on sites with confirmed presence of <i>Thelotrema lepadinum</i></p> <p>Weryfikacja zastosowania podejścia zapobiegawczego przy wykonywaniu czynności gospodarczych do czasu uzyskania wyników przyszłego monitoringu lasów o szczególnej wartości ochronnej ze stanowiskami granicznika płucnika (patrz PDK 17). Ponadto weryfikacja działań gospodarczych na zidentyfikowanych stanowiskach puchlinki ząbkowanej, <i>Thelotrema lepadinum</i>.</p>
		<b>Follow-up evidence / Szczegóły działań zamykających:</b>

### 13. RECORD OF STAKEHOLDER COMMENTS AND INTERVIEWS / REJESTR UWAG I STWIERDZEŃ WNIESIONYCH PRZEZ ZAINTERESOWANE STRONY

Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
	<b>Main Evaluation / Audyt zasadniczy</b>	
1	<p>Sewage discharge to the forest from the housing estate located in the area of former military unit at Nurzec – Stacja.</p> <p>Odprowadzanie ścieków komunalno-bytowych z osiedla mieszkaniowego na terenie byłej jednostki wojskowej w Nurcu-Stacji do lasu.</p>	<p>Based on the gathered information, it was ascertained that the sewage system was used in the past to treat sewage water coming from the site of military unit, however at the present it is not in service any longer. During the field visits conducted with representatives of Nurzec Forestry Enterprise (compartment 74b in Dąbrowa Rangery) it was confirmed that in accordance with earlier investment plans of local municipality, the new sewage system was set up together with the new sewage pump station. On the basis of documents and maps submitted in headquarters of Nurzec Forestry Enterprise, it was found that this area along with old sewage system is not managed by Nurzec Forestry Enterprise. The authority responsible for putting into effect the investment of connection to the municipal sewerage system is the Mayor of Nurzec – Stacja Municipality.</p> <p>On the basis of documented shown in Nurzec Forestry Enterprise it was found that in previous years Forest Enterprise sent the letters to Nurzec – Stacja Municipality (no. NzT-70-701-48a/01 dated 14.11.2001) and to the Regional Administration of Infrastructure in Olsztyn (no. ZG-212-40/09 dated 14.05.2009) informing on the necessity of decommissioning of obsolete sewage system.</p> <p>According to the direct interview with the Mayor of Nurzec – Stacja Municipality it was found, that there is a plan to reclaim and recultivate the plots with obsolete sewage system by the owner of the area.</p> <p>Na podstawie zgromadzonych informacji ustalono, że urządzenia kanalizacji sanitarnej służyły przed laty do oczyszczania ścieków pochodzących z terenu byłej jednostki wojskowej, jednak z racji upływu czasu przestały pełnić swoją funkcję. Podczas wizyty terenowej przeprowadzonej z przedstawicielami Nadleśnictwa Nurzec (oddział 74b w Leśnictwie Dąbrowa,) ustalono, że zgodnie z planami administrującego Wójta Gminy Nurzec-Stacja położony został rurociąg kanalizacyjny oraz wykonywana została przepompownia ścieków. Na</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>podstawie przedstawionych w Nadleśnictwie map i dokumentów ustalono, że przedmiotowy teren wraz z dawną infrastrukturą nie jest w zarządzie Nadleśnictwa Nurzec. Organem odpowiedzialnym za zrealizowanie inwestycji podłączenia do kanalizacji gminnej jest Wójt Gminy Nurzec-Stacja.</p> <p>Na podstawie przedstawionych w Nadleśnictwie Nurzec dokumentów stwierdzono, że w poprzednich latach Nadleśnictwo wystosowało pismo do Urzędu Gminy w Nurcu – Stacji (znak sprawy: NzT-70-701-48a/01 z 14.11.2001r.) oraz do Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Olsztynie (znak sprawy: ZG-212-40/09 z 14.05.2009) z informacją o konieczności likwidacji nie działającego systemu kanalizacji ściekowej.</p> <p>Zgodnie z informacjami uzyskanymi podczas bezpośredniej rozmowy z Wójtem Gminy Nurzec-Stacja ustalono, że gospodarz nieruchomości planuje zrehabilitować i zabezpieczyć teren, na którym znajduje się stary system kanalizacji sanitarnej.</p>
2	<p>Forest enterprise is the executive unit directly responsible for forest management and can act within the law framework. Therefore it is important to take into account the opinion of foresters themselves while creating the law. It is important to verify the functioning of the State Forests, its vision and mission with consideration given to national and social values.</p> <p>Nadleśnictwo jest podmiotem wykonawczym bezpośrednio odpowiedzialnym za gospodarkę zasobami leśnymi, jednakże może poruszać się w obszarze dopuszczonym przez prawo. Dlatego tak ważne jest branie pod uwagę opinii samych leśników przy jego tworzeniu. Istotne jest również zweryfikowanie wizji i misji funkcjonowania Lasów Państwowych z uwzględnieniem niepodważalnych wartości narodowych i społecznych.</p>	<p>Foresters are represented at different levels of government, both locally and at parliamentary level. In the Polish parliament, foresters are represented by several envoys with forestry background. Forest management, in addition to the production function, also includes social role in terms of recreation, tourism and education it provides. Forests are also in way mute witnesses of history and culture, particularly in the form of old cemeteries, abandoned human settlements and material culture. During the audit it was found that these sites are known to rangers, are properly preserved and do not incur any damage due to forest management.</p> <p>Leśnicy reprezentowani są na różnych szczeblach władz, zarówno lokalnie, jak i na szczeblu parlamentarnym. W Sejmie leśnicy reprezentowani są przez kilku posłów z leśnym wykształceniem.</p> <p>Wykonywane zadania z zakresu gospodarki leśnej, obok funkcji produkcyjnej, służą spełnieniu potrzeb niematerialnych, w tym przede wszystkim roli społecznej, poprzez umożliwienie rekreacji, turystyki czy edukacji. Lasy pełnią także rolę świadka historii i kultury w szczególności w postaci znajdujących się w lasach pozostałości cmentarzysk, osad ludzkich, materialnych efektów tradycji leśnych. W trakcie audytu stwierdzono, że miejsca te są znane leśnikom, odpowiednio zabezpieczone i nie ponoszą uszczerbku w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej.</p>
3	<p>Forest roads are well maintained and have been rebuilt and renovated while participation in investments in other road infrastructure is very rare.</p> <p>Zbudowano i naprawiono drogi wewnętrzne, a udział w innych inwestycjach drogowych jest bardzo rzadko spotykany. Również utrzymanie dróg wykonywane przez nadleśnictwa dotyczy wyłącznie wewnętrznych dróg zakładowych.</p>	<p>Forest enterprises maintain and rebuild forest road infrastructure, but investment in the infrastructure of public road is outside their scope of administration. In the case of damage of gravel roads due to skidding, forest enterprises repair them. During the audit no complaint in this matter was reported in visited forest enterprises.</p> <p>Nadleśnictwa remontują na bieżąco drogi leśne, ale nie mogą inwestować w infrastrukturę dróg publicznych. W przypadku uszkodzenia dróg gruntowych w wyniku zrywki drewna są one doprowadzane do poprzedniego stanu użyteczności. Podczas wizyt w nadleśnictwach nie stwierdzono zgłaszania skarg w tej kwestii.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
4	<p>Abatement of negative impact of forest product transport can be achieved by reducing the maximum allowable load on trucks.</p> <p>Zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na szlaki komunikacyjne można osiągnąć poprzez ograniczenie załadunku pojazdów.</p>	<p>Overloading of vehicles was neither observed during the audit nor reported during the interviews with staff of forest enterprises and forest contractors. Due to the wide variety of sizes of weights of timber products, different vehicles are used for transportation. Additionally, timber transport is ceased during unfavorable weather and road conditions.</p> <p>Podczas audytu nie zauważono załadunku drewna na pojazdy powyżej dopuszczalnych wartości tonażu. Podczas rozmów z pracownikami zakładów usług leśnych oraz z pracownikami nadleśnictw również nie potwierdzono takiej sytuacji. Ze względu na dużą różnorodność wymiarów i ciężaru wykorzystywane są różne pojazdy do różnych sortymentów. Ponadto wywóz drewna wstrzymywany jest w niesprzyjających warunkach atmosferycznych i przy nieodpowiednim stanie dróg.</p>
5	<p>There has been increasing number of projects in recent years aiming at keeping the water in the forest. The small retention project has been implemented in the State Forest.</p> <p>W ostatnich latach wzrosła ilość inwestycji w spowalnienie powierzchniowego spływu wód. W lasach realizuje się tzw. małą retencję.</p>	<p>Confirmed during the audit.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu.</p>
6	<p>Forest enterprises both directly and indirectly are the employer what itself is a very important positive factor. As a rare example it offers its staff the company apartments or houses which is of significant importance especially in case of young married couples. Unfortunately, the rules of market economy reduce the number of available company housing due to high maintenance costs.</p> <p>Nadleśnictwa są pracodawcami w sposób bezpośredni i pośredni, co samo w sobie jest ważnym oddziaływaniem pozytywnym. Jako nieliczny pracodawca dysponuje bazą socjalno-mieszkaniową dla swoich pracowników, co ma duże znaczenie zwłaszcza dla młodych małżeństw. Niestety reguły gospodarki rynkowej sprawiają, że istnieje stały trend do redukcji tej bazy ze względu na koszty utrzymania.</p>	<p>Forest enterprises provide their staff with any available company housing facilities. Employees of forest enterprises have priority in purchasing on favorable terms any the company flat or house when it is sold.</p> <p>Nadleśnictwa udostępniają zaplecze socjalno-mieszkaniowe swoim pracownikom. W przypadku sprzedaży mieszkań lub domów pracownicy nadleśnictw mają pierwszeństwo w ich nabywaniu na preferencyjnych warunkach.</p>
7	<p>It is our concern to care for the sustainable management of forest resources, which provide both timber and non-timber forest products. It requires good cooperation with all involved parties. There are numerous examples of good cooperation of individual forest enterprise with local authorities and other stakeholders. All forest enterprises in our region co-work with schoolchildren or scouts by organizing various forest educational events. They also participate in organizing harvest-thanksgiving parties, social picnics, religious celebrations etc. Another area of positive relations with local communities is hunting management that is reflected by good cooperation with local farmers. Most of disputes and complaints are resolved with amicable agreements.</p> <p>W sferze naszego zainteresowania leży troska</p>	<p>Confirmed during the audit.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>o zrównoważony udział w ochronie środowiska naturalnego człowieka z jednej strony a gospodarką zasobami przyrodniczymi i udostępnianiem tych zasobów społeczeństwu z drugiej. Aby mogło się to odbywać bez szkody dla obu stron, konieczna jest dobra współpraca wszystkich środowisk. Ze strony kierowników jednostek daje się wyliczyć liczne przykłady dobrej współpracy i to zarówno z jednostkami samorządowymi, jak i innymi podmiotami. I tak wszystkie nadleśnictwa z obszaru naszego działania współpracują z młodzieżą szkolną, w tym z harcerzami, poprzez organizację lub udział w inicjatywach edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Patronują konkursom wiedzy, festynom społecznym, kiermaszom, dożynkom, uczestniczą w życiu lokalnych społeczności wspierając wydarzenia o charakterze religijnym. Osobną dziedziną wpływającą pozytywnie na relacje ze społecznościami lokalnymi są działania związane z gospodarką łowiecką, polegające na dobrej współpracy z dzierżawcami obwodów łowieckich i rolnikami. Większość sporów jest załatwiana polubownie i ugodowo.</p>	
8	<p>Relationships of the forest enterprises staff with local communities as regards benefit from forests such as harvesting of non-timber forest products, game hunting or fishing is exemplary. As far as we know all issues were resolved with understanding and cooperation, unless there was conflict with the law. In our region good cooperation with local people is the common practice.</p> <p>Relacje służb leśnych z ludnością miejscową w zakresie penetracji obszarów leśnych z tytułu różnego rodzaju zbieractwa, łowiectwa, czy rybołówstwa jest wzorowe. We wszystkich znanych nam przypadkach, o ile nie stało to w sprzeczności z prawem, służby te wykazały się zrozumieniem i współpracą. Ten stan jest uznawany w nadleśnictwach z obszaru naszego działania za normę.</p>	<p>Confirmed during the audit. Potwierdzono podczas audytu.</p>
9	<p>We believe that in our area due to the location of the Wigry National Park with its buffer zone and Natura 2000 habitat there is a need to change a common way of thinking about forest enterprise as a unit which focus exclusively on timber production or fights against pests and natural disasters. This change of thinking must include dissemination of the important role, which forest enterprises from our region plays nowadays as regards nature protection. It is frequently perceived by average person that this role is entirely restricted to national parks.</p> <p>We believe that it is inevitable "to open" the forest areas for tourism. There are both national and EU funding sources available for such activities. Forest enterprises must prepare for this type of task thoroughly in order to mitigate negative effect of tourism on forests. In our opinion it is required to extend the scope of responsibility of forest enterprises in this aspect</p>	<p>Besides typical forest management tasks, forest enterprises are actively involved in educational activities aiming at informing people about their role in nature protection. Virtually, in each forest enterprise there is forest educational path (62 paths in 28 forest enterprises) and numerous forest educational centres. Forest enterprises publish various guidebooks and brochures and guidebooks on nature protection. Forest enterprises actively seek for external funding what is reflected in co-financed investments in new tourist infrastructure. Already one can see significant increase in understanding and appreciation of the tasks performed by foresters in the field of nature protection.</p> <p>Oprócz typowych zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej nadleśnictwa prowadzą szereg zadań z zakresu edukacji społeczeństwa informujący o roli swojej roli w ochronie przyrody. Praktycznie w każdym nadleśnictwie znajduje się ścieżka edukacyjna (łącznie 62 ścieżki w 28 nadleśnictwach)</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>by appropriate amendments in the national law. Forest enterprises shall also benefit from investment in tourism.</p> <p>Uważamy, że na naszym terenie ze względu na usytuowanie Parku Wigierskiego z otuliną oraz obszaru Natura 2000 niezbędne jest przewartościowanie potocznego sposobu myślenia o nadleśnictwie jako przedsiębiorstwie produkującym określoną masę drewna i dbającego jedynie o odbudowę drzewostanu w tym walkę ze szkodnikami i żywiołami redukującymi te zasoby. Przewartościowanie to polegało by na popularyzowaniu informacji o roli, jaką odgrywają nadleśnictwa z obszaru naszego działania (już teraz) w ochronie i udostępnianiu zasobów przyrodniczych, gdyż w potocznym rozumieniu społeczeństwa rola ta przypisana jest jedynie Parkom Narodowym.</p> <p>Uważamy, że nieuniknione jest „otwarcie” obszarów leśnych dla turystyki. Istnieją źródła finansowania krajowego i UE na tego typu działania. Im lepiej i wcześniej nadleśnictwa przygotowują się do tego typu zadań, tym bardziej będzie to ruch bezpieczny i uporządkowany. Bezwzględnie postulujemy za zmianami prawnymi poszerzającymi zakres zadań własnych nadleśnictw w tym zakresie, jak również umożliwienie im czerpania korzyści z tych inwestycji.</p>	<p>oraz liczne izby edukacyjne. Wydawane są również informatory i przewodniki dotyczące ochrony przyrody. Nadleśnictwa aktywnie poszukują środków zewnętrznych, co przekłada się na realizowane współfinansowane inwestycje w infrastrukturę turystyczną. Już teraz można zaobserwować wzrost zrozumienia wykonywanych przez leśników zadań z zakresu ochrony przyrody.</p>
10	<p>The lack of buffer zone along the public road in Żednia Forest Enterprise, Kozi Las Rangery – clear cuts in compartment 139, 140 and 150 along the public road no. 65 between Białystok – Borowniki.</p> <p>Niezachowania minimalna strefa nieużytkowana zrębami zupełnymi wzdłuż dróg publicznych –Nadleśnictwo Żednia, Leśnictwo Kozi Las, zręby zupełne w oddziałach 139, 140 oraz 150 przy drodze nr 65 Białystok – Bobrowniki.</p>	<p>Field visits and the document review in the headquarters of Żednia Forest Enterprise revealed that numerous compartments have been changed lately within the Forest Enterprise.</p> <p>In compartment 191j (former no. 140) the first stage of the nest harvesting type IIIA was conducted in 2011 with cutting and reforestation of two nests.</p> <p>In compartment 190g (former no. 139) the nest harvesting type IIIA is planned. The first stage of cutting is scheduled for 2011.</p> <p>In compartment 220f (former no. 150) the nest harvesting type IIIA is planned. The first stage of cutting is scheduled for 2011.</p> <p>Przeprowadzono wizyty terenowe poprzedzone przeglądem dokumentów w siedzibie Nadleśnictwa Żednia. Numery oddziałów leśnych uległy zmianie.</p> <p>W pododdziale 191j (wcześniej nr 140) przeprowadzony został w 2011 pierwszy etap rębni gniazdowej zupełnej IIIA, polegający na wycięciu i odnowieniu dwóch gniazd.</p> <p>W pododdziale 190g (wcześniej 139) zaplanowana została rębna gniazdowa zupełna IIIA. Pierwszy etap rębni wykonany zostanie w 2011 roku.</p> <p>W pododdziale 220f (wcześniej 150) zaplanowana została rębna gniazdowa zupełna IIIA. Pierwszy etap rębni wykonany zostanie w 2011 roku.</p>
11	<p>The lack of buffer zone along the public road in Supraśl Forest Enterprise, Sokółda Rangery – clear cut in compartment 99 along the public road Supraśl-Sokółda.</p> <p>Niezachowania minimalna strefa</p>	<p>Field visits and the document review in the headquarters of Supraśl Forest Enterprise were carried out.</p> <p>In compartment 99a the first stage of the nest harvesting type IIIA was conducted in 2011 with</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>nieużytkowana zrębami zupełnymi wzdłuż dróg publicznych – Nadleśnictwo Supraśl, Leśnictwo Sokółda – zręb zupełny w oddziale 99 przy drodze Supraśl-Sokółda.</p>	<p>cutting of two nests.</p> <p>In compartment 99b the first stage of the nest advanced progressive harvesting type IVD was conducted in 2011 with cutting of two nests.</p> <p>Przeprowadzono wizyty terenowe poprzedzone przeglądem dokumentów w siedzibie Nadleśnictwa Supraśl.</p> <p>W oddziale 99a przeprowadzony został w 2011 pierwszy etap rębni gniazdowej zupełnej IIIA, polegający na wycięciu dwóch gniazd.</p> <p>W oddziale 99b przeprowadzony został w 2011 pierwszy etap rębni gniazdowej udoskonalonej IVD, polegający na wycięciu dwóch gniazd.</p>
12	<p>Czarna Białostocka Forest Enterprise, compartment 160a – harvesting operation carried out during the bird breeding season (April-May 2011) at a distance of about 60 m from the nest of the White-backed woodpecker (<i>Dendrocopos leucotos</i>). Forest operation posed then direct threat of the hatch abandonment because of disturbance (April – egg hatching, May – feeding chicks) and loss of available food. At the site, there is also a breeding area of the Three-toed woodpecker (<i>Picooides tridactylus</i>) and the Eurasian pygmy owl (<i>Glaucidium passerinum</i>). It is also possible that breeding sites of those species were also destroyed. This compartment was probably indicated by local NGO as breeding site of abovementioned bird species.</p> <p>Nadleśnictwo Czarna Białostocka, oddział 160a – rębnia wykonana w okresie lęgowym ptaków (kwiecień-maj 2011) w odległości ok. 60 m od dziupli lęgowej dzięcioła biało-grzbiatego (<i>Dendrocopos leucotos</i>). Prace leśne narażały bezpośrednio ptaki na utratę lęgu przez płoszenie ich w najbardziej niewralgicznym momencie (kwiecień – inkubacja jaj, maj – karmienie piskląt) oraz przez utratę bazy pokarmowej. W miejscu tym występuje również rewir lęgowy dzięcioła trójpalczastego (<i>Picooides tridactylus</i>) oraz sóweczki (<i>Glaucidium passerinum</i>). Niewykluczone jest, iż miejsca lęgowe tych gatunków uległy zniszczeniu. Miejsce to było prawdopodobnie wskazane jako siedlisko lęgowe tych gatunków już podczas poprzedniej certyfikacji przez Pracownię na Rzecz Wszystkich Istot, oddział podlaski.</p>	<p>The document review was carried out in the headquarters of Czarna Białostocka Forest Enterprise followed by field visits. Based on the submitted documentation it was found that commencement of harvesting operations took place on 25.06.2010. Conducting harvesting operations in the second half of the year was the precautionary measure aiming at avoidance of the bird disturbance during the breeding season. The correspondence from 2009 between the Forest Enterprise and two locally active NGOs was also presented. It shows in both cases that despite a written request from the Forestry Enterprise, there was feedback on clarification of data concerning potential sites with location of two species of woodpeckers. Soon after that, Czarna Białostocka Forest Enterprise posted to all major environmental NGOs written announcement on the initiated public consultation concerning planned for 2010 silvicultural operations. This announcement was also put up on the Forest Enterprise website. According to the Forestry Enterprise there was no feedback either, concerning the potential occurrence of two woodpecker species and the Eurasian pygmy owl.</p> <p>Przeprowadzono wizyty terenowe poprzedzone przeglądem dokumentów w siedzibie Nadleśnictwa Czarna Białostocka. Na podstawie przedstawionych dokumentów stwierdzono, że otwarcie pozycji zrębowej w oddziale 160a miało miejsce w dniu 25.06.2010. Rozpoczęcie prac pozyskaniowych w drugim półroczu podyktowane było unikaniem płoszenia dzięciołów w okresie lęgowym. Przedstawiono również korespondencję Nadleśnictwa z 2009 roku z dwoma działającymi w regionie organizacjami pozarządowymi. W obu przypadkach, mimo pisemnej prośby Nadleśnictwa, organizacje nie doprecyzowały danych dotyczący potencjalnych lokalizacji występowania dwóch gatunków dzięciołów. Wkrótce po tym Nadleśnictwo wysłało również do wszystkich ważniejszych organizacji ekologicznych pisemną informację o rozpoczętych konsultacjach społecznych, dotyczących planowanych na 2010 rok zadań gospodarczych. Informacja ta znajdowała się również na stronie internetowej Nadleśnictwa. Według Nadleśnictwa nie uzyskano żadnych uwag i opinii na temat występowania dwóch gatunków dzięciołów oraz sóweczki w tym oddziale.</p>
13	<p>Czarna Białostocka Forest Enterprise, compartment 160a – harvesting operation carried out on the area flooded by the</p>	<p>The document review was carried out in the headquarters of Czarna Białostocka Forest Enterprise followed by a field visit to the site. Based on the</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>Bartoszycha river and close to the well-head.</p> <p>Nadleśnictwo Czarna Białostocka, oddział 160a – zręb wykonany na zalewisku rzeki Bartoszycha oraz w miejscu wypływu wód podziemnych.</p>	<p>submitted documentation and information provided it was found that no well-head has been inventoried in compartment 160a. On the day of field visit it was not possible to ascertain unambiguously the fact whether there is any well-head. Biogroup was left out along the area flooded by beavers on the Bartoszycha river. According to the provisions of the Forest Management Plan, compartment 160a is the HCVF with prescribed harvesting operation. According to the information provided by the Forest Enterprise staff, all compartments on moist and swamp habitats within valley of the Bartoszycha river are excluded from harvesting as reference areas.</p> <p>Przeprowadzono wizyty terenowe poprzedzone przeglądem dokumentów w siedzibie Nadleśnictwa Czarna Białostocka. Na podstawie przedstawionych informacji i dokumentów stwierdzono, że Nadleśnictwo nie ma zaewidencjonowanego źródła w oddziale 160a. W dniu przeprowadzanej wizyty terenowej niemożliwe było jednoznaczne stwierdzenie faktu wypływania wód podziemnych. Pozostawiona została biogrupa wzdłuż terenu zalewanego przez bobry na rzece Bartoszycha. Zgodnie z zapisami przedstawionego planu urządzenia lasu pododdział 160a przeznaczony jest do użytkowania rębego. Według informacji pracowników Nadleśnictwa wszystkie siedliska wilgotne w dolinie rzeki Bartoszychy stanowią powierzchnie referencyjne wyłączone z użytkowania.</p>
14	<p>Borki Forest Enterprise - According to the provisions of the forest management plan the harvesting ages for the main forest tree species have been reduced for the Norway spruce, the European hornbeam, the Sycamore maple and the Small-leaved lime while the prescribed volume of yield wood has been increased.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – wieki rębności w nowym planie urządzenia lasu zostały obniżone dla świerka, grabu, klonu i lipy, podczas gdy zwiększono pozyskanie drewna.</p>	<p>Harvesting ages have been reduced for the Norway spruce (from 110 to 90 years) and the Small-leaved lime (from 100 to 80 years). The harvesting thresholds for the European hornbeam and the Sycamore maple remained unchanged. The Decision given by the Minister of the Environment approved the new Forest Management Plan for Borki Forest Enterprise. Based on the comparison of inventory data between the present and expired forest management plan it shows that the annual volume of yield wood decreased from 6,04 to 4,11 m<sup>3</sup>/ha while the average age of tree stands in the Forest Management increased from 56 to 62 years.</p> <p>Wiek rębności obniżono dla świerka (ze 110 na 90 lat) oraz lipy (ze 100 na 80 lat). Wiek rębności dla grabu i klonu zostały utrzymane na progowym poziomie 80 lat. Plan Urządzenia Lasu został zatwierdzony Decyzją Ministra Środowiska. Z porównania danych urzędzeniowych z obecnego i poprzedniego planu urządzenia lasu wynika, że średnie roczne pozyskanie drewna zmalało z 6,04 do 4,11 m<sup>3</sup>/ha, jednocześnie średni wiek drzewostanów dla Nadleśnictwa wzrósł z 56 do 62 lat.</p>
15	<p>Borki Forest Enterprise - Harvesting is often conducted in an invasive manner. The work is carried out on wet soils during the spring and autumn season and incurs soil damage.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – Pozyskanie odbywa się często w sposób inwazyjny. Prace prowadzone na wilgotnych glebach jesienią i wiosną prowadzą do poważnych uszkodzeń gleby.</p>	<p>Abiotic environment conditions of the Borecka Forest, particularly varied topography and the dominance of heavy soils (clay) and hydrogenic, make forest management very difficult where avoidance of any intrusion is not possible. Forest enterprises try to conduct harvesting and transport operation during winter season, however due to logistic, social and market factors it is not always feasible. During the planning and execution phase of the silvicultural operations, timber extraction trails are set up in a proper manner. Field inspections in randomly</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>selected compartments of Lipowo Rangery did not show any significant negative impact of forest operations on forest habitats.</p> <p>Uwarunkowania abiotyczne Puszczy Boreckiej, w szczególności zróżnicowana rzeźba terenu oraz dominacja gleb ciężkich (naglinowych) i hydrogenicznych, uniemożliwiają prowadzenie nieuciążliwej gospodarki leśnej. Nadleśnictwa starają się maksymalnie ograniczyć terminy pozyskania drewna do pory zimowej, ale ze względu na czynniki logistyczne, społeczne i rynkowe nie jest to zawsze możliwe. Szlaki zrywkowe na etapie planowania i wykonawczym są wyznaczane w sposób prawidłowy. Wizja terenowa w wybranych fragmentach Leśnictwa Lipowo nie wskazuje na znaczący negatywny wpływ zabiegów gospodarczych na siedliska.</p>
16	<p>Borki Forest Enterprise - The artificial regeneration of the Norway spruce is commonly used on the deciduous forest habitats.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – powszechne jest stosowanie odnowień sztucznych z preferencją dla świerka, który wprowadzany jest w znaczącym udziale na siedliska lasowe.</p>	<p>The remark is not well grounded and can be relevant only in case of artificial planting resulting from catastrophic wind storms that swept through the area. Based on the provisions of the current Forest Management Plan for Borki Forest Enterprise compiled for the period 2010-2019, both on fresh deciduous forest as well as on moist deciduous forest type the share of the Norway spruce was reduced by 10% comparing to prescriptions of the former Forest Management Plan. During conducted field visits, crops of the Norway spruce were not found on abovementioned forest habitat types.</p> <p>Uwaga bezpodstawną i może wyłącznie odnosić się do nasadzeń związanych z katastrofalnym wiatrolomem. W świetle zapisów nowo obowiązującego Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Borki na lata 2010-2019, udział świerka w uprawach na siedliskach lasu świeżego (Lśw) i lasu wilgotnego (Lw) został znacznie obniżony (o około 10% w zależności od typu lasu) w odniesieniu do Planu Urządzenia Lasu na lata 2000-2009. Również w trakcie wizji terenowej nie stwierdzono upraw świerka na odnowieniach w siedliskach łąkowych.</p>
17	<p>Borki Forest Enterprise - Protection of rare, threatened and endangered species is inadequate, especially in terms of the knowledge of their occurrence and the size of population.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – ochrona gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych jest niewystarczająca, przede wszystkim wobec braku rozpoznania ich stanowisk oraz stanu populacji.</p>	<p>Borki Forest Enterprise has the inventory of sites with rare, threatened and endangered species including key species, i.e. <i>Lobaria pulmonaria</i> (made by expert in this field, employees of Borki Forest Enterprise and supplemented by data provided by local stakeholders). Protection of above mentioned species is carried out in accordance with provisions of the forest management plan and decisions issued by appropriate Regional Directorate for Environmental Protection.</p> <p>Nadleśnictwo Borki posiada inwentaryzację stanowisk gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych, w tym gatunków kluczowych tj., granicznika płucnika, <i>Lobaria pulmonaria</i> (na podstawie ustaleń eksperta z tej dziedziny, pracowników Nadleśnictwa Borki, uzupełniona o informacje dostarczone przez strony trzecie). Ochrona powyższych gatunków prowadzona jest w oparciu o zapisy planu urządzania lasu oraz decyzje właściwej Dyrekcji Regionalnej Ochrony Środowiska.</p>
18	<p>Borki Forest Enterprise - Forest Enterprise' staff neither finds nor reports any new nests</p>	<p>Based on the document review, it was ascertained that in 2011 Borki Forest Enterprise sent to the</p>



Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>and sites with protected species requiring protection in form of buffer zones.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – leśnicy nie znajdują i nie zgłaszają nowych gniazd i stanowisk gatunków podlegających ochronie strefowej.</p>	<p>Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn the letter with proposal to set up nest buffer zones of two protected species (White-tailed Eagle, <i>Haliaeetus albicilla</i> and Black stork, <i>Ciconia nigra</i>).</p> <p>Na podstawie przedstawionych dokumentów stwierdzono, że w roku 2011 Nadleśnictwo Borki zgłosiło do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie dwie propozycje stref ochronnych (dla bielika, <i>Haliaeetus albicilla</i> i bociana czarnego, <i>Ciconia nigra</i>).</p>
19	<p>Borki Forest Enterprise - Incorrect delimitation of different HCVF categories. Forest Enterprise's staff included the whole managed area of the Borecka Forest under category 1.2 instead of using various categories. This was done in order to make the conservation activities easier for them and not to bother with protecting of the most valuable species within certain fragments of forest.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – niewłaściwe wyznaczenie lasów poszczególnych kategorii HCVF. Leśnicy, aby nie stwarzać sobie problemu z ochroną najcenniejszych gatunków, dla których powinny być wyznaczone fragmenty w kategorii HCVF 1.2, zaproponowali tę kategorię dla całego obszaru administrowanego przez siebie fragmentu Puszczy Boreckiej (ok. 10000 ha).</p>	<p>The remark is not well grounded. The total area of the HCVF category 1.2 (Threatened and endangered species) in Borki Forest Enterprise accounts for 1226.42 ha. The management of these areas is carried out in accordance to decisions issued by responsible unit, the Regional Directorate of shall be in accordance with the decisions of the Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn. Moreover, under the HCVF category 3.1 (Forest areas that are in or contain rare, threatened or endangered ecosystems) was included 401.5 hectares that are excluded from management unless there is premise to do so. The register of all HCVF categories is available on the Borki Foest Enterprises website.</p> <p>Uwaga bezpodstawna. Sumaryczna powierzchnia kategorii HCVF 1.2 (Ostoje zagrożonych i ginących gatunków ) na terenie Nadleśnictwa Borki wynosi 1 226,42 ha. Gospodarowanie na tych terenach odbywa się zgodnie z decyzjami Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie. Ponadto w ramach kategorii HCVF 3.1 (Rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy) wyznaczono 401,5 ha na których nie wykonuje się żadnych czynności, o ile nie zaistnieją ku temu wskazania. Wykaz wszystkich kategorii lasów HCVF znajduje się na stronie internetowej Nadleśnictwa.</p>
20	<p>Protection of lichen species <i>Lobaria pulmonaria</i> is carried out in improper manner through application of illegal conservation methods.</p> <p>Nadleśnictwo Borki – ochrona granicznika płucnika <i>Lobaria pulmonaria</i> prowadzona jest w niewłaściwy sposób poprzez stosowanie pozaprawnych metod ochrony.</p>	<p>On areas classified under the HCVF categories 3.2 (4276.15 ha) and 2.1 (10598.96 ha) silviculture-protective tasks are carried out on the basis of provisions included in the Agreement signed between the Director of the Regional Directorate of State Forests in Białystok and the Director of the Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn from 20.11.2009. Abovementioned agreement was concluded based on the up-to-date inventory study ("The identification of the most valuable areas of the Borecka Forest and determination of protective tasks to be implemented into the revised Forest Management Plan for Borki Forest Enterprise for the period 2010-2019). The Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn is the authority responsible for setting up the buffers zones for protected species and for supervision of their delimitation process. There was no non-compliance found with the requirements of SGS Qualifor standard for forest certification against the FSC Principles and Criteria.</p> <p>Na terenach zaklasyfikowanych w HCVF 3.2 (4276,15) i 2,1 (10 598,96 ha) gospodarcze zadania hodowlano-ochronne ustalone są na podstawie Porozumienia Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku oraz Dyrektora</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 listopada 2009 r. Powyższe porozumienie zawarte zostało w oparciu o aktualne opracowanie inwentaryzacyjne („Wyznaczenie najcenniejszych przyrodniczo obszarów Puszczy Boreckiej i określenie zaleceń ochronnych do wdrożenia w opracowywanym planie urządzania lasu Nadleśnictwa Borki na lata 2010-2019”). Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie jest organem odpowiedzialnym za ustanawianie stref ochronnych oraz za prowadzenie nadzoru ich wyznaczania. Nie stwierdzono niezgodności z wymaganiami standardu certyfikacji leśnej programu SGS QUALIFOR według zasad i kryteriów FSC.</p>
21	<p>Borki Forest Enterprise, Lipowo Rangery, compartment 100d, f - Nest partial harvesting type IIIB carried out within the nest buffer zone of the Black stork (<i>Ciconia nigra</i>), within the buffer zones of <i>Lobaria pulmonara</i> and incurring damage of the tumulus cemetery.</p> <p>Nadleśnictwo Borki, Leśnictwo Lipowo, oddział 100d, f – rębnia gniazdowa częściowa IIIB wykonana w strefie ochronnej wokół gniazda bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>), w strefach ochronnych drzew z plechami granicznika płucnika (<i>Lobaria pulmonara</i>), co spowodowało uszkodzenie cmentarzyska kurhanowego.</p>	<p>The document review was carried out in the headquarters of Borki Forest Enterprise followed by field visits. Presented nature monitoring cards filled up by the Ranger of Lipowo Rangery (on May 2009 and May 2010) pertaining to the nest of the Black stork (<i>Ciconia nigra</i>) include information that the nest was partly thrown off and no signs of the bird's have been noticed since 2007. On the day of field visit, it was not possible to ascertain when the nest was occupied. According to the observations made by the Ranger, the Black stork currently occupies a nest in compartment 103a. Borki Forest Enterprise sent to the Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn the letter with the proposal to set up a new buffer zone in that compartment. Nevertheless, the harvesting operations carried out between May and November 2010 in compartment 100d were conducted outside the permanent and seasonal nest buffer zone. That fact was confirmed both on the basis of the report from the State Forests IT System and in the field.</p> <p>Information on the occurrence of lichen species, <i>Lobaria pulmonara</i> in compartment 100d was sent to the Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn in August 2009. Until the audit's date that authority did not set up any buffer nest zones of that species. According to the provisions of the current Forest Management Plan compiled for Borki Forest Enterprise, compartment 100d is designated for the nest partial harvesting type IIIB. Prognosis of environmental impact assessment for forest management plan qualifies this compartment for the "Category 3" - areas to be managed with the possibility of carrying out harvesting operation providing that 10% of operational area is set aside in form of biogroups embracing the site with protected species. After completion of the harvesting operations, in May 2011 there was carried out the field inspection with participation of expert experienced in monitoring of thalluses of <i>Lobaria pulmonara</i> species. The conditions of thalluses growing on the trees that were left at the verge of the cut nests were assessed as good and very good. However, during the day of that field inspection it could not be estimated whether the silviculture operation will have an adverse impact on the lichen's thalluses. It was proposed by the expert to monitor the site with lichens for at least 3 years.</p> <p>During the audit, the damage incurred on the tumulus cemetery was not confirmed. The artificial</p>

Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
		<p>regeneration of oak on nests in the compartment 100d was done without mechanical soil scarification.</p> <p>As regards three abovementioned comments, there was no non-compliance found with the requirements of SGS Qualifor standard for forest certification against the FSC Principles and Criteria. Nonetheless, due to the fact that HCVF has been identified there should be joint analysis and decision-making with directly interested stakeholders in order to establish co-management agreements. During the audit there was proposal made together by the representatives of Borki Forest Enterprise and stakeholders on setting up the research plot in compartment 100d, and similar compartment 39a, where monitoring of thalluses of <i>Lobaria pulmonara</i> species will be carried out. Findings will help in the future to decide what method of silviculture operation shall be used on similar habitats in order to protect effectively <i>Lobaria pulmonara</i> species.</p> <p>Przeprowadzono wizyty terenowe poprzedzone przeglądem dokumentów w siedzibie Nadleśnictwa Borki. Przedstawione karty monitoringu przyrodniczego Leśniczego Leśnictwa Lipowo (z maja 2009 oraz maja 2010) dotyczące gniazda bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) zawierają informacje o uszkodzeniu gniazda i braku znaków jego zasiedlenia od 2007 roku. Jednak w dniu przeprowadzanej wizyty terenowej nie możliwe było jednoznaczne stwierdzenie faktu niezasiedlenia gniazda. Według dalej prowadzonych obserwacji Leśniczego wynika, że ptak aktualnie zasiedla gniazdo w oddziale 103a. Nadleśnictwo Borki przesłało do RDOŚ w Olszynie propozycję ustanowienia strefy ochronnej w tym oddziale. Niemniej jednak cięcia rębne wykonane pomiędzy lipcem a listopadem 2010 roku w pododdziale 100d zostały przeprowadzone poza strefą ochrony całorocznej i okresowej. Potwierdzono to na podstawie raportu SILP oraz wizyty na przedmiotowej powierzchni.</p> <p>Informacja na temat występowania granicznika płucnika (<i>Lobaria pulmonara</i>) w pododdziale 100d zostały przekazane do RDOŚ w Olszynie w sierpniu 2009. Do dnia przeprowadzenia audytu RDOŚ nie wyznaczył żadnych stref tego gatunku. Według zapisów aktualnego Plan Urządzania Lasu Nadleśnictwa Borki pododdział 100d przeznaczony jest do użytkowania rębnią IIIB. Prognoza oddziaływania planu urządzania lasu na środowisko kwalifikuje przedmiotowy pododdział do „Kategorii 3” – obszar objęty gospodarowaniem z możliwością wykonania rębni z pozostawieniem 10% powierzchni wydzieliń w formie biogrup obejmujących występujące gatunki chronione. Po wykonaniu rębni gniazdowej IIIB, w maju 2011 roku przeprowadzona została lustracja terenowa, w której uczestniczyli ekspert z długoletnim doświadczeniem w monitorowaniu plech granicznika płucnika. Ich stan, na pozostawionych na granicy gniazd drzewach, oceniono jako dobry i bardzo dobry. Jednak w trakcie przeprowadzania niniejszej wizji lokalnej trudno było ocenić, czy wykonany zabieg wycięcia gniazd w ramach rębni IIIB będzie miał niekorzystny wpływ na stan zdrowotny plech rosnących na pozostawionych</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>drzewach. Zaproponowano prowadzenie monitoringu stanu plech przez co najmniej 3 lata.</p> <p>Podczas audytu nie potwierdzono uszkodzenia cmentarzyska kurhanowego. Odnowienie sztuczne dęba na gniazdach w pododdziale 100d zostało wykonane w kwietniu 2011 roku bez mechanicznego przygotowania gleby.</p> <p>W stosunku do żadnej z wymienionych powyżej uwag nie stwierdzono niezgodności z wymaganiami standardu certyfikacji leśnej programu SGS QUALIFOR według zasad i kryteriów FSC. Niemniej jednak ze względu na fakt występowania lasu o szczególnych wartościach ochronnych (HCVF) należy podjąć stosowne działania i dialog z bezpośrednio zainteresowanymi stronami w celu ustanowienia wspólnego planu gospodarowania. Podczas wizyty terenowej padła propozycja ze strony Nadleśnictwa Borki i obecnych osób zainteresowanych, dotycząca ustanowienia powierzchni badawczej, zarówno w pododdziale 100d, jak i analogicznym pododdziale 39a, na której będzie prowadzony regularny monitoring stanu plech granicznika płucnika. Wyciągnięte wnioski mają być w przyszłości pomocne przy podejmowaniu decyzji co do sposobu prowadzenia gospodarki na podobnych siedliskach i ochrony występującego na nich granicznika płucnika.</p>
22	<p>Public tender for forest services in the year 2011 in Maskulińskie Forest Enterprise was conducted in the unfair way. In result, Forest Enterprise's own machinery is used on more profitable harvesting sites while forest contractors are deployed in the other places, despite the fact that they were awarded contract for entire logging volume.</p> <p>Przetarg na usługi leśne na rok 2011w Nadleśnictwie Maskulińskie został przeprowadzony w sposób krzywdzący dla uczestniczących w nim Zakładów Usług Leśnych. Maszyny nadleśnictwa pracują na najbardziej opłacalnych powierzchniach, a maszyny ZUL na pozostałych, pomimo że złożyły ofertę na całość prac z zakresu pozyskania.</p>	<p>In order to investigate the case, Maskulińskie Forest Enterprise was visited. Forest Enterprise staff as well as representatives of other forest contractors were interviewed. Public tender documentation was reviewed. Stakeholders comments were partially confirmed. CAR 02 was raised.</p> <p>W celu zbadania sprawy przeprowadzono audyt na miejscu, w Nadleśnictwie Maskulińskie. Przeprowadzono rozmowy z kierownictwem nadleśnictwa oraz z przedstawicielami innych ZUL. Dokonano przeglądu dokumentacji przetargowej. Uwagi strony zainteresowanej zostały częściowo potwierdzone podczas audytu. Wniesiono PDK 02.</p>
23	<p>Within the Nowogród Maskulińskie Forest Enterprise territory, natural valuable pond was destroyed. Numerous species of animals had to leave the area. All the works were conducted without required permissions.</p> <p>Na terenie Nadleśnictwa Nowogród doszło do zniszczenia cennego przyrodniczo stawu. Występujące tam gatunki zwierząt musiały się wynieść. Wszystkie prace prowadzone były bez stosownych pozwoleń.</p>	<p>The complaint was anonymous and delivered to FSC Poland Working Group. During field visit, Maskulińskie Forest Enterprise staff was interviewed and appropriate documentation was reviewed. It was found that complaint relates to the fire protection water reservoir no. 14. This object constitutes the part of fire-protection infrastructure of Forest Enterprise which is on high fire risk. The reservoir was desludged and slopes were leveled in order to restore its original function. All the required permissions were presented. Environmental impact assessment of operation was prepared on 20.11.2010. Stakeholder' comment was not confirmed.</p> <p>Skarga była anonimowa, dostarczona do sekretariatu FSC Polska. W celu zbadania sprawy przeprowadzono audyt na miejscu, w Nadleśnictwie Nowogród. Na podstawie rozmów z</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>przedstawicielami nadleśnictwa oraz przeglądu dokumentacji stwierdzono, że skarga strony zainteresowanej dotyczyła prac przy konserwacji istniejącego zbiornika przeciwpożarowego nr 14. Zbiornik stanowi część infrastruktury przeciwpożarowej, a nadleśnictwo należy do szczególnie zagrożonych pożarami. Prace polegały na odmuleniu zbiornika oraz regulacji skarp, w celu umożliwienia pełnienia funkcji p-poż. Prace odbywały się na podstawie stosownych pozwoleń oraz została przeprowadzona ocena oddziaływania prac na środowisko dnia 20.11.2010. Uwagi strony nie zostały potwierdzone.</p>
24	<p>Dangerous trees in the nature reserve "Jezioro Nidzkie" at Pisz Forest Enterprise growing near regional road Pisz-Turośl should be removed. Trees are especially dangerous after the wet snow fall.</p> <p>Drzewa rosnące w rezerwacie „Jezioro Nidzkie” przy drodze powiatowej Pisz-Turośl (Nadleśnictwo Pisz) stwarzają poważne zagrożenie dla podróżujących tą drogą. Szczególnie po opadach mokrego śniegu.</p>	<p>During the site visit at Przerośl Rangery it was found that trees are sloping in the direction of the road. The Regional Directorate for Environment Protection in Olsztyn was notified about the issue. Observation 03 was raised.</p> <p>Podczas wizyty w leśnictwie Przerośl stwierdzono nachylenie drzew rosnących w rezerwacie w kierunku drogi. Nadleśnictwo zgłosiło sprawę do RDOŚ w Olsztynie. Wniesiono Obserwację 03.</p>
25	<p>We can not complain about the access to non-timber forest products. Only during high fire risk collection of berries and mushrooms are restricted.</p> <p>Nie zgłaszamy zastrzeżeń co do dostępu do płodów runa leśnego. Jeśli nie ma zagrożenia pożarowego, można chodzić po lesie i zbierać grzyby i jagody.</p>	<p>Confirmed during the audit.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu.</p>
26	<p>Internet websites of Pisz and Maskuliński Forest Enterprises do not present nature protection program. They are not publicly available.</p> <p>Na stronach internetowych Nadleśnictw Pisz i Maskulińskie nie ma programów ochrony przyrody. Nie są one podane do publicznej wiadomości.</p>	<p>Confirmed during the audit. CAR 05 was raised and closed during the same audit.</p> <p>Potwierdzono podczas wizyty również w pozostałych nadleśnictwach. Wniesiono PDK 05, którego zamknięcie potwierdzono podczas trwania audytu.</p>
27	<p>Old forest cemeteries are not maintained (e.g. Śwignajno Małe, Nowa Ukta, Osiniak, northward from Gałkowo). Places of cultural, historical or geological importance are not fully identified.</p> <p>Zaniedbane są stare cmentarze na terenach leśnych (np. Śwignajno Małe, Nowa Ukta, Osiniak, na północ od Gałkowa). Niepełna identyfikacja obiektów o znaczeniu kulturowym, historycznym, geologicznym.</p>	<p>During the field visit at Maskulińskie and Pisz Forest Enterprise it was found that there is active cooperation with foundations and organizations in the field of identification, conservation and maintenance of forest cemeteries. Forest Enterprises possess comprehensive documentation (e.g. registers, maps) about the places of cultural, historical and geological heritage. Good condition of visited objects was confirmed in field. Some of cemeteries listed by stakeholder are located outside of Forest Enterprises territory.</p> <p>Podczas wizyty w Nadleśnictwie Maskulińskie i Pisz stwierdzono, że nadleśnictwa te prowadzą aktywną współpracę z fundacjami i organizacjami zajmującymi się odnajdowaniem, odnawianiem oraz opieką nad cmentarzami leśnymi. Nadleśnictwa posiadają obszerną dokumentację (spisy i mapy) na temat miejsc o znaczeniu kulturowym, historycznym i geologicznym. Podczas wizyt terenowych stwierdzono, że obiekty te utrzymane są w sposób należyty. Niektóre zaś z nich znajdują się poza zasięgiem terytorialnym obu Nadleśnictw.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
28	<p>Planned harvesting levels leads to the decrease of old stand area within the Piska Forest.</p> <p>Wielkość zaplanowanego pozyskania prowadzi do zmniejszania się udziału starodrzewów na terenie Puszczy Piskiej.</p>	<p>During the field visit at Maskulińskie and Pisz Forest Enterprises, analysis of spatial age class distribution and its changes over time as well as mean stand age were conducted. It was found that share of older age classes systematically increases – area of stands over 100 years old augments (e.g. in Pisz Forest Enterprise: 6394 ha in 2004; 10608 ha in 2011).</p> <p>Podczas wizyty w Nadleśnictwie Maskulińskie i Pisz przeanalizowano zmiany powierzchniowego układu klas wieku oraz średniego wieku drzewostanów na przestrzeni ostatnich lat. Stwierdzono, że udział najstarszych klas wieku systematycznie rośnie – oznacza to, że powierzchnia drzewostanów w wieku powyżej 100 lat zwiększa się (np. dla Nadleśnictwa Pisz: 6394 ha w 2004 roku; 10608 ha w 2011 roku).</p>
<b>Surveillance 1 / Audyt okresowy 1</b>		
1	<p>Borki and Czerwony Dwór Forest Enterprise – representative of local non-governmental organization that operates within Borecka Forest was satisfied by the level of cooperation with both forest enterprises to date. There are also further plans of cooperation for the future as regards various undertakings supporting development of local communities, ecotourism and education of children and young people.</p> <p>Nadleśnictwo Borki oraz Czerwony Dwór – przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na terenie Puszczy Boreckiej z uznaniem wyrażał się na temat współpracy z obydwojma nadleśnictwami. Wyraził również chęć dalszej współpracy w zakresie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, ekoturystki oraz edukacji dzieci i młodzieży.</p>	<p>Confirmed during document review and interviews with staff of forest enterprises and representatives of local authorities.</p> <p>Potwierdzono podczas przeglądu dokumentów oraz rozmów przeprowadzonych z pracownikami nadleśnictw i przedstawicielami władz samorządowych.</p>
2	<p>There are frequent controls of forest contractors as regards compliance with health and safety requirements and protection of valuable elements during forest operations.</p> <p>Częste kontrole pracowników zakładów usług leśnych pod kątem przestrzegania przepisów BHP oraz ochrony cennych elementów przyrodniczych podczas wykonywania prac leśnych.</p>	<p>Confirmed during interviews with employees of visited forest enterprises and document review.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów przeprowadzonych z pracownikami wizytowanych nadleśnictw oraz przeglądu dokumentów.</p>
3	<p>Czerwony Dwór Forest Enterprises - Forest contractor stressed a long-term good cooperation with Forest Enterprises in the field of provision of forest services.</p> <p>Nadleśnictwo Czerwony Dwór – właściciel zakładu usług leśnych podkreślił długoletnią dobrą współpracę w zakresie świadczenia prac leśnych wykonywanych na terenie nadleśnictwa.</p>	<p>Confirmed during interviews with employees of visited forest enterprises.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów przeprowadzonych z pracownikami wizytowanych nadleśnictw.</p>
4	<p>There are no complains referring to the access to non-timber forest products or buying wood for own consumption. In some justified cases the access to non-timber forest products such mushrooms or berries can be restricted. Then interested parties are then informed about it (e.g. due high fire risk, harvesting operations, species protection, young stands under 4</p>	<p>Confirmed during the audit in visited fores enterprises.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu w wizytowanych nadleśnictwach.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>meters high)</p> <p>Nie zgłaszamy zastrzeżeń co do dostępu do płodów runa leśnego i drewna opałowego. W uzasadnionych okolicznościach dostęp do niedrzewnych produktów leśnych, takich jak grzyby czy jagody, może być ograniczony z powodu np. zagrożenia pożarowego, prowadzenia prac pozyskania drewna, występowania gatunków chronionych, uprawy do wys. 4 m. W przypadku ograniczenia dostępu do lasu strony zainteresowane są o tym powiadamiane.</p>	
5	<p>Relationships between top management and labour unions are evaluated positively.</p> <p>Relacje pomiędzy kadrą zarządzającą a związkami zawodowymi oceniane są pozytywnie.</p>	<p>This was confirmed during the interviews and meetings with interested parties.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów i spotkań z zainteresowanymi stronami.</p>
6	<p>Good co-work of Borki Forest Enterprise with Kurklanki Municipality.</p> <p>Since 2010 the budget of Kurklanki Municipality has been significantly reduced due to higher share of conservational forest.</p> <p>Dobra lokalna współpraca Nadleśnictwa Borki z Urzędem Gminy w Kruklankach.</p> <p>Od 2010 roku znacznie zmniejszyły się dochody gminy z tytułu ustanowienia większej powierzchni lasów ochronnych w Nadleśnictwie Borki.</p>	<p>This was confirmed during the interviews and meetings with interested parties.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów i spotkań z zainteresowanymi stronami.</p> <p>In the revised forest management plan for Borki Forest Enterprise the area of conservation forest has increased what entailed reduction in revenue of Kurklanki Municipality received from the forest tax. Paragraph 4 clause 3 of the Law on Forest Tax says that the rate of forest tax for conservational forest within national parks and nature reserves shall be decreased by 50%.</p> <p>W nowym planie urządzania lasu dla Nadleśnictwa Borki zwiększyła się powierzchnia lasów chronionych, w konsekwencji czego zmniejszył się dochód własny gminy w postaci otrzymywanego podatku leśnego. Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o podatku leśnym stawka podatku leśnego dla lasów ochronnych oraz lasów wchodzących w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych ulega obniżeniu o 50%.</p>
7	<p>Forest enterprises of RDLP in Białystok actively participate in local investments by co-financing together with Węgorzewo District joint projects in the field of road infrastructure, bridges reconstruction, supporting fire protection facilities etc.</p> <p>Wraz ze Starostwem Powiatowym w Węgorzewie liczne nadleśnictwa RDLP w Białymstoku aktywnie uczestniczą w realizacji wspólnych przedsięwzięć poprzez współfinansowanie budownictwa drogowego, remontów mostów, inwestycji z zakresu ochrony przeciwpożarowej itp.</p> <p>Forest enterprises cooperates with nature protection authorities (new nature reserves are established), provide ecological education for children and adolescents and co-works with NGOs in the field tourist promotion (e.g. sites for camping are leased). Forest enterprises of RDSF in Białystok co-organize annually in July the Hunting Culture Festival held in Węgorzewo (in July 2011 it was sixth edition).</p>	<p>This was confirmed during the interview and meetings with interested parties.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów i spotkań z zainteresowanymi stronami.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>Nadleśnictwa współpracują ze służbami ochrony przyrody (tworzone są nowe rezerwaty), prowadzą edukację ekologiczną wśród dzieci i młodzieży, a także współpracują z organizacjami pozarządowymi w promocji turystyki leśnej (np. dzierżawione są tereny pod pola kempingowe). Nadleśnictwa RDLP są współorganizatorem odbywającego w lipcu każdego roku Festiwalu Kultury Łowieckiej w Węgorzewie (w lipcu 2011 odbyła się szósta edycja festiwalu).</p>	
8	<p>Stakeholder informs on participation of forest enterprises in setting up tourist infrastructure and designation of forest paths within Węgorzewo District.</p> <p>Strona informuje o udziale nadleśnictw RDLP w Białymstoku w wyznaczaniu szlaków turystycznych i infrastruktury turystycznej na terenie powiatu węgorzewskiego.</p>	<p>This was confirmed during the interviews and meetings with interested parties.</p> <p>Potwierdzono podczas rozmów i spotkań z zainteresowanymi stronami.</p>
<b>Surveillance 2 / Audyt okresowy 2</b>		
1	<p>Stakeholder asks to cease pending destruction of the capercaillie's habitat (<i>Tetrao urogallus</i>) in Pomorze Forest Enterprise. There has been a new road under construction that crosses yearlong bird refuge in the distance of only 400 m from protective buffer zone along the biggest lek site within Pomorze Forest Enterprise. Construction and modernization of roads within capercaillie's refuge entails fragmentation of habitat, disturbance of birds, contributes to the deterioration of birds' condition, increases susceptibility to predators and affect directly mortality of birds as a result of the collisions with cars.</p> <p>Another serious threat to the capercaillie's habitat is harvesting carried out on large area without consideration given to ecological requirements of the species.</p> <p>Operations carried out by Pomorze Forest Enterprise within refuge of the Western Capercaillie breach provisions of the Act of 16<sup>th</sup> of April 2004 on Nature Protection and Decree of the Minister of Environment of 12<sup>th</sup> of October 2011 on the protection of species of animals. Those operations does not comply either with provisions of conservation draft plan for Natura 2000 area PLB200002 Augustów Primeval Forest.</p> <p>Strona trzecia zwraca się z prośbą o powstrzymanie działań niszczących siedlisko głuszca (<i>Tetrao urogallus</i>) realizowanych przez Nadleśnictwo Pomorze. Budowana jest nowa droga biegnąca przez obszary całorocznego występowania tego gatunku, w odległości 400 m od granicy strefy ochronnej wokół największego tokowiska w Nadleśnictwie. Budowa i remont dróg w ostoi głuszca powoduje niszczenie i fragmentację siedliska gatunku, płoszenie ptaków, przyczynia się do obniżenia ich kondycji, zwiększa podatność na drapieżnictwo i wpływa na bezpośrednią śmiertelność ptaków w wyniku kolizji.</p>	<p>In Pomorze Forest Enterprise a forest road was renovated along the border of the previously established buffer zone of capercaillie leks and works were carried out off the conservation season (Director of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok set up on 30.01.2013 a new range of buffer zone of capercaillie leks). Road, which is the fire emergency road, was renovated by filling up furrows with gravel material. Investment was preceded by internal environmental impact assessment performed of in accordance with binding regulations in RDSF Białystok by the specialists of Pomorze Forest Enterprise. Additionally, in the aftermath of request of Pomorze Forest Enterprise (dated 09.05.2012) Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok assessed that there is no risk of significant negative environmental impact on Natura 2000 area that might be associated with road renovation.</p> <p>Harvesting in Pomorze Forest Enterprise is carried out on the bases of approved Forest Management Plan and in accordance with guidelines included in the document "Recommendations for forest management practices" that deals with conservation of forest galliformes species. The document was compiled as result of cooperation between the scientists from Warsaw University of Life Sciences and local environmental stakeholders from the area of Augustów Primeval Forest. Pomorze Forest Enterprise extended the conservation season within seasonal buffer zones of lek sites that runs from 1<sup>st</sup> of February to 31<sup>st</sup> of August. During field visits carried out in the vicinity of buffer zones of capercaillie leks application of clear cut IB harvesting method was verified. Each site had area smaller than 4 ha, irregular shape and left out biogroups with part of old stands, remnant and dead trees, windbreaks and windthrows.</p> <p>Specialist in the Department of Nature Conservation and the Natura 2000 at Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok conducted on 17.10.2012 control on compliance with binding</p>



Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>Kolejnym poważnym zagrożeniem dla głuszca jest planowanie i realizowanie zrębów na zbyt dużej powierzchni bez uwzględnienia wymagań ekologicznych tego gatunku.</p> <p>Działania Nadleśnictwa Pomorze w ostoi głuszca naruszają zapisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Działalność Nadleśnictwa jest sprzeczna z zapisami projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLB200002 Puszcza Augustowska.</p>	<p>nature conservation laws within refuge of capercaillie (<i>Tetrao urogallus</i>) located in Pomorze Forest Enterprise. Analysis of documentation and field inspection proved no non-compliance with abovementioned legislation provisions.</p> <p>In Augustów Primeval Forest there has been implemented project funded within the framework of LIFE+ scheme that includes comprehensive measures in the field of active protection of lowland populations of capercaillie (<i>Tetrao urogallus</i>). As the part of the project in Pomorze Forest Enterprise reintroduction of birds from semi-captivity breeding or translocation is scheduled. In order to verify comprehensive actions undertaken by forest enterprises of RDSF in Białystok (Pomorze Forest Enterprise) for the sake of active protection of the Western Capercaillie population (<i>Tetrao urogallus</i>) within Augustów Primeval Forest observation 09 is raised.</p> <p>Zrealizowana inwestycja w Nadleśnictwie Pomorze polegała na remoncie drogi leśnej wzdłuż granicy uprzednio ustanowionej granicy strefy ochronnej poza okresem ochronnym głuszca (Dyrektor RDOŚ ustalił nowy zasięg strefy całorocznej i okresowej decyzją z 30.01.2013r.). Remont polegał na uzupełnieniu żwiru nawierzchni drogi, która stanowi dojazd pożarowy. Inwestycja została poprzedzona wykonaniem przez Nadleśnictwo wewnętrznej oceny oddziaływania na różnorodność biologiczną, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w dyrekcji białostockiej, oraz na wniosek Nadleśnictwa (z 09.05.2012r.) przedsięwzięcie uzyskało opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o braku istotnego negatywnego wpływu na przedmiotowy obszar Natura 2000.</p> <p>Nadleśnictwo Pomorze realizując zadania z zakresu użytkowania rębego określone w Planie Urządzenia Lasu stosuje wytyczne zawarte w dokumencie „Zalecenia dla praktyki leśnej” dotyczące ochrony kuraków leśnych. Dokument ten został opracowany przez naukowców z SGGW w Warszawie przy współpracy z lokalnymi stronami trzecimi. Nadleśnictwo wydłużyło okres ochronny głuszca w strefie okresowej, który trwa od 01 lutego do 31 sierpnia. Podczas wizyt terenowych sprawdzono sposób wykonywania zrębów zupełnych pasowych (IB) w najbliższym otoczeniu strefy ochrony częściowej. Każda z pozycji miała powierzchnię mniejszą niż 4 ha, nieregularny kształt oraz pozostawione biogrupy i przestoje, drzewa martwe oraz naturalne wykroty i złomy.</p> <p>Specjalista Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku przeprowadził 17.10.2012 roku kontrolę przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w strefie ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania głuszca (<i>Tetrao urogallus</i>) znajdującej się na terenie Nadleśnictwa Pomorze. Analiza dokumentacji oraz lustracja terenowa nie wykazała niezgodności w zakresie przestrzegania wyżej wymienionych przepisów.</p> <p>Na terenie Puszczy Augustowskiej realizowany jest obecnie projekt finansowany w ramach instrumentu finansowego LIFE+ obejmujący kompleksowe</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		działania z zakresu czynnej ochrony nizinnych populacji głuszca ( <i>Tetrao urogallus</i> ). W ramach projektu w Nadleśnictwie Pomorze planowane jest wsiedlenie ptaków z hodowli lub translokacji. W celu weryfikacji działań podjętych przez nadleśnictwa dyrekcji białostockiej (Nadleśnictwo Pomorze) w zakresie ochrony czynnej populacji głuszca ( <i>Tetrao urogallus</i> ) w Puszczy Augustowskiej, wniesiona została obserwacja 09.
2	<p>In Giżycko Forest Enterprise there is a forest complex, which has been identified as HCVF category 3.1, 3.2 and 4.1. Recently I have noticed that in some forest compartments there are pending sanitary cuts of spruce trees that have been infested with bark beetle, namely: compartment 16g- HCVF 3.1, 18a- HCVF 3.2; 17j- HCVF 3.2 and forest stands designated by Giżycko Forest Enterprise as referential type of ecosystems excluded from harvesting. Nest harvesting type IIIa has been carried out and infested spruce trees at the age over 120 years and some over 140 years were felled. Harvesting operations in compartments 16g and 18a have been conducted on Natura 2000 site included in the Habitat Directive with no buffer zone left out along patch of swamp forest in this compartment. I would like to ask for an opinion on whether Giżycko Forest Enterprise does not breach requirements of FSC standard.</p> <p>W Nadleśnictwie Giżycko znajduje się kompleks leśny, który został zakwalifikowany do kategorii HCVF 3.1, HCVF 3.2 oraz HCVF 4.1. Zauważyłem, że w niektórych oddziałach wykonywane są cięcia sanitarne polegające na usuwaniu zaatakowanych przez kornika świerków: 16g- HCVF 3.1, 18a- HCVF 3.2; 17j- HCVF 3.2; siedliskach wyłączonych z gospodarowania (ONG). Prace gospodarcze polegały na wykonaniu rębni zupełnej gniazdowej (IIIa) i wycięciu zaatakowanych świerków w wieku ponad 120 lat z okazami powyżej 140 lat. Prace w oddziale 16g i 18a wykonywane są na siedlisku Natura 2000 zawartym w Dyrektywie Siedliskowej a ponadto bez zachowania strefy buforowej od płatu zbiorowiska bagiennego w tym samym oddziale. Chciałbym prosić o opinię czy Nadleśnictwo Giżycko nie łamie zasad na które się zgodziło ubiegając się o certyfikat FSC.</p>	<p>Compartments indicated by stakeholder does not make up example of referential type of ecosystems (called in RDSF Białystok "ONG" – areas excluded from harvesting). Stakeholder had obsolete data. Giżycko Forest Enterprise updated in 2011 all forest indentified as HCVFs similarly as all stands designated as referential type of ecosystems (ONG). As results indicted forest compartments were excluded from that category. The information on planned revision of all HCVF categories and referential type of ecosystems (ONG) was put up for the public on the official website of Giżycko Forest Enterprise. At the present there is posted updated register of all HCVF categories along with list of referential type of ecosystems (ONG). Forest compartments indicated by stakeholder made up category 3.2 of HCVF. Only within compartment 16 g there is a micro habitat of boreal spruce swamp forest (habitat code: 91D0-5) with area of 0.40 ha, which was not affected by sanitary cuts. Field visits conducted in indicated by stakeholder forest compartments confirmed information presented during interviews held with the FMU staff and during document review. Nonetheless, during next surveillance visit update of forest enterprises' websites (Giżycko Forest Enterprise) referring to forest management procedures and practices as well as to scheduled silviculture operations within high conservation value forests will be verified. Observation 08 is raised.</p> <p>Wskazanie przez stronę trzecią pododdziały nie stanowią przykładów ekosystemów referencyjnych (ONG – obszar wyłączony z pozyskania) nieobjętych gospodarką leśną. Strona trzecia dysponowała nieaktualnymi danymi. Nadleśnictwo Giżycko dokonało w 2011 roku aktualizacji lasów wyznaczonych jako ekosystemy referencyjne (ONG). W rezultacie wskazane pododdziały nie znalazły się w tej kategorii. Informacja o planowanych zmianach dotyczących ekosystemów referencyjnych (ONG) umieszczona została na stronie internetowej Nadleśnictwa wraz z ogłoszeniem o rozpoczętych konsultacjach zabiegów gospodarczych w lasach HCVF w roku 2012. Aktualnie na stronie internetowej znajduje się nowy wykaz lasów HCVF i ekosystemów referencyjnych (ONG). Pododdziały wskazane przez stronę trzecią znajdują się w kategorii HCVF 3.2. Jedynie w pododdziale 16g występuje mikrosiedlisko borealnej świerczyny bagiennej (kod siedliska: 91D0-5) o powierzchni 0,40 ha, które nie objęte zostało cięciami sanitarnymi. Podczas wizyty terenowej we wskazanych przez stronę trzecią pododdziałach potwierdzono informacje przedstawione podczas rozmów z pracownikami Nadleśnictwa oraz przeglądu dokumentów.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		Podczas kolejnego audytu okresowego zweryfikowana zostanie aktualizacja na stronach internetowych nadleśnictw (Nadleśnictwa Giżycko) informacji dotyczących zasad gospodarowania oraz planowanych do wykonania zadań gospodarczych w lasach o szczególnych walorach przyrodniczych. Wniesiono obserwację 08.
3	<p>Stakeholder is concerned with the issue of leaving deadwood in the forest. At least some part of deadwood shall be left in the forest for the sake of natural decomposition. Meanwhile, during sanitary cuts in already dead trees their significant amount is removed from the forest. Please verify whether during silvicultural operations some amount of dead trees is left in forest.</p> <p>Strona trzecia zwraca na wymogi FSC dotyczące pozostawiania drewna martwego w lesie. Przynajmniej jego część powinna pozostać w lesie do naturalnego rozkładu. Tymczasem w ramach cięć sanitarnych znaczna ilość posuszu jałowego jest z lasu usuwana. Czy w ramach cięć sanitarnych w zasięgu działania RDLP Białystok usuwają całość czy część martwego drewna?</p>	<p>Wherever possible dead and hollow trees are left out for natural decay, mainly for the sake of bird protection. Significant amount of deadwood is set aside already during pre-mature harvesting (thinning) and afterwards on harvesting sites, where parts of old stand are left out as biogroups that over the course of time will gain importance as a reservoir of dead wood (confirmed during the review of harvesting plan drafts and during field visits). Amount of deadwood vary – moist and swampy forest habitats types are characterized by the greater amount of deadwood while coniferous stands have a smaller portion of decaying wood with consideration given to sanitary of forest and fire hazard.</p> <p>Wszędzie tam gdzie możliwe pozostawia się drzewa dziuplaste do naturalnego rozkładu, głównie ze względu na ochronę ptaków. Znaczna część posuszu jałowego pozostawiana jest już podczas zabiegów hodowlanych (trzebieże). Na powierzchniach zrębowych pozostawiane są fragmenty drzewostanu jako kępy ekologiczne, które z czasem spełniają ważną rolę także jako rezerwuuar martwego drewna (potwierdzono podczas przeglądu szkiców zrębowych oraz wizyt terenowych we wszystkich wizytowanych nadleśnictwach). Ilości martwego drewna jest zróżnicowana – najwięcej jest go na siedliskach wilgotnych i bagiennych. Na siedliskach borowych jest ono pozostawiane w mniejszych ilościach z uwzględnieniem stanu sanitarnego lasu oraz zagrożenia pożarowego.</p>
4	<p>Labour unions within the RDSF in Białystok are active and act independently. Our union has its own lawyer staff. All the workers cases are resolved through negotiation if wherever possible. Unresolved issues are judged by courts according to the binding legislation.</p> <p>Związki zawodowe na terenie RDLP w Białymstoku działają aktywnie i w sposób niezależny. Posiadają własną obsługę prawną. Sprawy pracownicze rozwiązywane są w drodze negocjacji. W przypadkach nierozstrzygniętych wdrażane są procedury sądowe zgodnie z obowiązującym prawem.</p>	<p>Confirmed during the workers issues documentation review.</p> <p>Potwierdzono podczas przeglądu dokumentacji z zakresu spraw pracowniczych.</p>
5	<p>Forest enterprise actively cooperates in the field of recreational management of the forest. Forest lands are open for the needs of tourists and society.</p> <p>Nadleśnictwo współpracuje aktywnie w zakresie zagospodarowania turystycznego lasu. Tereny leśne są udostępniane na potrzeby rekreacji społeczeństwa.</p>	<p>Confirmed in the other visited forest enterprises.</p> <p>Potwierdzono w pozostałych nadleśnictwach.</p>
6	<p>Forest enterprises of RDSF in Białystok cooperates with nature protection authorities, provide ecological education for pupils and adolescents and co-work with NGOs in the field</p>	<p>Confirmed during the audit.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>of nature protection.</p> <p>Nadleśnictwa RDLP w Białymstoku współpracują ze służbami ochrony przyrody, prowadzą edukację ekologiczną wśród dzieci i młodzieży, a także współpracuje z organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony przyrody.</p>	
7	<p>Good relationships of the forest enterprises staff with local communities as regards benefit from forests such as harvesting of non-timber forest products, game hunting or fishing. As far as we know all issues were resolved with understanding and cooperation, unless there was conflict with the law.</p> <p>Dobre relacje służb leśnych z ludnością miejscową w zakresie penetracji obszarów leśnych w celach zbieractwa, łowiectwa, czy rybołówstwa. We wszystkich znanych nam przypadkach, o ile nie stało to w sprzeczności z prawem, służby te wykazały się zrozumieniem i współpracą.</p>	<p>Confirmed during the audit.</p> <p>Potwierdzono podczas audytu.</p>
8	<p>Silvicultural operations within Borki Forest Enterprise are not in line with the requirements of FSC criterion 6.2. Lack of permanently established buffer zones and commercial operations endanger the sites of lichen <i>Lobaria pulmonaria</i> in the Borecka Forest. In compartment 20Ba of Lipowo Rangery there is planned partial cutting IIIB on the area of 16.33 ha. I would like you to explain this nonconformity.</p> <p>Działalność Nadleśnictwa Borki nie jest zgodna z wymaganiami kryterium 6.2. standardu FSC. Brak ustanowionych stref ochronnych a prowadzone działania gospodarcze stanowią zagrożenie dla stanowisk granicznika płucnika (<i>Lobaria pulmonaria</i>) w Puszczy Boreckiej. W wydzieleniu 20Ba Leśnictwa Lipowo planuje się na powierzchni 16,33 ha wykonać rębnię gniazdową częściową IIIB. Proszę o wytłumaczenie tej niezgodności.</p>	<p>The issue of protected lichen <i>Lobaria pulmonaria</i> sites protection was raised by stakeholder and scrutinized by audit team during the previous two audits (RA2011 10 and SA2012 11). During the surveillance audit 2013 documentation in this regard was reviewed, site visits and interviews with Borki FE responsible staff were conducted. It was ascertained that:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. There was independent analysis and research of the most valuable stands in order to enlarge the area of "Borki" nature reserve (protocol of Nature Protection Council in Olsztyn dated 08.12.2011).</li> <li>2. Field visit to the future protected sites was conducted by joined commission of foresters and interested stakeholders (attendance sheet and minutes dated 10.05.2010).</li> <li>3. Borki and Czerwony Dwór FEs stopped all the operations in the stands designated to reserve.</li> <li>4. Total area of compartment 20Ba is 25.60 ha. According to RDSF in Białystok letter dated 11.07.2012, 18.74 ha was set aside for conservational purposes (future nature reserve augmentation). According to the operational documentation prepared on 09.07.2012, on remaining 6.86 ha was planned partial cutting IIIB. 7 gaps ("nests") of total area 2.06 ha were designed to be felled.</li> <li>5. Borki FE ordered additional expertise and EIA of planned operations by independent top lichen expert. This was conducted and prepared on 08.12.2012. As the result, boundaries of 2 gaps were modified and additional precautionary means were prescribed.</li> <li>6. During the site visit in compartment 20Ba of Lipowo Rangery it was confirmed that operation was performed in line with all planning and experts prescriptions.</li> </ol> <p>Borki FE initiated elaboration and implementation of</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>complex strategy "Protection of <i>Lobaria pulmonaria</i> sites in Borecka Forest" in cooperation with Regional Fund of Environment Protection and Water Management. Series of trainings for the field staff were already conducted. There are approved following stages of the program: monitoring of existing sites, inventory and verification of new sites, implantation on selected new sites, genetic research and protective activities. It is also planned to designate the most appropriate stands for the future protection and monitoring of undertaken protective measures.</p> <p>On the basis of presented objective evidences and available scientific literature, audit team found that there are contradictory attitudes to the methods of <i>Lobaria pulmonaria</i> protection. Thus, further monitoring of impact of both, active and passive protection is needed.</p> <p>Sprawa ochrony stanowisk granicznika płucnika na terenie Nadleśnictwa Borki była wnoszona przez stronę oraz analizowana przez zespół audytowy podczas poprzednich dwóch audytów (RA2011 10 oraz SA2012 11). Podczas audytu okresowego w 2013 roku dokonano przeglądu dokumentacji w tym zakresie oraz wizytacji terenowej miejsc wymienionych przez stronę. Przeprowadzono również rozmowę z personelem Nadleśnictwa Borki. Stwierdzono, że:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dokonano niezależnej inwentaryzacji najcenniejszych fragmentów drzewostanów w celu powiększenia Rezerwatu „Borki” (protokół z posiedzenia Rady Ochrony Przyrody w Olsztynie z dnia 08.12.2011).</li> <li>2. Dokonano wizji lokalnej terenów projektowanych do włączenia do rezerwatu – tym samym wyłączonych z gospodarowania – z udziałem stron zainteresowanych (notatka służbowa i lista obecności z dnia 10.05.2012).</li> <li>3. Nadleśnictwa Borki i Czerwony Dwór wstrzymały wszystkie prace na terenach wyznaczonych do włączenia do rezerwatu.</li> <li>4. Wydzielenie 20Ba ma całkowitą powierzchnię 25,60 ha. Z gospodarowania wyłączono 18,74 ha na poczet powiększenia Rezerwatu „Borki” (pismo RDLP w Białymstoku z dnia 11.07.2012). Zgodnie ze szkicem zagospodarowania rębego z dnia 09.07.2012, na pozostałych 6,86 ha wyznaczono do wykonania rębnię gniazdową IIIB o powierzchni zredukowanej 2,06 ha (7 gniazd).</li> <li>5. Na polecenie Nadleśnictwa Borki została wykonana dodatkowa ekspertyza (z dnia 08.12.2012) oraz ocena oddziaływania wpływu zaplanowanych prac na stan plech granicznika płucnika wykonana przez zewnętrznego specjalistę z zakresu biologii tego gatunku. W rezultacie skorygowano granice 2 gniazd oraz wprowadzono dodatkowe działania zapobiegawcze w celu zapewnienia pełniejszej ochrony stwierdzonych plech.</li> <li>6. Podczas wizyty terenowej w wydzieleniu 20Ba leśnictwa Lipowo stwierdzono wykonanie zabiegu zgodnie z zapisami i wskazówkami</li> </ol>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>eksperta.</p> <p>Z inicjatywy Nadleśnictwa Borki został opracowany i wdrożony kompleksowy program „Ochrona stanowisk granicznika płucnika (<i>Lobaria pulmonaria</i>) w Puszczy Boreckiej”, który uzyskał wsparcie WFOŚiGW w Olsztynie. Przewiduje on szkolenia dla służby leśnej (etap zakończony), monitoring istniejących i inwentaryzację i weryfikację nowych stanowisk, zaprojektowanie sposobów ochrony istniejących i odnalezionych stanowisk. W ramach zadania przewidziana jest również metaimplantacja na dogodnie stanowiska, badania genetyczne, wykonanie zabiegów ochronnych. Projekt przewiduje również wytypowanie drzewostanów najbardziej odpowiednich do zasiedlania oraz monitoring stanu populacji i podjętych działań ochronnych.</p> <p>W podsumowaniu zespół audytowy stwierdza, w oparciu o dostępną literaturę i przedstawione dowody obiektywne, że istnieją różne koncepcje ochrony granicznika płucnika. Tym samym wskazany jest dalszy monitoring wpływu zarówno ochrony biernej jak i czynnej na populację granicznika płucnika.</p>
<b>Surveillance 3 / Audyt okresowy 3</b>		
1	<p>There is a good cooperation between staff of Military Training Area in Orzysz and employees of Drygały Forest Enterprise. All potentially dangerous issues are consulted on continuous basis.</p> <p>Dobra współpraca pomiędzy OSPWL Orzysz a Nadleśnictwem Drygały. Wszystkie potencjalnie niebezpieczne zagadnienia są na bieżąco konsultowane.</p>	<p>Confirmed during the audit. Potwierdzono podczas audytu.</p>
2	<p>Forest enterprises supervised by RDLP in Białystok take care of sites of historical importance. They are appropriately demarcated in field and protected during the silviculture operations.</p> <p>Nadleśnictwa RDLP w Białymstoku dbają o miejsca o znaczeniu historycznym. Są one stosownie oznaczone w terenie oraz chronione w ramach prowadzenia gospodarki leśnej.</p>	<p>Confirmed during the site visits. Potwierdzono podczas wizyt terenowych.</p>
3	<p>Labour unions within the RDSF in Białystok are active and act independently. Our union has its own lawyer staff. All the workers cases are resolved through negotiation if wherever possible. Unresolved issues are judged by courts according to the binding legislation.</p> <p>Związki zawodowe na terenie RDLP w Białymstoku działają aktywnie i w sposób niezawisły. Posiadają własną obsługę prawną. Sprawy pracownicze rozwiązywane są w drodze negocjacji. W przypadkach nierozstrzygniętych wdrażane są procedury sądowe zgodnie z obowiązującym prawem.</p>	<p>Confirmed during the workers issues documentation review. Potwierdzono podczas przeglądu dokumentacji z zakresu spraw pracowniczych.</p>
4	<p>Good cooperation and dialog between forest enterprises of RDSF in Białystok and forest contractors who carried out silviculture operations.</p> <p>Dobra współpraca i dialog prowadzony przez nadleśnictwa RDLP w Białymstoku z zakładami</p>	<p>Confirmed during the audit. Potwierdzono podczas audytu.</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	usług leśnych wykonującymi prace z zakresu gospodarki leśnej.	
5	<p>RDSF in Białystok cooperates with Regional Directorate of Environment Protection in Białystok. Representatives of RDSF and forest enterprise directors are notified on pending meetings and are invited to participate in them. Staff of RDSF in Białystok willingly participate in those meetings and report numerous comments and proposals. Their participation in process of drawing up Natura 2000 conservation plans has a positive effect on the quality of the documents prepared.</p> <p>W ramach sporządzania projektów planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 RDOŚ w Białymstoku współpracuje z dyrekcją białostocką LP. Przedstawiciele RDLP w Białymstoku oraz nadleśniczkowie są powiadamiani o przystąpieniu do sporządzania projektów PZO oraz są zapraszani na spotkania dyskusyjne, w których aktywnie uczestniczą.</p>	<p>Confirmed during the audit. Potwierdzono podczas audytu.</p>
6	<p>We can not complain of the access to non-timber forest products. Only during high fire risk collection of berries and mushrooms are restricted.</p> <p>Nie zgłaszamy zastrzeżeń co do dostępu do płodów runa leśnego. Jeśli nie ma zagrożenia pożarowego, można chodzić po lesie i zbierać grzyby i jagody.</p>	<p>Confirmed during the audit. Potwierdzono podczas audytu.</p>
<b>Surveillance 4 / Audyt okresowy 4</b>		
1	<p>Public procurement law was not observed during the tender for forest services at Borki FE.</p> <p>Podczas przetargu na usługi leśne w Nadleśnictwie Borki doszło do złamania prawa zamówień publicznych.</p>	<p>The case was analysed in detail during the audit. Related documentation was reviewed, i.e. specification of tender conditions for the years 2015-2016; sentence of State Appeal Chamber (SACH), contracts with forest contractors dated 02.02.2015. Additional explanations were provided by Borki FE officials. Audit team ascertained that requirement of criteria 1.1 and 4.1 as well as the regulations of public procurement law were not broken. Two out of three accusations were dismissed by SACH. In third case the tender was organised once again – as the result the same forest contractor won the contract.</p> <p>Podczas audytu sprawa została wnikliwie przeanalizowana. Zapoznano się z dokumentacją w tym zakresie, tj. zapisy SIWZ na usługi leśne w Nadleśnictwie Borki na lata 2015-2016, wyrok Krajowej Izby Odwoławczej, umowa z ZUL nr 271.002.15.5089.L z dnia 02.02.2015. Po dodatkowych wyjaśnieniach ze strony Nadleśnictwa stwierdzono, że w postępowaniu przetargowym nie zostały złamane zapisy kryteriów 1.1 oraz 4.1 standardu FSC. Dwa z trzech zarzutów zostały oddalone przez KIO. W trzecim przypadku przetarg został powtórzony a zwycięzcą został ten sam zakład usług leśnych.</p>
2	<p>Stakeholder reports: In forest called „Municipal Forest” in Giżycko Forest Enterprise there is a breach of FSC Principles and Criteria. In forest stands identified as category HCVF 3.1. and HCVF</p>	<p>Complain was analyzed by the environmental authority (Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn) and was verified in the field by representative of RDSF in Białystok. On sites indicated by stakeholder some spruce trees infected</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>3.2 all coniferous standing dead trees are felled. In reply to inquiry from 2013 on silvicultural operations planned for 2014 Giżycko Forest Enterprise did not declared felling of trees in forest stands indentified as category HCVF 3.1. and HCVF 3.2.</p> <p>Strona trzecia informuje:  Na obszarze Uroczyska „Las Miejski” w Nadleśnictwie Giżycko naruszane są zasady i kryteria FSC. W drzewostanach zaklasyfikowanych jako kategoria HCVF 3.1 oraz HCVF 3.2 usuwane są wszystkie obumarłe drzewa iglaste. W odpowiedzi na wnioski z 2013 roku o udostępnienie informacji o środowisku w zakresie prac przewidzianych do realizacji w 2014 roku Nadleśnictwo Giżycko nie zadeklarowało prac polegających na usuwaniu żywych i martwych drzew w lasach kategorii HCVF 3.1 oraz HCVF 3.2.</p>	<p>by the bark beetle were felled as sanitary cuttings, which are not planned in advance in annual cutting plan. Therefore Giżycko Forest Enterprise could not anticipate and inform in 2013 stakeholder on sanitary cuttings that were ultimately carried out in 2014. Forest stands indicated by stakeholder are not excluded from harvesting (do not make up network of representative sample areas).</p> <p>Skarga rozpatrywana była przez RDOŚ w Olsztynie a także została zweryfikowana w terenie przez przedstawiciela RDLP w Białymstoku. Na wskazanych przez stronę trzecią powierzchniach prowadzone było pozyskanie drzew świerkowych zasiedlonych przez kornika drukarza w ramach cięć sanitarnych, które nie są planowane w rocznym planie gospodarczym. Z tego powodu Nadleśnictwo Giżycko w 2013 roku nie mogło przewidzieć i podać stronie trzeciej informacji o ostatecznie wykonanych w 2014 roku cięciach sanitarnych. Drzewostany wskazane przez stronę trzecią nie stanowią powierzchni wyłączonych z użytkowania (obszary nieobjęte gospodarowaniem, ONG).</p>
3	<p>Stakeholder reports:  In the vicinity of hollow of the boreal owl, <i>Aegolius funereus</i>, there was nest of the white tailed eagle, <i>Haliaeetus albicilla</i>, occupied in period 2013-2014. Dojlidy Forest Enterprise did not submit proposal to environmental agency to set up a buffer zone around that nest. In 2014 the nest fell down what could have been caused by remote photocell, which was mounted then.</p> <p>Strona trzecia informuje:  W pobliżu dziupli włośchatki, <i>Aegolius funereus</i>, znajdowało się zasiedlone w latach 2013-2014 gniazdo bielika, <i>Haliaeetus albicilla</i>. Nadleśnictwo Dojlidy nie złożyło wniosku o utworzenie strefy, choć wiedziało o zasiedlonym gnieździe. Gniazdo spadło w 2014 roku co mogło to mieć związek z zakładaniem fotopułapki, która była instalowana w tym czasie.</p>	<p>During document review it was found that:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Dojlidy Forest Enterprise, in the aftermath of report made by Ranger of Szaciły Rangery on found fallen nest and scratches spotted on tree bark resulting from climbing, informed on that fact Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok (letter dated 09.10.2014).</li> <li>- Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok send to Choroszcz Police Station the letter reporting alleged breach of law regulations on protected animal species in order to conduct appropriate investigation. After completed investigation Choroszcz Police Station informed in writing (latter dated 16.12.2014) Dojlidy Forest Enterprise that no evidence was found that would have proofed deliberate drop of the nest. Investigation was discontinued.</li> <li>- data from nature monitoring conducted by ranges and field staff that were verified in Dojlidy Forest Enterprise showed that its employees were not knowledgeable about nest of the white tailed eagle in Szaciły Rangery. No counter-proof to that lack of knowledge was found.</li> <li>- information on nest occupied by the white tailed eagle in Szaciły Rangery was delivered to Dojlidy Forest Enterprise coincidentally, i.e. in the proposal submitted by ecological NGO on 15.10.2014 to Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok to set up buffer zone around a nest of the white tailed in another rangery (Katrynka Rangery). In above mentioned proposal ecological NGO adverted to the fact of fallen nest of the white tailed eagle in Szaciły Rangery and reported on breeding success and young birds that flew away in the mid of July 2014. Ecological NGO requested Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok to verify potential silvicultural operations planned in forest compartment where nest dropped.</li> <li>- Dojlidy Forest Enterprise in reply to inquiry from Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok dated 06.11.2014 informed on silvicultural</li> </ul>



Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>operations scheduled in vicinity compartment where fallen nest was found. As results of correspondence between Directorate for Environmental Protection in Białystok and Dojlidy Forest Enterprise all silvicultural operations, namely late thinnings, were postponed till the second half of 2015 in order to avoid any potential disturbance and frightening of eagles.</p> <p>There was no non-compliance found in that case. However, observation 16 was raised in order to verify cooperation of forest enterprises supervised by RDSF in Białystok with ecological NGOs regarding exchange of data on confirmed sites with RTE species. Lack of such cooperation between forest managers and ecological NGOs that conduct monitoring and researches within area of forest enterprises might lead to reoccurrence of such situation in the near future.</p> <p>Podczas przeglądu dokumentów stwierdzono, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nadleśnictwo Dojlidy, po zgłoszeniu przez Leśniczego Leśnictwa Szaciły znalezienia zrzuconego gniazda oraz śladów wspinania się na drzewo, przekazało ten fakt Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (pismo z 09.10.2014 r.).</li> <li>- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku przesała do Komisariatu Policji w Choroszczu pismo z informacją o możliwości popełnienia wykroczenia polegającego na naruszeniu zakazów w stosunku do zwierząt objętych ochroną w celu przeprowadzenia stosownego postępowania. Komisariat Policji w Choroszczu po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających poinformował Nadleśnictwo Dojlidy w piśmie z 16.12.2014 r. o braku jakiegokolwiek podstaw do stwierdzenia, że gniazdo zostało umyślnie zrzucone. Postępowanie zostało umorzono.</li> <li>- wyniki monitoringu przyrodniczego prowadzonego przez leśniczych i służbę terenową dostępne w siedzibie Nadleśnictwa Dojlidy wskazały, że pracownicy Nadleśnictwa nie posiadali informacji o gnieździe bielika w Leśnictwie Szaciły. Nie znaleziono dowodów potwierdzających znajomość przez służbę leśną przedmiotowego gniazda.</li> <li>- informacja o czynnym gnieździe bielika w Leśnictwie Szaciły została przekazana Nadleśnictwu Dojlidy w sposób przypadkowy, tj. we wniosku organizacji pozarządowej skierowanym do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (pismo z 15.10.2014 r.) o utworzenie strefy ochronnej wokół gniazda bielika w innym leśnictwie (Leśnictwo Katrynka). W piśmie tym organizacja pozarządowa zwróciła uwagę na zrzucone gniazdo w Leśnictwie Szaciły oraz na pomyślnie zakończony lęg i opuszczenie młodych bielików w połowie lipca 2014 r. Organizacja pozarządowa zwróciła się z prośbą do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku o weryfikację ewentualnych planowanych przez Nadleśnictwo Dojlidy zabiegów gospodarczych w przedmiotowych oddziałach leśnych.</li> <li>- Nadleśnictwo Dojlidy w odpowiedzi na pismo Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku z 06.11.2014 r. udzieliło informacji o</li> </ul>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>planowanych zabiegach gospodarczych w oddziałach leśnych, w których znaleziono zrzucone gniazdo bielika. W rezultacie korespondencji pomiędzy Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Białymstoku a Nadleśnictwem Dojlidy, przesunięto na drugie półrocze 2015 roku zabiegi trzebieży późnych zaplanowane w przedmiotowych oddziałach leśnych tak, aby nie spowodować potencjalnego niepokożenia i płoszenia bielików.</p> <p>W oparciu o przedstawione dokumenty nie stwierdzono niezgodności z wymogami standardu gospodarki leśnej FSC. Niemniej jednak wniesiona została obserwacja 16 dotycząca weryfikacji sposobu współpracy nadleśnictw RDLP z organizacjami pozarządowymi w zakresie wymiany informacji o potwierdzonych stanowiskach chronionych gatunków. Brak współpracy w zakresie wymiany informacji pomiędzy zarządcą terenu a ekologicznymi organizacjami pozarządowymi prowadzącymi monitoring i badania na terenie nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Białymstoku, może doprowadzić do powtarzania się takich sytuacji w przyszłości.</p>
4	<p>Stakeholder reports: Dojlidy Forest Enterprise opposed setting up by Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok a protective buffer zone around hollow tree of the boreal owl, <i>Aegolius funereus</i>, as proposed by the ecological NGO. As results, formal proceedings have been prolonged till 31.05.2015. Dojlidy Forest Enterprise questioned data gathered by ecological NGO and stated that there is a need to monitor hollow tree in order to verify whether it is inhabited by the boreal owl.</p> <p>Strona trzecia informuje: Nadleśnictwo Dojlidy przeciwne jest utworzeniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku strefy ochrony włośchatki, <i>Aegolius funereus</i>, na wniosek złożony przez ekologiczną pozarządową organizację. Skutkiem tego jest przedłużenie postępowania do 31.05.2015 r. Nadleśnictwo zakwestionowało przekazane dane przez organizację pozarządową oraz stwierdziło konieczność obserwacji włośchatki w celu weryfikacji zasiedlenia dziupli.</p>	<p>During document review it was found that:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- field inspection, with representative of Dojlidy Forest Enterprise and ecological NGO, was conducted on 21.07.2014 in Majówka Rangery to verify the presence of the boreal owl.</li> <li>- Dojlidy Forest Enterprise in the letter sent on 30.07.2014 to ecological NGO admitted that idea to set up a buffer zone around hollow tree with the boreal owl is premature and proposed to conduct another field inspection in spring 2015.</li> <li>- ecological NGO sent to Dojlidy Forest Enterprise a template of proposal to set up a buffer zone around hollow tree with the boreal owl, which after bilateral accord and in accordance with previously signed agreement on cooperation between two parties, should be submitted to appropriate environmental agency (i.e. Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok)</li> <li>- Dojlidy Forest Enterprise maintained its previous proposal of joint field inspection to be organized in spring 2015 and concurrently informed ecological NGO that all silvicultural operations in the vicinity of site with proposed buffer zone around a hollow tree with the boreal owl will be suspended till the final decision is taken by the authorized environmental agency (letter dated 29.08.2014).</li> <li>- Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok on 08.09.2014 informed Dojlidy Forest Enterprise and ecological NGO that administrative proceedings have begun to set up a buffer zone around a hollow tree with the boreal owl in Majówka Rangery.</li> <li>- Dojlidy Forest Enterprise informed on 15.09.2014 Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok about its objections to set up a buffer zone around a hollow tree with the boreal owl in Majówka Rangery pleading that it is premature decision (lack of explicit field evidences that would unambiguously confirmed the presence of the boreal owl). Simultaneously, Dojlidy Forest Enterprise</li> </ul>

Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
		<p>emphasized that all silvicultura operations will be suspended in the vicinity of site with proposed buffer zone around hollow tree with the boreal owl.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok informed on 02.12.2014 both parties that a final decision on setting up protective buffer zone of the boreal owl will be prolonged till 31.05.2015.</li> <li>- General Director for Environmental Protection in its decision dated 12.12.2014, after examining complaint submitted by ecological NGO on protracted administrative proceedings conducted by Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok related to setting up protective buffer zone of the boreal owl in Dojlidy Forest Enterprise, decided that above mentioned complaint is groundless.</li> </ul> <p>Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok in its letter dated 02.10.2014 declared that both involved parties will be informed on joint field inspection planned to be organized with representatives of Dojlidy Forest Enterprise, ecological NGO and Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok (according to information given by Dojlidy Forest Enterprise during the fourth surveillance audit the meeting will be held on 29.04.2015). Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok at the same stated that facts revealed as of 02.10.2014 are not ample to unambiguously confirmed the presence of the boreal owl in a hollow tree indicated in proposal submitted by ecological NGO.</p> <p><b>Podczas przeglądu dokumentów stwierdzono, że:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przeprowadzona została wizja terenowa w dniu 21.07.2014 w Leśnictwie Majówka w celu stwierdzenia obecności włośchatki. W wizji uczestniczyli pracownicy Nadleśnictwa Dojlidy i ekologicznej organizacji pozarządowej.</li> <li>- Nadleśnictwo Dojlidy zwróciło się w dniu 30.07.2015 r. do ekologicznej organizacji pozarządowej z pismem, w którym uznało propozycję utworzenia strefy ochrony włośchatki za przedwczesną i zaproponowało wizję terenową wiosną 2015 r.</li> <li>- ekologiczna organizacja pozarządowa przesłała Nadleśnictwu Dojlidy propozycję wspólnego wniosku o utworzenie strefy ochrony włośchatki w Leśnictwie Majówka, który po wcześniejszym uzgodnieniu, zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy obiema stronami, przekazywany jest do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku.</li> <li>- Nadleśnictwo Dojlidy poinformowało pisemnie ekologiczną organizację pozarządową o podtrzymaniu propozycji wspólnej wizyty terenowej wiosną 2015 r. oraz o rezygnacji z prac gospodarczych w miejscu z proponowaną strefą ochroną włośchatki (pismo z 29.08.2014 r.)</li> <li>- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku zawiadomiła 08.09.2014 r. Nadleśnictwo Dojlidy oraz ekologiczną organizację pozarządową o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie ustalenia strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu oraz przebywania włośchatki w Leśnictwie Majówka.</li> </ul>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>- Nadleśnictwo Dojlidy poinformowało pisemnie 15.09.2014 r. Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku o swoim sprzeciwie utworzeniu strefy ochrony włośchatki w Leśnictwie Majówka argumentując to tym, że propozycja ta jest przedwczesna. Jednocześnie Nadleśnictwo podkreśliło, że wstrzymuję się z realizacją prac gospodarczych we wskazanej lokalizacji.</p> <p>- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku poinformowała 02.10.2014 r. obie strony o przedłużeniu terminu załatwienia niniejszej sprawy do 31 maja 2015 r.</p> <p>- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w swoim postanowieniu z 12.12.2014 r., po rozpatrzeniu zażalenia ekologicznej organizacji pozarządowej na przewlekłe prowadzenie postępowania Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku w sprawie wniosku ww. organizacji o ustalenie strefy ochrony włośchatki w Nadleśnictwie Dojlidy, postanowił uznać ww. zażalenie za nieuzasadnione.</p> <p>Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku w swoim piśmie z 02.10.2014 r. poinformowała, że uprzedzi zainteresowane strony o planowanej wspólnej wizji terenowej z udziałem przedstawicieli zarządcy terenu, ekologicznej organizacji pozarządowej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (wg informacji przekazanych przez Nadleśnictwo Dojlidy wizja terenowa wyznaczona została na 29.04.2015 r.). Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku uznała jednocześnie w tym samym piśmie, że informacje posiadane na dzień 02.10.2014 r. nie są wystarczające do pełnego zobrazowania zasiedlenia dziupli przez włośchatkę w lokalizacji wskazanej we wniosku ekologicznej organizacji pozarządowej.</p>
5	<p>Stakeholders informs on notorious felling of hollow trees in forest enterprises supervised by RDSF in Białystok. That proceeding have been long practiced and as a proof stakeholder provides numerous pictures presenting marked for felling hollow trees, semi-hollow trees, trees with natural cracks and cavities, staked logs with cavities hollowed out.</p> <p>Strona trzecia informuje o notorycznym usuwaniu drzew dziuplastych w nadleśnictwach nadzorowanych przez RDLP w Białymstoku. Zjawisko to ma charakter długotrwały i jako dowód strona trzecia przedstawia zdjęcia zaznaczonych do wycięcia drzew dziuplastych, usuniętych drzew dziuplastych (w tym drzew z naturalnymi pęknięciami i szczelinami w pniu), ułożonych w stosy wałków drewna z wydrążonymi w środku dziuplami i półdziuplami.</p>	<p>During field visits in all inspected forest enterprises the issue of hollow trees was thoroughly scrutinized. In two cases in Dojlidy Forest Enterprise stakeholder provided forest address and geographical coordinates with hollow trees marked for felling. During field inspection local ranger updated harvesting plan draft with hollow trees as conservation value to be preserved and left on the site with planned harvesting. According to ranger's explanations hollow trees were not spotted during stock survey because of dense scrub layer and understory on fertile habitat type of fresh mixed coniferous forest and fresh mixed deciduous forest (when audit was conducted scrub layer with understory were removed and hollows located in the upper part of tree trunk were easily visible).</p> <p>On the basis of inspection of another hollow tree photographed and indicated by stakeholder (Czarna Białostocka Forest Enterprise) and after discussion held with local ranger it was found that hollow tree was felled due to safety reasons (tree was inclined and grew next to forest parking site).</p> <p>On the basis of material and information provided by stakeholders it is not feasible to unambiguously ascertain that hollow trees have been deliberately felled in visited forest enterprises. On harvesting sites in visited forest enterprises and on verified harvesting</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>draft maps there were present hollow trees. There was also case when due to large number of hollow trees a whole site planned for harvesting was set aside as representative sample of existing ecosystem (ceased harvesting type IVd on area of 8.43 ha in Niemczyn Rangery in Czarna Białostocka Forest Enterprise). During the audit there were no cases found of deliberate and intentional felling of hollow trees. Internal guidelines, implemented also by Regional Director of State Forests in Białystok (e.g. decree no. 1 dated 23.01.2015), explicitly require preservation of hollow trees, providing that safety requirements are met on sites like public places, tourist trails, public roads etc. Nonetheless, there was observation 15 raised to verify preservation of all types of hollow trees during silvicultural operations with consideration given to health and safety requirements.</p> <p>Podczas wizyt terenowych we wszystkich wizytowanych nadleśnictwach szczególną uwagę zwrócono na zagadnienie pozostawiania drzew biocenotycznych, w tym także drzew dziuplastych. W dwóch przypadkach w Nadleśnictwie Dojlidy strona trzecia wskazała adres leśny oraz podała współrzędne geograficzne z zaznaczonymi do wycięcia drzewami dziuplastymi. Miejscowy leśniczy zaktualizował szkic zrębowy i naniósł na niego drzewa dziuplaste jako elementy biocenotyczne przeznaczone do pozostawienia na powierzchni. Wg wyjaśnień leśniczego w obu przypadkach drzewa dziuplaste zostały niezauważone w trakcie wykonywania szacunku brakarskiego ze względu na gęsty podszyt i podrost na siedliskach BMśw i LMśw (wizja terenowa podczas audytu przeprowadzona była po usunięciu podszytu i podrostu i widoczność dziupli umiejscowionych w górnej części drzewa była dobra).</p> <p>Na podstawie lustracji innego przedstawionego na zdjęciach i wskazanego przez stronę trzecią miejsca ze ściętym drzewem dziuplastym (Nadleśnictwo Czarna Białostocka) oraz na podstawie rozmowy z miejscowym leśniczym stwierdzono, że drzewo dziuplaste zostało ścięte ze względu na zagrożenie osób trzecich (drzewo było pochylone i rośnie bezpośrednio przy parking leśnym).</p> <p>Na podstawie przedstawionego przez stronę trzecią materiału i informacji nie można jednoznacznie stwierdzić faktu umyślnego usuwania drzew dziuplastych w wizytowanych nadleśnictwach. Na powierzchniach zrębowych w wizytowanych nadleśnictwach a także na zweryfikowanych szkicach zrębowych widoczne były pozostawione drzewa biocenotyczne. Przedstawiono również przypadek rezygnacji z wskazanych w Planie Urządzenia Lasu działań gospodarczych (rębnia gniazdowa udoskonalona IVd na powierzchni 8,43 ha w Leśnictwie Niemczyn w Nadleśnictwie Czarna Białostocka) ze względu na liczne drzewa dziuplaste. Podczas audytu nie stwierdzono jednoznacznie przypadków świadomego i celowego usuwania przez służby leśne drzew dziuplastych. Wewnętrzne wytyczne, wprowadzone między innymi przez Regionalnego Dyrektora Lasów Państwowych w Białymstoku (np. zarządzenie nr 1 z 23.01.2015r.),</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>mówią wyraźnie o obowiązku pozostawiania drzew biocenotycznych, w tym również drzew dziuplastych, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa w miejscach publicznych, szlakach turystycznych, drogach itp. Niemniej jednak wniesiono obserwację 15 dotyczącą weryfikacji sposobu wyznaczania i nie usuwania podczas zabiegów gospodarczych drzew dziuplastych, również z uwzględnieniem drzew z naturalnymi pęknięciami i szczelinami w pniu, przy zachowaniu zasad BHP.</p>
6	<p>Olecko Forest Enterprise received on 11.07.2014 information from stakeholder on newly found nest of the lesser spotted eagle, <i>Aquila pomarina</i>, in Cisowo Rangery (SGS was attached in copy of that correspondence). Stakeholder asked to suspend all silvicultural operations in nearby area till the end of breeding season of that protected bird species. Simultaneously, stakeholder reported environmental damage in nearby marshy ground caused by drainage dug during the breeding season. Afterwards, trench was partially buried and clogged. Stakeholder asked Olecko Forest Enterprise to analyze the issue and restore hitherto hydrographic conditions.</p> <p>Nadleśnictwo Olecko otrzymało 11.07.2014 r. informację od strony trzeciej o znalezionym w Leśnictwie Cisowo gnieździe orika krzykliwego, <i>Aquila pomarina</i>, prosząc o wstrzymanie wszelkich czynności gospodarczych w tym miejscu do czasu zakończenia lęgu i ustanowienia strefy ochronnej wokół stanowiska chronionego gatunku ptaka (pismo zostało przesłane do wiadomości jednostki certyfikującej SGS Polska).</p> <p>Jednocześnie strona trzecia zgłosiła ingerencję w środowisko polegającą na spuszczeniu w trakcie sezonu lęgowego wody z sąsiedniego mokradła poprzez przekopanie rowu, który następnie został połowicznie zasypyany. Strona trzecia poprosiła także Nadleśnictwo Olecko o przeanalizowanie tej sprawy i podjęcie działań zmierzających do przywrócenia dotychczasowych stosunków wodnych.</p>	<p>During visit in Olecko Forest Enterprise all documents related to the issue raised by stakeholder were submitted. On 14.07.2014 site inspection was conducted with representative of Olecko Forest Enterprise and involved stakeholder. Local deepening of trench and partial drainage of marshy ground was confirmed. Marsh is partly privately owned and partly managed by Olecko Forest Enterprise. Trench was deepened either with no knowledge or consent given by Olecko Forest Enterprise.</p> <p>Field inspection held during the audit confirmed information given by the staff of Olecko Forest Enterprise. At the time of site visit the lesser spotted eagle was spotted what confirmed the fact that the nest is inhabited in breeding season 2015. At that moment field inspection was ceased and auditor with all accompanying staff retreated.</p> <p>Four days prior to receipt of the stakeholder's complaint, Olecko Forest Enterprise was notified on proposal to set up nest buffer zone of the lesser spotted eagle, which had been submitted by ecological NGO to environmental authority, namely Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn (Olecko Forest Enterprise was attached in copy of that proposal). Nest buffer zone of the lesser spotted eagle in Cisowo Rangery was set up on 03.09.2014 by the decision of Regional Directorate for Environmental Protection in Olsztyn.</p> <p>Podczas wizyty w Nadleśnictwie Olecko przedstawione zostały dokumenty dotyczące skargi strony trzeciej. W dniu 14.07.2014 r. przeprowadzona została wizja terenowa z udziałem strony trzeciej w celu wyjaśnienia sprawy. Potwierdzono miejscowe pogłębienie rowu i częściowe osuszenie mokradła, które w części należy do prywatnego właściciela oraz Nadleśnictwa Olecko. Rów został przekopany a następnie zasypyany bez wiedzy i bez ustalenia z pracownikami Nadleśnictwa Olecko.</p> <p>Podczas wizyty terenowej przeprowadzone w trakcie audytu potwierdzono informacje przekazane przez pracowników Nadleśnictwa. Jednocześnie na miejscu zauważony został orlik krzykliwy co świadczy, że stanowisko jest czynne w 2015 roku. W tym momencie przerwano inspekcję terenową.</p> <p>Nadleśnictwo 4 dni przed otrzymaniem skargi od strony trzeciej, tj. 07.07.2014 roku, zostało powiadomione o propozycji utworzenia strefy ochrony orlika krzykliwego przez ekologiczną organizację pozarządową, która złożyła stosowny wniosek do RDOŚ w Olsztynie (Nadleśnictwo Olecko było dołączone do korespondencji). Strefa orlika krzykliwego została utworzona w Leśnictwie Cisowo</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		decyzją RDOŚ w Olsztynie z dnia 03.09.2014 roku.
7	<p>Stakeholder reports that based on its information forest enterprises supervised by RDSF in Białystok have not disclosed any site with protected species that require establishing of buffer protective zones.</p> <p>Strona trzecia informuje, że z informacji jakimi dysponuje, nadleśnictwa nadzorowane przez RDLP w Białymstoku nie ujawniły żadnego stanowiska gatunku wymagającego ustalenia strefy ochrony.</p>	<p>The complain was analyzed on example of Knyszyn Forest Enterprise where based on acquired information between 2014 and 2015 there were three proposals to set up protective buffer zones submitted to Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok by Knyszyn Forest Enterprise (either joint proposal submitted together with ecological NGO or individually). Moreover, in 2015 Knyszyn Forest Enterprise reported to ecological NGO newly found nest in Mońki Rangery with request to verify whether it is inhabited by bird species that requires setting up of protective buffer zone. Until the ultimate verification all silvicultural operations were suspended in the vicinity of that nest.</p> <p>Informacja została zweryfikowana na przykładzie Nadleśnictwa Knyszyn, gdzie wg uzyskanych z informacji, w ciągu 2014 i 2015 roku Nadleśnictwo zgłosiło do RDOŚ w Białymstoku trzy wnioski o utworzenie stref ochronnych (wspólnie z ekologiczną organizacją pozarządową i samodzielnie). Ponadto w 2015 roku Nadleśnictwo Knyszyn zgłosiło ekologicznej organizacji pozarządowej fakt znalezienia w Leśnictwie Mońki gniazda w celu jego obserwacji i ostatecznego stwierdzenia czy jest ono zasiedlone przez ptaka wymagającego ustalenia strefy ochrony. Do czasu ostatecznego potwierdzenia gatunku ptaka wszelkie prace w pobliżu znalezionej gniazda zostały wstrzymane.</p>
8	<p>Stakeholder reports that in fall 2013 as result of misleading information given by staff of Knyszyn Forest Enterprise to Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok to obtain permit for sanitary cuttings, the lesser spotted eagle was killed during felling in protective buffer zone.</p> <p>Strona trzecia informuje, że jesienią 2013 r. w Nadleśnictwie Knyszyn na wskutek wprowadzenia w błąd przedstawicieli RDOŚ w Białymstoku w celu uzyskania decyzji zezwalającej na odstępstwa w strefie ochrony (wycinka posuszu), został zabity orlik w trakcie wycinania drzew w strefie ochrony.</p>	<p>During visit in Knyszyn Forest Enterprise documents related to issue raised by stakeholder were submitted and protective buffer zones of <i>Aquila pomarina</i> was visited. It was found that:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- protective buffer zones of the lesser spotted eagle was set up in Karczmistko Rangery on the basis of the decision of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok dated 06.02.2013.</li> <li>- Knyszyn Forest Enterprise on 07.06.2013 asked Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok to carry out sanitary cuts within protective buffer zone of the lesser spotted eagle in Karczmistko Rangery.</li> <li>- Knyszyn Forest Enterprise, after approval granted on 28.06.2013 by Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok felled spruce trees infested by bark beetle within buffer zones of the lesser spotted eagle in Karczmistko Rangery. Before approval was granted, there had been field inspection carried out on 26.06.2013 with representatives of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok and Knyszyn Forest Enterprise. Ranger of Karczmistko Rangery informed representative of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok on the lack of nesting birds in that protective buffer zone in 2013 season. Further closer inspection of nest was abandoned by representative of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok and information on inactive nest delivered by ranger of Karczmistko Rangery was not verified in the field.</li> <li>- during the audit the amount of harvested timber recorded in the database of Knyszyn Forest</li> </ul>

Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
		<p>Enterprise (SILP database – State Forests IT System) was verified and compared with prescribed number of cubic meters determined in the approval granted by Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok. Additionally, “nature monitoring cards” from Karczmisko Rangery were checked and it was confirmed that no observation of the lesser spotted eagle either prior or after sanitary cuts had been recorded.</p> <p>- Ecological NGO, which monitors protective buffer zones of bird species, informed Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok on found dead lesser spotted eagle and asked all three involved parties for field inspection that was finally conducted on 12.09.2013.</p> <p>Document review held during the audit in Knyszyn Forest Enterprise revealed that ample correspondence was swapped between three involved parties, namely Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok, Knyszyn Forest Enterprise and ecological NGO. Correspondence detailed, among others, a way in which forest managers and ecological NGO conducted monitoring shall cooperate regarding date and method of access to forests. However, there was no provision for essential exchange of information on nesting birds within monitored protective buffer zones.</p> <p>Based on submitted documents, held discussions and field visit no evidence was found for deliberate misleading information given by staff of Knyszyn Forest Enterprise to Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok in order to obtain permit for sanitary cuttings within protective buffer zone of the lesser spotted eagle. However, observation 16 was raised in order to verify cooperation of forest enterprises supervised by RDSF in Białystok with ecological NGOs regarding exchange of data on confirmed sites with RTE species. Lack of such cooperation between forest managers and ecological NGOs that conduct monitoring and researches within area of forest enterprises might lead to reoccurrence of such situation in the near future.</p> <p><b>Podczas wizyty w Nadleśnictwie Knyszyn przedstawione zostały dokumenty dotyczące sprawy zgłoszonej przez stronę trzecią oraz przeprowadzono wizytę terenową w przedmiotowej strefie ochrony orlika krzykliwego, <i>Aquila pomarina</i>. Ustalono, że:</b></p> <p>- strefa orlika krzykliwego została utworzona w Leśnictwie Karczmisko na mocy decyzji RDOŚ w Białymstoku z dnia 06.02.2013 roku.</p> <p>- Nadleśnictwo Knyszyn zwróciło się 07.06.2013 r. do RDOŚ w Białymstoku z wnioskiem o wykonanie cięć przygodnych w strefie ochrony orlika w Leśnictwie Karczmisko.</p> <p>- Nadleśnictwo Knyszyn po uzyskaniu decyzji RDOŚ w Białymstoku (z 28.06.2014r.) usunęło zasiedlone przez korniki drzewa w strefie ochrony orlika w Leśnictwie Karczmisko. Przed wydaniem decyzji, przeprowadzona została wizja lokalna z przedstawicielami RDOŚ w Białymstoku i Nadleśnictwa Knyszyn (26.06.2013r.), podczas której</p>



Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
		<p>leśniczy Leśnictwa Karczmiska poinformował o niezasiedleniu gniazda przez orlika w tym sezonie lęgowym. Zrezygnowano z dalszej wizji terenowej w strefie i weryfikacji informacji o niezasiedleniu gniazda.</p> <p>- podczas audytu zweryfikowano w bazie danych SILP zgodność ilości pozyskanego w strefie ochrony orlika z warunkami decyzji RDOŚ w Białymstoku (z 28.06.2014r.). Sprawdzono także „Karty Informacji Przyrodniczej” z Leśnictwa Karczmisko, które nie potwierdziły obecności orlika w gnieździe zarówno przed jak i po wykonaniu prac.</p> <p>- Ekologiczna organizacja pozarządowa prowadząca monitoring w strefach ochrony ptaków, po znalezieniu martwego orlika w Leśnictwie Karczmisko, zwróciła się do RDOŚ w Białymstoku (w dniu 23.08.2013 r.) z prośbą o przeprowadzenie lustracji terenowej z przedstawicielami przedmiotowego postępowania. Lustracja odbyła się ostatecznie w dniu 12.09.2013 r.</p> <p>Podczas przeglądu dokumentów w Nadleśnictwie Knyszyn przedstawiono obszerną korespondencję pomiędzy RDOŚ w Białymstoku, Nadleśnictwem Knyszyn i ekologiczną organizacją pozarządową. Korespondencja ta dotyczyła między innymi uzgadniania z właściwym nadleśniczym terminu oraz sposobu udostępniania terenu na potrzeby prowadzonych przez organizację pozarządową prac. Nie ustalono jednak sposobu i konieczności przekazywania zarządcy terenu informacji o zasiedlonych gniazdach przez ekspertów prowadzonych monitoring w strefach ochrony ptaków.</p> <p>Na podstawie przedstawionych dokumentów, przeprowadzonych rozmów oraz wizyty terenowej nie znaleziono dowodów na celowe wprowadzenie w błąd przedstawicieli RDOŚ przez pracowników Nadleśnictwa Knyszyn przy uzyskiwaniu zgody na wycięcie drzew w strefie ochrony orlika. Niemniej jednak wniesiona została obserwacja 16 dotycząca weryfikacji sposobu współpracy nadleśnictw RDLP z organizacjami pozarządowymi w zakresie wymiany informacji o potwierdzonych stanowiskach chronionych gatunków. Brak współpracy w zakresie wymiany informacji pomiędzy zarządcą terenu a ekologicznymi organizacjami pozarządowymi prowadzącymi monitoring i badania na terenie nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Białymstoku, może doprowadzić do powtarzania się takich sytuacji w przyszłości.</p>
9	<p>Forest enterprises supervised by RDSF in Białymstoku make difficult for ecological NGOs to carry out nature monitoring works by submitting groundless complaints and appeals from permits issued by Regional Directorate for Environmental Protection, what frequently impede execution of monitoring works.</p> <p>Forest enterprises' attempts to sabotage nature monitoring works performed by ecological NGOs, seems to be coordinated by staff of Department of Ecosystem Conservation in RDSF in Białystok. Employees of forest enterprises, who are often willing to cooperate</p>	<p>Issue raised by stakeholder was analyzed on the example of Czarna Białostocka Forest Enterprise. Manager of Czarna Białostocka Forest Enterprise on 18.02.2015 appealed from the decision of Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok dated 06.02.2015 that allowed ecological NGO to conduct lichen nature monitoring within forest enterprises of RDSF in Białystok. In that appeal Czarna Białostocka Forest Enterprise, as body managing forests where nature monitoring is to be carried out, emphasized the fact that there is a need to immediately inform relevant forest enterprises on any new sites with protected lichen species</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>with ecological NGOs in the field of nature conservation, change their attitude after consultation with staff of Department of Ecosystem Conservation in RDSF in Białystok.</p> <p>Nadleśnictwa nadzorowane przez RDLP w Białymstoku utrudniają organizacjom pozarządowym prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczych poprzez składanie nieuzasadnionych skarg i odwołań od wydanych przez RDOŚ zezwoleń, co jest częstym utrudnieniem przy prowadzeniu prac inwentaryzacyjnych.</p> <p>Działalność polegającą na sabotowaniu ochroniarskich działań organizacji pozarządowych wydaje się być koordynowana przez specjalistów z Wydziału Ochrony Ekosystemów przy RDLP w Białymstoku. Pracownicy nadleśnictw, często otwarci na współpracę w zakresie ochrony przyrody, zmieniają zdanie po konsultacjach ze specjalistami z RDLP w Białymstoku.</p>	<p>discovered by ecological NGO. Such provision seems to be justified since data on new sites with protected lichen species forwarded by ecological NGO could be immediately considered during planning of silvicultural works within given forest enterprises and thus would allow to avoid any potential negative impact of such works on site with valuable protected lichen species. Nonetheless, Regional Directorate for Environmental Protection in Białystok in its letter dated 25.02.2015 did not find grounds for application of article 132 of Code of Administrative Proceedings and thus it dismissed the appeal of Czarna Białostocka Forest Enterprise.</p> <p>During discussions held with staff of RDSF in Białystok and visited forest enterprises there were no objective evidence found that would confirm deliberated impediment by specialists of Department of Ecosystem Conservation in RDSF in Białystok to carry out nature conservation works by ecological NGOs.</p> <p>Skargę strony trzeciej sprawdzono na przykładzie odwołania Nadleśnictwa Czarna Białostocka. Nadleśnictwo w dniu 18.02.2015 r. złożyło odwołanie od decyzji Dyrektora RDOŚ w Białymstoku z 06.02.2015 r. zezwalającej organizacji pozarządowej na prowadzenie prac inwentaryzacyjnych. W odwołaniu, Nadleśnictwo będąc zarządcą terenu, zwróciło uwagę na konieczność niezwłocznego przekazywania nadleśnictwom w których prowadzone są prace inwentaryzacyjne, informacji na temat lokalizacji odkrytych stanowisk badanych gatunków. Zobowiązanie takie wydaje się być uzasadnione ze względu na możliwość wykorzystania przekazywanych przez organizację pozarządowych informacji dla bieżącego planowania prac gospodarczych przy jednoczesnym zminimalizowaniu ewentualnego negatywnego wpływu na cenne gatunki porostów. Jednocześnie, RDOŚ w Białymstoku w piśmie z 25.02.2015 r. nie znalazł podstaw do zastosowania art. 132 KPA i tym samym nie uwzględnił odwołania Nadleśnictwa Czarna Białostocka.</p> <p>Podczas rozmów z pracownikami wizytowanych nadleśnictw oraz RDLP w Białymstoku nie znaleziono obiektywnych dowodów potwierdzających utrudnianie przez specjalistów z Wydziału Ochrony Ekosystemów przy RDLP w Białymstoku prowadzenia prac z zakresu ochrony przyrody prowadzonych przez ekologiczne organizacje pozarządowe.</p>
10	<p>Stakeholders inform that Borki Forest Enterprise many times have breached regulations included in the Decree of Ministry of Environment on fungus conservation, particularly in relation to sites with the tree lungwort, <i>Lobaria pulmonaria</i>. Stakeholders presented numerous evidences of non-compliance with provisions of FMP for Borki Forest Enterprise. Lack of established buffer protective zones have resulted in harvesting operations adjacent to sites with <i>Lobaria pulmonaria</i>. In some cases trees with thallus of <i>Lobaria pulmonaria</i> have been entirely</p>	<p>Complaint raised by stakeholders was scrutinized on the basis of document review and field visits in Borki Forest Enterprise with participation of interested stakeholders and external experts.</p> <p>Population of the tree lungwort, <i>Lobaria pulmonaria</i> in Borki Forest Enterprise is abundant. The species is present on hundreds of trees (in some cases in large number of robust specimen on individual trees). Moreover, <i>Lobaria pulmonaria</i> intensively reproduces by means of soredia while on many thallus there were found apothecia.</p> <p>Silvicultural operations carried out by Borki Forest Enterprise along with conservation measures</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>exposed. Staff of Borki Forest Enterprise claims that premises for harvesting operations in the vicinity of trees with thallus of <i>Lobaria pulmonaria</i> are guidelines included in the publication "Strategy for conservation of <i>Lobaria pulmonaria</i> in Borki Forest Enterprise". However, it does not comply with the binding law since the publication was not approved either by the General Directorate for Environmental Protection or the Ministry of Environment.</p> <p>Strony trzecie informują, że Nadleśnictwo Borki wielokrotnie łamano zakazy wymienione w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, w szczególności dotyczące niszczenia siedlisk i ostoi granicznika płucnika, <i>Lobaria pulmonaria</i>. Strony trzecie przedstawiły szereg dowodów na nierealizowanie zapisów PUL dla Nadleśnictwa Borki. Brak ustanowionych stref ochronnych skutkuje wykonywaniem prac rębnych wokół stanowisk <i>Lobaria pulmonaria</i>. W kilku przypadkach drzewa z granicznikiem płucnikiem zostały całkowicie odsłonięte. Wykonując cięcia w otoczeniu stanowisk granicznika płucnika leśnicy z Nadleśnictwa Borki powołują się na opinię i zalecenia autora „Strategii ochrony granicznika płucnika na terenie Nadleśnictwa Borki”. Jest to niezgodne z prawem, ponieważ dokument ten nie uzyskał akceptacji Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, ani Ministerstwa Środowiska.</p>	<p>undertaken within the framework of "Strategy for conservation of <i>Lobaria pulmonaria</i> in Borki Forest Enterprise", have not caused significant damage to population of that protected lichen species. Some exposed thallus have thrived in such conditions for some years. Heavily sun exposed specimen of <i>Lobaria pulmonaria</i> were frequently discolored and had numerous soredia. Stakeholders' suggestions that it proves degeneration of thallus is, according to audit team, not justified since knowledge on ecology and biology of <i>Lobaria pulmonaria</i> in Poland is scarce and comparison to scientific data from other parts of Europe is inappropriate due to different habitat conditions in Poland.</p> <p>Lack of reliable domestic data on ecology and biology of <i>Lobaria pulmonaria</i> and its reaction to changed habitat conditions, requires conducting monitoring of the tree lungwort's thallus growing in various habitat conditions (CAR 17 was raised). Borki Forest Enterprise can be model field for such monitoring programme due to abundant population of <i>Lobaria pulmonaria</i> thriving in wide variety of habitat conditions, alike in relatively semi-natural and in more anthropogenically altered sites.</p> <p>Until more comprehensive and reliable data on ecology and biology of <i>Lobaria pulmonaria</i> is gathered as result of implemented monitoring programme all sivilutral operations within Borki Forest Enterprise cannot be conducted in a way that menace <i>Lobaria pulmonaria</i> and change its habitat conditions (observation 17 was raised). It means that conservation guidelines included in the publication "Strategy for conservation of <i>Lobaria pulmonaria</i> in Borki Forest Enterprise" are to ceased.</p> <p>Borki Forest Enterprise, as part of precautionary approach, has already started establishing informal protective buffer zones with radius of 50 meters around each inventoried tree with thallus of <i>Lobaria pulmonaria</i> in Borki Forest Enterprise (e.g. informal protective buffer in compartment 157 in Orłowo Rangery).</p> <p>Skarga wniesiona przez strony trzecie była przedmiotem analizy dokumentów i wizyty terenowej w Nadleśnictwie Borki z udziałem stron trzecich i zewnętrznych ekspertów.</p> <p>Populacja granicznika płucnika w Nadleśnictwie Borki jest bardzo duża. Porost ten występuje na setkach drzew (na niektórych w dużej liczbie dorodnych egzemplarzy). Ponadto granicznik na tym terenie intensywnie pomnaża się przy pomocy izydiowych sorediów, a na wielu plechach znaleziono owocniki (apotecja).</p> <p>Działania gospodarcze podjęte przez Nadleśnictwo, a także działania ochronne wykonane w ramach strategii ochrony granicznika płucnika nie spowodowały znaczącego uszczerbku w populacji tego chronionego porostu. Niektóre odsłonięte i naświetlone plechy żyły w takich warunkach już kilka lat. Silnie oświetlone okazy <i>Lobaria pulmonaria</i> były często przebarwione, posiadały pory i bardzo licznie wykształcone soredia. Sugerowanie, że świadczy to o degeneracji plech jest zdaniem zespołu audytowego nieuzasadnione, ponieważ wiedza o ekologii i biologii <i>Lobaria pulmonaria</i> w Polsce jest</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>znikoma, a porównywanie z danymi literaturowymi z innych regionów Europy jest niewłaściwe ze względu na odmienne warunki siedliskowe.</p> <p>Ze względu na brak wiarygodnych informacji z terenu Polski o biologii i ekologii <i>Lobaria pulmonaria</i> i jego reakcji na zmiany warunków siedliskowych, konieczne jest przeprowadzenie monitoringu plech granicznika płucnika żyjących w różnych warunkach ekologicznych (wniesiono PDK 17). Nadleśnictwo Borki może być modelowym miejscem do takowego monitoringu, ze względu na obfitą populację <i>Lobaria pulmonaria</i> i jej występowanie w różnych, często skrajnie odmiennych siedliskach, zarówno względnie naturalnych, jak i mniej lub bardziej zmienionych antropogenicznie.</p> <p>Do chwili uzyskania pełniejszych i wiarygodnych danych o biologii omawianego gatunku (w wyniku monitoringu) należy wszelkie działania gospodarcze w lasach Nadleśnictwa Borki prowadzić w sposób nie zagrażający <i>Lobaria pulmonaria</i> i nie zmieniający warunków siedliskowych (wniesiono obserwację 17). Oznacza to zawieszenie realizacji postulatów ochronnych zapisanych w „Strategii ochrony granicznika płucnika na terenie Nadleśnictwa Borki” opracowanej na zlecenie Nadleśnictwa w 2013 r.</p> <p>Nadleśnictwo Borki, w ramach podejścia zapobiegawczego, rozpoczęło tworzenie nieformalnych stref ochrony o promieniu 50 metrów wokół wszystkich zinwentaryzowanych stanowisk granicznika płucnika (np. nieformalna strefa ochrony w oddziale 157 w Leśnictwie Orłowo).</p>
11	<p>Stakeholder informs that Borki Forest Enterprise does not meet requirement of indicator 6.3.11. Stakeholder gives examples of completed harvesting operations without biogroups with part of the old stands left on site and asks to analyze that issue during the audit.</p> <p>Strona trzecia informuje, że Nadleśnictwo Borki nie przestrzega wymogu wskaźnika 6.3.11. Podając przykłady z wykonanymi rębniami założonymi bez pozostawionych fragmentów starodrzewu, strona trzecia prosi o przeanalizowanie tej kwestii podczas audytu.</p>	<p>On the basis of reviewing of harvesting draft maps, data from the State Forest IT System and layers of Forest Numerical Map no non-compliance with requirement of indicator 6.3.11 was found. Layers of map with plotted biogroups presented by stakeholder had a different shape and localization then biogroups plotted on layer of Forest Numerical Map in database of Borki Forest Enterprise. Other cases presented by stakeholder referred to harvesting where only initial stages of cutting took place, i.e. without final cutting (in those cases forest managers submitted previously prepared concepts for biogroups to be set aside during the last stage of cutting). In cases presented by stakeholder there was no situation found without a minimum of 5% of the total area of stands intended for final harvesting within forest block (i.e. within 1-3 consecutive compartments made up of mature stands prescribed for harvesting) left out as biogroup for natural wood dead and decay.</p> <p>Na podstawie przeglądu szkiców zrębowych, informacji z bazy danych SILP oraz LMN nie stwierdzono niezgodności z wymogiem wskaźnika 6.3.11. Przedstawione przez stronę trzecią przykłady warstw mapy z naniesionymi biogrupami różniły się od kształtu i lokalizacji biogrup na warstwach LMN Nadleśnictwa Borki lub też we wskazanych rębniach złożonych wykonano tylko pierwsze etapy cięć, tj. bez cięć uprzątających (w tych przypadkach Nadleśnictwo przedstawiło już wcześniej zaplanowaną koncepcję założenia biogrupy przewidzianą na ostatni etap realizacji rębni). W przedstawionych przez stronę trzecią przykładach nie</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		<p>stwierdzono sytuacji, w której nie postawiono minimum 5% fragmentu bloków drzewostanów rębnych (tj. drzewostanów przewidzianych do użytkowania rębego w ramach jednego ostępu - czyli w sąsiadujących ze sobą oddziałach leśnych, najczęściej w liczbie 1-3) przewidzianych do wycięcia w danym dziesięcioleciu.</p>
11	<p>Stakeholder informs that in autumn 2012 harvesting type IIIB was carried out in forest compartment where there had been established temporary nest buffer protective zone of the lesser spotted eagle (Lipowa Góra Rangery, Borki Forest Enterprise). Afterwards, in July 2013 on a forest road adjacent 30 m to the nest there was timber stacked. On 20 April 2015 on the same road there were again logs and round timber stacked.</p> <p>Strona trzecia informuje o wykonaniu jesienią 2012 roku wycięcia w ramach rębni IIIB w oddziale, w którym utworzona jest strefa ochrony okresowej orlika krzykliwego (Leśnictwo Lipowa Góra, Nadleśnictwo Borki). Następnie w lipcu 2013 roku na drodze, od której w odległości 30 metrów znajduje się gniazdo orlika, składowane było drewno stosowe. W dniu 20 kwietnia 2015 roku przy tej samej drodze składowane było drewno dłużycowe i wałki.</p>	<p>During document review in Borki Forest Enterprise it was confirmed that in November 2012 harvesting type IIIB was carried out in compartment that since 2010 had been designated as temporary nest buffer protective zone of the lesser spotted eagle, <i>Aquila pomarina</i>. Harvesting operations were conducted without breach of binding law, i.e. beyond temporary conservation period for the lesser spotted eagle, although without consultations with Regional Directorate for Environmental Protection, what is a proper and advisable procedure indicated by General Directorate for Environmental Protection (observation 14 was raised).</p> <p>At the same time, during field visit in nest protective zone of the lesser spotted eagle, the information from stakeholder was confirmed regarding staking of logs and round timber on forest road adjacent to nest of the lesser spotted eagle (CAR 14 was raised).</p> <p>Podczas przeglądu dokumentów w Nadleśnictwie Borki potwierdzono wykonanie w listopadzie 2012 roku cięć w ramach rębni gniazdowej częściowej IIIB w Leśnictwie Lipowa Góra w pododdziale, w którym od 2010 roku funkcjonuje strefa ochrony okresowej orlika krzykliwego, <i>Aquila pomarina</i>. Rębnia została wykonana bez naruszenia przepisów prawa, tj. poza terminem ochrony okresowej orlika, ale bez konsultowania tego zabiegu z właściwym Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, co jest właściwą i pożądaną praktyką wskazaną przez GDOŚ (wniesiono obserwację nr 14).</p> <p>Jednocześnie, podczas wizyty terenowej w strefie ochrony orlika krzykliwego potwierdzono informację przekazaną przez stronę trzecią dotyczącą składowania drewna dłużycowego na drodze przy gnieździe orlika krzykliwego w terminie jego ochrony okresowej (wniesiono PDK 14).</p>
1	<p>On 9<sup>th</sup> of April, 2015, there was found drainage system maintenance in compartment 70b of Sarnianka Rangery, Borki Forest Enterprise. These operations caused severe decrease of ground water level and destruction of wet forest site. This is not in line with the requirements of clause 6.4.5 and 6.2.5 of FSC standard for Poland.</p> <p>W dniu 9 kwietnia 2015 roku zostało stwierdzone udrażnianie i utrzymywanie istniejących systemów melioracji w Leśnictwie Sarnianka, oddziale leśnym 70, wydzieleniu 70b (Nadleśnictwo Borki). Czynności gospodarcze wykonane w tym miejscu przyczyniły się do drastycznego obniżenia poziomu wody gruntowej w siedlisku bagiennym i kolidują z zapisami wskaźników 6.4.5 oraz 6.2.5 standardu FSC dla Polski.</p>	<p>Audit team analysed the documentation in this regard (e.g. construction site diary, building project, EIA records). FE staff was interviewed. Site visit to the site indicated by the stakeholder was conducted with the presence of NGO representative and specially selected technical expert of SGS. It was ascertained that:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- stakeholder mistakenly indicated the location – the issue refers to the compartment 54i of Knieja Łuczańska Rangery</li> <li>- the issue is related to the forest road rebuilding between Knieja and Sarnianka villages</li> <li>- EIA was conducted by Borki FE on 15.07.2014</li> <li>- operation was completed on 30.09.2014</li> <li>- Black alder stand (type <i>Ribes nigri-Alnetum</i>) was confirmed in field on the area of 0.15 ha; closer to the edge of the site there was found thick rushes site type <i>Caricetum acutiformis</i>)</li> </ul>

Nr	Comment / <i>Treść uwagi</i>	Response / <i>Odpowiedź</i>
		<p>- water outflow through the drainage hole under the rebuilt road was observed</p> <p>- sluice gate under the road was reconstructed as a part of the investment</p> <p>- existing levels of water stream, road shape and stream direction remained unchanged</p> <p>- low level of water is most likely caused by extreme hydrological condition observed in spring 2015 in many regions of the country</p> <p>According to the information presented above, audit team considers that water regime was not affected by this operation, thus no breach of FSC requirements was found.</p> <p>Zespół audytowy wnikliwie zapoznał się ze stosowną dokumentacją w tym zakresie – m.in. dziennik budowy, projekt budowlany, OOS. Przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami Nadleśnictwa Borki. Przeprowadzono wizytę terenową w lokalizacji wskazanej przez stronę trzecią w obecności przedstawiciela organizacji pozarządowej, przedstawicieli nadleśnictwa oraz eksperta z zakresu siedliskoznawstwa (wchodzącego w skład zespołu audytowego). Stwierdzono, że:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Lokalizacja została błędnie wskazana przez stronę trzecią – sprawa dotyczyła drzewostanu w wydzieleniu 54i Lesnictwa Knieja Łuczańska</li> <li>2. Sprawa dotyczy przebudowy drogi leśnej pomiędzy miejscowościami Knieja i Sarnianka</li> <li>3. Nadleśnictwo dokonało OOS tego przedsięwzięcia w dniu 15.07.2014</li> <li>4. prace zakończono 30.09.2014</li> <li>5. ustalono występowanie w niecce odpływowej olsu porzeczkowego Ribeso nigri-Alnetum na powierzchni 0,15 ha, z drzewostanem olchy czarnej w wieku 64 lat. W strefie brzegowej współwystępował, we wstępnej fazie rozwojowej, szuwar turzycy błotnej Caricetum acutiformis</li> <li>6. Odpływ z olsu obywa się naturalnie w kierunku zachodnim do bezimiennego cieku i jest przecinany przez drogę gruntową leśną, która była przedmiotem przebudowy</li> <li>7. Pod drogą odtworzono wcześniej istniejący przepust</li> <li>8. Nie stwierdzono prac mających na celu przegłębienie istniejącego odpływu z olsu. Wszystkie prace zostały zrealizowane wyłącznie w obrębie pasa drogowego. Nie stwierdzono także zmiany niwelety drogi</li> <li>9. Wskazywane niedobory wody w siedlisku olsu należy w dużej mierze wiązać z ekstremalnie suchym zimowym półroczem hydrologicznym</li> </ol> <p>Na podstawie powyższego ustalono, że rozpatrywanego przypadku nie można zaliczyć do inwestycji, które mają na celu utrzymanie bądź odtworzenie systemów odwadniających prowadzących do zaburzenia reżimu hydrologicznego. Nie stwierdzono naruszenia wymagań standardu FSC w tym zakresie.</p>
12	On 04.11.2014 sent the application to Dojlidy FE with the request to obtain information about	The issue was scrutinized during the audit. Related documentation was reviewed and responsible FE

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
	<p>conducted forest management (i.e. digital maps, planned forestry operations, protected areas and species, HCVFs). FE did not make available these materials.</p> <p>W dniu 04.11.2014 strona trzecia zwróciła się z wnioskiem do Nadleśnictwa Dojlidy o udostępnienie informacji na temat prowadzonej gospodarki leśnej oraz dokumentacji urzędowej (m. in. zasobów Leśnej Mapy Numerycznej, planowanych pracach gospodarczych, obszarach i gatunkach chronionych, lasach HCVF). Nadleśnictwo nie udostępniło wnioskowanych materiałów.</p>	<p>Staff was interviewed. It was found that Dojlidy FE answered to the application of stakeholder on 18.11.2014 (case No ZG-III-043-34/14), pointing the formal discrepancies of the received application. Both parties, FE and ENGO refer to the legal requirements in this regard, i.e. Act on public information availability and Act on public institutions computerization. Due to fact that most of information requested by stakeholder is not confidential, audit team assumed that conduct of Dojlidy FE is not in line with the requirements of the indicator 7.4.1 (and partly 8.5.1) – thus CAR 16 was raised.</p> <p>Podczas audytu sprawa została przeanalizowana przez zespół audytowy. Zapoznano się z dokumentacją oraz przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami Nadleśnictwa Dojlidy. Ustalono, że w dniu 18.11.2014 Nadleśnictwo odpowiedziało na wniosek strony trzeciej (pismo nr ZG-III-043-34/14) wskazując na braki formalne w piśmie organizacji pozarządowej, które nie pozwalają udostępnić przedmiotowych informacji. Zarówno Nadleśnictwo jak i strona trzecia odwołują się do zapisów stosownych aktów prawnych w tym zakresie (tj. Ustawy o udostępnianiu informacji publicznej – Dz. U. 2014 poz. 782 oraz Ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne – Dz. U. z 2005, nr 64, poz. 565). Ze względu na fakt, że informacje, o których udostępnienie wnioskowała strona trzecia nie mają w większości charakteru niejawnego (np. obronność, dane osobowe), Nadleśnictwo nie spełniło wymagań wskaźników 7.4.1 (oraz częściowo 8.5.1) standardu FSC. W związku z powyższym wniesiono PDK nr 16.</p>
13	<p>Borki FE refused the permission for organizing the sledge ride on its territory as well as approval of designation of horse ride trails. It is also not allowed to make horse and cart rides and designation of place for bonfire. It hampers the development of tourism in the area.</p> <p>Nadleśnictwo Borki odmówiło zgody na organizację kuligów na terenie Nadleśnictwa, a także uzgodnienia przebiegu szlaków konnych na terenie Puszczy Boreckiej. Nie wyraża też zgody na jazdę pojazdami zaprzęgowymi po drogach leśnych oraz wyznaczenia miejsca na ognisko. Hamuje to niniejszym rozwój turystyki na tym terenie.</p>	<p>According to the documentation presented by Borki FE representatives it was found that refusal was based on the requirements of article 29 of Forestry Act. Problems with sledge rides organized by this stakeholder were reported in the past, i.e. noise and littering of forest lands, inappropriate behavior of sledge rides participants. Additionally, the route proposed by stakeholder goes in the neighborhood of buffer zones of protected bird species. FE declared that currently there is prepared new road for horse rides between Orlowo and Woliska villages. Additionally, rules of horse and carts rides are elaborated on the level of entire RDSF in Białystok level, currently. Bearing in mind the requirements of indicator 4.1.3 of FSC standard for Poland, Observation 12 was raised in order to verify the issue during the next audit.</p> <p>Podczas wizyty w Nadleśnictwie Borki oraz w rozmowie z przedstawicielami Nadleśnictwa ustalono, że Nadleśnictwo odrzuciło wnioski strony trzeciej odwołując się do zapisów art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28.09.1991 o lasach (Dz. U. z 2014 r. poz. 222). Nadleśniczy Nadleśnictwa Borki wskazał również na problemy z wcześniejszymi imprezami organizowanymi przez stronę trzecią, m. in. hałas i zaśmiecanie terenów leśnych oraz niewłaściwe zachowanie uczestników kuligów. Poza tym trasa kuligów zaproponowana przez Stronę przebiega w sąsiedztwie stref ochronnych chronionych gatunków ptaków. Poinformowano również, że obecnie trwa przygotowanie drogi udostępnionej dla zaprzęgów na</p>

Nr	Comment / Treść uwagi	Response / Odpowiedź
		trasie Orłowo-Wolisko. Ustalono również, że RDLP w Białymstoku opracowuje obecnie zasady ruchu pojazdów zaprzęgowych drogami leśnymi. Mając na uwadze zapisy wskaźnika 4.1.3 standardu FSC, wniesiono Obserwacje 12 aby zweryfikować podczas następnego audytu udostępnianie terenów leśnych dla potrzeb turystyki i miejscowej ludności.
14	<p>Borki FE harvested the timber that was inhabited by protected species (i.e. <i>Osmoderma eremita</i>, <i>Thelotrema lepadinum</i>). Subsequently timber was sold and taken out from the forest despite the information about possibility of protected species presence.</p> <p>Nadleśnictwo Borki pozyskało drewno zasiedlone przez gatunki chronione, tj. puchlinka ząbkowana i pachnica dębowa. Następnie drewno zostało sprzedane i wywiezione z lasu pomimo informacji stron trzecich o występowaniu w nim gatunków chronionych.</p>	<p>During the audit documentation related to the issue was reviewed (i.e. protocol of site visit dated 17.03.2015 – RDOS Olsztyn; letter of Borki FE director dated 26.03.2015). FE representatives and ENGO member were interviewed. Site visit to the compartment 87b of Lipowo Rangery was conducted. It was found that Borki Forest Enterprise did not enable representatives of supervising agency (i.e. Regional Directorate for Environmental Protection) and independent stakeholders to verify the potential site with RTE species (i.e. <i>Osmoderma eremita</i>, <i>Thelotrema lepadinum</i>) on stacks with harvested and subsequently sold timber (Lipowo Rangery). Precautionary approach requirement of FSC was not observed in this case. CAR 15 was raised.</p> <p>Po zapoznaniu się z dokumentacją w tym zakresie (m. in. protokół z wizji terenowej z dnia 17.03.2015 – RDOŚ Olsztyn; pismo nadleśniczego Nadleśnictwa Borki z dnia 26.03.2015 - Zn. Spr.: ZG.7211.8.15), przeprowadzeniu rozmów z przedstawicielami nadleśnictwa i organizacji pozarządowej oraz wizyty terenowej w wydzieleniu 87b Leśnictwa Lipowo stwierdzono, że Nadleśnictwo Borki uniemożliwiło niezależnym ekspertom i przedstawicielom organu sprawującego nadzór, tj. RDOŚ ponownej weryfikacji występowania gatunków chronionych (tj. pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> oraz puchlinka ząbkowana, <i>Thelotrema lepadinum</i>) na stosach pozyskanego i następnie sprzedanego drewna. Nie zachowano także wymaganego przez FSC tzw. „podejścia ostrożnościowego”. W związku z powyższym wniesiono PDK 15.</p>
15	<p>On the territory of Pomorze FE it was found the destruction of the site of red-listed beetle: <i>Boros schneideri</i>. It is a breach of FSC requirements and nature protection law.</p> <p>Na terenie Nadleśnictwa Pomorze stwierdzono zniszczenie siedlisk ponurka Schneidera, <i>Boros schneideri</i>. Stanowi to naruszenie standardów FSC oraz prawa ochrony przyrody.</p>	<p>Pomorze FE was visited during the audit. After the document review, site visits and interviews with FE representatives it was ascertained that:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- FE and RDSF had no information about possibility of occurrence of this specie in this area previously, FMP documentation did not contain any data about this specie</li> <li>- first information about possibility of <i>Boros schneideri</i> occurrence were reported in the middle of 2014</li> <li>- Pomorze FE ordered special expertise of acknowledged scientist about possibility of occurrence of the specie</li> <li>- clear-cut operations and dead trees removal were ceased till the expertise was ready</li> <li>- in March and April 2015 additional consultations and field verifications were conducted in cooperation with stakeholders and regulatory bodies</li> <li>- RDSF in Białystok elaborated special guidance for forest management in the areas inhabited or likely inhabited by <i>Boros schneideri</i> (letter dated 07.04.2015)</li> <li>- special training for field staff of Pomorze FE was</li> </ul>



Nr	Comment / <b>Treść uwagi</b>	Response / <b>Odpowiedź</b>
		<p>conducted on 13.04.2015</p> <p>Due to fact that an issue of <i>Boros schneideri</i> protection is a quite new topic, thus <b>Observation 13 was raised</b> with the aim of verification of implementation of silvicultural guidelines on sites with <i>Boros schneideri</i> in Augustów Primeval Forest.</p> <p>Podczas audytu przeprowadzono wizytę terenową w Nadleśnictwie Pomorze. Po zapoznaniu się z dokumentacją, rozmowie z przedstawicielami Nadleśnictwa Pomorze oraz wizytacji miejsc wskazanych przez stronę trzecią ustalono, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- nadleśnictwo oraz RDLP nie posiadały uprzednio wiedzy o stanowiskach ponurka Schneidera na terenie nadleśnictwa; brak informacji potwierdzono również w dokumentacji urzędniowej</li> <li>- pierwsze informacje o możliwości występowania tego gatunku pojawiły się w połowie 2014 roku</li> <li>- Nadleśnictwo Pomorze zleciło naukowcom dodatkową ekspertyzę, która miałaby potwierdzić występowanie chrząszcza we wskazanych lokalizacjach</li> <li>- do tego czasu nadleśnictwo wprowadziło wstrzymanie się z prowadzeniem cięć rębnych oraz usuwaniem drzew zamierających</li> <li>- w marcu i kwietniu 2015 roku przeprowadzono dodatkowe konsultacje i spotkania terenowe w sprawie określenia zasad gospodarowania na obszarach potwierdzonego i potencjalnego występowania ponurka Schneidera</li> <li>- RDLP w Białymstoku opracowała wytyczne na temat ochrony stanowisk ponurka Schneidera (pismo z dnia 07.04.2015)</li> <li>- personel terenowy Nadleśnictwa Pomorze został przeszkolony w zakresie metod ochrony stanowisk tego gatunku (protokół z narady w dniu 13.04.2015)</li> </ul> <p>Ze względu na fakt, że zagadnienie ochrony ponurka Schneidera na terenie Puszczy Augustowskiej jest stosunkowo nowe, <b>wniesiono Obserwację 13</b> w celu zweryfikowania skuteczności wdrożenia wytycznych postępowania gospodarczego w świetle ochrony stanowisk ponurkiem Schneidera, <i>Boros schneideri</i>, w Puszczy Augustowskiej.</p>

#### 14. RECORD OF COMPLAINTS / **REJESTR SKARG**

Nr	Detail / <b>Szczegóły</b>		
	<b>Complaint / <b>Treść skargi:</b></b>	<b>Date Recorded &gt; Data zapisu</b>	
	No complaints received to date. <b>Nie wniesiono żadnych skarg.</b>		
	<b>Objective evidence obtained/ <b>Uzyskane dowody obiektywne:</b></b>		
	-		
	<b>Close-out information / <b>Informacja na temat załatwienia skargi:</b></b>	<b>Date Closed &gt; Data zamknięcia</b>	
	-		

**End of Public Summary / Koniec publicznego streszczenia**